

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

יום הכיפורים

הכי חביב

והכי אהוב

בס"ד לקראת שבת מלכתא

ביתר ע.	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	חיפה	מודיעין ע.	ירושלים	עיר
17:51	17:58	18:07	17:58	17:50	17:57	17:59	18:05	17:51
19:02	19:00	19:03	19:03	19:02	19:02	19:02	19:03	19:01
19:42	19:36	19:42	19:40	19:41	19:39	19:41	19:39	19:42

לימוד השבועי לנבחני דרשו

Dirshu
דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה

מכות א - יז תשרי | דף הימני - סנהדרין ע"ג 29 - משנה ברורה - סימן קכ"ט אמצע סעיף ד' ו"טאה"ל"ע עד סימן קכ"ט ו"א אמצע סעיף ב' ו"שיעור" | מוסר - פרק ו' והנה צוה התנ"כ' עד פרק ח' | קנין חכמה - ז"כ אמר ר"ל על אברהם"ע' נ'שומר - סיר מלכ"שי

יום המיישי ה תשרי תשע"ז | פניני יום כיפור | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

"על מעידה אחת איני יכול לסלוח לעצמי!" אמר הרב מפוניבז', "ואני מייסר עצמי בגינה במשך עשרות שנים! היה זה כשהחפץ חיים פנה אלי: 'אשע, המשיח עומד לבוא, בית המקדש יבנה, ידרשו כהנים לעבודה, ואתה כהן, תתחיל ללמוד סדר קדשים!' ואני ענית..."

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל על צדיקים ועל 'חטא שחטאנו לפניך'

צדיקים אנהנו ולא חטאנו

הוא לומד בישיבה. אבל כשהוא חוזר הביתה, יש לו בעיה. אמר לא מכסה ראשה. ואסור לומר דברים שבקדושה כנגד שערוותיה המגולות של אשה נשואה.

מה יעשה, איך ישייר זמירות, ויברך ברכת המזון? ענהו ה"חזון איש": "ב"משנה ברורה" (עה, ה) מבואר, שדי בעצמת עיניים, תסתכל בסדור, ודי".

אבל ליבו של הבחור נקפהו: "אולי מוטב צדוד כל הגוף, שלא תהיה מולי?!"

ה"חזון איש" הזדעזע: "אם ההלכה מתירה, רצונך להחמיר על חשבון כבודה של אמך?! להתריס, להפנות אליה גב? ואם היא תקום ותטרח להגיש לשלחן, ותסתובב סביב, אתה תשיר "אשת חיל" ותסתובב כנגדה כסביבון?!"

זו "חומרה" שתצית אש בבית, ואש גדולה ממנה בגיהנום!" ידוע כמה מקפידים בבעלז על המנהגים, ובפרט בפסח, ובפרט

על מנהג רווח כהימנעות מאכילת "שרויה". ה"שר שלום" מבעלז זצ"ל הסב לשלחן ליל הסדר, ואמו הישישה לצידו. בהגיעם ל"שלחן עורך" הוגש המרק. נטלה האם מצה, ופוררה אותה במרק, לעיניהם המתפלצות של החסידים. אבל הרבי שותק, שתקו גם הם.

אכלה, ונהנתה. נטלה מצה ופוררה אותה לצלחתו של הרבי. "זה טוב", אמרה.

הנהן הרבי כנגדה, גחן ואכלו! הבחין בהזדעזעותם של החסידים, ואמר: "אכילת 'שרויה' אינה

המשך בעמוד 14 <<<

נכנסתי אל הסטייפלר זצ"ל, אמרתי: "יש לי קושיא בגמרא". האיר אלי פניו, ואמר: "ניתי ספר, ונחזה".

הוצאתי מהארון מסכת עבודה זרה, והצבעתי על הקטע. כדרכו, השקיע עצמו בספר, וקרא בנעימה: "דרש רבי חנינא בר פפא, ואיתימא, ויש אומרים, דרש רב שמלאי. לעתיד לבוא מביא הקדוש ברוך הוא ספר תורה ומניחו בחיקו, כביכול, ואומר למי שעסק בה, יבוא ויטול שכרו. מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים בערבוביא, שנאמר: "כל הגויים נקבצו יחדיו [ויאספו לאומים, מי בהם יגיד זאת" (ישעיה מג, ט), ואין "זאת" אלא תורה, שנאמר: "וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל" (דברים ד, מד)]. אמר להם הקדוש ברוך הוא, אל תכנסו לפני בערבוביה, אלא תיכנס כל אומה ואומה".

כאן הגיע למילה האחרונה בדף ב' עמוד א', והפך את הדף. אמרתי: "זהו, די בכך".

חייך בנועם: "ומה השאלה?" אמרתי: "מבין אני שהאומות סוברות שבמעשיהן - הדרכים שתקנו והשווקים שעשו - אפשרו לישראל לעסוק בתורה, ויש להן חלק בלימודה, והקדוש ברוך הוא דחאן שלא כווננו אלא לכבוד עצמן, כמבואר בגמרא.

"אבל מדוע באות רק האומות?! מדוע לא מוזכר שבאים המוני לומדי התורה מדור לדור, מדוע לא באים תלמידי חכמים?!" שמע, וענה בהתרגשות: "וואס רעדט איהר, רבי יעקב! תלמידי החכמים יתיבשו לבוא ולומר שעסקו בתורה! האם זה נקרא לימוד, האם מיצו יכולתם, האם עיינו כדבעי, האם למדו בהתמדה הנצרכת וככוונה רצויה, בדחילו ורחימו, ולשמה?!"...

רק לגויים יש עזות, לבוא ולבקש שכר! על חטא שחטאנו לפניך בלזול הורים

בחור בא לפני ה"חזון איש". הוא מבית פושר, ה' זיכה להתחזק,

"לקחת עשרה ספרים מארון הספרים לסטנדר לא היה לי כח. לאחר שנים, בשנות המלחמה, היו מניחים עלי אבנים במשקל של 40 ק"ג, והייתי מטפס איתן לבניינים גבוהים, במשך למעלה מ-12 שעות ביממה, ואז גיליתי אלו כוחות עצומים יש לי"

המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א עם מעשה שאירע עם כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג ועל כוחות האדם

למעלה משנים עשרה שעות ביממה, ואז גיליתי אלו כוחות עצומים יש לי. שנים קודם לכן הבנתי שאת הגמרא והרשב"א אינני יכול לסחוב, האם באמת לא יכולתי לסחובם? לכן תזהר כשאתה אומר שתעשה כל שביכולתך, כי אין לך כלל השגה מהו גבול יכולתך". לפיכך, מה שהקשינו בביאור חז"ל שארבעה דברים צריכים חיזוק, והרי האדם הוא זה שצריך חיזוק, אלא שאין הדבר כך, האדם אינו צריך חיזוק, הוא חזק מאוד ויכולתו אדירה, והראיה לכך שבדברים שהוא חפץ להשיגם רואים את תגובותיו ויכולותיו שאין להן גבול, ומדוע לתורה ותפילה אין הדברים כך? אומרים לנו חז"ל כיון שדברים אלו צריכים חיזוק אצל האדם, כלומר אילו היה יודע האדם כמה עוצמה הוא מחזיק בידו על ידי רגע של לימוד תורה, כמה השפעה הוא מוריד לעולם בכל תפילה שהוא מתפלל ומתקשר לקונו, כמה עולמות נבנים מעיסוקו במצוות, כמה שכר וברכה הוא משרה על עצמו ועל בני משפחתו והעולם כולו, אז לא היה קשה לקום לתפילה ולהתחבר אליה כראוי.

...

מעשה רב

פעם בעידנא דחדוותא סיפר הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצוק"ל: "הייתי בשדה התעופה באחת מערי אירופה, והייתה זו שעת חניה בין טיסה לטיסה. בעוד כעשר דקות היה המטוס אמור להמריא, מרבית הנוסעים היו כבר בתוך המטוס, והאחרונים שבהם עשו את ההכנות האחרונות לעלות.

"והנה הבחנתי לפתע בדמות יהודי חרדי שגם טס עמנו קודם לכן מארץ ישראל, העומד בפאתי בית התיבות, ומתפלל שמונה עשרה של מנחה. המחזה הזה היה כה מרגש, עד שגם אני נעמדתי והתבוננתי בו ובשלווה שנראתה על פניו בעת עמדו בתפילה. עד מהרה זיהיתי אותו כהמשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א, והייתי בטוח שגם הוא יודע שעוד מעט קט המטוס ימריא לדרכו, ואם לא יסיים התפילה תתקלקלה לו כל התוכניות ויאלץ להמתין לטיסה הבאה אם בכלל.

"אך המשגיח ממשיך לעמוד בדביקות בתפילתו, משל נמצא הוא בעולם אחר, לא בשדה תעופה אירופאי, גם כאשר נשמע קולו של הרמקול המכריז שהטיסה שלנו תצא בעוד שלוש דקות, לא נע המשגיח ולא זז ממקומו. עמדתי כמסומר למקומי, ועכשיו גם אני לא יכולתי לזוז. אמרתי לעצמי אם המשגיח עומד כאן, אשאר עמו ומה שיקרה לו יקרה לי. שלוש הדקות הללו חלפו, והמטוס היה אמור כבר להמריא, רק כעבור עשר דקות נוספות סיים המשגיח שליט"א את תפילתו, ובעוד שהמטוס כבר היה אמור להמריא, הוא כמי שנחת מהעולמות שבהם היה, הביט בשעונו והבין שאין הרבה מה להפסיד, ופנה לומר 'עלינו לשבח' בדביקות...

"דקות נוספות עברו, ואז הבחין בי המשגיח, תפסני בזרועו ושנינו צעדנו לעבר המקום בו היה אמור המטוס לעמוד. לפליאתנו

שמעתי מהגאון הגדול רבי חיים גריינימן זצוק"ל, שנכח בשעה שעמד מרן החזו"א זצוק"ל קודם תפילתו, ותיאר לפרטי מעשה, איך מרן החזו"א ניהל דו-שיח, כביכול, עם ידיד כלשהו, והדגים לפרטים את פגישתו עם המלך הגדול הקב"ה, כשם שמתכוננים לפגישה עם אישיות רמת דרג. ולימדנו שזוהי הדרך הראויה להכנה לתפילה, וכך הוא הכין את עצמו לתפילה, כי כשמצייר האדם את הדבר לעצמו, הרי הוא חי את הדברים, וכשיתפלל ירגיש הוא באמת, וכשירגיש האדם כן ובתמים, היאך הוא עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, יוצר הכל, תתקבל תפילתו לרצון לפניו יתברך. מובא בחז"ל בברכות "ארבעה דברים צריכים חיזוק: תורה תפילה, מעשים טובים ודרך ארץ", והדבר דורש הסבר, וכי התורה צריכה חיזוק?! הרי על קבלת התורה כתוב בחז"ל את הפסוק "ד' עוז לעמו יתן", התורה נקראת 'עוז וחזק', תפילה גם היא נקראת בלשון

חז"ל בברכות "דברים העומדים ברומו של עולם", הרי אין לנו דברים חזקים יותר מתורה ותפילה, ומהו לשון חז"ל תורה ותפילה צריכים חיזוק, היה לו לומר שהאדם צריך חיזוק ולא התורה והתפילה?!

ולבאר זאת נספר מעשה שאירע עם כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג זצוק"ל, כשישב פעם

למשא ומתן עם אברך אחד, ותוך הדברים אמר לו אותו אברך- "אני מבטיח שמהיום אעשה כל מה שאני יכול"... ענה לו הרבי ואמר - "זההר בלשונך, אתה אומר שתעשה כל מה שאתה יכול, וכי יודע אתה מה מסוגל אתה לעשות?! יש לך בכלל שמץ של מושג עד כמה כוחותיך עצומים?!", ואז הוסיף ואמר: "אספר לך, בצעירותי בהיותי אב"ד של ק"ק קלויזנבורג, הייתה לי שם ישיבה. כשאמרתי שיעור כללי בפני כל תלמידי הישיבה, היית זקוק לשיעור לכעשרה ספרים. בימים ההם הדפיסו את הספרים על נייר כבד מאוד, ואף גודלם היה גדול מאוד, כך שכל ספר שקל היטב. אני הבנתי שלקחת עמי עשרה ספרים מארון הספרים לסטנדר אין בי את הכוחות. על כן לפני השיעור הייתי נותן את רשימת הספרים לבחור, והוא הכין לי אותם על הסטנדר.

"לאחר שנים בשנות המלחמה כשהייתי במחנות הריכוז אצל הגרמנים יש"מ, היו מניחים עלי אבנים וחפצים במשקל של שלושים וארבעים ק"ג, והייתי מטפס איתם לבניינים גבוהים, וכך במשך

לאחר התפילה עלה מרן הסטייפלר ל"חדר" שהוקצה לו, והתעורר אצלו ספק אם מותר לישון באותו חדר, שכן לפני השיפוט היה חדר זה חלק ממבנה בית הכנסת. מתוך יראת שמים ופחד החטא לא נרדם כל הלילה...

הסיפור שסיפר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א לחמוי רבינו הגרי"ש אלישיב על אביו מרן הסטייפלר זי"ע

חשש מ"סחיטה"... משום כך אחז את רגלו תלויה במשך שעותיים, עד שנתייבשה הגרב...

כל זאת בשנת חייו האחרונה, כשהוא תשוש כליל ואפוף חולאים, לאחר לילה שלם שלא נתן שינה לעיניו ותנומה לעפעפיו...

לאחר שסיים מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א את ביקורו, התבטא מרן הגרי"ש זי"ע ואמר: "אכן, לעמוד כך ברגל תלויה במשך שעותיים תמימות זה מופת! אולם אם בסטייפלר הדברים אמורים, אין צריך להגיע לסיפורים כאלו. אצל הסטייפלר התרחשו בכל יום ובכל רגע מופתים גדולים בהרבה ממופת זה!"

המשיך רבינו והתבטא: "דער גרעסטער פון דעם סטייפלר איז, אז ער אין גיווען א-מיוסר בייסורים, די קאפ האט נישט גיארבעט אויפן דער עלטער, און ער העט זיך גימאטרעט צו לערנען בעיון, צו פארשטיין יעדער תוספות". ("המופת הגדול ביותר של הסטייפלר היה, שלמרות היותו מיוסר בייסורים והתקשה להתרכז בלימוד בימי זקנתו - היה מייגע עצמו ללמוד בעיון ולהבין כל תוספות שלמד").

הוסיף רבינו והסביר: "להחזיק את הרגל תלויה היה מאמץ קשה, אבל נמשך שעותיים בלבד. לעומת זאת, מידי יום ומידי שעה הוא למד בעיון כשלא היה

מסוגל לכך, וזה קשה הרבה יותר מלעמוד ברגל תלויה". (הרב יצחק גולדשטוף דברי שי"ח וילך - יום כפור תשע"ז)

באחד מביקורי מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א בביתו של חמוי רבינו הגרי"ש אלישיב זי"ע, סיפר רבינו סיפור על אביו מרן הסטייפלר זי"ע"א:

היה זה בערוב ימיו. ייסורים ותלאות רבים פקדוהו. גופו היה מדוכא בחולאים שונים, בקושי מסוגל היה להלך ברגליו. המסלול הקצר מביתו שברחוב רשב"ם 10 עד בית הכנסת "לדרמן" - היה בעבורו דרך ארוכה עד מאוד. כל פסיעה דרשה מאמצים רבים. ספסלים קטנים הותקנו ברחוב רשב"ם כדי שיוכל גדול הדור לנוח מידי כמה פסיעות.

הגיע יום הכיפורים. למרות חלישותו וחוליו, רצה לקיים בכל כוחותיו את ציווי התורה "ועיניתם את נפשתיכם". חיפשו בני ביתו דרכים איך להקל מעליו את המאמץ הקשה. עד שמצאו בעבורו חדר בקומת העלייה של בית הכנסת "לדרמן", החדר "נוצר" לאחר שיפוץ בית הכנסת ושינוי מבנהו הישן לצורתו כפי שהיא כיום.

לאחר התפילה עלה מרן הסטייפלר ל"חדר" שהוקצה לו. עם היכנסו לאותו חדר התעורר אצלו ספק אם מותר לו לישון בחדר, שכן לפני השיפוט היה חדר זה חלק ממבנה בית הכנסת. מתוך יראת שמים ופחד החטא לא נרדם כל הלילה...

אם לא די בכך, הרי במשך היום עצמו חש מרן הסטייפלר שהגרב רטובה... להסירה לא יכול, שכן חשש שתיסחט תוך כדי הסרה. גם לדרוך על הקרקע לא יכול היה, שכן ביראתו הבעורת והנוראה

<<< המשך מעמוד קודם

מבלי לשים לב אל השעה העוברת? הרי זו לא שאלה אם להתפלל או לא, אלא האם להתפלל באריכות או שמה לקצר מעט, ואולי היה לכם, אם כן, להתפלל קצת יותר מהר, והעיקר שלא להפסיד את הטיסה, שהרי אם המשגיח מאחר את הטיסה, ההפסד הוא גדול, והיה כרוך בביטול תורה!;

"המשגיח שומע את שאלתי, מחייך במאור פנים ומשיב במשפט אחד: 'ומה אעשה ידידי, אם היה לי כל כך נעים בתפילה, עד שלא הרגשתי כלל שהזמן עובר...'". סיים הגר"ש ואמר: "מי שלא ראה את פניו של המשגיח בעמדו בתפילה, לא יבין באיזו נעימות מדובר". "על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצאו..."

(מתוך עלון שבת קודש יתד נאמן אלול תשע"ז)

המטוס עדיין עמד על מקומו כמסומר. עכשיו כבר מיהרנו שנינו לעבר כבש המטוס. טיפסנו אל הפתח, ובדיוק באותו רגע נסגרו הדלתות והמטוס יצא לעבר מסלול ההמראה".

"לפליאתי, התברר שאחד הנוסעים העיר תשומת ליבו של איש הביטחון שהיה במטוס, על תיק חשוד שהונח באחד המדפים. איש הביטחון לא רצה לטפל בתיק לבדו, והזעיק עזרה ומכשור לבדיקת החפץ החשוד, וכך עברו בדיוק אותן דקות שהמשגיח עמד בתפילתו, והמטוס יצא לדרכו.

"ליבי יצא למראה ההשגחה הפרטית המלווה את עבדי השם, וכאשר המטוס היה כבר בשחקים, נגשתי אל המשגיח ושאלתי, האם זו היא הדרך הראויה לעמוד שמונה עשרה בשדה התעופה

בקושי התגבר המושל על זעמו, ושאל: "כלום לא הזהרתך לבל תופיע ביריד?" בקול מתנצל אמר האיש: "אמנם כן, אך לא ידעת שתערוך כאן ביקורת... לו הייתי יודע זאת, לא הייתי בא..."

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על דיין ומוכיח ויודע, וגם עד

פעל ברשות היחיד, בצנעה, העלים ממנו עין. אולם כאשר בעיר הסמוכה עמד להיערך היריד השנתי וכל הסוחרים נהרו לשם להקים את דוכניהם – וכרגיל בירידים אלו, הוקמו גם דוכני שעשועים צבעוניים ומושכי עין – קרא המושל לבעל ההימורים, ואמר לו: "השמר לך פן תיסע ליריד ותקים שם את שולחן ההימורים שלך?" התקומם האיש ומחה: "במה נפליתי למול כל דוכני ההבלים והשעשועים המוקמים שם באין מפריע?" ענה המושל ואמר: "אין כל רע בכך שאדם ישתעשע בפרוטה, או שסוחר יקנה לילדיו צעצועים וזוטות בכמה פרוטות. ואם דוכנים אלו מוסיפים צבע וענין ליריד, הם מהווים חלק מנופו. אבל ההימורים מפתים את האדם לאבד את כל כספו, מרוששים אנשים ומאמללים משפחות. איני מסכים שסוחר שהרויח רווח נאה ביריד, יפסיד את כל הונו בגלגל המזל שלך!" אבל דוקא מסיבה זו השתוקק האיש לפעול ביריד! משום שידע, שהקונים באים מצוידים בכסף, והסוחרים ירויחו בו כסף, והוא ביקש לנתב כסף זה אליו...

לא ציית להוראה שקיבל, למרות שידע שיש בסמכות המושל להחרים את צידו ולקנסו בקנס גבוה, להשליכו אל הכלא ואף לסגור לצמיתות את בית ההימורים שלו. הפיתוי היה גדול מדי, והוא קם ונסע אל היריד. היריד הגדול נפתח ברב רעש והמולה, והמושל בא לסייר בין דוכניו. לפתע עצר בתדהמה. המוני אנשים התגודדו סביב שולחן הימורים, ובעליו גרף בקדחתנות סכומי עתק... בקושי התגבר המושל על זעמו הגואה, ושאל באיפוק: "כלום לא הזהרתך לבל תופיע ביריד?" האיש נשא את עיניו ונחרד. בקול מתנצל אמר: "אמנם כן, אך לא ידעתי שתערוך כאן ביקורת... לו הייתי יודע זאת, לא הייתי בא."

אנשים נוספים התכנסו ובאו, לראות בעימות המרתק שבין המושל לאיש ההימורים. הלה הבחין בהם, וקרא: "רבותי, למה תעמדו באפס מעשה? התקרבו והניחו את הימוריים! שימו דינר על כל מספר שתחפצו, הגלגל מסתובב, אולי אתם תזכו!" והמושל עומד, ורואה... כאן, לא יכול היה עוד להתאפק, אסור היה לו לוותר. ציוה, והשוטרים הרסו את שולחן ההימורים וגררו את החוצפן לבית הכלא... ואנו, כלום אין אנו דומים לאותו חוצפן?! הן לא זו בלבד, שאנו ממרים את פי ה', אלא גם יודעים שענינו צופיות בכל, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום: "אנה אלך מרוחק, ואנה מפניך אברח. אם אסק שמים – שם אתה, ואציעה שאול – הנך" (תהילים קלט, ז-ח), ונאמר: "אם יסתר איש במסתרים ואנוכי לא אראנו?" (ירמיה כג, כד). ובכך, הן חטאנו רב עשרת מונים, ולא בכדי מתוודים אנו ואומרים: "מרדנו!" הוא שאנו מתוודים: "אבינו מלכנו, חטאנו – לפניך!" ועל כך אנו אומרים: "כי אתה הוא דיין ומוכיח, ויודע – ועדי" (מתוך "מקרבן לתורה")

"דיין, ומוכיח, ויודע", אין נסתר מנגד עיניו. מה מוסיפים אנו במאמרו "ועד?" אכן, כמה אנו מוסיפים! שזו לשון רבינו יונה זצ"ל בביאור המשנה: "הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה. דע מה למעלה ממך, עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבין" (אבות פ"ב, מ"ב). רצונו לומר, שהבורא ברוך הוא רואה ויודע כל מעשה בני האדם, וזוכר הכל כאילו הוא נכתב לפניו, וישלם לו רעה תחת מעשיו הרעים – והוא תמוה, למה מנאם לשלושה דברים הללו, ושלשתם דבר אחד הוא. שאין זה אומר אלא שהשם יודע הכל, ועתיד לשלם לו כפעלו. ומה חשבון הוא זה, הכל ענין אחד הוא – על כן נראה לפרש כי זה העניין הוא למשל, כאשר לפני מלכים יתייצב, או לפני שרים או חכמים ואנשי השם, ומתבייש לעשות לפניהם מעשים אשר לא ייעשו, ומלומר לפניהם דברים אשר לא טובים, כן יחשוב בכל עת כאילו הוא עומד לפני הקדוש ברוך הוא כאשר יעמוד איש לפני רעהו. ובה ישמור דרכו מחטא, גם פיו ולשונו, ומצרה ישמור את נפשו.

ואנו נזכרים בדברי רבינו הרמב"ם זצ"ל ("מורה נבוכים" ח"ג פרק נב) שהעתיק הרמ"א זצ"ל בריש השלחן ערוך: "שיויתי ה' לנגדי תמיד" (תהילים טז, ח), הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלוקים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול. ולא דיבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדבורו במושב המלך – כל שכן כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקדוש ברוך הוא אשר מלוא כל

הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו, כמה שנאמר: "אם ייסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'" (ירמיה כג, כד), מיד יגיע אליו היראה והכנעה בפחד ה' יתברך ובושתו ממנו תמיד. וזהו "ויודע- ועד". הוא עמנו, וצופה במעשינו. ולנוכח עיניו הצופיות אנו חוטאים!?

ורבי יצחק ליפקין זצ"ל, בנו של ר' ישראל מסלנט זצ"ל, כתב ("לוחות אבנים", קטן) שעל כך מתוודים: "על חטא שחטאנו לפניך", היינו בפניך. כי "עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ" (זכריה ד, י). וזהו: "הסירו רוע מעלליכם, מנגד עיני" (ישעיה א, טז), וכמו: "לא יהיה לך אלהים אחרים – על פני" (שמות כ, ג): "לפני ה', תטהרו" (ויקרא טז, ל).

רבי אייזיק לייב המגיד מראצקי זצ"ל המחיש זאת במשל נוקב ("אקלידא דרחמי", ז):

אדם ניהל בית הימורים. המהמרים היו מתכנסים סביב שולחן הרולטה הירוק, מניחים את כספם על אחד המספרים, הגלגל היה מסתובב ועוצר על אחד מהם. מי שהניח עליו את כספו, זכה בכפלים, ואילו אחרים הפסידו את השקעתם. מושל המחוז ידע על קיומו של בית ההימורים, אבל כל עוד

כשאדם נותן שקל לצדקה, 'זורע' אותו בקרקע של גן עדן, ועד מהרה צומחים מן השקל הזה מיליון שקלים. לאחר מכן לוקח הקב"ה את המיליון הזה וזורע אותם, כך שיוצאים מיליארד שקלים. וגם את המיליארד הזה זורע הקב"ה, עד שצומחים ממנו טריליון וביליון

הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א על כוחה של הצדקה

לצדקה נזרע באדמת גן עדן, ונעשה ביליון. זהו "זורע צדקות"!

בירושלמי מובא שבימי סוכות, לאחר גמר קציר החיטים, בא אדם לצפת, אל רבי פנחס בן יאיר, וסיפר לו כי הוא מתגורר במקום צפוני יותר, כמו צור או צידון, ומאחר שבכוונתו לעלות לרגל, ויש עמו שק של חיטים, בקשתו אם יוכל לשמור לו אותו עד שובו מירושלים.

הסכים רבי פנחס, נטל את שקו ושלחו לדרכו. הגיע חודש חשון. עולי הרגלים החלו לשוב, אך אותו אדם לא שב עמם. כשהחלו גשמים לרדת חשש רבי פינחס בן יאיר שהחיטים ירקבו לו. מה עשה? מצא שדה זרע אותן שם. החורף חלף עבר, ובשדה צמחה תבואה רבה. קרא רבי פנחס לכמה בחורים ואמר להם: "הבה נעסוק במצות

השבת אבידה ונקצור את התבואה". קצרו את התבואה ושמרו אותה במחסן. חלפה שנה - והאיש עדין לא שב. לקח רבי פינחס את התבואה מן המחסן, זרע אותה, ולאחר שיצאה תבואה, קצר ושמר אותה במחסן, כך היו זורעים וקוצרים, זורעים וקוצרים, זורעים וקוצרים במשך שבע שנים. בחלוף שבע שנים חזר האיש לרבי פינחס בן יאיר,

ושאלו: "האם תכיר אותי?" לא הכירו. אמר לו: "לפני שבע שנים הבאתי לך שק תבואה".

"אתה הוא?" - החזיר לו רבי פינחס - "אם כן, לך והבא קרונות ועגלות כדי לקחת את התבואה שלך".

"אבל הבאתי רק שק אחד" - השתומם האיש - "מנין יש לי כל כך הרבה?"

אמר לו: "שק של חיטים הבאת, ובכל שנה זרעתי אותן והם הצמיחו עוד ועוד".

כך עושה הקב"ה למצוות - הוא זורע אותן, והן ממשכות להצמיח פרות, אשר יזכו אותנו בשכר עצום!

"ואיש את קדשיו לו יהיו" - המצוות נשארות לנצח נצחים של האדם, ולא רק הקרן, אלא כל פרותיה.

...

רבי שמואל הנגיד זכה לשני שלחנות של תורה וגדולה - הוא היה תלמיד חכם עצום ובעל חסד, והקב"ה העשירו בעושר גדול.

טבע העולם הוא, שאדם מרגיש בעלות על כספו, הוא מתיחס לכסף שמצוי באמתחתו - בארנקו האישי, בחשבון הבנק שלו או בכספת מוגנת - כאל כסף השייך לו. לעמת זאת, כספים שתרם לצדקה וחסד, נחשבים בעיניו ככספים שאינם שלו ואינם בבעלותו, והוא ויתר עליהם לאחרים.

אולם האמת היא שהמציאות הפוכה לחלוטין, כפי שדרשו רבותינו על הפסוק "ואיש את קדשיו לו יהיו": קדשי האיש - לו יהיו, דהינו - מעשי הצדקה והחסד שעושה אדם בכספו - הם הנשארים שלו לנצח, שנאמר: "וצדקתו עמדת לעד" (תהילים ק"ב, ג'), ואלו הכספים שאדם שומר ברשותו ואינו עושה בהם שימוש, עולמים להילקח ממנו בן רגע.

רבי ידעיה הפניני זצ"ל, שחי בתקופת ה"אבן עזרא" והרמב"ם, כתב ספר של משלים ופתגמים נפלאים, בין השאר הוא מספר שם על אדם שהלך עם בנו לטייל ביער. תוך כדי הטיול הגיעו שניהם לבקתתו של שומר היער, והנה הבחינו שמעל גגה עומדות עשר ציפורים.

פנה האיש לבנו ושאל: "כמה צפרים על הגג?" נקב הילד במספרם: "עשר".

הגיע למקום צייד וירה לעבר הציפורים. ארבע מהן ניצודו ומתו, ושש הנוותרות התעופפו.

פנה האיש לבנו ושאל: "כעת אמור לי כמה נשארו?"

אמר הבן: "שש צפרים נותרו".

"אינך צודק" - חלק עליו אביו - "שש עפו, נותרו ארבע צפרים שאותן הצליח הצייד לצוד".

כך גם בעניין הצדקה - אומר רבי ידעיה - יש לאדם מאה אלף זהובים, ומתוכם הוא נותן ארבעים אלף לצדקה, ומשתמש בכל השאר לצרכיו, הוא סבור, שארבעים אלף הלכו וששים אלף נשארו לו, אבל טעות בידו - ארבעים אלף נשארו שלו, וששים בשמים על שמו לנצח נצחים, ואלו ששים אלף הלכו לבלי שוב.

...

מדי בוקר אנו אומרים בתפילה: "זורע צדקות, מצמיח ישועות" - מה פרוש 'זורע צדקות'?

כשאדם נותן שקל לצדקה, לוקח הקב"ה את השקל, 'זורע' אותו בקרקע של גן עדן, ועד מהרה צומחים מן השקל הזה מיליון שקלים. לאחר מכן לוקח הקב"ה את המיליון הזה וזורע אותם, כך שיוצאים מיליארד שקלים. וגם את המיליארד הזה זורע הקב"ה, עד שצומחים ממנו טריליון וביליון.

כשאדם מגיע לשמים, אחרי מלאות ימיו ושנותיו, רשומים על שמו ביליון שקלים שתרם לצדקה.

איך יתכן דבר כזה? - תמה האדם - הלא הייתי תפרן, בקושי גמרתי את החדוש... אלא שאז מתברר לו, שאותו שקל שנתן

האם נעליים מעור ביו"כ הם מוקצה, והאם מותר להאכיל את הקטנים יותר משצריכים?

שו"ת הלכות יום הכיפורים ממרן רבינו ניסים קרליץ שליט"א

אכילה בעיו"כ

שאלה: האם יש מצוה לאכול כל היום בערב יו"כ?
תשובה: נראה שהמצוה היא להרבות בסעודה יותר ממה שרגיל, אבל אין דין לאכול כל היום.

מחילה באומר תפילה זכה

שאלה: האומר בתפילה זכה שמוחל לכולם - האם הוא מחילה גמורה?

תשובה: אם קורא מתוך המחזור ובתוך הדברים אומר שמוחל לכל אדם אין בזה שום מעשה מחילה, דזהו רק סדר התפילה שלו, אמנם אם נתעורר באמת למחול וזכר מה שציערוהו ובכל זאת מוחל בלב שלם - שפיר מהני.

בקשת מחילה באופן שיגרום צער

שאלה: האם מותר לבקש מחילה באופן שע"כ יגרום צער לזה שמבקש ממנו מחילה?
תשובה: פשוט שאם הוא יצטער, אסור לבקש ממנו מחילה, שלא הותר לו לעבור על הונאת דברים ולכן בע"כ ישאר עווננו בידו.

קנה מפטיר יונה ונרדם

שאלה: מכרו מפטיר יונה בביהכ"נ, והגיע האחרון לסכום של אלף דולר. בהפסקה הלך לישון ונרדם עד לאחר מנחה. הגבאי ראה שהאחרון שקנהו לא נמצא, כיבד לזה שהיה לפניו ורצה לשלם עבורו תשע מאות דולר. האם במוצאי יו"כ יכול הגבאי לתבוע ממנו תשע מאות דולר?

תשובה: זה שקיבל מפטיר יונה, מכיון שגילה דעתו בבוקר שמעונין לשלם עבורו, חייב לשלם את תשע מאות הדולר. וזה שקנה המפטיר ולא הגיע - אינו צריך להוסיף עוד מאה דולר, אע"פ שכבר קנהו בבוקר, והם גם מצידם היו מוכנים למכרו, היות שנאנס, דהרי מותר לו לישון בהפסקה.

נעלי בית נוחות מאוד

שאלה: נעלי בית שנוח מאוד ללכת בהם ואפ"י יותר מנעל רגילה - האם מותרים ביו"כ?

תשובה: מעיקר הדין, מותר, ויש מחמירין. ונעליים מעור סינטטי אפשר שאסורים מדינא.

האם נעליים ביו"כ הם מוקצה

שאלה: נעליים רגילות ביו"כ - האם הם מוקצה?

תשובה: אין זה מוקצה כי יש אופנים שמותרים כגון לחולה או במקום שיש טיט.

להאכיל את הקטנים יותר משצריכים

שאלה: האם צריך לזהר שלא לתת לקטנים אוכל יותר ממה שרגילים?

תשובה: אין בזה איסור כלל, ויכולים לתת להם לאכול יותר, וכן בקטן בן ט' אחר שצם השעות שצריך.

נשיאת כפיים בנעילה

שאלה: האם נוהגים לשאת כפיים בתפילת נעילה?

תשובה: אצל מרן החזו"א זצ"ל התחילה תפילת נעילה כארבעים דקות לפני השקיעה ולא היו נושאים כפיים בנעילה.

תקנה למי ששקוע בחטא

נשאל רבינו: אדם שיש לו תאוה חזקה ובלתי מוסברת לעבירה, ונכשל שוב ושוב, והקבלות שקיבל כמעט ולא הועילו - מה תקנתו?

תשובה: בודאי הכי טוב היה שלא יחטא כלל. אבל במצבו ניתן להמליץ, שיקבל על עצמו שבמיוחד בשעות שבהן הוא רגיל להיכשל - הוא ישמר באופן מיוחד, ולמשך אותן שעות

הוא יהיה בעל תשובה. בכך יש לקוות שכיון שהתחיל להשתפר, בהמשך כבר לא יכשל כלל. (הלכות שני)

מה לומר לנער שסטה

אחינו של נער שסטה מדרך התורה כאב את מצבו של האח ובא לבקש עצה מרבינו, מה לומר לאח כדי להשפיע עליו שיחזור למוטב. השיב רבינו ואמר: "תאמר לו שהרי בסוף הוא יהיה מוכרח לחזור, אם כן עדיף שיעשה זאת כמה שיותר מהר!" (שם)

(מתוך העלון נשיח בחוקיך)

גמר חתימה טובה

"ותקבל ברחמים וברצון את תפילתנו..."

הנהלת 'דרשו'

"אתה בעל תשובה?! הרי אתה חביב מאד אצל השי"ת וכמה נחת רוח יש לו ממך. כל הפמליא של מעלה מביטים בך, ועוקבים בפליאה אחרי הקרבנות האישיים שאתה מקריב שוב ושוב, ומעלה ריח ניחוח לבורא כל העולמים..."

כ"ק האדמו"ר ה'באר יעקב' מנדבורנא זי"ע מסייע לבעלי תשובה ומחדיר את ההכרה כי יהודי אינו בר יאוש

בסור מרע' אין הבדל בין יהודי ליהודי, ואין זה משנה אם הוא חסיד שבחסידים או שלראשו חבושה כיפה קטנטנה. הלא הירע' הינו רע לכל יהודי, ולכולם אסור לחלל שבת או לגנוב וכדו'. החילוק הוא ב'עשה טוב', וממילא עד החלק הזה כולם שווים לטובה, ומכאן והלאה צריך כל אחד להדר ולהוסיף עוד ועוד, וזה מה שה' אלוקינו דורש מעמנו, להוסיף בתשובה שלמה ב'עשה טוב'."

פעם סיפר רבינו בהתפעלות, כי הגיע אליו אברך מאשקלון, והלה לא מגזע חסידים אלא מבני עדות המזרח, והוא התקשר שוב ושוב וביקש שיקבעו לו תור, ואף הגיע פעם ופעמיים בלי תור ולא יכלו להכניסו, עד שהגיע זמנו,

ואז הופתע רבינו לשמוע כי הלה אינו בא בשביל צרכים גשמיים כלל, ואינו תר אחר ברכות וסגולות, אלא כל כולו מקשה אחת של שאיפות רוחניות ויש בו צמאון אדיר לשמוע דבר ה'.

"זכה שמשמים הכניסו בו צמאון כזה. כי בלי צמאון חזק שכזה, לא היה מתעקש ומגיע מאשקלון לבני ברק... פשוט הרגיש שמישהו דוחפו לחפש כיצד להחיות את נשמתו"

...

רבינו אף היה רגיל לציין את הסיעתא דשמיא הנגלית בעסק התשובה, שכאשר פועלים מעט להשקיע בקירוב רחוקים, מיד רואים 'אתערותא דלעילא' במידה גדושה. בה בעת שהעולם הגשמי הפך להיות עכור ומאוס ביותר, אפילו אנשים השרויים ושקועים בגשמיות זו, אף הם משנים באחת טעמים מן הקצה אל הקצה, אם רק פותחים להם פתח של מה בכך.

פעם התבטא ואמר: "האמת שפעמים רבות קשה לי לראות כמה זמן חסר לי... נמצאים אצלי יהודים, שאני מרגיש שבחמש דקות או בשמונה דקות אני יכול לפעול עליהם פעולה גדולה באידישקייט - בדקות אחדות, לא בשעות - אך מה אעשה ואין לי את הדקות הללו. ועם זאת אינני מונע עצמי מלהגיד להם כמה מילים, ורואים סיעתא דשמיא גדולה שהם מיד מבטיחים להיטיב ומקבלים על עצמם הנהגות טובות."

אותם אנשים שהשיבם רבינו למוטב, את כל חייהם חבים המה

ענין התשובה היה אצל רבינו מן הדברים שבנפשו ממש, ובכל עת היה מפציר בשומעי לקחו וצאן עדתו לערוג ולהשתוקק לתשובה שלמה, תשובה מאהבה. לתקן אורחות בתיקון השלם ולהתעלות ממדרגה למדרגה.

לנוכח החידוש המופלג שנראה אצל רבינו, שהתמסר להרעף טללי קירוב לרחוקים ממש, ובעצמו עסק בהשבתם לכור מחצבתם - יש להדגיש כי יותר מכך היה עוסק בקירוב קרובים, בחיזוק לעשיית תשובה בכל עת. נושא זה בער בעצמותיו, ובנשמת אפו היה משנן ומזרז לקהל עדתו שיתמידו בעשיית תשובה.

דבר זה היה חשוב אצלו מאד, ולכך התאמץ והצליח להחדיר בלבבות רבים את ההכרה והידיעה כי יהודי אינו בר יאוש, וכל אדם מישראל יכול באחת להתהפך לטובה. באזניהם של מאות ואלפים ציטט מאמרם של צדיקים, על הפסוק (תהלים ק"ג, י"ב) "כרחוק מזרח ממערב הרחיק ממנו את פשעינו", שאין הכוונה למרחק שמקצה העולם ועד קצהו, שהרי לא נאמר 'כרחוק מזרח העולם ממערבו', שלא בא הכתוב לתאר את ריחוק קצוות העולם שכמותם ירחקו העוונות, אלא בא להמשיך למהירות ולקלות בה יכולים להתחלף רוחות העולם.

הלא כאשר אדם עומד ופניו כלפי מזרח, יכול הוא להפוך פניו כלפי מערב בתנועה קלה. כיוצא בזה עזיבת החטא שאינה דורשת מן האדם להרחיק נדוד, אלא די בכך שיסב פניו ויעזוב הרע וכבר הורחקו ממנו פשעיו.

חיבתו לבעלי התשובה

כסוחר ביהלומים ומרגליות, שהוא רוכש חיבה לכל יהלום יקר ערך, ניכרה ברבינו חדוה ושמחה בכל בעל תשובה שנקלע להיכלו, או אף אם התגלגלה שיחה במחיצתו להתקרבותם של יהודים לאביהם שבשמים. תחת אחד השיחים, העיד רבינו, כי זכור לו מילדותו בעיר מגוריו סערט, כי שיחת היום היתה על כך שבעיר הסמוכה ישנו בעל תשובה, ועד כדי כך הגיעה ההתפעלות, שבגינה נסעו רבים-רבים לראות פניו. כה נדיר היה הדבר, שיעזוב אדם את דרכו הרעה וימיר את אורחות חייו לטובה. והאריך בשבח הדורות האחרונים שהתרבו בעלי תשובה לאלפים ולרבבות, והיא הכנה משמיא לקראת ביאת משיח צדקנו, כדי שבבוא הגאולה יזכו כולם להתגשמות היעוד (ישעיה י"א, ט') "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

לא פעם היה רבינו מציין בהתרגשות, כי באים אצלו יהודים רבים עם כיפות קטנות, ומשאלה אחת בפייהם: להתקרב להקדוש ברוך הוא. לחזור בתשובה, שבניהם ובנותיהם או אחיהם ואחיותיהם יתקרבו וישובו בתשובה שלמה. רבינו ראה בכך סימן משמים שדרכו רצויה לפני המקום, ועליו להוסיף ולפעול אף בקרב מי שעודם מנוערים מתורה ומצוות. מידי דברו, הרחיב והטעים: "הלא בעצם

אם אדם חוטא ח"ו, מהחטא עצמו צומח מלאך חבלה, וכל מטרתו בחייו להציק לאותו אדם - הוא מכה אותו, וצועק עליו, מביא עליו צרות ויסורים, ומקטרג עליו בכל קטרוג שרק אפשר. אבל בעת שאדם מודה באשמה - אותו מלאך חבלה נאלץ להשתתק. הוא כבר לא יכול לקטרג

הגה"צ רבי אריה שכטר שליט"א על כוחה של חרטה אמיתית

ראיתי ב"נודע ביהודה" דבר נפלא בענין הוידוי והחרטה: אם אדם חוטא חס ושלום, מהחטא עצמו צומח מלאך חבלה, וכל מטרתו בחייו היה להציק לאותו אדם - הוא מכה אותו, וצועק עליו, מביא עליו צרות ויסורים, ומקטרג עליו בכל קטרוג שרק אפשר. דבר זה נרמז בפסוק בירמיהו (ב', י"ט): "תיסרך רעתך" - הרעה שלך, היא בעצמה תייסר אותך. אבל בעת שאדם מודה באשמה - אותו מלאך חבלה נאלץ להשתתק. הוא כבר לא יכול לקטרג. את הרווח הזה אתה מרוויח באופן מיידי בעת הוידוי והחרטה -

הפה של מלאך החבלה נסתם מיד! גם הרמח"ל וה"אור החיים" הקדוש מביאים פרוש זה על הפסוק (ישעיהו ס"ד, ו'): "ותמוגנו ביד עווננו", כלומר, העוון שאנו עושים הוא זה שממוגג אותנו, הרעה של האדם - היא המייסרת אותו, לא הקב"ה. ובעל ה'חרדים' מוסיף ואומר, שעל ידי זה שהזדון נהפך לזכות, גם המלאך נהפך למלאך של זכויות ואז אין מי שיכהו.

משל למה הדבר דומה? אתה נוסע, ומולך נוסע מישהו. הסחת את הדעת לרגע, לא נתת זכות קדימה ו... הרכב שלך נכנס בו. האוטו היקר שלו ספג מכה רצינית. הוא כועס מאוד, יוצא אליך ומתחיל לצעוק. לוקח פרטים ופותח לך תיק. זה מלאך החבלה שלך.

נסה להגיד לו: "סליחה, אני באמת אשם. זה לא היה בסדר מצדי, ואני לא

מנסה להתחמק מאחריות. אני אפצה אותך, כמובן על כל הנזק". האם הוא ימשיך לצעוק עליך? יתכן מאוד שהוא כבר לא יצעק. היחס שלו ישתנה. התיק לא יעלם, עוד תצטרך לשלם די הרבה, אבל לפחות המקטרג יפסיק את קטרוגו.

בשונה מהנהג הנפגע, מלאך החבלה לא "אולי" יסתום את הפה מחמת וידוי, אלא בודאי יסתום את פיו. פלאי פלאים. אבל בשביל זה צריך חרטה אמיתית!

אתה יכול להיות גיבור גדול, כשאתה רחוק מהנסיין. אני מתחרט על מה שעשיתי, ודאי. ברור שלהבא אהיה בסדר ולא אחטא, מה

השאלה בכלל...:

אבל בינינו לבין עצמנו, אם שוב יגיע הנסיין - מה יעשה? האם לא יחזור על השגיאה שלו?

אם הוא עומד להיכשל שוב, החרטה שלו איננה חרטה אמיתית. נכון, הוא התוודה, והצהיר שהוא מתחרט, אבל לא הצטער באמת ובתמים, צער גדול ונורא על החטא. החרטה צריכה להיות עם כל הלב. וצריך גם להסיק את המסקנות באופן כל כך חזק, שאין שום סיכוי בעולם שזה יקרה שוב.

החרטה היא לא איזשהו הרהור רגעי, החרטה צריכה לגרום לכך שאם הוא יעמוד אי פעם באותו נסיון - לעולם לא יכשל בו. עכשיו תראו איזו פריבלגיה יש לנו:

כמה משלם שור שנגח?

שור שנגח בפעם הראשונה משלם חצי נזק. שור שנגח פעם שניה משלם גם כן חצי נזק. בפעם השלישית השור הופך להיות שור מועד, ומעתה ישלם נזק שלם, אם יזיק.

האם השור הזה יכול לחזור בתשובה?

אמנם אין לו חרטה, וידוי וקבלה לעתיד, אבל גם אצל שור יש רמז לסוג של "חזרה בתשובה" - אם השור יקלע שלוש פעמים למצב שבו היה בעת שנגח - שוב יראה אנשים וכו', ועל אף זאת הוא לא ינגח ולא ישתולל - יחזור להיות שור תם.

אנחנו, בני האדם, זוכים לחסד נפלא של הקדוש ברוך הוא. בורא העולם אומר: 'אינני צריך שתעמוד שלוש פעמים בנסיון. מספיק שאני מסתכל בתוך ליבך ורואה בדיוק מה קורה שם. אם אני רואה שהתחרטת באמת מכל הלב, ואתה במצב שלא תחטא שוב גם אם יבוא עליך אותו נסיון - אני סולח לך מיד'.

כמדומני שזו הכוונה בדברי הרמב"ם: "עד שיעיד עליו יודע תעלומות". הקדוש ברוך הוא יודע מה שיש בלב האדם. אחרי החרטה, הוידוי והקבלה לעתיד - אדם מגיע למצב של "לא ישוב לכסלה עוד". הוא לא צריך להוכיח את עצמו שלוש פעמים כמו השור, כי הקדוש ברוך הוא רואה ויודע מה שבליבו, ומקבל את תשובתו. על כך נאמר: "מודה ועוזב ירוחם".

בתחילת יום הכיפורים, ב"כל נדרי", אנחנו מתחילים להתוודות. כל אחד יקבל על עצמו קבלות, כל אחד בדרגה שלו - לא לדבר בזמן התפילה, לשמוע קריאת התורה, להתחזק בבין אדם לחברו... נוסף קבלה לטובה, ועוד קבלה טובה... והקדוש ברוך הוא יראה את הרצון הטוב שלנו ואת המאמצים שלנו.

(מתוך 'אריה שאג' ימים נוראים)

פושע מסוכן מתהלך בחוצות קריה, עושה ככל העולה על רוחו כאילו אין דין ואין דיין. אם לא די בזאת, מסתבר שהפושע הינו מזמחה בינלאומי בבריחה, וכל מאמצי המשטרה לשים עליו את ידיה - עולים בתוהו...

על טענתו הניצחת של פושע מסתורי שהביאה לזיכוי, ועל בית כלא השוך עם תנאים מחפירים • כך נתכונן ליום כיפור הבעל"ט

הרה"ג ר' אשר קובלסקי שליט"א

לפני ה' תתהרו!

עודנו שרויים תחת הרושם הכביר שהותירו בנו ימי ראש השנה, בהם עמדנו נרגשים בתפילות הנשגבות של היום, והתחננו מקירות ליבנו כי אבינו שבשמים יראה את ליבנו הנפתח והמתגעגע, יקבל אותנו באהבה ויעניק לנו מטובו. אנו בטוחים כי אכן נכתב לשנה טובה ומבורכת, ומייחלים כי נזכה לראות את הטוב הרב שזכינו בו בימים נעלים אלה.

עתה, בהתרגשות ובדריכות, סופרים אנו את השעות לקראת היום הקדוש בשנה, יום הכיפורים. יום בו נתעלה, ליבנו יטהר ונפשנו תזדכך. ביום אחד, נתעטף בבגדי לבן ונתנתק מצורת החיים היומיומית, נשכח את התענוגות הגשמיים לצד הדאגות הרודפות, ונתכנס ליממה שכולה קדושה ואצילות, שכולה מלאה באויר פסגות צלול של חיי רוחניות נעלים. ביום הזה נכבס את כל חטאי העבר, נאפס את כל תמתי ההיסטוריה, ובתשובה מאהבה - נהפוך אותם לזכויות כבירות!

"כי ביום הזה יכפר עליכם" - ויטהר את ליבנו לעבדו באמת!

לכן אנו פותחים את היום הזה מתוך התלהבות ושמחה, באמירת הברכה 'שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה'. בדמעות אושר והתרגשות גואה נברך את הברכה, המבטאת את שמחת ליבנו לנוכח הזכות הכבירה שרק אנו זכינו לה. אין עוד אומה בעולם, שמלכה נותן לה הזדמנות למחוק את כל חטאיה כלפיו ביממה אחת של תשובה ותחנונים. אנחנו זכינו, ועל כך אנו מודים! כי מי שמוחל וסולח לנו, אינו רק מלך, אלא גם אבא.

ומול אבא - הכל נראה אחרת... לאבא יש רחמים מובנים על בנו, לבו מלא באהבה לבניו, ויהי מה. אהבתו האמתית אלינו, שוטפת כל חטא, מנקה כל עוון ומעניקה אינספור מתנות יקרות! כל מה שאנו צריכים, זה לחוש כבנים שחטאו לאביהם, להתחרט, ולחזור ולהתרפק על אבא שבשמים. לקרוא לו שוב ושוב בשם 'אבא', להזכיר אהבת אמת, לעורר את מעלתנו הנדירה.

את הסוד הזה חשף הרה"ק מקוברין זי"ע בביאור מדוע אנו מקדימים לרשימה ארוכה של בקשות את המילים 'אבינו מלכנו', ולא מסתפקים בלומר פעם אחת בתחילה ואחר כך להקריא את כל הרשימה. כי עיקר מטרתנו בבקשות הרבות והנרחבות הללו - לזכות לומר שוב ושוב 'אבינו מלכנו', לעורר ידידות, לקרוא באהבה, להזגיש את המילה 'אבא'... הבקשות חשובות, אך הרבה יותר חשוב לנו לזעוק מתוך געגוע:

'אבינו מלכנו, אבינו מלכנו - כי אנו בניך ואתה אבינו! כשאנו מתפללים, אנו לא רק מבקשים. אנחנו מתחברים, מתחבקים ומתרפקים, על אבא שבשמים. אנו חוזרים וקוראים לו 'אבינו' כדי לזכור ולהזכיר את היחס יוצא הדופן שיש בינינו - שהוא אבא, ואנו בניו, ואנו כה נרגשים ומודים על כך. רק בזכות היחס האבהי שלו, זוכים אנו להתכבס ולהיטהר ביום הכיפורים, ולזכות ברוח נקיה וזכה, אפופת טוהר עילאי, שתלווה אותנו לשנת תשע"ח מבורכת ומאושרת!

עיסקה עם אבא...

היה זה במדינה שקטה, אולי אפילו נידחת. בתחילה היו אלו שמועות, אך עם הזמן הלך החשש והתבסס, עד שתפס את הכותרות הראשיות: פושע מסוכן מתהלך בחוצות קריה, עושה ככל העולה

על רוחו כאילו אין דין ואין דיין. אם לא די בזאת - מסתבר שהפושע הוא מומחה בינלאומי בבריחה, וכל מאמצי המשטרה לשים עליו את ידיה - עולים בתוהו...

הפושע הפך למבוקש מספר 1 במדינה, תמונתו הופצה בכל רשתות התקשורת, והמושל הבטיח פרס כספי יקר ערך למי שיביא לחשיפתו. בסופו של דבר, התקיימה גם בפושע הזה האימרה 'סוף גנב לתליה', כאשר אחרי כמה שבועות הוא נמצא, נעצר, ונשפט. משפטו היה מרתק: כתב האישום היה ארוך וחרגי בכל קנה מידה, והכיל מגוון רחב של עבירות חמורות, עד שניתן לומר כי לא

היה סעיף בחוק שהנאשם דילג ולא עבר עליו כמה וכמה פעמים... רגע לפני הקראת גזר הדין, ידע הנאשם מה עתיד לקרות. עורכי הדין היו פסימיים, האווירה נטתה לחובתו, הוא כבר הבין שלא יצליח לצאת מהמשפט הזה בחיים... לפיכך, נקט בטקטיקה מעניינת, וביקש לדבר עם המושל בדחיפות, כי מידע יקר יש לו עבורו...

אנשי המושל לא מיהרו להשתכנע, אך בסופו של דבר, כשהבהיר שוב ושוב כי מדובר במידע יקר ערך עבור המושל, נקבעה הפגישה. הנאשם הגיע אזוק בידי וברגליו, ונעמד מול המושל, שכבר היה סקרן ומרותק. ואז פתח הנאשם ואמר:

'כבוד המושל, תשמע חדשות מעניינות: נכון יש לך בן שמסתובב עם אנשי עולם הפשע?'

המושל היה המום. פניו החליפו צבעים, פיו נאלם לרגע, וראשו נזרק לאחור בחוסר שליטה. 'זה לא יכול להיות...' מלמל בגמגום,

זה לא יתכן... איך אתה יודע על זה?! - שאל בחוסר אמון.
'אני יודע גם יודע' - השיב הנאשם בחיוך בלתי מוסתר, הוא ידע היטב כי הוא מכוון לנקודה הרגישה ביותר של המושל. הוא גבוה קצת, עיניו חמומות... הוא גם כשרוני לא קטן... נכון? -
עיניו של המושל נפקחו לרווחה, תיאור בנו העלה בו דמעות. תדמית המושל הקשוח נעלמה ואיננה, עם הזכרת בנו - הוא הפך לרך ורחמן... קולו נשבר, גוש עלה בגרונו כשנזקק לטובות הנאשם כדי לברר את גורל בנו. 'ומה קורה אתו? היכן הוא היום? הוא מתגעגע אליי? מה מצבו?'

המושל ירה את השאלות בסקרנות מהולה בגעגוע לבנו האהוב, שנעלם לפני 40 שנה ובחר לו חיי פשע דלוחים. 'אנא, ספר לי...'
- התחנן המושל בדמעות, 'איני עומד בזה...'
בדיוק לרגע הזה חיכה הנאשם: 'תשמע, אני מכיר אותך, אנוניא באים מאותו עולם, הוא דווקא היה חבר טוב שלי!'
'מה?! - שאג המושל המופתע. 'אתה מכיר אותו ממש מקרוב? היכן הוא? מה שלומו? האם הוא רוצה לשוב אליי?'
הנאשם חייך, התוכנית עובדת היטב...

'תשמע, אדוני המושל, אני מציע לך עיסקה: אתה סוגר לי את כל התיקים, מנקה ומוחק את כל העבר שלי, ובתמורה - אני חוזר למוטב וגם מחזיר את בנך יקירך מביצת העבריינות, היישר לטרקלין החם והנעים. כי רק אני יודע שגם הוא כבר מתגעגע אליך...'

אך שמע המושל את ההצעה, ומיד קפץ ואמר: 'גורו! זו עיסקת חיי! התק שלך מחוק ומחול, אתה פותח דף חדש בחיים בלי שום ענישה, ואתה מביא לי את בני, אבל היום?! - אמר באושר ובהתרגשות. 'הידד!' - קרא לעבר יועציו, 'היום אני מקבל בחזרה את בני האהוב! מהיום אשוב לראותו עמי חי ופורח בארמוני! בימים אלו, עורך כל אדם את חשבון נפשו, עובר על ימי השנה החולפת,

בודק האם התפלל בכוונה, האם השתמש במתנת הזמן וניצל אותה היטב, האם כל דיבוריו היו כהלכה, האם קבע עתים לתורה כראוי, האם התייחס לזולתו בכבוד ובהערכה, והאם לא חטא בבין אדם לחברו או בבין אדם למקום...'

המסקנות עלולות להיות לא נעימות - בכל תחום יש מה לשפר, בתחומים רבים ניכרת שממה רוחנית... אוסף כתמים לא נעימים, חטאים מצחינים, עבירות שלא היינו רוצים שיתבטאו בהיסטוריה שלנו, אבל הן כאן. ואנו יודעים כי כל זה עולה על כף המאזניים, ומכריע את דיננו לשנה שלמה - ואין פלא כי הפחד מחלחל בליבנו. כדלים וכרשים אנו דופקים בדת, ומחפשים דרך להתמודד עם ההיסטוריה הלא נעימה הזו, וגם לזכות בשנה טובה...'

ברגעים אלה, פועלים אנו כמו אותו נאשם. מתייחדים עם המלך - מלכו של עולם, ואומרים בדמעות חרטה: 'אבא יקר, נכון שההיסטוריה מלוכלכת וכואבת, ואני יודע שאיני זכאי לכלום,

כי לפי מעשיי - מצבי בכי רע. אבל אני מבקש כי תמחק את כל התיק שלי, תנקה את ההיסטוריה, תאפס את כל העבר שלי ותהפוך את אשמותיי לזכויות, ובתמורה - - -

בתמורה אני משיב לך את בנך האובד - אותי! הלא אני בנך יחידך, ואתה אבי אוהבי... כמה הייתי שואף וחפץ לחיות תמיד בצילך, אך התרחקתי ולבי שבור, אני מלא בגעגועים לשוב אליך... ומי כמוך - אבא יקר, חפץ שבניך ישובו אליך, אתה רוצה לקבלם בתשובה ובאהבה... אז אנא, אבא אהוב ויקר, מחוק ברחמיך הרבים את כל חטאינו, ותקבל אותנו באהבה בחזרה לחיקך!'

כיצד להתמודד עם החושך?
התא הקטן היה צפוף וטחוב. ריח לא נעים שלט בו, וגם יצורים קטנים ועוקצניים הסתובבו בו בחופשיות. בתוכו, כאובים וצפופים, ישבו שלושת העבריינים שנכלאו כאן עד להודעה חדשה...
אך הצפיפות והטחוב, הסירחון והזוחלים, נחשבו לבעיה הקטנה. קשה מכל היתה העלטה הסמיכה, האפילה ששררה בתא בכל שעות היום והלילה. מדי בוקר נפתחה הדלת כדי חרך צר, הושלך מעט אוכל פנימה, ומיד נטרקה הדלת במהירות בקול שקשוק מפתחות, והחושך המוחלט שב לשליטה מליאה...
קשה לשרוד בתא כלא צפוף ומחניק. קשה עוד יותר לעשות זאת בחושך כה סמיך ואימתני... בנוסף לכך, הסוהרים לא נתברכו ברחמים, והחליטו להקשות עוד על האסירים ושלחו את מזונם בצירוף כלים לא לגמרי מתאימים, כך הגיעה קערת מרק מלווה במזלגות, כשרק מצקת ענקית אחת הוצמדה לקערה. כך הוגש להם לאסירים האומללים עוף, כשכלי האוכל היו מערוך ומברשת...
בכל יום, נדרשו האסירים לשפע יצירתיות, כדי להצליח לאכול מהמזון בכלים המשונים הללו, ועוד בחושך מוחלט. חוש המישוש עמד להם לעזר, דרכו זיהו מדי יום הן את המזון והן את הכלים, וניסו לחבר ביניהם. אלא שרק שניים מהם התברכו בחוש מישוש מחודד, ואילו האסיר השלישי - ממש לא הצליח להסתדר...

הוא ביקש מהם לסייע, ואחד האסירים נחלץ לעזרתו. מדי יום ניסה ללמדו פרק בהלכות מישוש באפילה, כיצד תופסים את הכלי במרכזו, ממששים ביד לכיוון הקצוות, עד שמבינים מה הידית ומה החלק הנוגע באוכל. אחר כך ניסה ללמדו להבחין בין התחושה העוקצת של מזלג משונן, לבין התחושה החלקה של כף, ועד לתחושה הכואבת של סכין חדה...
במשך כמה שבועות, ניסה האסיר 'החכם' ללמד את חברו, אך הסוהרים היו מחוכמים ויצירתיים ממנו. ביום בו הבין האסיר מהו שניצל וכיצד הוא נחתך - החלו הללו להגיש דווקא מרק, שנשפך על האסיר הטועה, וניצוצותיו הגיעו גם לשני חבריו הנרטיבים...
ביום בו הבין המסכן כי מרק נאכל בכף ואיך לזהותו - החלו להביא פסטה, שהחליקה מהכף בקלות והפכה לעיסה דוחה על רצפת התא...
הימים חולפים, והאסיר המלמד כמו האסיר הלומד, הפכו מתוסכלים. כל יום מגישים כלים אחרים ומזון שונה, והם אינם מצליחים להדביק את הקצב וללמוד את הפרטים לאשורם... האסיר ממשיך להיחתר, חבריו ממשיכים להתלכלך, המזון לא מגיע לפיו, הוא נותר רעב, ונכשל בניסיונות הלמידה פעם אחר פעם...
התסכול הרב, הוביל את האסיר 'החכם' להתרעם על האסיר הנוסף השווה עימם, ופנה אליו בטרוריה: 'הרי שלושתנו כאן בתא, אני ואתה סובלים יחדיו מבורותו וטעויותיו של חברנו לתא, ולכן אני מנסה להתמסר ללמדו כיצד למשש, כדי שגם הוא יוכל איכשהו להסתדר בעלטה הנוראית ובחושך המוחלט השורר כאן. אך אני נושא בעול הזה לבדי - - -

וכך אמר המדריך עם הכובע-טמבל: "ביום כיפור אנו צמים, אך זהו צום שמח, כי מכפרים בו את כל העברות שלנו. אבל בעצם זה יום שמח, יום של מחיקת הטאים..."

ואני התרגשתי, והודעתי. הודעתי שהאמת האמתית הזאת אינה כה פשוטה ושורשית אצלי, עד שאם אני שומע אותה, בפשטות חניינית, מאדם זר לי, לפחות לפי חולצתו ומכנסיו הקצרים, אני כה נרגש.

זו, טען אותו החכם, בהכרח שמשה רבינו לא חטא לעולם, וחטא מי מריבה, הכאת הסלע, לא נחשב כלל לחטא אמתית. ה"עקידה" חולק עליו בנחרצות. הוא מצטט את הפסוק "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" וקובע שההבדל בין אלוקים לאדם הוא בכך שאדם הוא יצירה גשמית, ויצירה גשמית מחוייבת למעוד, ליפול ולחטוא, ולו פעם אחת בחיים. "לו היה בעולם אדם שלא יחטא לעולם, הרי בהכרח שהוא אינו אדם, אלא יצירה רוחנית", קובע ה"עקידה". אם כן, מדוע הקב"ה בא בתביעות לחוטאים, הרי הם לכאורה, היו "חייבים" לחטוא מעצם טבעם כבני אדם? על כך משיב ה"עקידה" שהקב"ה בא בטרוניה על גודל החטא וצורתו. נכון הוא שהיית מחוייב לחטוא, מעצם היותך בן תמותה גשמי. אך ביכולתך היה לחטוא חטא קטנטן. חטא הנובע מטעות בשיקול הדעת, כפי שאירע למשה רבנו, אך לא חטא הנובע מתאוות או ממידות רעות. גם אם האדם "מחוייב" לחטוא מעצם טבעו, עדיין יכול הוא לסנן את חטאיו ולא להתגעל ולהתפלש בעפר החטאים הבזויים, או בחטאים שהיה יכול להתגבר ולא לעבור עליהם.

ולכן, כותב ה"עקידה", כיוון ש"אדם" וה"חטא" הם שני דברים החייבים לצעוד יחדיו, לפחות פעם אחת בחיים, לכן נתן הקב"ה את התשובה, בה יכול כל אדם לשוב מחטאו ולמוחקו.

ה"עקידה" מסביר שהאדם, מעצם היותו מגושם ולא רוחני לחלוטין, מחוייב לחטוא ולהתרחק משורשו העליון, ובכדי לאזן ולמחוק את הריחוק הזה, ברא הקב"ה את התשובה. החטא הוא מחוייב המציאות, וגם התשובה שכנגדה היא דבר מתבקש וברור. וכשאנו מרגישים ריחוק נוראי וצער, וגם הרבה יאוש, על שלא הצלחנו לעמוד בכל המשימות שהצבנו לעצמנו במשך השנה, עלינו לשנן שאנחנו לא מלאכים. אנחנו בני אדם, העשויים מחומר ומדם, מלב, עור ועצמות. אדם חוטא, ולכן צריך לשוב בתשובה.

"אָדָם יְסוּדוֹ מֵעֶפֶר. יְסוּפוֹ לְעֶפֶר. בְּנַפְשׁוֹ יִבְיֵא לְחַמּוֹ. מְשׁוּל כְּחֶרֶס הַנְּשִׁבָר. כְּחֶצִיר יִבֹשׁ. וְכִצִּיץ נֹבֵל. כְּצֶלַע עֹבֵר. וְכַעֲנַף כְּלָה. וְכָרוֹחַ נוֹשֵׁבֶת. וְכֶאֱבֶק פּוֹרֵחַ. וְכִתְלֹם יַעֲוֶה", ומבהיר ה"עקידה" שאכן זוהי מציאות האדם. עפר, חציר יבש, אבק פורח וחלום יעוף, ולכן הוא חוטא ומתרחק משורשו העליון. וריחוק זה הוא זה שיצר את מציאות התשובה.

...

"יעיד עליו יודע תעלומות" - מה יעיד?

גם בין האנשים הקרובים ביותר, כמו הורים וילדים ובני זוג, אין זה אומר שאם רבנו והתפייסנו בתמים וברצינות, אזי שוב לעולם לא תתפתח בינותינו מריבה חדשה. הטבע האנושי אינו אמור להשתנות גם לאחר הפיוס ואנו יכולים שוב ושוב, אולי אפילו בעוד חודש, ליפול שוב אל זרועות הריחוק האיים.

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

ב'בין הזמנים' לפני כמה שנים נסענו לעיר-דוד ולנקבת השילות. ההליכה בתוך השילות מיוחדת ומרתקת. חושך, מים ופנסים, בשילוב שירים שמחים, הוא מתכון לטיול מהנה. אך אני התרגשתי במיוחד ממשפט אחד פשוט של המדריך. המדריך חבש כובע-טמבל, כזה שלבשו החלוצים בעבר. הדרכתו ההיסטורית לוותה בהקראת פסוקים מהתנ"ך, הקשורים לעיר דוד, לירושלים העתיקה ובית המקדש. המדריך תיאר בפרוטרוט, מתוך התנ"ך, צום שקבעו בני ישראל, לאחר נבואת ירמיהו על החורבן, והוא אמר שבפסוקים עצמם לא מוזכר האם היה זה צום עצוב, כמו צום תשעה באב, שהוא צום שנועד לאבל וצער, או צום שמח, כמו יום כיפור, שנועד לחזרה בתשובה. וכך אמר המדריך עם הכובע-טמבל: "ביום כיפור אנו צמים, אך זהו צום שמח, כי מכפרים

בו את כל העברות שלנו. צמים, כדי לעשות חשבון נפש ולחזור בתשובה, אבל בעצם זה יום שמח, יום של מחיקת טאים..."

ואני התרגשתי, והודעתי. הודעתי שהאמת האמתית הזאת אינה כה פשוטה ושורשית אצלי, עד שאם אני שומע אותה, בפשטות חניינית, מאדם זר לי, לפחות לפי חולצתו ומכנסיו הקצרים, אני כה נרגש.

והרי זה כה נכון. "אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל, לפני מי אתם מיטהרין ומי מטהר אתכם? אביכם שבשמים". הקב"ה, אבינו אוהבנו, רוצה לטהרנו, למחול על עוונותינו ביום הכיפורים. שמחה!! אחד מהדברים המתוקים שקיבלתי מהקב"ה במתנת חינוך, היתה הזכות להשתתף בעריכת ספר ה"עקידה", יצירתו הנודעת של החכם השלם והקדוש רבי יצחק ערמא זיע"א, שכל הקדמונים מצטטים מדבריו בקביעות, אלפי (!!) פעמים. כשלמדתי את דבריו הקדושים של ה"עקידה" על חטא מי מריבה, התרגשתי עד מאד והבטחתי לעצמי לשתף אתכם בדבריו המופלאים, המסייעים לעבודת התשובה.

ה"עקידה" מצטט את דברי אחד מגדולי החכמים, הקובע שהקב"ה היה חייב לברוא בעולמו לפחות אדם אחד שלא יחטא לעולם בשום חטא. לא יתכן, כותב אותו חכם גדול, שהקב"ה לא "יצליח" לברוא ולו יהודי אחד בעולמו שלא יעבור עברה. כי אם באמת לא היה ולא יהיה אדם שכזה, אם כן מדוע בא אלוקינו בתביעה לבריותיו ומבקש מהם שלא לחטוא. והרי כולם, ללא יוצא מן הכלל, חוטאים, ואם כן, מוכח שעצם יצירת האדם מחייבת אותנו לחטוא. מסיבה

המנסה לשקר כביכול את ה' ולתת לו "תחושה" שהנה הוא שב בתשובה, בעוד שאוטוטו הוא שב לחטוא. או שהוא סתם טיפש, החולם חלומות באספמיא שהנה, מכאן ואילך הוא לא יחטא יותר אף פעם), אך הקב"ה יודע תעלומות יודע שיש כאן פיוס אמתי ותמידי. כי מצדו רוצה היהודי ומקווה בכל ליבו שלא לשוב לחטא לעולם, והוא מקבל על עצמו להיטיב את דרכיו, והקב"ה עצמו רואה את הרצון הזה, האמתי, שלא לשוב לחטא לעולם, ולכן תשובתו מתקבלת.

וכך חידש לנו ה"שפת אמת": "שאף על פי שאין אדם יכול להטות עצמו לגמרי לתשובה, אף על פי כן מועילה היגיעה להטות את הלב, במה שאינו ניכר לאדם עצמו. וה' יתברך עד על תשובה זו. וזהו גם כן לשון הרמב"ם "שיעיד עליו יודע תעלומות"- פירוש: יודע תעלומות אף מה שנעלם מעיני האדם עצמו!"...

היהודי השב בתשובה חזר בתשובה שלמה בפני בוראו. רצונו הטוב היה מושלם בעליל, בתכלית השלימות. וגם אם להבא יקרה, חלילה וחס, שיחטא הוא שוב, הרי זאת כבר מרצון חדש, מנקודה חדשה שלא היתה בו כלל בשעת התשובה. הרצון שלנו בשעת התשובה היה באמת כנה ואמיתי, ואחר כך? אחר כך נכנסה ביהודי רוח שטות חדשה, רוח עוועים שלא היתה בו מקודם, והוא חטא חטא חדש, שאינו קשור כהוא זה לחטאיו הקודמים, עליו שב בתשובה ביום כיפור.

אנחנו סבורים שתשובתנו לא טובה, כי יתכן, ואולי אפילו בטוח, נחטא בעתיד?? הקב"ה עצמו מעיד עלינו שתשובתנו טובה וששבנו אליו באמת ובתמים!!!

***

אך כמובן, לאחר כל דברי הניחומים וההסברים, עלינו לשוב באמת בתשובה ולהשתפר, להשתפר ולהשתפר. אין ספק ששומה עלינו להיות עובדי ה' בכל התחומים ולא להסתפק במועט. אך מאחר שקשה לנו להתהפך ביום בהיר אחד, לכן נתקדם אט אט. אי אפשר להישאר תמיד באותה המשבצת. עלינו להציב לעצמנו מספר יעדים ברורים ונחרצים ולהתקדם בהם בבירור ובהירות. נתחיל לקחת נושא אחד קטן הטעון שיפור בבית, נושא אחד קטן הטעון ליטוש בכלל או בעבודה, ועוד נושא אחד קטן הקשור לתפילה או לתורה, לברכות הנהנין או למידת הכעס או הגאווה, העקשנות או הויתור, ולהתקדם בהם, בעקביות. ניפגש בכל ראש חודש עם עצמנו ונחשוב האם התקדמנו מחודש שעבר. האם אנו טובים יותר בחודש חשוון מבחודש תשרי ובחודש כסלו מחודש חשוון, וכך נתקדם ונתקדם.

מסכן הוא האדם שבראש השנה התשע"ט יבדוק את עצמו ויראה שהוא לא התקדם בכלום במהלך השנה. וכמה מאושר הוא האדם שיביט לעצמו במראה הפנימית ויראה שהנה, השנה כעסתי פחות, בירכתי יותר בכוונה ברכת "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו" או "אלוקי נשמה", לא קראתי עיתון בשבת קודש, לא דברתי לשון הרע בין שש לשבע, הוספתי חצי שעה של לימוד בכל ערב ולמדתי רבע שעה ראשונה בסדר ג' ברציפות. מאושר יהיה האדם שבמהלך השנה הכין לעצמו יעד, יעד לא גדול אך יציב, ועמד בו. כך הוא ממשיך ומחזק את הקשר שלו עם ריבונו של עולם, ואומר הוא לו, לאבא: "אָנוּ עִמָּךְ וְאַתָּה אֶלְקֵינוּ. אָנוּ בְּנֵיךְ וְאַתָּה אָבִינוּ. אָנוּ עֲבָדֶיךָ וְאַתָּה אֲדֹנָינוּ. אָנוּ קֹהֲלְךָ וְאַתָּה חֻלְקֵנוּ. אָנוּ נִחְלָתְךָ וְאַתָּה גֹרְלָנוּ. אָנוּ צִאֲנֶךָ וְאַתָּה רוּעֵנוּ. אָנוּ כְרָמְךָ וְאַתָּה נוֹטְרָנוּ. אָנוּ פְּעֻלָּתְךָ וְאַתָּה יוֹצְרָנוּ. אָנוּ רְעִיתְךָ וְאַתָּה דֹדְנוּ. אָנוּ סִגְלָתְךָ וְאַתָּה אֶלְקֵינוּ. אָנוּ עִמָּךְ וְאַתָּה מְלַנְנוּ".

--- גמר חתימה טובה!

ואם כן, כיצד מתיישרים הדברים עם דברי הרמב"ם בהלכות תשובה הקובע לנו שעל החוטא לעזוב את חטאו ולהסירו ממחשבתו ולגמור בליבו שלא יעשה עוד, עד ש"יעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם?" האם הרמב"ם בא לרחק אותנו חלילה, מעבודת התשובה ולייאש אותנו כבר מההתחלה?

ה"חידושי הרי"ם" מגור זצ"ל כתב ("מאמרי חנוכה") שלמרות שהרמב"ם כותב את דבריו החמורים והנכונים, הרי ש"חסו חז"ל על נשמת ישראל לכל ירח ממנו נידח, ולכן תיקנו שגם להגרועים והשפלים המושלכים ארצה, יזרח בהם אור שיוכלו לשוב לפני ה' בתשובה שלמה". וכותב ה"חידושי הרי"ם" דבר מחדש ולא מפורסם, ואלו דבריו, מילה במילה: "והגם שכתב הרמב"ם ז"ל שצריך לשוב עד שיעיד עליו בעל התעלומות שלא ישוב לכסלו, מכל מקום מועילה התשובה מדרבנן", עד כאן לשונו. חידוש חדש של הרבי הראשון לבית גור. מדרבנן התשובה מועילה גם ללא "יעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לאותו החטא לעולם"!!!

ואולם הרבה מחכמי הדעת הסבירו את הרמב"ם בצורה אחרת. כל אחד הסביר אותו בסגנונו הוא, בשפה ובלשון אחרת, אך כולם מתכוונים, בעצם, לרעיון אחד. בישיבות מקובל להסביר שהרמב"ם מתכוון לכך שבאותו רגע התשובה, ברגע שהאדם מרום וקרוב לבוראו, יכול הקב"ה להעיד עליו שאם רגע זה ימשך הלאה ויעמוד הוא ברמתו הנוכחית, אכן לא ישוב הוא לחטאו לעולם. מהגאון רבי יוסל שרייבר שליט"א שמעתי, ב"חומש- שיעור" בישיבת מהרי"ל, שכוונת הרמב"ם הוא בדיוק כמו שאתה מצפה מבקשת הסליחה של חבר שלך. כשחבר שלך עשה לך דבר רע, העליב, פגע בך או עשה לך עוול, והוא מגיע לבקש ממך סליחה- אתה לא מצפה ממנו שבעוד שנה הוא לא יעליב אותך שוב. אתה גם לא מצפה ממנו שזהו, מכאן ואילך הוא יהיה אדם שונה לחלוטין, מלאך ונופת צופים שלא יפגע בך לעולם. אך אתה מצפה ממנו שייבקש ממך סליחה בכל הרצינות ולא יתכוון כעת, בשעת הסליחה, לפגוע בך בעתיד. כעת, מסביר הגר"ח"י שרייבר שליט"א, האדם מתכוון לבקש סליחה במאת האחוזים, בלי שום רצון, אפילו קטנטן, אפילו פצפון, לשוב שוב אל החטא. כשאנו עומדים לפני ה' ומבקשים סליחה אנחנו באמת, בשיא הרצינות והכוונה, לא רוצים לשוב ולחטוא, גם לא בכ' כסלו, ח' טבת וי"א שבט.

המשפיע החסידי הנודע הגה"צ רבי אברהם צבי קלוגער שליט"א מציב את השאלה הקשה, הכואבת, המנקרת לנו בכל חלק מחלקי המוח: הרי אם חלפה עברה עלי השנה האחרונה ושוב נפלתי באותם הדברים, שוב חטאתי ופשעתי בלי להתקדם, אז התברר בעצם שהתשובה של יום הכיפורים הקודם לא היתה תשובה אמיתית. הלא כן?! הנה עכשו, לאחר שנה נוספת של חטאים, גיליתי שהתברר שהקב"ה לא העיד בי שלא אשוב לאותו החטא לעולם, שהרי שבתי בדיוק לאותו החטא. אם כן, כל התשובה של יום הכיפורים שעבר, ושל זה שלפניו וזה שלפניו, היתה שקרית, נבובה וחסרת תוחלת ותועלת? האמנם? האם יתכן, שואל הגרא"צ קלוגר שליט"א, שהתנאי של הרמב"ם ש"עד שיעיד עליו יודע תעלומות", בא להרחיק אותנו מהתשובה, בבחינת "לא שבקת חיים לכל בריה" או דווקא לקרב ולהאיר את עבודתנו?!

אך האמת היא, כותב הרב קלוגער, שבאמת שבנו בתשובה שלמה גם בשנה שעברה, גם לפני שנתיים, וגם לפני שלוש שנים. היהודי קשור להקב"ה בקשר איתן ואמיץ והוא השלים עם בוראו עכשיו בהשלמה מוחלטת, בה לא רוצה הוא לחטוא לעולם, לעולם! ואדרבא, לפעמים, אולי אפילו בדרך כלל, האדם מתייאש גם בתוככי התשובה (וחושב לעצמו שהוא עצמו שקרן או הדיוט,

למה שלא תתנדב לסייע?! - מחה האסיר 'החכם', 'הרי אתה רואה שאינני עומד בקצב, הסוהרים הללו מתחכמים ומביאים מזונות וכלים ממינים שונים עד שאנו מתבלבלים שוב ושוב, מדוע אתה לא עוזר לי ללמד את המסכן? אולי הגיע הזמן שתפסיק לגרד את הקירות בשעמום, ותיסייע לי ללמד את חברנו איך להסתדר בעזרת חוש המישוש?!

השיב לו האסיר: 'אתה אולי מורה טוב, אך אני אספר לך מה אני עושה לפתור את הבעיה, ותגיד לי את חוות דעתך... אתה מנסה ללמד אותו להסתדר בחושך, אך כל עוד כה חשוך כאן - לעולם יצליחו להתחכם איתנו ולהגיש לנו כלים לא מוכרים, מזון לא מזוהה, והתוצאות לא תאחרנה להישפך וללכלך... במקום זאת, אני עובד במרץ לקדוח חור קטן שדרכו ייכנס אור - - -

תגיד לי אתה אם אינני צודק: הרי ברגע שיחדור לכאן קצת אור - כל הנסיונות לבלבל אותנו לא יועילו! אנחנו נזהה כל כלי, נכיר כל מנה, ונסתדר מצויין, בלי חוש מישוש ובלו למידה מורכבת! אם ייכנס לכאן אור - איש לא יצליח לבלבל אותנו יותר! האם לא חכם יותר לפעול כמוני?!

אנחנו מצויים כאן, בעולם הזה, והסוהר המציק לנו הוא היצר הרע. הוא מחשיך את הסביבה, מתחכם, לא חדל מנסיונותיו להכשיל אותנו, לגרום לנו להתלכלך... אנו מנסים לשמור את העיניים, ובטוחים כי אם רק נשנה את צורת הנסיעה בבוקר - יקל עלינו להתמודד. אך אז מגיע היצר היצירתי, ומציב מראות אסורים גם בדרך החדשה...

יהודי בטוח שאם רק יעבור לדירה גדולה ונעימה - הוא יהפוך

לרגוע ושלו. וכשזה קורה - הוא מגלה שם שכנים נרגנים, שמעמידים אותו בנסיונות קשים ביחסו אליהם, מדי יום ביומו... ככל שאנו מתמודדים מול הנסיונות - יצרנו הרע מתגבר ומתחדש, מתחכם איתנו, מעמיד אותנו בנסיונות חדשים שלא הכרנו בעבר, וכפי שאמרנו חז"ל: 'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום!'

לכן, המשימה הראשונה שלנו, היא להאיר את אפלת היצר. להכניס אור לתוך עולמנו, אור שיניס את הבלבול, יבריא את הנסיונות, יעניק לנו כוחות להתמודד מול תעתועי היצר והתחכמויותיו. האור הזה הוא בר השגה, והוא - אור התורה!

המאור שבה מחזיר למוטב, מאיר את חיי היום יום, פותח אלומה בוהקת על חיינו, ונותן לנו את הכוחות להתמודד. מול אור התורה - כל כליו של היצר לא יצליחו, כל בלבולו יירתעו לאחור. יהודי שמחובר לתורה ומתחזק בתורה - הוא איתן בהרבה, עמיד ומבוטח, שמחת החיים שלו מגינה ומצילה אותו מכל נסיונות היצר!

את יום הכיפורים נפתח בהתרפקות על ספרי התורה, בבקשת סליחה כי לא השתמשנו בכלי הזה מספיק, כי לא הסתייענו בו במידה מספקת כדי להתמודד ולהתגונן. את בקשת התשובה אנו פותחים במילים 'השיבנו אבינו לתורתך' - כי כשנשוב לתורה ונתחזק בה - יהיה לנו הרבה יותר קל כל ההמשך: 'וקרבנו מלכנו לעבודתך', כמו גם לזכות ל'והחזירנו בתשובה שלימה לפניך...'

בעומדנו בימי התשובה ותיקון המעשים, כשכל לב יהודי רוטט בהתרגשות וחוזר בתשובה על חטאיו, רצוי שנזכור את המשל הזה, אותו סיפר הרה"ק רבי בונים מפשיסחא ז"ל, כדי שנחפש את הדרך לקדוח החוצה ולמצוא קצת אור, את אור התורה.

איסור מדאורייתא, ואף לא מדרבנן. מנהג היא. מנהג קדוש, מקדמת דנא, אבל מנהג. וכבוד אם, מצות עשה מדאורייתא. והמזלזל בה, חלילה, עובר על "ארור מקלה אביו ואמו" (דברים כז טז)."

ומורים

אמר לי הרב מפוניבז' זצ"ל: "איני פוחד מכשלונות, 'שבע פול צדיק, וקם" (משלי כד, טז). גם בנפילתו - צדיק הוא, אם יקום ויתעשת וישפר דרך. אבל על מעידה אחת איני יכול לסלוח לעצמי: אני מייסר עצמי בגינה במשך עשרות שנים!"

כידוע, התפרסם שמו של הרב מפוניבז' כ"עילוי מקויל", חריף ובקי, בחיר עולם הישיבות בשעתו. החפץ חיים זצ"ל חבבו עד מאוד. פעם פנה אליו ואמר לו: "יאשע, המשיח עומד לבוא, בית המקדש יבנה, ידרשו כהנים לעבודה, וידרשו לדעת הלכות העבודה. ואתה כהן, תתחיל ללמוד סדר קדשים!"

"חייכתי", סיפר הרב מפוניבז'. "התעתדתי להיות רב וראש ישיבה, ועסקתי בסדרי מועד נשים ונזיקין."

אמר החפץ חיים: "יאשע, משיח יכול לבוא עוד לפני שתקבל את הרבנות ותקים את הישיבה... לא זו בלבד שאנו מצווים לחכות לו בכל יום שיבוא, אלא שהגמרא רצתה לומר שהכהנים אסורים לשנות יין, שמא יבוא פתאום ולא יוכלו לעבוד העבודה!"

ילדות היתה בי, והשבת: "מה הדמיון, רבי! השכרות היא פסול הגוף, ולכן ראוי שלא ישתו יין. אבל גם אם לא אדע הלכות עבודה, עדיין כהן כשר אני. והלא גם הרבי כהן הוא - אעמוד לידו, ואעשה כמעשיו!"

ואיני סולח לעצמי על התשובה שהשבתתי! כך סיפר, ואני תמהתי: תשובה שנונה היא, על מה החרטה והצעד? הזדעזע: "האם אינכם מבינים?" הזדעק. "איזו יומרה, איזו עזות פנים היתה זו מצידו!"

"איך העזתי לחשוב שכאשר המשיח יבוא ובית המקדש יבנה והעבודה תתחדש, יניחו לי להיות במחיצת החפץ חיים הקדוש..."

על חטא שהטאנו לפניך בריצת רגליים להרע

אדם ביקר בפריז, בצרפת. רעב היה, מצא בפלצל מסעדה כשרה. השלט הראה שהמחירים גבוהים, אבל בתחיתו היתה מודעה: "היום תשלם, מחר בחינם". חשבון מהיר הראה שזה כדאי. ישב ואכל לשובע, ושילם במיטב. למחרת הגיע, והזמין אותו תפריט. הבהיר המלצר: "אתה רואה את המחיר?"

תמה. אתמול לא הזכיר זאת, ומה פתאום היום. הבהיר: "כן, אבל אני רואה גם את הכיתוב מתחת: 'היום תשלם, מחר בחינם'."

אתמול סעדתי ושלמתי. היום בחינם, אפוא."

חיך המלצר: "לכן שאלתי, כי השלט קבוע כאן. כל יום אנו אומרים: היום תשלם..."

כך צריך האדם לנהוג עם היצר הרע. אם אינו יכול לבטלו כליל, ידחהו. רצונך שאתבטל, ניחא. אבל כעת הניח לי ללמוד. ומדחיה לדחיה, ינצל מידו.

ודוי מיוחד לנו, שאנו ממהרים להיכנע לו, ולשמע בקולו! (מתוך 'והגדת' - יחכ"פ סוכות)

"יודע אני כי איסור תורה יש בדבר, אבל אם הייתי יוצא באמצע הדרשה, הרי הייתי מבייש בזה את הדרשן... על כן סברתי שעלי לנהוג כך במסירות גוף ונפש, כדי לא לבייש חלילה יהודי"

מדוע לא רצה רבי ישראל סלנטר לכתוב הסכמה על ספר החפץ חיים?

הרב ישראל ליוש

"עֲבֹרֹת שְׁבִין אֲדָם לְחַבְרוֹ אֵין יוֹם הַכַּפָּרִים מִכֹּפֶר עַד שְׁיִפְסִיגוּ"

לאחר שסיים מרן החפץ חיים את כתיבת ספרו על הלכות שמירת הלשון, נתן את הכתבים למרן הגאון רבי ישראל מסלנט זצ"ל כדי שיעבור עליהם. כאשר בא אליו החפץ חיים לקבל את הסכמתו, אמר לו רבי ישראל שיש לו קושיא על הכתוב בכלל ד' סעי' י"ב, שאם בא לבקש מחילה מחברו שסיפר עליו לשון הרע, וחברו אינו יודע מזה, צריך לגלות לו מה שעשה נגדו שלא כדין, וטען רבי ישראל שהרי במה שמספר לו שדיבר עליו לשון הרע הרי הוא מצער, ואינו יודע מה ההיתר לצער את חברו כדי לזכות במחילה גמורה. ענה לו החפץ חיים שהביא דין זה מרבינו יונה, שכך כתב בשערי תשובה אות ר"ז, ועם כל זאת לא הסכים עמו רבי ישראל. לאחר הדו"ד, ביקש החפץ חיים מרבי ישראל שיכתוב בכל זאת הסכמה, ויציינו בה שזה חוץ מהנפסק בכלל ד' ס"ב. אך גם לזאת סירב רבי ישראל, והסביר את סירובו, כי ישנם אנשים שאינם קוראים את כל נוסח ההסכמה, ונמצא שיעבור ע"ז על 'לפני עור'. שיטתו של רבי ישראל במחלוקת זו, מלמדת אותנו עד כמה חשובה הזהירות בכבוד הזולת, וההמנעות מפגיעתו, רבי ישראל סבר שמוטב להפסיד מחילה גמורה, ובלבד שלא לפגוע בכבודו של חברו.

...

פעם ישב בעל ה'ברכת שמואל, הגאון רבי ברוך בער סולובייצק זצ"ל, בביהמ"ד, ובאותו זמן נשא אחד המגיידים דרשה, באמצע הדרשה הרגיש רבי ברוך בער שצריך לצאת לבית הכסא, אך מפני כבודו של הדרשן לא יצא מבית המדרש, הדבר הקשה עליו מאוד עד שפניו האדימו מרוב התאמצות. הדרשן שם לב לאדמיות פני רבי ברוך בער, והסביר לעצמו שהיא באה משום התרגשותו ושמתו של רבי ברוך בער מהדרשה, וע"כ האריך יותר בדרשה. לאחר שסיים את הדרשה נעמד רבי ברוך בער ומרוב חולשה התעלף, לאחר שהשיבו את רוחו, שאלו אותו מקורביו האם לקרוא לרופא, ענה להם רבי ברוך בער שאינו צריך עזרה רפואית, והסביר להם את סיבת חולשתו עד כדי התעלפות. שאלו אותו

מקורביו: "אם כן, מדוע לא יצא, והלא נאמר בתורה 'בל תשקצו את נפשותיכם'?", ענה להם רבי ברוך בער: "יודע אני כי איסור תורה יש בדבר, אבל אם הייתי יוצא באמצע הדרשה, הרי הייתי מבייש בזה את הדרשן, ולא עוד אלא שכל הקהל היו סבורים שאין דעתי נוחה מדבריו, ובודאי היה הדרשן מתבייש, על כן סברתי שעלי לנהוג כך במסירות גוף ונפש, כדי לא לבייש חלילה יהודי".

...

בתקופת מלחמת העולם הראשונה, התקשו בני העיר למצוא ארבעה מינים כשרים לקיים בהם את מצות חג הסוכות, רק לאחר מאמצים מרובים הצליחו למצוא סט אחד ויחיד לכל בני העיר. הביאו את המינים לפני מרן החפץ חיים כדי שיזכה לקיים את המצוה. והנה אחרי תפילת שחרית של החג הראשון, לפני קריאת הלל, המתין כל הקהל בהתרגשות רבה שיוציא החפץ חיים את

ארבעת המינים היחידים שהצליחו למצוא אחר מאמצים מרובים, וברך עליהם, אך לפליאת כל הציבור, עוברת כמה דקות והחפץ חיים נשאר במקומו, ואינו מברך על ארבעת המינים. פליאתם גברה עוד יותר כאשר סימן החפץ חיים לש"ץ להמשיך בתפילה.

לאחר התפילה נגשו אל החפץ חיים ושאלו אותו מדוע לא בירך על המינים לפני הלל? ענה להם החפץ חיים: "הרי בלתי אפשרי שכל הקהל יברך על ארבעת המינים לפני הלל! שאני אקיים לבד את המצוה? וכי מי אני ומה אני, שאזכה למה שאחרים אינם זוכים? ולתת לחלק מהקהל לברך ולחלק לא? הרי יתכן ויהיה בלבו של אדם ע"כ שלא זכה לברך על המצוה, ואם כן נמצא שאעבור על איסור תורה! ארבעת המינים הם מדרבנן, ואיסור פגיעה ביהודי הוא מן התורה, ובודאי שמצוה מדרבנן נדחית מפני איסור דאורייתא". והחפץ חיים הוסיף: "פגיעה בזולת - זה משחק באש!".

<<< המשך מעמוד 5

שווים מאה אלף זהובים! ומה עם הזיתים, שאר הפירות והנכסים האחרים?!"
השיב לו: "יסלח לי הוד מלכותו, אבל שמעתי שואל אותי כמה רכוש יש לי, ואני נקבתי בסכום הצדקות שנתתי עד היום הזה. רק את הסכום הזה יש לי נכון לרגע זה. שאר הכסף אינו שלי, הוא רק בינתיים בחזקתי. היום אצלי, ומחר יכול להילקח ממני. אבל את הצדקה שנתתי, איש אינו יכול לקחת ממני לעולמי עולמים. היא הדבר היחיד שהוא שלי באמת".

(מתוך דורש ציון)

מאחר שהיה משנה למלך ספרד, ישב פעם בחברת המלך בבוסתן המלך, ושוחח עמו.
תוך כדי שיחה פנה המלך ואמר לו: "רבי שמואל, יש לך כרמים, יקבים, מסיק של זיתים, כורים של חטים, משקים של חלב ועוד. מהו היקף הרכוש שלך?"
ענה לו רבי שמואל: "זקוק אני לחמש דקות כדי לערוך חשבון". הוא שלף פנקס מכיסו, עיין בו, ורשם לעצמו רשימות, כשסיים פנה ואמר למלך: "מאה אלף זהובים".
"הדבר לא ייתכן!" - נוף בו המלך - "הלא רק כרמי היין לבדם

במוצאי היום הקדוש נכנס אצלו נכדו, ומצאו במצב רוח מרומם, פנה אליו רבינו בהתרגשות והתבטא בזו הלשון: "ביום הכיפורים דהאי שתא לא היה לי שאלה לגבי המאה ברכות..."

הגה"צ ר' לוי רבינוביץ זצ"ל מחפש איזו נחת רוח יש להקב"ה בכך שלא צם ביוה"כ, עקב חולשתו

הרב מנשה גליקזאהן

"ועיניתם את נפשותיכם"

גאב"ד ירושלים מגיע לשכנו לשמוע לפקודת הרופא

בספר "עובדות דר' לוי" מובא מעשה מופלא אשר התרחש עם רבינו, בשנותיו האחרונות עלי אדמות כאשר כוחותיו כבר לא היו עמו כבראשונה, ונתעוררה השאלה לגבי צום יום כיפור - האם לצום או לא. סיפר בנו הגאון ר' אלחנן רבינוביץ שליט"א: "היה זה בערב יום הכיפורים של שנת תשע"א, הרופא בדקו ואמר לאאמור"ר זלה"ה שאסור לו השנה לצום ביום כיפור מחמת חולשתו, וקבע שצריך הוא לאכול ולשתות (בשיעורים). היה לו קשה לעכל את דבריו הברורים, והיסס מהוראת הרופא שלא לצום ביום כיפור. בין ראש השנה ליום כיפור פניתי לגאב"ד ירושלים הגרי"ט וויס שליט"א, ואמרתי לו את אשר קורה עם אבי בעניין הצום. כאשר הרופא אמר שאסור לצום, אלא יאכל וישתה בשיעורים. ואאמור"ר מהסס מהוראה זו שלא לצום. ולכן הצעתי בפניו שאם הגאב"ד יואיל בטובו להתקשר אליו ויאמר לו לא לצום, יקבל זאת. אולם הגאב"ד סירב לרעיון זה, בטענה שאם יתקשר לאבי, יבין שאתה סיפרת לי ויתכן שיכאב לו ע"כ. אמר הגאב"ד אני מוכן לבוא לביקור אצל אביך, רק תדאג ששאלה זו תעלה על השולחן כשאני מגיע. הגאב"ד קבע יום ושעה לביקור והביקור נקבע ליום חמישי ח' בתשרי. והנה הגיע היום המיועד, לאחר התפילה, אמרתי לאאמור"ר שהגאב"ד רוצה לבוא אליו לביקור להתברך בגמר חתימה טובה. אך הוא סירב לכך שהגאב"ד יטרח ויבוא אליו. תאמר לו שבחול המועד סוכות אבוא אליו לביקור חג בעז"ה כרגיל. עניתי לאאמור"ר שהוא רוצה לברך ולהתברך בגמר חתימה טובה, וזמנה של ברכה זו לפני יום כיפור. בעונותונותו אמר 'אם כך אני אבוא אליו בכדי שלא יטריח עצמו'. אמרתי לו, 'מדי שנה בשנה בחול המועד סוכות, הולך הינך לבקר את הגאב"ד שליט"א, פעם אחת רוצה הוא לבוא אליך'. לבסוף ניאוח והסכים לביקור. אמרתי לאאמור"ר 'אולי כשהוא מגיע אליך תציג בפניו את ספקותיך בעניין אכילה ושתיה ביום כיפור? ענה לי כי זו עצה טובה.

הגאב"ד שליט"א הגיע, אז פנה אאמור"ר לגאב"ד: 'אני מחפש היתר שאוכל להתענות ביום כיפור'. לאחר ששמע הגאב"ד את חוות דעתו של הרופא, לא עזב אותו עד שאאמור"ר אמר לו שיאכל וישתה ביום כיפור בשיעורים כפקודת הרופא.

במוצאי יום כיפור נכנס אצלו נכדו הר"ר פנחס דוד אשכנזי שליט"א ומצאו במצב רוח מרומם. אמר לו אאמור"ר 'ביום כיפור הזה לא היתה לי שאלה עם המאה ברכות...' (כיון שאכל ושתה). מבהיל הרעיון, לאחר שלא צם ביום הקדוש חיפש איזה נחת רוח יש לקב"ה ממנו, שנאלץ לאכול ולשתות בשיעורים. ומצא שאמר מאה ברכות זאת היתה הנחמה פורתא בכך שלא זכה לצום ביום הקדוש.

בימים אלו, לפני בוא היום הקדוש, מורגשות האימה והיראה בקרב המוני בית ישראל בכל אתר ואתר. חלק מההכנה הרבה היא ההכנה לצום ולסעודה המפסקת, אשר נצטוונו להרבות במיני מטעמים למען נוכל לעבור את יום העינוי כדבעי.

ידוע ומפורסם "מעשה דחייט" שמביא הטור (בסימן תר"ד הל' יוה"כ), מעשה הממחיש את חיוב המצוות של בני ישראל, וז"ל הטור שם: ומביא במדרש מעשה בשוטר העיר שאמר לעבדו קנה לי דגים. ולא מצא אלא דג, ונתן בו זהוב. והיה שם יהודי חייט והוסיף עליו, עד שהעלהו לחמישה ונשאר לחייט. בא העבד אל אדונו וסיפר לו כל המאורע, שלח השוטר אחר החייט ואמר לו מה מלאכתך? אמר לו חייט, אמר לו ולמה קנית דג שווה זהוב בחמישה זהובים? ולא עוד אלא שלקחתו מיד עבדי ששלחתיו לקנותו לי. השיב לו והיאך לא אקנונו אפילו בעשרה, כדי לאוכלו ביום כזה שצונו הקב"ה לאכול ולשתות, ושאונו בטוחים שהקב"ה יכפר לנו עוונותינו! אמר לו אם כך יפה עשית. ופטרו לשלום. אף בדורנו ניתן לראות ולהיווכח בהכנה המיוחדת לצום יוה"כ.פ. דוגמא מאלפת למי כעמך ישראל היא העובדה, שמידי שנה רבים מתחבטים בשאלה הרת הגורל, האם מותר לאיש פלוני לצום או שמא יש לאוסרו מלצום משום חשש פיקוח נפש. כאשר גדולי הרבנים וטובי הרופאים יושבים ודנים בכובד ראש בשאלה מורכבת זו, או אז רואים כיצד ל"ע אנשים שהגיעו למצב של חולי ותשישות ואין בכוחם לצום, מנסים בכל הכוח להיאחז באיזה צד של היתר, אולי ואולי יתירו להם לצום ביום הקדוש.

זהירות מופלגת בדקדוקי ההלכה

הגה"צ רבי לוי רבינוביץ זצ"ל בעל ה"מעדני השולחן" מגדולי צדיקי ירושלים, היה ידוע כמדקדק גדול בדקדוקי הלכה. בזהירות מופלגת היה מקפיד לקיים את המצוות לפי כל השיטות. ניתן היה לראות בחוש את הקפדתו היתירה בדקדוקי הלכה ומצוות. דוגמא אחת מיני רבות ממנה בקודש, לילך בתמימות וישרות, בדקדוק ההלכה מבלי לשנות כמלוא הנימה, סיפר נכדו חביבו הרה"ג ר' גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס 'גם אני אודך' ו'פרדס יוסף החדש על המועדים': "מנהג הכהנים המדקדקים לשמור על ידיהם בנקיות מעת קומם ממיטתם, שאל"כ יש דעות בהלכה שעליהם לברך על נטילת ידיים לפני ברכת כהנים. אך דא עקא שרבים מציבור הכהנים אינם חשים לכך, ומעניין שהמשנה ברורה אינו מזכיר זאת בפירוש, אך מעיד אני את מה שחזיתי כמו עיני, 'כיצד היה זקני צועד בשרוכים פתוחים מעת קומו ממיטתו ועד הגיעו למצות ברכת כהנים'. כך היה נוהג בעקביות מעוררת השתאות, וכל זאת בכדי לא להכניס את עצמו לחשש ספק הלכה".

תוקף דין שמים הנורא, שהתגלה לרבי מרדכי מאומשינא זיע"א, בעת הבכי הנורא בליל יום כיפור...

הרב בנימין גולד

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם" (ויקרא ט"ז, ל')
להלן אגרת החלום המפורסמת שנכתבה ע"י הגאון רבי מרדכי מאומשינא, שהיה 'בעל מופת' מפורסם בכל גלילות ליטא. האגרת נסבה על מעשה שאירע בשנת ה' אלפים ש"ה בעיר סאלוניקי. וממנה נלמד כמה חמור הוא דין שמים, וכמה יש לנו להודות להקב"ה על המתנה הנפלאה שנתן לנו בדמות יום סליחה וכפרה – יום הכיפורים שבו ניתן למחוק ולהעביר כל עוון ופשע, על ידי תשובה ותפילה וצדקה, ולהלן המעשה הנורא:

איש בליעל אחד שהרב יוסף בן לב, המהר"י בן לב זיע"א, הוציא פסק דין נגדו, פגש את המהר"י בן לב ברחוב וסתר לו על לחיו לעיני קהל ועדה, ואף אחד לא מחה בידו, משום שהיה עשיר גדול, תקיף ואלים. כאשר הגיע המהר"י בן לב לפני חנות של בשם אחד, קרע את בגדיו ואמר 'שמו שמים על זאת!' באותו לילה נכנס הבשם לחנותו כשנר בידו, וראה שם עכבר,

כאשר ניסה להתקרב אל העכבר התלקחה הסחורה שבחנות, ופרצה דליקה גדולה, באותה דליקה עלו באש כחמשת אלפים בתים של יהודים וכמה בתי כנסיות ובתי מדרשות, ומספר ההרוגים הגיע לשלוש מאות וארבעה עשר.

וזה דבר האגרת שכתב רבי מרדכי מאומשינא בשנת תרמ"א, שלוש מאות שלושים ושש שנים לאחר מה שארע בסאלוניקי: "ב"ה יום ו' כ"ח שבט תרמ"א פ"ק בוטען: "לכבוד ידידי ה' וידיד נפשי ה"ה הרה"ג החריף ובקי, סיני ועוקר הרים, הרב הצדיק ועניו המפורסם כקש"ת ר' פנחס מיכאל הרב דק"ק אנטויפאלע אחדש"ה כתר"ה

"הנני לספר לכם מעשה נורא ומסתמא לא יגלה לשום אדם בעולם רק יציניעו במקום שאין יד אדם שולטת בו או יקרע אותו לקרעים באופן שלא יתגלה זאת לשום אדם בעולם. בליל ערב יום כיפור בלומדי אז שיעור הקבוע לי, נפלה עלי תרדמה וישנתי, ובחלומי בא אלי איש הדר בתואר פנים וזקנו מגודל, בהביטו אלי נרתעתי, הוא אחז בידי ואמר 'מה לך נרדם קום קרא אל אלוקים', ונרתעתי מאד ואיקץ והנה חלום, ואמרתי חלומות שוא ידברו, בכל זאת היה לבי נוקפי וחרדה גדולה נפלה עלי והלכתי עוד לישון על מטתי, והנה בחלומי בא אלי עוד פעם איש הדר הנ"ל ועוד שני אנשים עימו, ואמרו שני האנשים, 'תדע שזה חלום אמת ולא תאמר נואש', ונשתוממתי מאד, אז קרא אלי איש הדר הנ"ל ואמר לי, 'הוה מפשפש במעשיך כי אני בשליחות מעולם העליון בא אליך', אז התחזקתי ואמרתי לו 'באיזה שליחות באתם אלי ומחמת הקול הגדול שדברתי עמו הקיצותי משנתי והנה חלום, ואמרתי עוד הפעם החלומות לא מעלין ולא מורידין.

"בכל זאת מחמת שהיה לבי נוקפי ונפלה חרדה עלי לא ישנתי עוד בלילה הזה, וביום כיפור בכיתי מאד בכיה גדולה שלא הורגלתי בזה מעולם, ולא ידעתי מה זה הבכיה שאני בוכה כל כך, ואמרתי בלבי: אפשר מחמת החלום הנ"ל? ולא היה לי חלום עוד עד שמיני עצרת, אז ישנתי בלילה תוך הסוכה כמנהגי, ובאמצע שנתי בא אלי עוד הפעם איש הדר הנ"ל בבגדי לבנים, ונרתעתי בהביטו אלי גודל יפיו ומראהו הנורא מאד, ואז קרא האיש ואמר אלי 'הבכי שבכית ביום כיפור הועיל מאד עד ששלחוני להבינך ולהגיד לך אשר תוכל לתקן ולבטל הגזירה', אז אמרתי לו 'לא ידעתי מה אתקן ומה זה הגזירה' ושתק האיש הנ"ל ועמד בשתיקו ערך רבע שעה, ואז התחלתי לבכות מאד בחלומי ואמרתי 'לא ידעתי מה זה החטא הגדול שחטאתי, על ששלחו לי שלוחים מעולם העליון ובכיתי הרבה מאד בחלומי, ומחמת גודל הבכיה הקיצותי משנתי, ובהקיצתי לא אמרתי עוד שזה רק חלום ודברים בטלים כי ראיתי אשר דבר הוא.

"ביום שמיני עצרת הייתי בשמחה גדולה מאד, ולא ידעתי מה השמחה אשר מעולם לא היתה לי שמחה גדולה כזאת, ובליל שמחת תורה כאשר ישנתי על מיטתי, באמצע שנתי בחלומי והנה בא אלי עוד הפעם איש הדר הנ"ל זיו תוארו היה נורא מאד ומעוטף בלבנים, וקרב אלי ואמר 'עד מתי יהיה לי טירחא עבוךך לילך אצלך ממקומי הנכבד', ואז התחזקתי ואמרתי לו 'בזכות התורה ובזכות התנאים והאמוראים שלמדתי אותם ויגעתי בהם, הנני מבקש מכם להגיד לי כל ענין השליחות שלכם, ולבאר לי בביאור יפה שאוכל להבינם', ואז הלך אתי לחדר יפה ונעים, מקושט בתכשיטין לא תשבע עין מלראות זאת, ואמר לי, 'שב בני, שב ואגלה לך ענין סתר וזה השליחות שלי, וישבתי על כסא אחד והוא ישב אצלי ואמר לי: 'הנני מגלה לך מסתרים, תדע שאני מהר"י בן לב, ובעת שהייתי בחיים בזה העולם ישבתי על כסא דין לשפוט בין איש ובין רעהו, ובאו אלי שני אנשים בדבר איזה משפט ויצא אחד מהם חייב, ולא רצה לצייט הדין מחמת שהיה איש אלים, ואז הזהרתי אותו באזהרה הידועה ויצאתי לחוץ, בא אלי האיש הנ"ל שיצא חייב, והכה אותי על לחיי, וענין זה חקוק על עצמותיו עד היום, ואין לו שום תקומה עד היום, ונגזר עליך שאתה מיוצאי צאצאיו, לתקן אותו ותהיה לו תקומה על זה.

"נרתעתי ונשתוממתי ונשארתי כאבן דומם ערך רבע שעה, ולאחר זה נגע בפי ואמר לי, 'מה זה שתקת', ואז התחלתי לבכות מאד ואמרתי 'לא ידעתי במה אתקן אותו, כי אין לי ידיעה ביחודים וכוונות', אז אמר לי 'תדע שכן נגזר עליך, אשר תקנה הספר שו"ת מהר"י בן לב ותלמד אותו בקביעות עד שיהיה שגור בפין מראשו ועד סופו ואז תהיה תקומה אליו, ויוכל לעלות ממדרגה למדרגה, אמרתי לו 'כמה אלמד התשובות הנ"ל עד שיהא שגור בפיי?', אמר לי 'לא פחות מארבע שנים' וכי.

"בסופו של דבר הלך אצל רבי פנחס מאנטויפאל וקנה ממנו את השו"ת ולמד בו.

"ידידם עוז בלוי"ג הכותב מעמקי הלב בדמעות שליש מרדכי החופ"ק הנ"ל."

המתנות

ארגון 'אחינו ו'דרשו' מזמינים אותך להיות שותף מגוון רחב של כלי כסף, וכל ספרי 'דרשו' עד לשווי של ובנוסף קבל כרטיסי הגרלה להגרלה

להלן מגוון אפשרויות

מתנה בשווי 533 ש"ח מסלול מס 15	מתנה בשווי 514 ש"ח מסלול מס 3	מתנה בשווי 508 ש"ח מסלול מס 14	מתנה בשווי 320 ש"ח מסלול מס 1
בתרומה ע"ס 23 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 414 ש"ח	בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח	בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח	בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים סה"כ 240 ש"ח
מקבלים:	מקבלים:	מקבלים:	מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר	סט 'משנה ברורה' מהודר	סט 'משנה ברורה' מהודר	סט 'משנה ברורה' מהודר
'חפץ חיים' מהודר	ספר 'חפץ חיים'	סט 'חפץ חיים ושמיירת הלשון'	בהוצאת 'דרשו'
ספר 'חפץ חיים'	'דוש דוד מועדים' 2 כרכים	סכין לחלות מְכֻסֶּף	כרטיס להגרלה הגדולה
כף הגשה לעוגה מְכֻסֶּף	סכין לחלות מְכֻסֶּף	2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח	50.000 ש"ח
2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח	2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח		
מתנה בשווי 533 ש"ח	מתנה בשווי 514 ש"ח	מתנה בשווי 508 ש"ח	מתנה בשווי 320 ש"ח

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד

בדרך אליכם

בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך: **1.052 ש"ח**. על כל תרומה חודשית מ-20 ש"ח ומעלה. **הגדולה בשווי 50.000 ש"ח.**

התרומות וקבלת המתנות:

מתנה בשווי 1.052 ש"ח
16 מסלול מס

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים
 סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:

- ס'ט 'משנה ברורה' מהודר
- 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
- ס'ט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'
- גביע יוקרתי מְכַסֵּף
- כף הגשה לעוגה מְכַסֵּף
- סכין לחלות מְכַסֵּף
- 7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח
7 מסלול מס

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים
 סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:

- ס'ט 'משנה ברורה' מהודר
- 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
- ס'פר 'חפץ חיים'
- הס'פר החדש 'מועד לדוד'
- גביע יוקרתי מְכַסֵּף
- כף הגשה לעוגה מְכַסֵּף
- סכין לחלות מְכַסֵּף
- 7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח
6 מסלול מס

בתרומה ע"ס 27 ש"ח לחודש 18X חודשים
 סה"כ 486 ש"ח

מקבלים:

- ס'ט 'משנה ברורה' מהודר
- גביע יוקרתי מְכַסֵּף
- 4 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח
5 מסלול מס

בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים
 סה"כ 450 ש"ח

מקבלים:

- 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
- גביע יוקרתי מְכַסֵּף
- כף הגשה לעוגה מְכַסֵּף
- סכין לחלות מְכַסֵּף
- 5 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח

'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

תרנגול, דגים או כסף

כל המנהגים והשיטות על מנהג הכפרות

טעם אחר: כיון שהשחור הוא תוקף הדינים המחשיך פני הבריות כמש"כ בזוהר (אלף המגן תרד ב פ' ויחי ח"א ריח ע"ב).
תרנגול גדול: לכתחילה ייקח תרנגול גדול שנקרא גבר, ונקרא גבר משהתחיל לקרות קריאת הגבר (מטה אפרים תרה ד מקור חיים תרה).

ענין התרנגול במנהג הכפרות

הגרש"א כתב, שראוי להקפיד על מנהג הכפרות, שיעשה דווקא בתרנגולים, ואף מי שמנהג אבותיו מחו"ל או מא"י לערוך כפרות במעות צריך לנהוג בא"י כמנהג המקום ולעשותם על תרנגולים, (הלכות חג בחג ימים נוראים עמוד רעו הערה 2), וכשיש חשש כשרות ודאי שעדיף לעשות על מעות (גלאט תשסה עמוד 154).
דגים: באלף המגן (תרד יא) כתב לעשות כפרות בדגים, וכתב שיותר טוב מעופות כיון שבעופות יש חשש בשעת השחיטה והבדיקה, ובמשנ"ב (תרה ס"ק ד) כתב לעשות בדגים אם אין לו תרנגול, ומכל שכן לאשה, כי עיקר הטעם שלוקחים תרנגול משום שתרנגול נקרא גבר, וגבר תחת גבר, אבל בנקבה לא שייך טעם זה כי הנקבה והתרנגולת שתיהן אינן קרוין גברתא (מגן האלף תרד יא).
בכסף: בחיי אדם (כלל קמד ד) כתב, שיש נוהגים לסובב על הראש בכסף וליתן לצדקה, וכתב המגן אברהם (תרה ה) כשעושה עם כסף צריך לעשות כפי שיווי העוף (משנ"ב שם ס"ק ו).
וכתב באור"ח הטעם, כי כסף בכתוב מלא כ"ף סמ"ך פ"א בגימטריא כפרה (הובא באלף למגן תרד יא).

השל"ה כתב שלא ייקח כסף מעשר אלא ממון שלו בלבד (של"ה א"ר תרה ו, בבאר היטב תרה ד, משנ"ב שם ס"ק ו).

זמן עשיית הכפרות

את הכפרות על תרנגול יש לעשות לכתחילה באשמורת הבוקר של ערב יו"כ (מטה אפרים תרד ג), והטעם: דאז גוברים הרחמים (משנ"ב תרה ס"ק א).

מנהגינו לעשות הכפרות בכל עשרת ימי תשובה, והטעם: משום ריבוי השחיטה אצל השוחטים ועלול לבוא לידי נבילות, שכבר נמצאו כמה פעמים סכינים פגומים, לכן טוב יותר לשחוט כמה ימים לפני יו"כ, כי כל עשרת ימי תשובה הוא זמן לכפרות (משנ"ב תרה ס"ק א).

כשעושה כפרות בדגים או במעות אין שעת הדחק, וראוי לעשות בערב יו"כ (אלף המגן תרה ב פרי מגדים).
המנהג לקחת תרנגול לזכר ותרנגולת לנקבה (ב"י תרה בשם תשב"ץ).

אשה מעוברת - יש אומרים שצריכה לקחת גם תרנגול זכר,

מנהג הכפרות מובא בפוסקים, כאשר המובחר שבהם הוא לעשות כפרות עם תרנגול לבן, שישחט מיד אחרי הכפרות, ואת הבשר יחלק כצדקה לעניים. (וכן כתב האר"י ז"ל בספר הכוונות על פי הקבלה ושל"ה) ואין לשנות כי הוא מנהג.
הרמב"ן והרשב"א ביטלו מנהג הכפרות משום דרכי האמורי (שו"ע תרה א). דהיינו שהיו עושים כן לשם ניחוש.
והטעם שאין אנו חוששים לזה, דכל דבר שיש בו טעם - אין לחשוש (מהרה"ק ריב"ש עין שו"ע יור"ד קעח א).

הטעם בעשיית כפרות

וטעם המנהג הוא כדי לעורר האדם בתשובה ויחשוב שכל מה שנעשה לתרנגול היה צריך להעשות לו (טור).
טעם אחר: שדומה לשעיר המשתלח, שהיה מכפר על כל ישראל, דהיינו, כשם ששעיר המשתלח נשא את עוון ישראל אל ארץ גזירה, כך התרנגול נושא עוון כל אחד ואחד, וכאשר שוחטים אותו נעלמים העוונות וכלים מן העולם (מחזור ויטרי הלכות יום הכיפורים ה).

טעם אחר: זכר לעקידת יצחק, שעל כל איבר שהקריב אמר: זה תחת איבר של פלוני בני (א"ר תרה ז בשם ספר אמרכל מטה אפרים תרה ס"ק ב).
הטעם שעושים בתרנגול [ולא בשאר עופות או בהמות]
לפי שתרנגול מצוי בחצרות הבתים ונוח להשגה (טור תרה).
טעם אחר: לפי שהתרנגול נקרא גבר [ונראה שזהו כדברי המהרש"א בגטין (נ"ז, א) על אמרם דמפקי תרנגולא ותרגולתא קמיהו דחתן וכלה, לפי שהתרנגול נקרא גבר (נפש חיה תרה א), ו] והאדם נקרא גבר והוי גבר במקום גבר (שם טור).
וזהו כפעולה דמיונית לאדם (נפש חיה שם).

ויש שהקשו על טעם זה: מדוע לאשה לוקחים תרנגולת, הלא הנקבה והתרנגולת שתיהן אינן קרוין גברא. (יעב"ץ במוור וקציעה תרה) טעם אחר ללקיחת תרנגול: לפי שרצו דבר שאינו קרב על גבי המזבח, כדי שלא יראה כמקריב קדשים בחוץ, ותרנגול אינו קרב על גבי המזבח (נוהג כצאן יוסף בהלכות ערב יו"כ סימן ב, יעב"ץ מור וקציעה תרה).

"ובוחרים תרנגולים לבנים" (שו"ע תרה א)
הטעם שלוקחים תרנגול לבן דווקא הוא על דרך הפסוק (ישעיה א יח) "אם יהיו חטאיכם כשני כשלג ילבינו" (שו"ע שם א)
טעם אחר: לפי שהתרנגול הלבן הוא המובחר כדאמרין בב"מ (פו, ב) מובחר שבעופות תרנגולת, וגם הם טובים יותר לאכילה מצד הרפואה, א"כ נעשית המצווה כפולה ועל הצד היותר טוב (אלף המגן תרד ב).

הטעם: אם העובר זכר התרנגול על הזכר ואם העובר נקבה יתכפרו שניהם היא עצמה והעובר באחד, דסברי ששנים רשאים ליקח כפרה אחת (משנ"ב תרה ס"ק ג).
 ויש אומרים שיש ליקח ג', ב' נקבות לאשה ולעובר ותרגולו שמא העובר זכר דסברי שאין ליקח כפרה אחת לב' אנשים (עיין שו"ע הרב תרה ג).

מן הראוי לקחת לכל אחד מבני הבית תרנגול בנפרד ומי שאין ידו משגת לקחת לכל אחד מבני הבית תרנגול, יכול לקחת לכל הבנים תרנגול אחד ולכל הבנות תרנגולת אחת והעיקר הכוונה, שהוא ראוי למיתה ומחליף זאת עם התרנגול ויתחזק לבקש רחמים (מטה אפרים תרד ב, משנ"ב שם ס"ק ד).
 אין לעשות כפרות בזה אחר זה עם אותו תרנגול, אלא אם עושה לכמה אנשים - יעשה לכולם ביחד (הגריש"א הלכות חג בחג ימים נוראים עמוד רעו הערה 21).

סדר עשיית כפרות

טבילה קודם כפרות- יש שנהגו לטבול קודם עשיית הכפרות (מט"א תרד ס"ק 1).

אמירת הפסוקים "בני אדם וכו'" לפני הכפרות, הטעם: באמירת פסוקים קודם הכפרות כדי שלא יטעו לומר שעושים הכפרות משום נחש (מאירי בחיבור תשובה עמוד 398).

צורת הכפרות: לוקח התרנגול ביד ימין, ואומר הפסוקים "בני אדם" וכו' ואחר כן מסובב התרנגול [או הכסף או הדגים] ואומר ג' פעמים: "זה חליפתי זה תמורתך זה כפרתי (ר"ת חת"ך והוא שם המלאך הממונה על החיים), זה התרנגול ילך לשחיטה ואני אלך לחיים טובים וארוכים" (לבוש תרה א, משנ"ב שם ב"ק ג).

ואם עושה במעות אומר "זה הכסף ילך לצדקה ואני אלך לחיים טובים וארוכים" (טור תרה יא).

סמיכה

יש אומרים דיסמוך, והטעם: בסמיכה דוגמת סמיכה בהבאת

קרבן. זמן הסמיכה אחר אמירת ג"פ זה חליפתי וכו'.
 ויש שאומרים: שיש למנוע הדבר, והטעם: משום דנראה כמקדש קדשים ושוחטן בחוץ (ט"ז תרה ס"ק ג), והטעם לחולקים: דסברי דאין לחוש לכך כיון שהתרנגול אינו ראוי לגבי מזבח (משנ"ב תרה ס"ק ח).

נשים בסמיכה נשים אינן סומכות, והטעם: דומיא דקרבן שאינן סומכות (טהרת השולחן תרה) וכן קטן (ע"פ הרמב"ם מעשה הקרבנות פ"ג ה"ח דקטן אינו סומך).

כוונה בעשיית הכפרות

כשהוא מסובב מעל ראשו יחשוב שהוא חייב מיתה וזה נכנס תחתיו, ולכן יש הנוהגים לזרוק מיד אחר הכפרות לרצפה מדין סקילה, ומה שהשוחט תופסו אצל הצוואר ושוחטו ומחרכין אותו באש היא דוגמת שרפה הרג וחנק, ואין לו לאדם לחשוב שהתרנגול נכנס תחתיו להיות נידון במקומו על ד' מיתות ב"ד, אלא רק שעל ידי זה יתעורר האדם לתשובה וישים בלבו כי הוא ראוי שיעשה לו כן וישוב בתשובה שלמה (משנ"ב תרה ב).

שוחטים התרנגול ואת הבשר נותנים לעניים, ונוהגים לזרוק את המעינים שלהם על ראש הגג שיהיה לעופות השמים (טור תרה) הטעם: לפי שתרגולים נהנים מהגזל, והמעיים הם בית הקיבול שלהם לגזל, לפיכך זורקים אותם והוי אזהרה לבני אדם ליזהר מהגזל (מרדכי סוף יומא ס"ס תשכז).

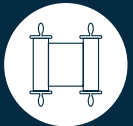
טעם אחר: כדי לרחם על עופות השמים שיהיה להם מה לאכול, ואע"פ שאין חיוב מזונותיהן עליו, שהרי אינם שלו, "דכתיב ורחמיו על כל מעשיו", וכל המרחם על חבריו (ולאו דווקא חבריו אלא על כל בריאה ובריאה) מרחמים עליו מן השמים, ובמיוחד בימים אלו שמבקשים שהש"ת יחון אותנו וירחם עלינו יש לנהוג ברחמים גדולים (תשב"ץ כפו הובא בב"ח תכה).

זהירות באמירתו

יש ליזהר שלא לומר הפסוקים במקום טינוף מצואת התרנגולות.

- מהי מעלתה של האכילה בערב יום הכיפורים?
- מדוע נהגו ללבוש ביום הכיפורים בגדי לבן?
- במה דומה התשובה לטהרת מקוה?
- האם אין תקוה לאדם שחבירו לא נתרצה למחול לו?

השאלות בפרשת השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
 צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18

בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב ★ שיחת חינם

או "אשר יצר" אם תזדמן לו. בשעת הדחק אפשר לצאת ידי חובה בשמיעת הברכות מהש"ץ (משנ"ב סי' מ"ו סקי"ד).

שתיה לפני הבדלה

מותר (כל שבוע) לכתחילה לשתות מים לפני הבדלה (שו"ע סי' רצ"ט). ולכן אישה אינה צריכה לחכות ולצום עד שבאים להבדיל עבודה, אלא יכולה לומר מיד במוצאי יום כיפור "ברוך המבדיל" ולשתות מים, ובדרך כלל לאחר שתיית מים לא קשה לחכות עד שיחזרו מבית הכנסת. ואם בכל זאת קשה לה בלי לאכול - יכולה להבדיל לעצמה ולשתות את היין (שו"ת "שבט הלוי" ח"ד סי' נ"ד אות ו').

דינים הנהגים באכילה שאחר הבדלה

יזהר באכילה במוצאי יום"כ, כי עקב הבהילות המצויה בעת הזאת, עלולים להיכשל בלא שימת לב בברכות לבטלה ח"ו.

המבדיל על היין ובדעתו אח"כ לשתות שאר משקין, אין מברך עליהם "שהכל" ו"בורא נפשות", כי יין פוטר כל מיני משקין מברכה ראשונה ואחרונה (שו"ע סי' קע"ד סעיף ב').

אלו היוצאים י"ח בהבדלה ואין שותים מהיין, צריכים לברך על שאר משקין, ואם טעמו מעט מהיין יש להסתפק אם זה פוטר או לא ("ביאור הלכה" שם).

יזהר לברך "מעין שלוש" על היין לפני שהולך ליטול ידיו על הפת (משנ"ב סי' קע"ד ס"ק ט"ו), ואם נטל ידיו לסעודה ולא בירך ברכה אחרונה לפני כן, שוב לא יברך ברכה אחרונה, ויכול לפטור בברהמ"ז את ה"מעין שלוש" על יין ההבדלה.

אם שותה יין בתוך סעודתו, לא יברך על היין ברכה ראשונה, אא"כ כיון בהדיא בעת ברכת ההבדלה שאינו רוצה לפטור את היין שבתוך הסעודה (עי' שו"ע סי' קע"ד ב', ומשנ"ב סי' רצ"ט כ"ו). (מתוך עלון 'מים חיים')

העז פעם אחד החסידים ושאל את פי רבינו, מפני מה רואים שהוא מקבל בחמימות אנשים הרחוקים מתורה ומצוות ולא ניכר עליו שהוא אינו שבע רצון מהם ומהתנהגותם, ומצד שני יש אברכים טובים בין אנשי שלומו שמתאמצים ומשתתפים בשולחן הטהור בלייל ש"ק עד השעות הקטנות של הלילה, ואף על פי כן הם חשים ורואים שהוא אינו מרוצה מהם.

הסכים עמו רבינו, ואמר: "אתה שואל מאד לענין, ויש לי משנה סדורה בהאי עניינא כבר חמישים ושישים שנה", וביאר בהרחבה: "סוג זה של אנשים שעליהם אתה מדבר, אם הם מגיעים אלי, אני מניח שמשמים שלחום אלי והם צריכים להגיע לכאן, וממילא תהיה לי סייעתא דשמיא לתת להם משהו שיקרב אותם ליהדות. הלא אינני מכירם ואינני יודע איזו מילה משפיעה על כל אחד, וחס וחלילה אסור שמישהו יקבל הרגשה שאני מוותר עליו. אדרבה ואדרבה, אני עובד על עצמי שלא יקבלו כזו הרגשה, כי אז לא הועלת לי כלום. באמת, אליבא דידך, מאד היה קשה לי לקבלם ולשוחח עמם, אלא אני רואה סייעתא דשמיא מיוחדת והקב"ה חונן אותי בכוחות שארגיש טוב במחיצתם, למרות שמצדי אני חש מאד רחוק מהם. ועתה, מאחר ואינני מכירם וקשה לי לאמוד כיצד לדבר עמם באופן שיועיל ברוחניות, אני מדבר סחור-סחור באופן שרק יצית בקרבם ניצוץ, וברוך ה' שיש מאות אנשים שהתחילו להניח תפילין, לשמור שבת או לנהוג בהנהגות טהורות וכדו', עד כדי שהם מגיעים למצב שאינם עושים דבר בלי לשאול. הגם שראשית ביאתם אלי היא על דברים אחרים, בסופו של דבר חלק נכבד מזה מתורגם לאידישקייט". והוסיף רבינו וחיידד: "ברור שזה לוקח ממני זמן רב, אך אין אפשרות שאפסיק עם זה. ועם זאת, בחוסר ברירה, בחרתי יום אחד בשבוע שרק בו אקבל יהודים אלו. אין ספק שאם הייתי יודע שכשאסגור בפניהם את הדלת הם ילכו למקום אחר ויקבלו את אותו דבר, אולי הייתי חושב על כך. אבל אני הרי יודע שהם לא מסוגלם שיחפשו ויחפשו. אם הם לא מוצאים כתובת, הם עוזבים ומיד נופלים. לפיכך, אחריות גדולה מוטלת עלי ואינני יכול להסירה ממני".

לימים, כאשר ישאו מאמציו פרי ואותם אנשים יקבלו על עצמם עול מלכות שמים ויסגלו הנהגות קדושה וגיבונני צניעות, יהיו חביבים מאד אצל רבינו, שהכירם לפני ולפנים וידע היטב את הדרך הארוכה אשר עשו ---

(קטעים מתוך הספר 'אביהם של ישראל')

לו, שכן את דמם הציל עם דם זרעיתם. אך בד בבד, מפליא היה לראות את החיבה העצומה שהיה רבינו רוחש לכל אחד מבעלי התשובה שהכיר. לא רק אלו ששבו בתשובה בזכותו ומכוחו, אלא כל בעל תשובה שנקרה בדרכו היה חביב עליו במיוחד, שכן השליך הלה אחר גוו מנעמי עולם וסגיל חיי עולם במקום חיי שעה.

תושמע עדותו של בעל תשובה שהתמודד עם קשיים רבים בחייו, ובאחת התקופות הסתובב מר נפש על שאינו מוצא עם מי לחלוק את לבטיו. באחד הימים נקלע לבית מדרשו של רבינו, מבלי שידע מאומה על אותו מקום וגם את רבינו לא הכיר. היתה זו אחת משעותיו הקשות, והוא חיפש מישהו לשפוך בפניו את לבו. בדיוק פגש את אחד מבניו של רבינו, והוא חש שאינו מסוגל לכלוא עוד את מחשבותיו בלבו. הוא ניגש והחל לשפוך את לבו, על יסוריו בגוף ובנפש וכו'. נטלו בנו של רבינו והעמידו על פתח חדרו של רבינו, וביקש מהגבאים שיניחו לו להיכנס לרבינו.

שנים רבות חלפו מאז, ועד היום זוכר אותו יהודי כיצד נראו הדקות הראשונות במחיצת רבינו. כשנכנס וביקש לשפוך את לבו, הוא לא ידע כיצד להציג את עצמו. פתח ואמר: "אני בעל תשובה". באותו רגע, הוארו הפנים הטהורות ורבינו הרים את שתי ידיו בהתרגשות גלויה, ופנה אליו בקריאה של חיבה: "אתה בעל תשובה!! הרי אתה חביב מאד אצל השי"ת וכמה נחת רוח יש לו ממך... כל הפמליא של מעלה מביטים בך, ועוקבים בפליאה אחרי הקרבנות האישיים שאתה מקריב שוב ושוב ומעלה ריח ניחוח לבוא כל העולמים!" ואותם משפטים, שכמותם לא פילל שישמע מפיו של צדיק הספון בהיכלו, החיו את נפשו ורוממו את רוחו לגבהים. מיני אז, כל אימת שהוא זקוק לחיזוק ולעידוד, נודדות מחשבותיו אל אותן דקות, והוא נזכר בדיבורי החיות ששמע מרבינו והוא שואב שמחה וחיזוק מחודשים.

באחרית שנותיו, כששהה רבינו למנוחה בעיר טבריה, אמר באחד הימים לאחד ממקורביו, כי חפץ הוא לנסוע בו ביום לרמלה, כדי להשתתף בחתונתו של פלוני. הלה, איש פשוט שעסק לפרנסתו בצילום, נקלע לחתונת בתו הצעירה של רבינו, ומני אז ניצתה אש קודש בלבו והיה רגיל מעת לעת להגיע לרבינו. ביום חתונתו, מצא רבינו לנכון לטרוח ולנסוע להשתתף בשמחתו מצפון הארץ ועד מרכזה.

בעודם עושים דרכם, העז המקורב ושאל את רבינו, לטרח מה זה עושה. השיב לו רבינו: "אדם שעשה כזה מהפך בחיים, מגיע לו שאטריח עצמי, הגם שזה מאד קשה לי".

מה משמעות הדין של בקשת מחילה לפני יום הכיפורים מחברו, וכי כל השנה אין חובה להתפייס איש עם רעהו?

הדרכות והכוונות הליכות והלכות בדיני פיוס ומחילה ממרן הגאון רבינו נסים קרליץ שליט"א

ומעשה של הכנעה, והוא כעין תשובת המשקל להמפייס ע"כ. ממשיך מרן הגר"נ שליט"א: והדבר שייך גם למתפייס, שבכך שבא להכיר שפגע בו וצריך לפייסו, הוא קיבל כמין תשלום תחת הצער. ונפקא מינה לגבי קטן שאפילו שכבר שכח מה שפגע בו או שאינו מבין את המשמעות של הביזוי שעשו לו יכול להיות, שאעפ"כ ראוי וצריך לפייס אותו כיון שהפיוס הוא כעין תשלום תחת מה שציערו אותו או גרמו לו להתבזות גם אם אין לו קפיידא שיש לשכחה.

אם אדם עומד ואומר בתוך ביתו אני מוחל מחילה גמורה לפלוני ופלוני שפגע בי, והפוגע לא יודע כלל האם מועיל?

אם הנפגע מחל מצידו מחילה גמורה והוריד הקפיידא למי שציערו, מסתגר שמועיל הדבר כיון שסוף סוף התרצה, ואע"פ שלא היה כאן פיוס מצד הפוגע, ויש להעיר כי 'בתפילה זכה' שאנו מזכירים בה אודות מחילה איש לרעהו, אם סתם אומר בכתוב נוסח התפילה של המחזור שמוחל לכל מי שציערו אין לכך דין מחילה, אבל אם מתעורר באמת למחול וזוכר מה שציערו אותו ובכל זאת מוחל בלב שלם הוי מחילה.

יש אומרים כי מחילת קטן אינה כלום ואם כן מי שבייש ילד קטן חייב לרשום בפנקס את שמו ורק כאשר יגדיל יבקש ממנו מחילה?

דברי מרן הגר"נ שליט"א: אכן בעניני ממון מחילת קטן אינה כלום ואפילו אם מחל יכול לחזור בו, אבל מחילה לסלק את הקפיידא שייכת גם בקטן אם יפייסו אותו, שהרי כבר סילק את הקפיידא שלו וכבר עבר חלף צערו, ואינו חושב על כך, ולפעמים עם נותן לו משהו כממתק מסוים מתפייס ונרגע, ויותר לא חייבים כאשר עשו כעין תשובת המשקל שנתנו לו משהו ופרח צערו ומחל.

איך המתפייס יתחזק לקבל את הפיוס גם כאשר ציערו אותו מאד? מרן הגר"נ קרליץ שליט"א מתרגש ואומר לנו: הרי אנו אומרים מידי יום בתפילה ומבקשים "ונפשי כעפר לכל תהיה" הרי שזה רצוננו ומבקשים על כך - להיות כעפר! וכל כך כדאי כל יום לבקש ג' פעמים ביום כל החיים.

(נלקט מתוך מוסף שבת קודש יתד נאמן)

מרן הגר"נ שליט"א מצטט את דברי הב"ח. הב"ח מבאר את דברי הרא"ש ואז כותב וזה לשונו: שאל יאמר היום או למחר אפייסנו אלא בערב יום הכיפורים יפייסנו ולא יעבור, משא"כ בשאר ימות השנה שאע"פ שראוי לכל אדם לפייס תיכף למי שפגע כנגדו מכל מקום יכול הוא להניח הענין ליום אחר, עכ"ד, והמשנה ברורה כתב עוד כי בערב יום הכיפורים מחויב לתקן הכל כדי שיטרה מכל עוונותיו וכל שכן אם יש בידו מן הגזל והאונאה וכל דבר הנוגע בממונו יראה לתקן. אם כן זו תשובה לשאלתכם.

מי שאמר לחברו כי מוחל לו בלב שלם אך רימה את עצמו ואת חברו ובאמת אינו מוחל לו, האם נאמר שהמחילה תועיל בכל זאת כיון שאמר שמוחל, ויודע גם הדין ש'דברם שבלב אינם דברים' וא"כ כיון שאמר בפיו כי מוחל תועיל המחילה?

מרן הגר"נ שליט"א: בענין דברים שבלב מרן החזון איש שצוק"ל אמר פעם כי יסוד ושורש המחילה שצריך לקבל מאותו אחד שחטאו כנגדו הוא בלב, היינו שימחה את הקפיידא מלבו, וגם אז התייחס לנושא הנ"ל כי אם יאמר בפיו

ולא בלבי, לא שייך דין 'דברים שבלב אינם דברים' בעניין שעיקרו הוא בלב. כי עיקר מחילה הוא למחול בלב.

אבל אפשר, שמי שלא נעים לו מבקשתו של השני ולמעשה מחמת בוושה החליט למחול לו, ואמר שמוחל, בכל זאת נחשב הדבר כמחילה. והרי יש במחילה דרוגות שונות, וממון הרי כבר לא יהא לו אפשרות לתבוע אחרי כאלו מילים, ואם כן, כיון שיש לו סיבה מסוימת שעל כורחה הוא מעדיף למחול לו באמת, ומחל מחמת הסיבה הזו, יש בכך דרגה ניכרת של מחילה, גם אם הקפיידא לא חלפה לגמרי.

מרן הגר"נ שליט"א מוסיף לומר: שמעתי ממרן החזון איש שצוק"ל כי עיקר הפיוס שמפייס לחברו היא ההכנעה שמכניע את עצמו לבקש מחילה, יש צורך לעשות איזו שהיא פעולה של תשובה

מידע
שיעורים
עדכונים

עכשיו בקו השיעורים של דרשו

077-2613337

קיום ארבע מיתות בית דין בתרנגול הכפרות • שריפה באש או בעופרת יצוקה • מסירות נפש במחשבה באבינו מלכנו

מנהג ישראל לעשות כפרות על תרנגול בערב יום הכיפורים,
ואח"כ שוחטים את התרנגול ומחלקים בשרו לעניים או נותנים דמי פדיונו לעניים.

שריפה באש או בעופרת:

מש"כ שהשריפה במה שחורכין את צוואר העוף באש, יש לעיין שהרי לעיל (בדף נב) מבואר ששריפה האמורה ב"ד מיתות ב"ד אינה שריפה באש, רק ע"י עופרת רותחת שנותנים לפי החוטא ושורף את אבריו הפנימיים, והעיריני ידידי הר"ר משה זומר שליט"א שבג"מ לעיל דף ל"ז. מבואר שגם כשחרב בית המקדש נהוג בהשגחה משמים דין ארבע מיתות ב"ד, שמי שנתחייב שריפה נופל בדליקה או נחש מכישו, מבואר שגם בשריפה גמורה נחשב מארבע מיתות ב"ד, עוד מצאנו בגמרא בכתובות סז' וסוטה י'. שתמר כלתו של יהודה נדונה לשרפה כדין בת כהן שזינתה, ולא רצתה לבייש את יהודה, וכתוב בגמרא שנוח לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים, הרי שדנו לשרפה באש. וכבר עמדו ע"ז המפרשים.

כוונת מסירות נפש באבינו מלכנו:

כתב היסוד ושורש העבודה שער י"א פרק ב' שכשאומר "אבינו מלכנו עשה למען ההרואים על שם קדשך" - יקבל על עצמו למות בסקילה על קדוש השם, וב"אבינו מלכנו עשה למען טובחים על יחודך" יקבל על עצמו מיתה של הרג, וב"אבינו מלכנו עשה למען באי באש ובמים על קדוש שמך", יכוון על מסירות נפש בשרפה וחנק. ויהי רצון שנזכה לגמור חתימה טובה לחיים טובים ולשלום ונזכה לחיות על קדוש השם, ויתקדש שם שמים על ידינו בגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

קיום ארבע מיתות ב"ד בכפרות

כתב המטה אפרים (סי' תר"ה ס"ה) שכשמסובב התרנגול יחשוב שהוא חייב מיתה וזה נכנס חליפתו, ולכן זורקו מידו לארץ כדין

סקילה, והשוחט תופסו בצווארו זה כעין חנק, ושוחטו זה כנגד הרג, ומה שמחרכין אותו באש או מבשלים אותו זה כנגד שריפה, כנגד ארבע מיתות ב"ד, ועי"ז יתעורר האדם לשוב בתשובה וישים אל לבו לשוב אל ה' וירחמהו, וכן כתבו הראשונים טעם קרבן הבא על

השוגג שמתעורר ע"י מה שעושים בבהמה ושוחטים אותה ולא עושים לו, ובזה ישוב על חטאיו, וגם יש כאן זכר לעקדת יצחק שכאשר הקריב אברהם אבינו את האיל על כל דבר אמר שיהא כנגד אותו אבר של יצחק בנו ע"כ המטה אפרים. מש"כ שזורק אותו מידו כנגד סקילה, כתב באלף המגן שלא יזרקנו קודם שחיטה, שאז יש חשש שריפה, אלא יזרקנו לאחר השחיטה כנגד סקילה, כמו שהשריפה היא אחר השחיטה.

היכן ניתן להאזין לשיעור יומי מקוצר בהלכות שבת?

היכן ניתן בכמה דק' לרכוש ידיעות מקיפות בהלכה?

האזינו עכשיו לשיעורי

הרה"ג רבי אריה זילברשטיין שליט"א

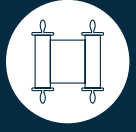
כ-5 דק' ביום וזכיתם ללמוד את ה'דף היומי בהלכה

077-2613337

סיכום שבועי בדרך היומית בהלכה

האם יש איסור הטמנה בתבשיל צונן לחלוטין? האם מותר לעטוף סיר המונח על הכיריים במגבת? מי פטור מאכילת 'חמין' בשבת?

מהלכות הטמנה

- איסור 'הטמנה' בדבר המוסיף חום לתבשיל, הוא אף בתבשיל צונן לחלוטין. אולם, איסור הטמנה בדבר שאינו מוסיף חום, אינו אלא בתבשיל חם, אך תבשיל צונן - מותר להטמינו אף בשבת.
- בהתאם לאמור, אין איסור 'הטמנה' אלא כשהתבשיל נמצא בכלי שבו התבשל, אך אם העבירוהו לכלי אחר, הריהו נחשב כצונן אף אם 'היד סולדת בו', ואף אם שבו והחזירוהו לכלי הראשון.
- תבשיל שהוטמן בערב שבת בדבר שאינו מוסיף חום, מותר להוציאו מההטמנה לאחר כניסת השבת, ולשוב ולהטמינו אף בהטמנה אחרת, או להוסיף על ההטמנה כיסויים ועטיפות נוספים.
- סיר המונח על הכיריים, אסור לעוטפו במגבת וכיוצא בה, אף בערב שבת, כיון שהמגבת מוסיפה חום לתבשיל מחמת האש, והטמנה המוסיפה חום אסורה אף בערב שבת.
- מותר להניח בערב שבת סיר שבו תבשיל צונן על גבי סיר שבו תבשיל חם - אשר אינו מונח על הכיריים - ולכסותו במגבת וכדומה, ואין זה נחשב להטמנה בדבר המוסיף חום.
- מים חמים שאינם מונחים על הכיריים, או על פלטה חשמלית, ולא במיחם המחובר לחשמל - נחלקו הפוסקים אם מותר להטמין בהם בקבוק עם משקה צונן.
- הנחת מאכל עטוף בשקית אטומה בתוך מרק או 'חמין' - נחלקו הפוסקים האם ובאיזה אופן נחשבת להטמנה.
- 'הטמנה במקצת' - כלומר, כיסוי ועטיפת חלק מהסיר בלבד - נחלקו הפוסקים אם אסורה. והטמנת כמה סירים יחד במגבת אחת - יש שהורה שנחשבת כהטמנה מלאה ואסורה לכלל הדעות.

מהלכות מוקצה

- מותר להטמין סיר ובו תבשילי השבת בתוך 'מוקצה'; והגם שבשעה שיוציא את הסיר יטולטל המוקצה - הרי זה 'טלטול מן הצד', המותר.
- המטמין סיר במוקצה, כנ"ל - אין הסיר נחשב כ'בסיס' למוקצה, כיון שאין הסיר משמש את המוקצה, אלא להיפך - המוקצה משמש את הסיר בשמירת חומו.
- כלים העומדים למכירה - אף אם הם מיועדים לשימוש של היתר, אם בעל החנות מקפיד שלא להשתמש בהם מחשש שייפגמו, הרי הם מוקצה מחמת חסרון כיס.
- חפץ מוקצה שייחודו לשימוש מסוים המותר בשבת - מותר לטלטלו; וייחוד זה צריך להעשות לפני השבת; והוא מועיל אף במחשבה, ואין צורך בדיבור ולא במעשה.

הלכות שונות

- מצוה לאכול 'חמין' בשבת, כי זהו כבוד השבת, ועונג שבת, וכן מנהג אבותינו מדורי דורות. אולם, מי שאכילת החמין מזיקה לו, אינו מחויב בה.
- אסור לעשות בשבת פעולה המותרת, כאשר תעשה עמה בהכרח מלאכה האסורה בשבת, ואיסור זה מכונה 'פסיק רישא'. ואף אם האדם אינו מעונין במלאכה הנעשית אגב פעולתו - ובלשון הפוסקים: 'פסיק רישא דלא ניחא ליה' - אסור הדבר מדרבנן.
- כלי שיש בתוכו נר דולק - אסור לסוגרו בשבת באופן שהעדר האויר מאיץ את כיבוי הנר.

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: יום הכיפורים

שבת יום כיפור

בס"ד | גיליון מס' 149

מי הם החיילים שהצילו דור שלם?

כי ביום הזה יכפר עליכם!

ובדיוק כך, במועד כניסתנו תחת טליתו של אבא שבשמים, ביום ובאנו לטרקלינו הרוחני ההדור של יום הכיפורים, אבא שבשמים דואג לנקות אותנו ולכבס את ליבנו, למען נהיה נקיים וזכים, עדינים ואציליים, ראויים לשהות עמו תחת טלית משותפת. 'ביום הזה יכפר עליכם, לטהר אתכם', כי 'לפני השם תטהרו', כי בכניסתנו לרשותו ותחת טליתו, לטרקלינו ולביתו, עלינו להיות נקיים וזכים, צחים וממורקים.

את כל זה עושה עבורנו בורא עולם, ומבקש מאיתנו לעשות רק את זה: לתפוס בחוזקה בידי המושטות אלינו, לרצות את הזכות הנפלאה והמרגשת של חיים מתוך קירבה

אמיתית אליו. כדי להגיע לכך, אנו צריכים רק שני צעדים: הראשון - להתחרט מעומק הלב על כל מה שעשינו והרחיק אותנו ממנו. והשני - לרצות ולשאוף ולהבטיח כי בשנה הקרובה נעשה הכל כדי להישאר קרובים אליו, כדי לזכות להישאר זכים וטהורים, צמודים אליו ועושים את רצונו באמת.

ואז, ברגעי הטהרה הללו, תעלה המיית ליבנו: 'כי אנו בניך, ואתה אבינו... רצוננו לעשות רצונך, להיות תמיד צמודים אליך, חבוקים איתך, קרובים אליך. אבא היקר! תן לנו את הכלים לעשות את רצונך, את היכולת להישאר קרובים אליך, להיות תמיד בצילך. הענק לנו חיים חדשים מלאי שפע, שיאפשרו לנו לשמור על קירבת השם קרובה תמידית ורצופה. כי אבינו אתה!'

ומתוך בקשה והמיה זו, נזכה להיחתם לשנה טובה ומבורכת, לשנת גאולה וישועה, שנת אושר ועושר, שנת קירבת אלוקים לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו!

בכי סוער מול צהלה עליזה...

הסיפור עורר הדים רבים בכל רחבי הממלכה, הכל סחו בחדשות המרעישות שהגיעו מעיר הביירה: יורש העצר, הנסיך המובחר, בנו הבכור של המלך, נתפס במעשה מעילה חמור באוצר המלוכה. המעשה היה פגיעה אנושה ביוקרתו ובכבודו של אביו - המלך הנערץ, והשופטים קבעו נחרצות: 'יש לשלוח את הבן לגלות ארוכה בקצה המדינה לתקופה ממושכת, ולכשיודעה ויתחרט - יוכל לשוב למעמדו כמקדם!'

בעיניים מושפלות ועצובות, צרר בן המלך צרור קטן, ויצא לגלות ולריצוי עונשו הרחק מארמונו של אביו. הוא שהה שם בין איכרים שפלים ואסירים עבריינים, וכמעט התרגל למעמדו החדש והשפל כל כך. חודשים

ארוכים שהה הבן אי שם, וכמעט שכח שניתנה לו ההזדמנות לשוב למעמדו הרם, לכשיכתוב מכתב הודאה וחרטה שיגאל אותו מתנאי חייו הגרועים. ביום מן הימים החליט הבן כי בשלה השעה, כתב את מכתב בקשת הסליחה, והמתין למענה.

ימים ספורים אחר כך, הגיעה כרכרה הדורה מאת המלך, להשיב את בנו. הבן מיהר לעלות אל העגלה, ויצא לדרך, בואכה עיר הביירה. עם בואו בשעריה, פתח הבן את חלון הכרכרה, וגילה כי הרחוב הראשי כולו הואר וקוּשט לכבודו, ותמונתו מתנוססת

הגענו לרגע המרגש בשנה, זה היום קיוונו לו. התשוּקה להגיע ליום הנעלה והנשגב, כובשת כל לב יהודי באשר הוא, ועתה הגיע הרגע בו הגעגוע יצוף ויתבטא, בהתרפק נפשנו בחיק אבינו שבשמים, מתוך ניקיון וכיבוס פנימי עמוק וטהור. כולנו כבר בדריכות ובציפיה לרגע המרומם בו נאפס את נדרי וקשיי השנה החולפת, ונצעד בעיניים דומעות ובהתרגשות עזה אל השנה החדשה, הנפתחת בניגון המרומם, בנעימה השקטה והכובשת, בשירת הלב החבויה - 'כל נדרי...'

שנה שלימה, חודשים ארוכים וימי המתנה ממושכים, אנו מצפים ליממה הנפלאה

והמרגשת הזו של יום הכיפורים. כי היום הזה, הוא היום היחיד בשנה בו אנו מתעלים טפחים מעל הקרקע, חשים כי רוח טהרה ממרום מציפה ומרוממת אותנו מעל כל הגשמיות היומיומית. ביום כה נעלה, אין לנו צורך במזון, בשתייה, או בכל צורך גשמי אחר. אנו נכנסים תחת כנפיו של אבינו שבשמים, מתעלים מעל האטמוספירה הרגילה שלנו, וחווים התעלות והתרגשות נדירות, בקירבת אהבה לבורא עולם.

ביום הגדול הזה, אין לו לשטן - הוא היצר הרע - גישה אלינו, הוא מנותק ומכובה לחלוטין, אין לו זכות ביטוי בכלל בישיבה של מעלה וגם בישיבה של מטה. כל הפיתויים הגשמיים והצרכים הגופניים יוצאים לחופשה, מאפשרים לנו את יממת ההתייחדות וההתרפקות עם אבא שבשמים, בלי מפריעים, בלי מחיצות, רק אנחנו - כמו שאנחנו, והוא - אבינו הגדול. בידו המושטת לכל יהודי, הוא מעניק לנו הזדמנות להתקרב ולהתרפק עליו באהבה אינסופית, ופוחת בפנינו את חדרי אוצרותיו.

בשונה מכל ימות השנה, במהלך כל תפילות יום הכיפורים אנו עטופים בטלית, באותו בגד רוחני העוטף אותנו ומקיף אותנו בשלמות. זו עובדה שכדאי לייחד אליה תשומת לב, ולהתבונן בדברי הרמח"ל שגילה סוד מרגש: כי ביום הזה הטלית שלנו אינה שלנו, אלא של בורא עולם, העוטף אותנו באהבה, ומכניס אותנו לאותה חממה עמו.

מדהים ומרגש! בליל יום כיפור, אנו נכנסים לאותו אוהל, לאותה חממה של אבינו האהוב, והוא זה שעוטף אותנו באהבה אינסופית, הוא זה שפורש עלינו את טליתו. אנחנו נכנסים לחסות בצילו, נרגשים להיות מוחזקים בכפות ידי האהבות. אנו זוכים לדרגת קירבת

ה' שאי אפשר לזכות בה כל השנה, רק ביממה הזו שכולה קדושה והיטהרות, וכניסה תחת טליתו של אבינו האהוב!

כשאמא מכניסה את בנה לסלונה המפואר והמצוחצח, טרם היכנס הבן לטרקלין היוקרתי העטוף שטיחים מרהיבים, היא תדאג לנקות ולמרוק את בנה היטב, להסיר ממנו כל רבב, לקלח אותו ולוודא שלא דבק בו כל לכלוך. רק כך יכול הבן להיכנס לטרקלין הנאה והמפואר, כשהוא נקי וזך, צח ומבהיק!

סגולה מבטיחה...

בלב שבור ומרוסק, קרוע ומורתח, נכנס חסיד אל רבו, ותינה בפניו את צערו וכאבו. כבר חלפו כמה וכמה שנים מאז נישואיו, ועדיין ביתו ריק מצהלות ילדים משחקים. השנים חולפות, ההמתנה הארוכה מייסרת, ולמרות השתדלויות רבות במגוון אופנים, הישועה אינה נראית באופק...

הקשיב הרבי לסיפור, ומלבו נעקרה אנה. הוא התעטף בשרעפים, ואז ניעור וקרא: 'אם אתן לך סגולה מובטחת מצדיק מלפני כמה דורות להיושע בזרע של קיימא, התיקח אותה?' - על אתר קפץ החסיד ואמר בשמחה: 'בוודאי!'

'ובכן', אמר הרבי, 'בעל ה'תוספות יום טוב' מבטיח למי שישמור פיו ולשונו שלא לדבר בעת התפילה, כי 'יזכה לראות בנים חיים וקיימים'. נראה לי שכדאי לך לאמץ את הסגולה הזו, לקבל על עצמך שתיקה מוחלטת בעת התפילה וקריאת התורה, והבטחתו של אותו גאון וצדיק תעמוד לך להיושע!'

מיהר החסיד וקיבל על עצמו את קבלה זו. ואכן, כפי שמספר הגה"צ רבי אלימלך בירדמן שליט"א בעדות אישית, לפקודת השנה זכה אותו יהודי לראות בישועת ה' באופן פלאי ובלתי מוסבר, וחבק בן בכור קטן וחייכן, לראשונה בחייו!

בעת הזו, כשספרי צדיקים ורשעים פתוחים, כדאי לזכור את דברי תיקוני הזוהר בתיקון י"ח, שספר הרשעים הוא ספרם של המשוחחים בעת התפילה, חלילה. ומידה טובה מרובה: הזוכים בימים אלו לקבל על עצמם שתיקה מוחלטת בעת התפילה, לגיון הגיבורים הדוממים בעת התפילה מתחילתה ועד סופה - אלו נחתמים בספרם של צדיקים, לחיים ארוכים וטובים, חיים של אושר ונחת.

הבה נאמץ את הקבלה הזו, הבה נשמור פינו ולשונו שלא לדבר בעת התפילה, ונזכה בגמר חתימה טובה לשנה טובה ומאושרת!

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אריאלי)

על דגלים חגיגיים המתנופפים ברוח. עיניו הצטעפו בדמעות לנוכח התכונה הרבה לקראת בואו, ואז הבחין כי בכל קרן רחוב הועמדה במת כלי זמר לכבודו, והתרגשותו עלתה על גדותיה, הוא לא האמין שכל ההיערכות הזו היא לכבודו...

עם בואו לרחוב בו שוכן ארמון המלוכה, גילה כי הרחוב כולו התקטט בשתיחים ועציצים, ובחצר הארמון נתנו קולם בשירה עליזה טובי הזמרים, כשהם מנצחים על תזמורת צבאית ועשירה בת יותר ממאה כלי נגינה ונשיפה. נוכח כל המראה הזה פרץ הבן בבכי התרגשות נסער, ועיניו הפכו לשני נחלי דמעות וצופים בעת שצעד על שטיח הכניסה ומקהלה מלווה אותו בנעימה עליזה...

מיד בכניסתו אל ארמון המלך, נפל הבן בזרועותיו של אביו האוהב, והחל בוכה בהתרגשות אין קץ. דמעות רותחות זלגו מעיניו, וקולו התייפח בבכי חסר מעצורים. המלך האוהב אחז את בנו בידיו, חיבקו ונישקו באהבה אינסופית, אך לא הצליח להסתיר את פליאתו:

'בני אוהב!' - לחש האב לבנו, 'ארגנתי לך מקהלה וכליזמרים, אירת שמחה וצהלה ברחובות העיר, כולם עליזים לכבוד בואך. מה לך בוכה, בני? מדוע אתה כה נרגש ונסער כשהשמחה שוררת בחוצות לכבודך?'

'דווקא בגלל זה, המהם הבן מבין התייפוחיותי, דווקא בשל השמחה והעליצות הרבה, בגלל זה אני בוכה!'

עיניו של האב נקרעו בתדהמה: 'לא יתכן...! קרא בתמיהה, איך זה יתכן? כולם כה שמחים, המוסיקה משרה צהלה, ורק אתה בוכה בגלל זה? למה?'

נרגע הבן מעט מבכיו, והשיב: 'אבי היקר והאהוב! לו הייתי יודע שאתה חפץ כל כך בקרבתך... לו ידעתי כמה גדולה אהבתך אלי... לו דמיינתי את השמחה הגדולה שאתה מכין לכבוד חזרתי - כי אז הייתי נשמר שבעתיים שלא יגזר עלי מרחק ממך, הייתי משתדל שבעתיים להישאר תמיד קרוב אליך, הייתי חוזר אליך מזמן!'

אני מבכה על שהתרחקתי מאבא כה אוהב וקרוב, אני בוכה על התקופה הממושכת בה שהייתי רחוק ממך, הימים הארוכים בהם שהייתי בגלות, בעוד שיכולתי לשוב אליך ולהתרפק על קירבתך. אני בוכה מהתרגשות על הגילוי כמה רבה שמחתך בשובי אלי, על חשיפת תשוקתך אלי במלוא יפעתה!'

סיפור מרטיט זה היה מספר הרה"ק רבי מרדכי מסלונים ז"ע בדמעות שלישי, ומסביר את הדמעות המציפות כל לב יהודי בהתרגשותו לקראת יום הכיפורים. כי כשכבר בערב חגגו לבובשים בגדי שבת, סועדים סעודות מפוארות, מתלבשים בחגיגות ובלבון טהור, ועם התקדש חגג פנינו מאירות בברכת 'שהחיינו' נרגשת ושמחה - זו התפאורה והתזמורת שהכין אבינו המלך לכבוד שובינו אליו, זה מה שחושף את האהבה השמימית של אבינו לבני אוהביו...

והגילוי הזה, הוא שמציף את ליבנו בהתרגשות כה עמוקה, ומחבר אותנו באהבת איננים עם אבינו - מלכו של עולם. החשיפה על אהבת הבורא אליו ורוח הטהרה שהוא מעניק לנו לקרבינו אליו - היא שמביאה את דמעות החרטה העמוקות, מקרב לב משתוקק, חפץ ומתגעגע לחוש את קירבת ה', להימנע מהתרחקות שנית מאבינו המלך, ולהאריך ימים ושנים מתוך 'קירבת אלוקים לי טוב!'

כמה מילים שניצחו...

היה זה ביום הכיפורים, בבית מדרשו של סניגורם של ישראל, הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ז"ע. אם בכל ימות השנה היה עומד ומתחטא לפני אביו שבשמים ומרבה להמליץ טוב על ישראל, הרי שיום הכיפורים היה היום המרכזי בשנה בו עסק במלאכת הקודש - לסגור טוב על עם ישראל. אלא שבשנה זו הבחינו תלמידיו במשהו מוזר, אפילו מדאיג: על הנהרה שהאירה תמיד את פניו העיבה עננה של דאגה עמוקה, הרבי היה עטוף בשרעפים ואך בקושי נשא את תפילתו...

לאורך כל יום הכיפורים נמשך המתח. הרבי נראה חרד ממש, פניו בערו באש להבה, הסגירו את תחושתו כי שערי שמים נעולים. שעות ארוכות של מתח וחרדה עברו על הרבי והמתפללים, ואז, לפתע, בשעת נעילה, נראתה בת שחוק קלה על שפתיו. הוא שב להתפלל ברגש ובהתלהבות כמקדם, עננת הדאגה סרה מעליו והתחלפה בנהרה מאירה ומלאת שמחה.

במוצאי היום הקדוש השיחו התלמידים בפני רבם את תמיהתם לנוכח המחזור להם היו עדים. הרבי לא פתר את התעלומה, אלא הפטיר כי לשנה הבאה ייודע הדבר. ואכן, לקראת יום הכיפורים בשנה שאחרי, ביקש הרבי לזמן קבוצה מתלמידיו, ויצא עימם לנסיעה ארוכה בואכה כפר שכוח וניחת, בקצה רוסיה. על כפר זה מעולם לא שמעו התלמידים עד אז, וכבר בדרך אמר להם הרבי כי לאור מה שקרה ביום הכיפורים שחלף, הוא מבקש להתפלל ביום הכיפורים דווקא בכפר הנידח הזה.

מדובר היה בכפר בו התגוררו חיילים 'קנטוניסטים' יהודים, שבגיל צעיר נחטפו מידי הוריהם, ושירתו כחצי יובל שנים בצבא האדום הרוסי, בשירותו של הצאר ניקולאי ימ"ש. למותר לציין, כי חיילים אלו שהעבירו את מיטב שנותיהם בצבא, לא היה להם שמץ של מושג יהודי קלוש, ואף הזכות להקים משפחה נמנעה מהם. הם הקימו לעצמם כפרים קטנים ועזובים אליהם הגיעו בגילאי חמישים ומעלה, ובהם בילו את שארית חייהם בחוסר כל.

עם הגיע הרבי לכפר, כל תושביו - החיילים המזדקנים, קידמו את פניו בהתרגשות. זו הפעם הראשונה בה הם זוכים לארח ביום הכיפורים מניין יהודי כה מוכוב בראשות צדיק, והם ציפו לתפילה 'אמיתית' בה הרבי ישמש כחזן, והם יזכו להצטרף לתפילה מרוממת ונשגבה כראוי ליום הקדוש, לראשונה בחייהם.

ואכן, לאורך כל יום הכיפורים, שימש הרבי כחזן, תלמידיו היו רגילים בתפילתו המרטיטה, והתפללו עמו בכוונה ובהתלהבות. החיילים הזקנים הביטו רוב הזמן בתפילה הנרגשת, כשפיהם פעור בהפתעה ועיניהם מצטעפות בדמעות לעתים. החסידים עשו כל שביכולתם כדי לקרוב את המקומיים ולהסביר להם על התפילות, ומתי מעט מהם שעוד זכרו קרוא וכתוב - הצטרפו לתפילה.

ואז, בהגיע הרגע הגדול, קודש הקדשים של יום הכיפורים, תפילת נעילה, עזב הרבי את עמוד התפילה, ולתדהמת הכל - ביקש מאחד הקנטוניסטים לגשת לעמוד. הלה לא הבין מה הרבי רוצה, הרי אין לו סיג ושיח עם תפילה, על אחת כמה וכמה לא עם תפילת נעילה, אך הרבי התעקש כי דווקא הוא זה שיגש לעמוד וישמש כחזן בנעילה.

הקנטוניסט המבולבל ניסה להסביר לרבי ברוסית מתובלת בידיש רצוצה, כי אינו יודע צורת אות, בוודאי שלא לשמש כחזן, וקל וחומר שלא להיות שליח ציבור עליו נמנה רבי קדוש. אך הרבי התעקש כי דווקא הוא ישמש כחזן, ואמר כי יסתפק בהחלט בתפילת נעילה כמו בשנה שעברה, זו התפילה לה איוותה נפשו!

בברכיים כושלות ובפנים תוהות, ניגש הקנטוניסט לעמוד התפילה, כשחבריו מלווים אותו ונעמדים מאחוריו בחצי גורן עגולה. אז פצה הקנטוניסט את פיו בתפילה, וחזר מילה במילה על התפילה משנה שעברה, כשחבריו חוזרים אחריו:

'ובנו של עולם!' - קרא החזן הקנטוניסט בהתרגשות ומחה דמעה סוררת, 'גלוי וידוע לפניך שאין לי מושג איך מתפללים, אינני יודע אפילו על מה להתפלל. הרי מה נבקש ממך?' - אמר והחל לפרט בזעקה נואשת:

'בנים? - הרי אנו כבר זקנים, לא זכינו להקים משפחה וגם לא נזכה בכך...' - קראו כולם במקלה דומעת, ובכיים החריד את הסביבה...

'חיים? - והלא חיינו אבודים ומלאי תסכול מר, וכי לחיים כאלו חיים ייקרא?!' - אמרו כולם בתמיהה מהדהדת, כשבכיים הולך ומתגבר...

'פרנסה? - למה אנו כבר זקוקים? הרי אנו מקבלים את הפנסיה שלנו מהצאר, ואין לנו דרישות נוספות!' - קבעו כולם פה אחד...

'אם כן, לא נותר לנו להתפלל אלא כמה מילים שאנו יודעים...' - וכאן, הפכו כל החיילים למקהלת בכי נרגש גדולה, וביטאו את שאיפתם הטהורה היחידה - שכולם יכירו במלכות ה', שהעולם כולו יידע שיש מי שמנהיג כאן את הכל, ואז שאגו בקול חוצב בהמיית לב משתפך: 'תגדל ויתקדש שמהי רבא - - -'

ועימם פרץ הרבי בבכי נסער, מצטרף לזעקותיהם בהתלהבות ובדבוקת, והסביר לתלמידיו: 'התפילה הזו, המילים הללו, התשוקה הזאת שבערה בליבם ופרצה באבוקת אש נלהבת - הן שהצילו את העולם כולו בשנה שעברה, כשנגזרו גזירות איומות על עם ישראל, שערי שמים ננעלו, ורק תפילתם הפשוטה אך הבוקעת רקיעים, שאיפתם הנוערת מתוך לבבות נשברים, הן שהצילו את עם ישראל כולו!'

כי כשיהודי מציב לנגד עיניו מטרה להגדיל כבוד שמים, כשיהודי מבטא שאיפה כנה מעומק הלב שהעולם כולו יכיר כי ה' הוא מלך העולם והוא המנהיג את כל יושבי תבל, התפילה הזו עוצמתית ואדירה, משברת קטרוגים ופורצת מחסומים. תפילה כזו - היא שבכוחה להציל את עם ישראל כולו, ומביאה רחמי שמים על כולנו!

כשאנו עומדים ומבקשים בימים אלו 'זכרנו לחיים', אנו בוודאי מבקשים על ישועותינו הדרושות, על החיים, הבריאות, הילדים, הפרנסה והאושר שלנו, אך אנו שמים דגש מיוחד כי אנו מתפללים לזכות בישועות אלו למטרת 'למעןך אלוקים חיים' - כדי שנזכה לנצל את חיינו לטובת המטרה האמיתית שלנו, לעשות את רצון אבינו שבשמים ולהגדיל את שמו בעולם, כדי שנזכה לרומם את מלכותו בעולם ולפעול שכל יהודי יידע שה' אלוקי ישראל מלך -

אז התפילה שלנו בוקעת רקיעים, ממיסה שערים, שוברת מחיצות, מסירה קטרוגים, ומתקבלת ברחמים וברצון. אז - גם אם התפילה נשמעת מפיו של יהודי שההיסטוריה הרוחנית שלו לא משהו, אך ככל שהתפילה היא למען אבינו שבשמים - כך היא זוכה להישמע מיד לפני כסא הכבוד, ומזכה במילוי שאיפותינו, בישועות הדרושות לנו, בשנת שפע ואושר!

בל נשכח את המסר העולה מסיפור מרגש זה, המובא בספר 'תולדות קדושת לוי'. הבה נחשוב במה נוכל לשפר את חיינו הרוחניים, במה נוכל לייצל את פעילותנו להגדיל ולפרסם את שמו יתברך, כיצד נוכל לקדש את שמו בעולם. איך נוכל לנצל את הכישורים שלנו לזכות את הרבים, לשמח יהודים, לפרסם את האמונה בה', לפעול בפרנסה שיעניק לנו הבורא כדי להיטיב את החינוך לילדינו, להדר יותר במצוות, להרבות יותר בחסד.

הבה נקדיש את תפילתנו לבקשה על צרכינו, מתוך מטרה לעשות במה שיעניק לנו הבורא את רצונו, לעובדו ולעשות לו נחת רוח. כך נזכה שתפילתנו יתקבל ברחמים וברצון, ונזכה כולנו לגמר חתימה טובה ולשנה טובה ומבורכת, שנת גאולה וישועה, שנה בה נזכה לעשות רצון ה' מתוך שפע והרחבת הדעת ברוחניות ובגשמיות, אמן!

גליזון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

יום כיפור

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

יום הכיפורים

- א לפני ה' תטהרו - מטהרה הכאה להם לישראל ע"י האמונה . . . . .
- א ומי מטהר אתכם אניכם שבשמים - האמונה במהרת היום . . . . .
- ב אשריכם ישראל - תשובה מתוך שמחה . . . . .
- ג בהמצאו - ואל יהיה שומה המאכז מה שנותנים לו . . . . .
- ה ותשובה - כחה של תשובה וכפרט בימים אלו . . . . .
- ט ותפילה מעבירין - כח התפילה בימים אלו . . . . .
- י וצדקה מעבירין - ריבוי הצדקה וחסד בימים אלו . . . . .
- טו שכעת ימים קודם - ענין ההכנה לקראת יוה"כ . . . . .
- טו כל האוכל ושותה בתשיעי - מצות אכילה בעיוהכ"פ . . . . .
- יז שלא אכעום היום - זהירות מיוחדת מן הכעם בערב יום כיפור . . . . .
- יז ומי מטהר אתכם - ענין המבילה בעיו"כ . . . . .
- יח כי גדול יום ה' - תוקף קדושתו ועיצומו של יוהכ"פ . . . . .
- כ לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם - מטהרת היום . . . . .
- כ ומודה ועווב ירוחם - מצוות וסגולת הווידוי . . . . .
- כב בפניא דמעלי יומא דכיפורי - גדול זמן כניסת יום הכיפורים . . . . .
- כג בעשור לחודש תענו את נפשותיכם - סגולת התענית . . . . .
- כד בעת נעילת שער - תוקף זמן נעילה . . . . .

יום הכיפורים

אמרו צדיקים (כע"ז איתא מהרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע),
לו יחיה גבר - אם יחיה האדם ויראה בכל עת
את אלפין - את הקב"ה האלוף של העולם, הרי הוא
ניצול מכל מיני דינים ולא יעול - לא יחשיכו בשמים את
הגבורתך - כלומר את עניני הדינים והגבורות שיש עליו
מחמת פגמים... בחושבניא - הכל ירד מחשבוננו למעלה.

ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים - האמונה בטהרת היום
ומלכך זאת, נצטוונו להאמין בכפרת היום הגדול,
להאמין בלב שלם שהקב"ה מוחל וסולח
לעוונותינו ביום הזה, וכמו שביאר ה'חידושי הרי"ם' זי"ע
(ליקוטי הרי"ם' יוה"כ) מדוע אומרים בתפילת מעריב דמוצאי
יוה"כ והוא רחום וסלח לנו, והרי עדיין לא הספיקו לחטוא
אחר יוה"כ, ועל מה מבקשים 'סלח לנו'. אלא על הא
גופא, שאין מאמינים באמונה שלימה בכפרה הגמורה יש
לשוב ולבקש מחילה.

ובאמת כבר כתב הרה"ק 'בעל התניא' זי"ע (לגבי כל
השנה כולה) ב'אגרת התשובה' (פי"א) שצריך
'האמונה והכמחון' להיות נכון לבו בטוח בה, כי חפץ

לפני ה' תטהרו - טהרה הבאה להם לישראל ע"י האמונה
אמר דוד המלך (תהלים קיט פו) 'כל מצוותיך אמונה',
ואף בבואנו לעסוק ב'טהרתן של ישראל' הנעשית
ביומא רבא דיום הכיפורים יש לך לדעת כי יסוד ושורש
הטהרה תלוי ועומד באמונתו של אדם, וכמו שכתב
נוראות הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין (צדקת הצדיק
אות קנו) כי העוונות הקשים ביותר - אף אותם שהעידו
בווהר הקדוש שלא תועיל עליהם התשובה - באמונה
איתנה בכורא עולם יתוקנו גם אלה, וז"ל. תיקון, להאמין
שאין 'מקרה' בעולם אלא הכל בהשגחה ממעל, להאמין
באמונה שלימה שאין שום מקרה בעולם כלל וכל מה
שיארע לו ידע שהכל בכוננת מכוון יתברך שמו. ודבר
זה הוא באמת עיקר הכל, וכל תרי"ג מצוות התורה הם
רק עיטין (עצות) להגיע לידיעה זו שהכל מהשם יתברך.
וכל העבירות נקרא בתוכחה 'אם תלכו עמי קרי' (ויקרא
כו כו) לשון מקרה - כי העבירות הם יציאה מן הסדר
ואין להם סדר, וכן כל העונשים נקרא שם (פסוק כח)
'חמת קרי'. ועל ידי זה שמאמין שאין מקרה ממתיק כל
הדינים ומתקן כל העבירות...

א. כה אמר הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע לבאר בפסוק 'כי ה' אלקיך אש אכלה הוא' (דברים ד כד) מי שאינו שוכח
מהקב"ה לעולם, אף בגיהנום לא ישכח ממנו וממילא לא יזיק לו הגיהנום ויכבה אשו שהוא אש של היצר הרע.
ב. ובכלל זה נמי חובת האמונה בחי העולמים, להאמין שהוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, כמו שפירש
ה'שפת אמת' (ר"ה תרנ"ז) את הפסוק (הושע יד ב) 'שובה ישראל עד ה' אלקיך', שעל האדם לשוב ולחזור ולהתקרב
אליו יתב"ש עד שיכיר שרק ה' אלקיך מנהיג עולמו, והוא אחד יחיד ומיוחד היה הוה ויהיה, ומבלעדי יתב"ש אין
אלהים, ואז ממילא ישתנו כל התנהגויותיו שבין אדם למקום ובין אדם לחבירו, דהא יודע ומאמין שהקב"ה משגיח
עליו בכל עת ורגע, וכל מעשיו בספר נכתבין.

הרה"ק האדמו"ר ממאכניווקא זי"ע עלה לארה"ק מגולת רוסי' ביום ט"ו בשבט שנת תשכ"ד כשהוא מחוסר כל
(בגשמיות), מבלי דעת היכן וכיצד יהא בית מדורו, ובתקופה הראשונה התאכסן בבית המלון 'אשל' בעיר תל אביב.
לאחר כשבוע השתתף בשמחת נישואי קרובו הרה"צ רבי יהושע טווערסקי בנו של הרה"ק האדמו"ר רבי יוחנן
מראחמיסטריווקא זי"ע, בהיותו שם ניגש אליו אחד מקרובי משפחתו (שעם הזמן עזב את דרכי החסידות...) והחל מתאונן
לפניו וכה אמר לו, אוי, חבל עליכם רבי קדוש, מדוע באתם הנה לארץ הקודש בה מצב הפרנסה קשה מנשוא, פי
כמה וכמה עדיף היה אילו הייתם מועידים פניכם לארה"ב 'ארץ השפע' - שם לא הייתם חסרים מאומה...
הביט בו הרבי חריפות, ומנהמת לבו ענהו בקול רם, גשמיות נעמט מען זיך אליין??? (וכי יש לך אדם הנוטל לעצמו גשמיות...)
גשמיות נותן הקב"ה בכבודו ובעצמו... רק עניני רוחניות יש לאדם להתייגע בעצמו לקנותם, אבל גשמיות הכל
תלוי בידי שמים...

והעידו רבים ששמעו הדברים יוצאים מפה קדשו שבכל אימת שגונבה אצלם מחשבה בעניני פרנסה 'אילו הייתי
עושה כך וכך הייתי מרוויח יותר'... מיד שומעים הם שוב את הכרזתו התקיפה של הרבי גשמיות נעמט מען זיך
אליין??? (מתוך הספר 'לעבודך באמת').

עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם - אנכיכם שבשמים, שנאמר (יחזקאל לו כה) 'זורקתי עליכם מים טהורים וטהרתם', ואומר (ירמיה יז יג) 'מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל'.

איתא בתנא דבי אליהו (פ"א) בארוכה, וז"ל. 'מים יוצרו ולא אחד בהם (תהלים קלט טז), זה יום הכפורים לישראל (כי הקרי הוא 'לו' בוא", והיינו שהוא יומו של הקב"ה כביכול), לפי שהיתה שמחה גדולה לפני הקב"ה שנתנו באהבה רבה לישראל, משלו משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שהיו עבדיו ובני ביתו מוציאים את הזבלים, ומשליכין אותם כנגד פתח בית המלך, וכשהמלך יוצא ורואה את הזבלים הוא שמח שמחה גדולה, לכך נדמה יום הכפורים שנתנו הקב"ה באהבה רבה ובשמחה.

חסד הוא וחנון ורחום ורב לסלוח ותיכף ומיד שמבקש מחילה וסליחה מאתו ית', בלי שום ספק וספק ספיקא בעולם, וראיה ברורה לכך הוכיח ממה שמברכים ברכה על הסליחה שלש פעמים ביום בתפלת שמו"ע, ואומרים 'חנון המרבה לסלוח', והרי קיימא לן (ברכות כא. וברא"ש שם סט"ז) 'ספק ברכות להקל', ואם איתא שאין המחילה והסליחה מובטחת היה לנו להימנע מלברך ברכה זו בשם ומלכות, דאיכא למיחש משום חשש ברכה לבטלה, אלא ודאי שאין כאן בזה שום ספק כלל מאחר שבקשנו סלח לנו מחל לנו.

אשריכם ישראל - תשובה מתוך שמחה

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, עת שמחה הוא היום לנו שהקב"ה בכבודו ובעצמו מטהר אותנו מכל חטאותינו, כמו שאמרו בסוף יומא (פה:) 'אמר רבי

הנה ידועה מבוכת רבים בענין התפילה על הפרנסה בימים אלו, כי בזה"ק (תיק"ז כב.) אמרו על אזה 'צווחין ככלבין הב הב', לאידך מבואר בכל הספרים ולהדיא איתא ברש"י במסכת ב"מ (קו.) מה שבקשתי מן היוצר יעשה, וכלומר שכן היא הנהגה הישרה לבקש כל איש על צרכיו, ושמעתי ביאור נחמד, עפ"י דברי המהרש"א בדברי הגמרא (מגילה טו.): שכאשר הגיעה אסתר לחצר בית המלך הפנימית נסתלקה ממנה שכינה, 'אמרה (תהלים כב ב) 'א-לי א-לי למה עזבתני', שמא אתה דן על שוגג כמזיד ועל אונס כרצון או שמא על שקראתיו 'כלב', שנאמר (שם פסוק כא) 'הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי', חזרה וקראתו 'אריה', שנאמר הושיעני מפי אריה', והדברים סתומים ואומרים דרשני, מה לי איך כינתה את אחשוורוש בתפילתה, וכי משום שקראה את אחשוורוש כלב נסתלקה ממנה שכינה, מה ענין זה לזה [ובפשטות הכוונה, מפני שהיתה צריכה לחלוק כבוד למלכות], ומבאר המהרש"א (מגילה טו: ד"ה ואמרה) עומקה של אגדה זו, דאינו דומה הבורח מן הכלב לבורח מן האריה, כי בראות האדם כלב לפניו יבדוק תחילה במהותו של כלב - מה גודלו ומה חזקו ולפ"ז יחליט על דרכי פעולה והצלה, אבל בפגיעתו באריה מיד יזעק להצלה' מבלי כל נפק"מ מה גדלו וחזקו... כיו"ב, המתפלל על ההצלה מהכלב אינו מתפלל כל כך מקירות הלב - מתוך מחשבה שיש בידו להנצל לבדו, ואילו בתפילתו על ההצלה מן האריה יזעק בחזקה אל ה', וירעיש עולמות שיזכה להינצל מלהיות טרף לשיניו רח"ל, וזה עומק כוונת דברי חז"ל, שבתחילה קראה אסתר את אחשוורוש 'כלב', היינו שהיה נדמה בעיניה שהצרה היא בבחינת 'כלב', ויש כמה עצות ותחבולות להינצל ממנה, וזה גרם לה שהרגישה בעת התפילה שבידה להינצל מן הצרה בכוחות עצמה, ולכן נסתלקה ממנה שכינה, ומשום הכי 'חזרה וקראתו אריה' - שהשכילה לדעת שאין לה על מי להישען אלא על אבינו שבשמים, והשליכה כל יהבה על ה', ועל כן נענתה מיד, וזכתה באותה סעודה לבטל את הגזירה, 'ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם', להודיעך שמבלעדי איך אלקים ואין בלתו מלהושיע.

אף בזה נאמר, אם הוא עושה פעולות השתדלות בעסקיו, ולזה הוא רק מוסיף תפילות להצלחה בעסקיו ועניניו (כדוגמת התפילה על הכלב - שמחשב כי יש בידו דרכי הצלה לבד) תפילה כזו גינו בזה"ק, כי בימים האלו על האדם לדעת שהכל נכתב ונחתם בשמים 'מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה וכו'', על כן יזעק כעומד לפני אריה - בידיעה שלולי עזרתו יתב"ש לא יהא בידו מאומה, תפילה כזו ראויה היא, ואף תשא פירות לטוב לו כל הימים.

ג. ואם ב"ג בעומר מכרכרים ורוקדים בשיר זה בהתלהבות מפני עניינים נשגבים שיום זה מסוגל, ק"ו בן בנו של ק"ו ביום הקדוש, שאין מקרא יוצא מידי פשוטו ועיקר כוונת רבי עקיבא היא על יום הכיפורים.

מספרים על הגאון רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל משגיח דישיבת פוניבז', ששנה אחת ביו"כ ראו אותו תלמידיו בהפסקה שבין תפלת מנחה לנעילה כשהוא חוזר בהתלהבות על דברי המשנה 'אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, כי הרגיש בטהרה ובקדושה האופפת ומאירה על נפשו.

את התורה, גזרו [בני ישראל] יום צום ותענית, וכיום האחרון שבכולם, שהוא סוף ארבעים יום, גזרו תענית ולנו בתעניתם כדי שלא ישלוט בהם יצה"ר, ולמחרתו השכימו ועלו לפני הר סיני, ישראל היו בוכים לקראת משה, והוא היה בוכה לקראתם, עד שעלתה בכייתם למרום, באותה שעה נתגלגלו רחמיו של הקב"ה על ישראל וקיבל את תשובתם, בישרה אותם רוח הקודש בשורות טובות ונחמות. ואמר הקב"ה לישראל, פְּנִי נִשְׁבַּע אֲנִי בַשָּׁמַי הַגָּדוֹל שְׁלִי וּבִכְסֵי הַכְּבוֹד שְׁלִי, שֶׁתֵּהָא לָכֶם בְּכִיָּה זֶה לְשִׁשּׁוֹן וְלִשְׂמֵחָה גְדוֹלָה וַיְהִיָּה לָכֶם יוֹם זֶה יוֹם סְלִיחָה וּכְפָרָה וּמְחִילָה לָכֶם וּלְבָנֵיכֶם וּלְבָנֵי בְנֵיכֶם עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת.

כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (ויגש ד"ה ועתה) על הפסוק (בראשית מה ה) 'ועתה אל תעצבו'. וז"ל. הנה 'ועתה' הוא לשון תשובה (ב"ר לה ו), לכן אמר אעפ"י שאתם צריכין לשוב בתשובה על המעשה הזה אשר עשיתם. אך אל תעצבו - לא בעצבות הוא דרכי התשובה כי התשובה היא מצות עשה מן התורה, וצריך לעשותה בשמחה כמו שכתוב (תהלים ק ב) עֲבַדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה. ולכך ועתה הוא לשון תשובה כי הבעל תשובה צריך לומר מעתה הנני שב הנני חוזר בתשובה ולא אשוב לכסלה עוד רק עתה אהיה ברוך ה' מהיום והלאה.

בהמצאו - ואל יהיה שוטה המאבד מה שנותנים לו

דרשו חז"ל (ר"ה יח.) דרשו ה' בהמצאו (ישעיה נה ו), אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליום הכיפורים. וברש"י פירש פסוק זה 'דרשו ה' בהמצאו - בעוד שהוא אומר לכם דרשוני'. והיינו שהקב"ה קורא לנו בקריאה של חיבה בימים הללו - שובו אלי, והרי הוא נותן יד לפושעים ומסייע להם לשוב בתשובה. והמשכיל בעת ההיא ישמור

ולא זו בלבד אלא בשעה שהוא מוחל לעונותיהם של ישראל, אין מתעצב בלבבו אלא שמח שמחה גדולה, לכך נאמר (יחזקאל לו ד) 'כה אמר ה' אלוקים להרים ולגבעות לאפיקים ולגאותות וגו', באו ושמחו שמחה גדולה שאני מוחל להם לעונותיהם של ישראל, עכ"ל.

איתא ב'דרשות' הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ריש ח"א) לפרש הכתוב (תהלים יד ז) 'מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב ה' שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל, וז"ל דהנה בימים הקדושים ישלח מקודש עזרו לעורר לב כל ישראל לתשובה, וא"כ בתשובה כזאת יש לבעל דין לחלוק ולומר, כי לא עשו תשובה רק ע"י ההתעוררות שלך (ומי יאמר שהם מתחרטים בחרטה גמורה על העבר שלא ישובו לכסלה עוד). אמנם משום בן מצווה לשמוח בבוא ימים אלו במצוות עשה של תשובה, ומשמחת לבנו ניכר כי שמחים אנחנו לקראת בואו, ורוצים אנחנו לשוב ולחזור מעושק ידינו. ונתברר כי שבו באמת מתוך רצונם הטוב. ונסתמו דברי המקורנים.

וזהו שאמר נעים זמירות ישראל מי יתן מציון ישועת ישראל - כיצד תוכל הישועה לבוא לישראל, והרי בשוב ה' שבות עמו - התשובה באה רק ע"י התעוררות ממרום, ואם כן יאמרו המקורנים שאין ישראל זכאים ח"ו לישועה, לזה מיעץ דוד המלך ע"ה יגל יעקב ישמח ישראל - שישמחו בני ישראל בתשובתם, ושמחה זו תוכיח שבאמת רוצים הם לשוב אל אביהם שבשמים - אף בלא שיעוררו אותם מן שמיא, אלא שהשאור שבעיסה מעכב...

ובפירוש אמרו בתנא דבי אליהו (זוטא ס"פ ד) ובארבעים יום האחרונים שעלה משה להר סיני להביא

ד. בתוספת נופך הסביר הרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע את עומק המשל והנמשל, דאי כפשטיה איזו שמחה יש לו למלך כשרואה הררי זבל מונחים מחוץ לביתו, אלא הכוונה לאב רחום שרואה את בנו מתפתל מכאבים עזים בבטנו, וממהר לדרוש ברופאים שמצאו שיש לילד תולעים במעיו, מיד נתנו סממנים שונים עד שלאחר זמן מה יצאו כל התולעים כולם מתוכו והילד נרפא לגמרי. הנה, כאשר יראה האב את התולעים בחוץ, תגדל שמחתו עד מאד, שהרי מלכלוך זה נתייסר בנו ועתה הכל מחוץ לגופו, כך גם לדידן, הקב"ה שמח במחילת עוונותיהם של ישראל, על שהם הוציאו מקרבם את החלקים המעופשים והמקולקלים שהיו במעיהם, והאב שמח ברווחת בניו אהוביו.

ה. דברים נוראים כתב הרה"ק ה'מאור עינים' זי"ע (פר האזינו ד"ה איתא בש"ס) אודות העבירות שנאמר עליהם בזוה"ק (ח"א טט.) שאין התשובה מועלת רח"ל, כי חטא זה מביא את האדם לידי עצבות, ואי אפשר לשוב בתשובה מתוך עצבות, נמצא שתשובה הנעשית מתוך שמחה תכפר ותטהר את האדם מכל שמץ וטינוף.

ו. וכך אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע אתה נותן יד לפושעים, שהנה כאשר האדם נופל לתוך המים הזידונים הרי

אלא שהוא ממציא עצמו אלינו, ואיתא במדרש תנחומא (האוינו ד) ... ואם עשיתם תשובה לפני בלב שלם אני אקבל אתכם וארון אתכם לכף זכות, ששערי שמים פתוחין ואשמע תפלתכם. שאני משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים עד שלא אחתום גור דין ביום הכפורים, לכך נאמר דרשו ה' בהמצאו, עכ"ל.

עצמו מלהכנס בגדר מה שאמרו חז"ל (חגיגה ד.) 'איזהו שוטה המאבד מה שנותנים לו', ולא יאבד אפילו רגע אחד לבטלה כי זה האיש הנם את שנתו (בהבלי הזמן)^פ 'אינו מן הישוב'.

כי שונים ימים הללו מכל ימות השנה - שהקב"ה בכבודו ובעצמו שרוי ונמצא בינינו, ולא זו בלבד

הוא מוציא ידו חוצה ומגביהה כדי שיוכלו להצילו ולמשותו מן המים, אולם אם כבר עברו המים את ראשו ואין ביכולתו להוציא ידו אזי העומדים בחוץ נותנים ידם להצילו, כך הקב"ה נותן יד אף לפושעים שכבר טבעו ושקעו בדוונם למעלה ראש ואין בכוחם אפילו לה.

ז. ידוע מאמרו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע שכל התורה כולה כלולה ב'עשה' אחד ו'לא תעשה' אחד, עשה - היה חכם ופיקח, לא תעשה - אל תהיה שוטה... ולעניינינו כשמושיטים לנו מן השמים 'חבל הצלה' הבה נזהר שלא להיות מן השוטים המאבדים מה שנותנים להם...

כה ביאר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע מדוע רוצעים את אזנו של עבד עברי המבקש 'אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני', כי יהודי זה נפל לתחתית המדרגות עד שנשא בת נכר ועוד מרוצה הוא ממצבו עד שאף בשעה שניתן לו הזדמנות לעזוב הכל תופס הוא חזק בכל ה'שפלות'... אהבתי את... לזה אכן יאה ונאה לרצוע את אזנו, וכמו"ש ה'שערי תשובה' (א ב) כי ה'טענה' הגדולה ביותר היא 'הלא המחותרת חתורה לפניך, מדוע לא מיהרת להמלט על נפשך'...

סיפר רבי שלמה שטענסל זצ"ל שבימים קדם פרש חסותו על יהודי - בחור מבוגר אשר עלה ארצה בודד בעולמו מערבות רוסיה, באחד השיחים שאלו ר' שלמה, אמור נא ממילי מעלייתא שהיו נהוגים לאמרם בארץ מולדתך בבוא עתים וזמנים גבוהים, אמר לו הבחור שבמקום מושבם היה בית יצור אדיר בגדלו ממיני מתכות וברזל, ומכיוון שהברזל מתקלקל ממי הגשמים בנו אוהלים גדולים לסכך על הברזל, אך אלו לא הספיקו לכל הברזלים, וחלקם נשארו תחת כיפת השמים, משירד עליהם הגשם אכן נתהוותה עליהם שכבת חלודה... והנה משבאו הפועלים לא ידעו האם החלודה הנראית לעיניהם אינה אלא שכבה חיצונית שאפשר לקלפה או שהברזל נתקלקל בפנימיותו, מה עשו, היו מעמידים בסמוך להם 'אבן שואבת' (מאגנטי), והיה, אם הברזל נדבק אל המגנט הרי זה סימן מובהק שבפנימיותו עדיין אינו מקולקל ולא אבדה תקוותו, אך אם לא היה דבק במגנט ידוע ידעו כי רע וזר תקוותו, וכבר שלט הרקבון בפנימיותו... ומז לקחו מוסר ללמד לאנוש בינה כי לפעמים עולה על האדם במשך ימי השנה שכבת חלודה (ברוחניות) - ועדיין לא נדע אם שלט הרקבון בפנימיותו, אמנם לזה נתן לנו הקב"ה זמנים גבוהים, שבהם מקרבים אלינו את הקדושה כאותו מגנט, והנה אם נתפסת בנו הקדושה הרי זה סימן כי ה'חלודה' של כל השנה אינה אלא בחיצוניות, אבל הנשאר שאנן בימים אלו הרי זה מורה ח"ו כי בפנימיותו הוא לקוי ה"י...

ח. איתא במשנה העוסקת בסדר עבודת ליל יוהכ"פ ויומו (יומא א ו-ז), כשביקש (הכה"ג) להתנמנם, פרחי כהונה מכין באצבע צרדה, ומבואר שם שמתחילה קורין לפניו באיוב ובדברי הימים, ופירש בספר 'פני אפרים' שרמז יש בדבר, שאומרים לו אישי כהן גדול, כיצד אפשר לישן ולהתנמנם ב'זמן בוער' כזה, וכי בדקת ב'דברי הימים' - קורות כל השנה שעברה, הידעת כמה אנשים נכנסו בשנה זו לסבול יסורים כשל איוב... אין לנו אלא להרעיש עולמות שתהא השנה הבאה שנה טובה ומתוקה לחיים טובים ולשלום.

וכבר אמרו כי הקב"ה נקרא 'זקן מלא רחמים' והוא כדוגמת כלי מלא אשר בכל נענוע קל יישפך המשקה אשר בתוכו, כך יש ביד כל איש לנענע בתפילתו כביכול את כסא הכבוד, ומיד יישפכו עליו נשפע רחמים וכל טוב.

ט. משל ל'אביון מהודר' אשר ביתו ריק מכל, ולא היה לו בבית כי אם 'בית חיבור' (שקט PLUG), אחד לחבר לתוכו מכונות וכלים אשר פעולתם נעשית ע"י זרם העלעקטרייק (חשמלי), ולפי הצורך היה משתמש בו, אם את התנור לאפות בו לחם לימות החול וחלות ליום השבת, אם את הפרידז' (מקרר) או למכונת כביסה וכיו"ב. ביום מן הימים ערכו בבית המלכות הגרלה בין עניי העיר, ומי שיזכה בגורל יקבל לביתו למשך כמה שעות את המכונה שבה מדפיסים את שטרות הכסף. משעלה עני פלוני בגורל שלחו מיד את המכונה לביתו, הלה שידע כי כל רגע ורגע שווה לו כל הון

באר הפרשה - יום הכיפורים

ה

ותשובה - כחה של תשובה ובפרט בימים אלו
בהאמת אמרו, כי בכל השנה כולה יושב הקב"ה וממתין
לבניו - אם ישובו מיד יקבלם, וכדברי חז"ל
(תנר"ב פל"א) מעיד אני עלי שמים וארץ, שהקב"ה יושב
ומצפה להן לישראל, יותר ממה שמצפה האב לבנו
והאשה לבעלה שיעשו תשובה". מ"מ בימים אלו
התשובה נחשבת 'בעיתה ובזמנה'.
ואל יאמר - היאך אעשה תשובה כה הרבתי לחטוא
ולפשוט, אין כוחי במתני 'לשנות' דרכי ומנהגי אשר

דעלמא ניגש למלאכתו בכל מרצו וחשקו, חיבר את המכונה לזרם החשמ"ל, ועיניו החלו נוצצות מרוב אושר ותענוג
בראותו את ה'שטרות' מתגוללים מהמכונה חוצה לחלל ביתו, וממש לא ידע את נפשו לרוב 'שכרותו' מראיית כל כך
הרבה שטרות מה שלא ראו הוא ואבותיו במשך כל ימי חייהם גם יחד.... לאחר זמן מה החלו בניו הקטנים בוכים כי
רעבים הם ללחם (הדל) - כי בביתו היום עדיין לא אפו לחם בבית (מחוסר מקום לחבר את ה'תנור')... על כן הם מבקשים
שיואיל נא אביהם לחבר את התנור עכ"פ לזמן קצר ביותר ויתן לחם לפי הטף... נענה האב ואמר, לכו נא ושאלו
משכננו מעט לחם, כי כל רגע באלו השעות שווה אלפי אלפים, וכאשר יהיו ברשתנו אלו ה'אלפים' נבנה בית חדש
עם עשרות 'שקעים', גם נוכל לקנות תחת רשותנו את כל הלחם אשר בעיר. שוב בקשו ממנו לכבס מלבושיהם
המטולאים שנתלכלכו, אמר להם אביהם, חוסו נא, כי טוב לנו להמשיך לסבול מעט לילך בבגדינו אלו, העיקר שלא
תשבות מכונה זו אף לא לרגע כמימריה. אף לדידן ייאמר, עשיית - כל רגע ורגע בימים אלו אין ערוך לחשיבותו,
אין הזמן עתה להתעסק בו במילי דעלמא (ואף מה שמוכרח לו לעסוק, יביט על עצמו כאותו עני שמפסיק את פעולת המכונה הנ"ל עבור
צרכיו אף ההכרחיים) וימלא כל רגע לתורה, תפילה, בקשת רחמים, צדקה וחסד.

י. כך ביאר הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע בנוסח התפלה (תחנון לשני וחמישי) 'הפותח יד בתשובה לקבל פושעים
וחטאים, נבהלה נפשו מרוב עצבוננו', כי מה שאנו רואים שהקב"ה פותח יד בתשובה לכל פושע בכל מצב שהוא,
זה גורם לנו להיות 'נבהלה נפשו', לתמוה ולהשתומם 'מרוב עצבוננו', מדוע אנו שרויים בעצבות על החטאים שעשינו,
הלא הקב"ה מקבל אותנו בידיים פתוחות, ועלינו לרוץ לקראתו בשמחה עצומה ובחדוה גדולה.
על פי זה ביארו עוד דעל כן אמרו 'נבהלה מרוב עצבוננו' ולא מרוב עווננו, כי על העוון אין מה להיבהל כי לזה
ניתן לנו כח התשובה, ולא נבהלה אלא על העצבון ועל הייאוש שאיננו חוזרים בתשובה מחמתו.
פעם התאונן בחור לפני גאב"ד טשעבין זצ"ל, מצבי הרוחני קשה עד מאד, איני רואה כל דרך מוצא מעוונותי,
אמר לו הרב שמע נא למעשה שהיה, איש יהודי הלך לבדו ברחובה של עיר כשהתרנגול ל'כפרה' בידו הימנית ובידו
השמאלית 'מחזור' לאמר מתוכו את 'סדר הכפרות' ולפתע... הוא מרגיש כי בתי עיניו (משקפיים) מתחילות ליפול מעל
אפו ועד שלא הספיק למנוע כן בעדם נפלו בתי העיניים ארצה... נו, החל היהודי חושב לעצמו, אוי רבוש"ע, מה
אעשה כאן, כיצד אחלץ מן המיצר, להניח את המחזור מידי על הארץ הרי אין לך ביזוי הקודש גדול ממנו, לעזוב
את התרנגול מידי הימנית הרי יברח התרנגול ובמה תתכפר נפשי... שאלו הבחור, נו, ומה עשה לבסוף, אך הרב לא
ענהו מיד, רק הפליג בתיאורים וציורים שיבין הבחור באיזה מצב ביש עומד היהודי הלז.... ושוב שאל הבחור, נו...
נו... מה עשה, אמר לו הרב, לא ידעתי, אבל זאת אדע שכבר איננו נמצא שם... אף אתה עם תשובתך תזכה שבקרוב
כבר לא תעמוד על מקומך זה.

יא. ועל ידי התשובה עולה האדם מעלות רמות, וכן איתא בגמרא (יומא פ) 'גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד',
ביאור נפלא ביאר תלמידו של הרמ"ע מפאנו שכתב בספרו 'מאמרים מענין התשובה לארנ"ן זצ"ל', שם נתבאר
כי הקב"ה ברא בעולמו ענין החטא, כי מתחילה עומד היהודי מתחת לכסא הכבוד, וכדמצינו שאפילו אבות העולם
אינם אלא מרכבה לשכינה, ואילו משחטא וישוב בתשובה יגיע עד כסא הכבוד, נמצא שבזכות החטא והתשובה עליו
נתעלה הרבה יותר עד כסא הכבוד. וז"ל, להיות חפצו ית' שהאדם יעלה במעלות (למעלה) ממקום שנברא עד שיעמוד
אצלו בכסא כבודו, על כן יצר עמו מסית אחד שכמעט אי אפשר להנצל מפתוייו, ולזה אמרו חכמים 'גדולה תשובה
שמגעת עד כסא הכבוד', פירוש, שמגעת האדם העושה אותה בשלימות להיות חביב אל השי"ת עד שמעמידו
אצלו, והוא למעלה ממקור מחצבתו אף אם היה צדיק מתולדתו, שכבר ידוע שנשמתן של צדיקים היא מתחת כסא
הכבוד, ובתשובה עולה ומגיע עד כסא הכבוד. ולזה אמרו (ברכות לד:) כי במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים
גמורים יכולים לעמוד, ומפני חשיבותה קדמה למעשי בראשית,

הורגלתי בהם, וכיו"ב משאר טענותי, תשובתו בפסוק (תהלים קג יב) 'כרחוק מזרח ממערב הרחיק ממנו את פשעינו' – וכמה הוא המרחק ממזרח למערב - אינו נצרך אלא לסובב פניו וכבר הוא עומד לצד מזרח, כך נמי 'הרחיק ממנו את הפשעים' - יסובב עצמו מהם, וכבר נחשב כמהלך בדרך הנכונה".

ומדרכי התשובה, שלא ירבה להתכונן יעל 'עברו' יתר על המידה – הן כמה שחטא, הן כמה שניסה אלף פעמים לשוב בתשובה ושוב חזר ונפל לעמקי תהום רבה", כי אז ישקע בעצבות ואבדה תקוותו, רק יקיים בעצמו מאמר חז"ל (בר"ר כא ו) 'אין ועתה אלא תשובה', כלומר שלא יחשוב כלל על עברו, אלא יחשב עצמו

יב. פעמים נשמעת הטענה, אין דעתי מיושבת, לא אדע כיצד לשוב בתשובה, כבר קדמוהו צדיקים בביאור הכתוב (הושע יד ג) 'אמרו אליו כל תשא עוון', שלכאורה אין הלשון מדוקדק שהיה צריך לומר 'תשא כל עון ואמאי נקט לשון זה, אלא ללמדך שאפילו תשובה כגון דא, שאינה מסודרת ומיושבת כל צרכה – בשעה שהאדם מבולבל, כאומר 'כל תשא עוון' באופן משובש, אף היא מתקבלת לעילא באהבה ובחיבה.

יג. הדבר דומה למי שהחזיק ברשותו 'בית מסחר' שבו מכר אבנים, חימר וכיו"ב לבניני בתים, וביום מן הימים החליט להפוך לסוחר של 'רפואות', הרי בראשונה יוריד את השלט המודיע בראש כל חוצות כי כאן מוכרים כלי בנין, ויתלה שלט גדול המודיע שמהיום והלאה 'פנים חדשות' באו לכאן, וכל הנצרך לרפואה בגוף או בנפש יגש הנה. כך נמי, כל הרוצה לשנות דרכו לשוב להתקרב אל ה' עליו לשנות 'מהותו', 'לזוז' ממקומו, להלך מהיום והלאה בדרכים ישרות...

עוד משל אמרו, לאדם שרצה להגיע לווארשא, וכבר עלה על הרכבת... אלא שבטעות עלה על הרכבת החוזרת מווארשא, על אם הדרך פנה אליו ידיד נאמן, ושאלו למחוז חפצו... מששמע כן אמר לו ידידו הרי הנך נוסע ברכבת הנוסעת לצד ההפוך ממטרת נסיעתך, הלך הלה ובחכמתו סובב פניו בעודו ברכבת לכיוון וווארשא, במקום שירד לגמרי מרכבת זו, ויעלה על הרכבת הנכונה – הרי אין לך שוטה גדול ממנו כי בהנהגה כזאת לעולם לא יגיע לווארשא... כך נמי לדידן – הרוצה לשוב אל ה' לעולם לא יגיע למטרתו אם יישאר לעמוד על עמדו, בתוך הבוץ, ומאסר תאוותיו ושטויותיו, כל חד בדיליה. אלא יעזוב דרכו ויתחיל להלך בדרך הנכונה.

יד. הנה איתא במשנה סוף יומא 'האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה, אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם - אביכם שבשמים... מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל... וביאר הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע שרבי עקיבא בא לחלוק על תחילת המשנה, ולדבריו אף מי ששייך לכת זו של 'אחטא ואשוב' גם כן מספיקין בידו לעשות תשובה, וכדוגמת טהרת המקוה - מה מקוה מטהר את הטמאים - אף אם כבר נטמא וטבל, ושוב נטמא וטבל וחזר להיטמא אפילו אלף פעמים מכיוון שטבל עלה מטומאתו, 'כך' הקב"ה מטהר את ישראל אפילו אלף פעמים.

טו. בעניין זה מסופר על הרה"ק רבי אהרן גראדיא זי"ע שהיה ד"ר גדול ומפורסם וחזר בתשובה על ידי הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע (הוא היה מטפל ברגליו המדוכאות בייסורים של המגיד), ביום מן הימים פנה רבי אהרן אל המגיד הגדול והתאונן בפניו על מחשבות שונות מימי עלומיו, הפוקדות אותו וטורדות את מנוחתו, פתח המגיד במשל ליהודי שהיה מחזיק ברשותו בית מזיגה, והיו הערלים באים מידי לילה לשתות עד כדי שכרותו של לוט, וכל שולחנם מלא קיא, ולא זו בלבד אלא ששברו לו את חפצי הבית, עד שביום מן הימים החליט לומר די לכל הצרה הזאת, סגר את 'עסקי המזיגה', ופתח 'באותו מקום ובאותו זמן' בית מסחר לממכר 'בדים', ויהי בחצי הלילה – באו כמה 'שיכורים' ערלים לדפוק על דלתות הבית, בזעקם 'יהודי יהודי, פתח לנו, כי דבקה לשוננו מרוב צמא, יי"ש יי"ש...' כשמוע היהודי זעקתם בעוד ליל, לא התייחס אליהם, לא קם ולא זע מהם, אך הם בשלהם, המשיכו לדפוק עוד ועוד על דלתות הבית, עד שראה היהודי שעוד מעט קט, ותשבר הדלת, ואז יפרצו ה'שיכורים' אל תוככי הבית, ויקשה פי כמה וכמה לסלקם ולהרחיקם מן הבית, על כן השיב להם מבעד לדלת הנעולה - כבר אינני 'מוזג', יין אין כאן, שיכורים אין כאן, מעתה אין לכם מה לחפש בביתי... מכאן ואילך רק 'בדים' תמצאו כאן, כך, סיים המגיד הגדול ואמר לרבי אהרן, כאשר יבוא אליך היצר, עם מחשבות זרות ורעות, אל תפתח לו אפילו פתח קל ודק, כי אז יקשה ביותר להוציאו ולסלקו, אלא מבעד 'לדלת' אמור לו, טעות גדולה בידך - כבר איני אותו ד"ר שמלפני שנים, אלא פתחתני כאן 'עסקים' חדשים, מעתה הנני עובד ה', ואין כבר כל דריסת הרגל לכל אלו המחשבות.

ידוע דבר המעשה (מסורת ידועה בפי חכמי תימן) שפעם הטיל מלך מצרים על הרמב"ם שהיה רופאו להוכיח כי הוא רופא עדיף על נכרי אחר. שהיו רבים מקטרגים לאמר מדוע ישתמש המלך ברופא יהודי בשעה שיש כאן במדינה רופא מאחיו הנכריים... והוסכם ביניהם כי כל אחד מהם ישקה את השני ב'סם המות' ומי שיתרפא בכוחות עצמו הוא האיש אשר הוכח כראוי לשמש כרופא המלך. תחילה השקה הנכרי את הרמב"ם בסם ממית, והרמב"ם בחכמת רפואתו זכה להציל את עצמו ונרפא לגמרי. לאחר מכן השקה הרמב"ם את הנכרי ב'משקה' שהכין לו, הלה שראה כי אין הסם משפיע עליו לרעה כדרכו של כל 'סמי המוות' החל חושש - מי יודע איזה סם מיוחד השקהו הרמב"ם, ומי יודע באיזה רגע ישפיע עליו הסם בשעה שלא יהא סיפק בידו להציל עצמו... במחשבות דאגה חשש ופחד הילך הלה קדורנית עד שפרחה נשמתו כעבור כמה ימים... ויקרא המלך לרמב"ם ושאלו לפשר הדבר, ויען הרמב"ם ויאמר, מעולם לא עוללתי רע לאדם, גם לאיש אשר לא מבני עמי, אף את הרופא הלזה לא השקיתי אלא מים בעלמא ללא כל חשש סכנה, ואין אשם במיתתו אלא הוא עצמו, שדאג וחשש כי בכל רגע הוא עומד למות ואכן מתוך הדאגה והפחד שחישב בכל רגע מה שתיתי ומדוע שתיתי מתוך כך פרחו נשמתו. אף לדין ייאמר, כי ההילוך מתוך ספיקות וחשש דאגה ופחד מהעבר - אוי ווי... נופל אנכי... מה עשיתי, כיצד עשיתי, חששות אלו גורמות למיתתו הרוחנית ולא עצם המעשה שנכשל בו קטן כגדול.

וביותר, הבה נחשב, מדוע אכן לא השקהו הרמב"ם בסם המוות, כי ידע שכנגד הסם עצמו בוודאי תהא לו 'תשובה' וסמי מרפא כי מ"מ רופא גדול היה, מה עשה, גרם לו ל'דמיונות' וחששות כי הוא מלא בסם המיתה, וכנגד זה לא תהא לו תרופה... אף אנו בדין, על עצם החטא יש ביד כל איש מישראל כח לשוב בתשובה וכאילו לא חטא ו'שלום על ישראל'. מה יעשה היצר יכניסוהו לסבך מחשבות ייאוש כי אבדה תקוותו בגין חטא פלוני, בגין מכשול פלוני וכיו"ב, וכנגד אלו המחשבות והדמיונות אין כל עצה ותרופה ומשם ימות מיתה רוחנית... עצתו שלא לשים לב לאלו המחשבות - יזעק ויאמר גיבור אני צדיק אני ויבוא לתכליתו הטוב.

מעשה ביהודי שהזמין את ה'לבנה' ל'דין תורה', וכה הייתה טענתו, כי לאחרונה הלבנה 'רודפת' אותו, ובכל אשר הוא פונה היא פונה אחריו - אם הימין ואיימינה גם היא, ואם השמאל ואשמאילה, בעמדו מהליכתו תעמוד גם היא... משיכוף את גופו גם היא מתכופפת עמו - בקיצור, לא נתנה לו הלבנה מנוח, אמר לו ה'דיין' שמעתי את תלונתך, אבל אי אפשר לדיין לפסוק הדין בטרם ישמע את טענת שני הצדדים, על כן אבקשך שתשוב הנה בעוד כמה ימים... כעבור כמה ימים שב היהודי מתוך צפיה דרוכה לשמע פסק הדין, ויען הדיין ויאמר, אכן, דברתי עם הלבנה - מה לה כי נטפלה להצר צעדך, ללכת אחרוך ולחקות את מעשיך, אך היא טענה לעומתך שמעולם לא הסכינה עשו כן, אתה הוא שהתחלת... אתה אשם בכל... אם אך תפסיק להביט ולהתבונן בה כל כך הרבה גם היא תפסיק לחקות אותך... המבין יבין והצוחק יצחק.

ולעניינינו לבד ממה שיש ללמוד כאן פרק ב'הלכות מידות' ובין אדם לחברו - כל תלונתך על רעך וידידך אינם נכונות, כי אתה התחלת את ה'סכסוך'... גם נלמד מכאן לעניינינו - שלא יביט ויתבונן בכל עת למעלה ולמטה על מצבו והעבר שלו - מה עשיתי וכיצד אני נראה, יעבוד את ה' כשפניו אל העתיד הטוב, ויפסוק מלהתבונן סביבו כי אז יראה כאותו 'בעל דמיון' שהלבנה מחקה אותו ועושה כמעשיו, אף הוא מהלך תמיד תחת 'צל' מעשיו הקודמים מבלי מנוח.

וכבר אמר גדול אחד, שכשירד לטבול במקווה טהרה ראה מודעה המכרזת ואומרת 'כשאתה יורד מדרגה היזהר מהחלקה' (פון זיך אויסגלייטשען), ולמד ממודעה זאת, כי אומרים לאדם 'כשאתה יורד מדרגה' - כלומר כשנפלת ונכשלת באיזה חטא ופגם, 'היזהר מהחלקה' - שלא תוסיף ליפול מכל המדרגות.

כי זה דרכו של היצר להשפיל את רוחו של אדם שירגיש שאינו שווה מאומה, ועל ידי שהוא מזכיר לפניו את עברו הרי הוא מפיל את רוחו בהווה. ועל זה כבר אמרו צדיקים שאפילו לאלף שנים של עבר אין זכות להחריב אפילו רגע אחד של הווה. כי על האדם לשכוח מכל עברו ולומר, מאי דהוה הוה, מכאן ואילך חושבנא.

וכבר אמרו דלכן אין 'ויהי' אלא לשון צער ואילו 'והיה' הוא לשון שמחה, כי 'ויהי' המחשבות על מה שהיה ועל העבר זהו צער גדול, אבל לחשוב רק אודות העתיד 'והיה' - זהו שמחה גדולה...

הרה"ק רבי משה יוסף זי"ע בנו של הרה"ק ה'ייטב לב' זי"ע נסע פעם לשבת קודש (שקודם הימים הנוראים) אל הרה"ק ה'דברי יחזקאל' זי"ע בשינאווא, במוצאי מנוחה והוצרך ר' משה יוסף לחזור לביתו החל להסתובב בחצר ביתו של

שפעמים יבוא אדם לומר - מה לי כי אשוב, ידעתי גם ידעתי שאחטא שוב, ומכל מקום הינו מתחזק ואומר אעשה ככל אשר לאל ידי עשות - עתה אשוב בתשובה. אדם כזה אין מספיקין - אין כל ספק שבידו לעשות תשובה, וסוף דבר שיתעלה מעלה מעלה, שכן המקבל על עצמו להילחם קמעא קמעא סוף דבר שינצחנו לגמרי. ויעשה ככל יכלתו וה' יגמור בעדוים - יותר מזה אמר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע בחידושו על הש"ס

כתינוק שנולד¹, ככריה חדשה, ויגש לחזות בנועם ה' מעתה², וכך יוכל לבוא לפני ה' אלוקיו והתקרב אליו כבעל תשובה גמור³.

הרה"ק רבי שלומק'ע מזוועהיל זי"ע (עי' לקוטי אמרי פנחס [אמרי פנחס השלם] שער עבודת השם אות כא) היה אומר משמיה דהרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע לפרש את דברי המשנה בסוף מסכת יומא (פה): 'האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה',

הרבי מתוך שברון הלב, במחשבותיו עם איזה קניין (רחמי) הנני חוזר לביתי ולעבודתי, אחר זמן נפתחה הדלת, והרבי קרא לו, והחל לספר, בצעירותי נסעתי פעם לשבות שבתני אצל הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע, אחרי ככלות השבת סובבתי אנה ואנה טרוד במחשבות השוברות לב ונפש - באיזה קניין שב אני לביתי... והנה בא לקראתי ה'שר שלום', ואמר לי 'דע לך יונגערמאן (אברך) - היצר הרע מתייגע ועמל קשות להכניס קרירות ללבם של עובדי ה', ואם תשאלני האיק, אומר לך, שהוא על ידי מחשבות פסולות - לחשוב על העבר'.

מעשה זה הובא ב'בנין דוד' (ח"ב ליקוטי ש"ס כו:), וביאר עפ"י את דברי הגמרא (שבת סג:): 'שמח בחור בילדותך ויטיבך ליבך בימי בחורותך... ודע כי על כל אלה יביאך האלוקים במשפט (קהלת יא ט) - 'עד כאן דברי יצר הרע, מכאן ואילך דברי יצר טוב'. ומבאר, עד כאן - החושב על מה שהיה עד היום, זהו דברי יצר הרע, אבל היצר טוב אומר תחשוב רק מכאן ואילך - אל תבט לאחוריק, אלא המשיך בדרכך במסילה העולה בית קל, וסוף דבר תגיע למעלות רמות מאד.

וכך אמר הגה"צ רבי גד'ל אייזנער זצ"ל באוזני תלמידיו. 'העבר הוא רבי, ההווה הרי הוא כחבר והעתיד הוא זר'. והיינו שמן ה'עבר' יש לו לאדם ללמוד כתלמיד מרבו, הן שלא לחזור על מה שנכשל בהם, הן להבין אלו הם מעשים טובים וראויים. ואילו ההווה - הרי הוא כחבר, שיש לנהוג בו כבוד וחביבות, והעיקר שלא לבכות בו על מצבו, רק לעשות 'למעשה'. והעתיד הרי הוא כאדם זר שעדיין איננו מכירו ולא הגיע לפתחו.

וכך אמרו קדמונים העבר, חלומות; העתיד, דמיונות; ההווה, ניסיונות. והחכם יתן אל לבו לא להתייאש מחמת זיכרונות העבר או דאגות העתיד אלא יחיה את ההווה בשמחה רבה.

אמרו חז"ל (ברכות ד:): 'כל האומר תהלה לדוד' בכל יום שלש פעמים, מובטח לו שהוא בן העולם הבא', בדרך צחות היה מפרש הגה"ח רבי זלמן בריזל זצ"ל, כי הרי אנו מסיימים פרק זה בפסוק (קטו יח) 'ואנחנו נברך י-ה מעתה ועד עולם הללויה', ואכן מי שאומר ג' פעמים ביום מעתה - פירוש 'פון יעצט בין איך א נייע זלמן' (העבר אין, ומעתה הנני 'זלמן' חדש, ונקט זלמן כי כך היה שמו ובאמת הוא נוגע לכל אדם איש איש 'בשמו' הטוב יבורך), לכן מובטח לו שהוא בן עולם הבא.

טז. ובה שמעתי לבאר את האמור בבניא (הפסרת שבת שובה, יואל ב כה) 'ושלמתי לכם את השנים אשר אכל הארבה' (בהענישו אותם על עוונותם), ותמוהים הדברים, הרי בצדק אכל להם הארבה את תבואתם כ'עונש' על חטאם, ואף אם עתה שבו בתשובה, הרי מעתה הם פותחים פרק חדש בחייהם, אבל מה יש להקב"ה להשלים ולשלם להם על שהענישם כראוי לחוטאים. ומכאן תלמד כוחה של תשובה, שעל ידה נחשב האדם כאילו לא חטא מעולם, נמצא כמו שהעונש בא עליו בחינם עד שיש לומר 'ושלמתי לכם את השנים...'

יז. בדרך צחות אמרו, כי אם אמרינן 'לב יודע מרת נפשו' הרי וודאי ש'לב יודע מתיקות נפשו' - עד היכן ביכולתו להגיע, ואם הדברים אמורים בכל ימות השנה, הרי על אחת כמה וכמה בימים מסוגלים ונעלים אלו.

יח. ומצינו בכוחה של תשובה, בעצם נתינת 'לוחות שניות' שניתנו בזה היום - יום הכיפורים, שהנה בשעה שמשה רבינו שבר את הלוחות אזי פשיטא שלא עלתה על דעת אחד מבני ישראל שהקב"ה יעשה 'לוחות שניות', אך על ידי התשובה והתפילה והתחנונים זכו לקבלת התורה מחודשת, ללמדנו שגם מי שנדמה לו כי אין לו כבר שום תקנה 'ונשתברו הלוחות' שלו עדיין יכול להתחדש ולזכות שהבורא ית"ש יברא אותו מחדש.

יט. איתא בפסיקתא (פיסקא שובה ישראל פ"ט), וז"ל שובה ישראל עד ה' אלקיך, לבן מלך שהיה רחוק מאביו מהלך מאה

ותפילה מעבירין - כח התפילה בימים אלו

בכלל מה שאמרנו 'דרשו ה' בהמצאו' הוא שהקב"ה ממציא עצמו אלינו לשמוע קול תפילתנו: וכלשון הרבינו יונה ב'שערי תשובה' (שער שני אות יד) וז"ל. בעשרת ימי תשובה... ולשפוך שיח, ולשאת תפלה ורנה, ולהפיל תחנה^א, והעת עת רצון והתפלה נשמעת בה, בענין שנאמר (ישעיה מט ח) 'בעת רצון עניתך וכיום ישועה עזרתך, עב"ל.י.

(כתובות ל. ד"ה מיום שחרב, בדרך אפשר), כמי שנתחייב מיתת ב"ד ב'עדים והתראה' אין ב"ד מקבלים טענתו שכבר שב בתשובה שלימה ואפילו אם כבר עברו מאה שנים מאז שחטא, כי אין ה'תשובה' מועלת בב"ד של מטה... מכל מקום אמרינו, שאם שב בתשובה, הקב"ה מסבב שלא יבואו העדים להעיד, ואף אם יבואו עושה הקב"ה שיוכחשו בעת ה'חקירות והבדיקות', כי לא ירשיע ה' נפש צדיק, הרי לך שתשובה מועילה אפילו בחטא שמתחייב בו מיתת ב"ד לבטל את העונש.

יום, אמרו לו אוהביו, חזור אצל אביך, אמר להם איני יכול שלח אביו ואמר לו הלוך מה שאתה יכול לפי כחך ואני בא אצלך בשאר הדרך, כך אמר הקב"ה לישראל שובה אלי ואשובה אליכם, עכ"ל.

יסוד גדול אמר הרה"ק הר"ב מפרשיסחא זי"ע שלא ישאלו את האדם בב"ד של מעלה מדוע נכשל בחטא, רק טענה אחת - מדוע לא שבת בתשובה, ועל כך אין לו לאדם מה להשיב, כי מי הפריע לו להתחרט על העבר ולקבל ע"ע לתקן דרכיו מעתה.

כ. אחד מגאוני דורנו סיפר על פגישה מיוחדת שנתקבל ל'שיחה' אצל הנשיא במדינתנו (עבור צרכי בני ישראל), ולא 'זכה' לזה רק אחר שהפעיל 'קשרים' וכו'... ונקבע לו שביום פלוני בשעה פלונית יבוא ויעמוד לפני הנשיא. והנה, כחודש קודם לכן כבר החלו אנשי השלטון לבדקו ולחקור אחר ה'עבר' שלו, אם עבר פעם כנגד חוקי המלוכה... והאם אדם הגון הוא, ולאחר כל זאת לא ניתן לו רשות לדבר עם הנשיא אלא כששה רגעים בלבד, על כן הוכרח לשבת זמן רב קודם לכן עם עורכי דין וחכמים יודעי העתים שילמדוהו כדת מה לדבר ומה להגיד להוד כבוד הנשיא - במילים מכובדות ובאופן מכובד - באופן שישכנע את הנשיא לעמוד לימינו, אף הוטל עליו ללבוש בגדי כבוד ויקר כראוי וכיאות לעומד בפני הנשיא יר"ה... בהגיע היום המיוחל וכבר עמד בשערי בית הנשיא בדקו את רכבו אשר נסע בו, ואף אותו ואת כל כליו בדקו שמא יש בהם איזה כלי זין (נשק) וכיוצא בהם... רק לאחר כל אלה הורשה לגשת ולשוחח עם הנשיא, בכבודו ובעצמו, ברוב רגש.

המשיך הגאון ואמר, סוף דבר שלא הועלתי במאומה מכל אותה 'שיחה' חשובה... ולמדתי מכאן עד כמה גדול חסדי הבורא עלינו שנתן בידינו 'כח התפילה' - אין בודקים את האדם אודות העבר (עבר פלילי), אדרבה ואדרבה, אם יתחרט וישוב על מעשיו הרעים הרי הוא אהוב וחשוב פי כמה וכמה לפני הבורא יתב"ש, שהרי 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד' (ברכות לד:). אף אין בודקין את האדם (את ה'הוזה' שלו) בגשתו לתפילה לפני קונו, אלא הקב"ה שומע 'תפילתו כל פה' באשר הוא - אף אם באמתחתו עוונות ל"ע. כיו"ב לענין הלבוש - לא די שאין צריך כל זה כלפי שמיא, אלא אדרבה, הקב"ה שוכן את דכא, וכל שאין האדם מתהדר אלא הוא עני ושפל תפילתו מקובלת במרומים פי כמה וכמה, והקב"ה שוכן עמו ממש בכל עת ובכל מצב. ובעוד שאצל הנשיא לו נתנו לו לשוחח כי אם ששה רגעים לא כן אצל מלך מלכי המלכים, אשר אדרבה, חפץ לשמוע בתפילתן של ישראל ומתאוה להן, וכבר אמרו (ברכות לב:): כל המאריך בתפילתו אין תפילתו חוזרת ריקם...

העיקר למדתי - שאצל ב"ד אף לאחר ההכנות המרובות, לא הועילה כל ה'שיחה' במאומה... ואילו המתפלל לפני אביו שבשמים תמיד יפעל בתפילתו - בכל תפילה ותפילה, פירות טובות ופעולות טובות...

כא. מעשה נורא אירע בישיבה דגייטסעד לפני כשלושים שנה, באותה שנה נלב"ע ל"ע בחור צעיר מבני המקום, מכיוון שכן הרי ב'נתנה תוקף' בימים הנוראים לאחמ"כ הייתה התעוררות עצומה בקרב תלמידי הישיבה, ובהגיעם לתיבות ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה נעו אמות הספים לגודל הזעקות וקולי הקולות שנשמעו בהיכל, אף ה'בעל תפילה' הגאון הנודע רבי מתת' סאלאמאן משגיח דישיבת ליעקוואד (שהיה אז משגיח דגייטסעד) זעק בקול גדול ותשובה ותפילה... עד שדם ניתז מגרונו על המחזור שעמד לפניו ונמחקו תיבות 'רוע הגזירה'... וראה זה פלא, בשנה שלאחמ"כ לא נפקד מהם איש, ולא נפטר אפילו יהודי אחד בכל גייטסעד באותה השנה.

כב. וביותר תגדל מעלת התפילה בערב יוה"כ, וז"ל הרה"ק ה'שם משמואל' (יוה"כ שנת תרע"ב) חיוב סעודה בעיוה"כ...

באר הפרשה - יום הכיפורים

בממון ולפייסו בדברים' זה אינו אלא לעולם הבא, אבל בעולם הזה יכולין לפייסו בדברים שהיא התפילה, ולשחדו בממון שהוא הצדקה". ע"כ, שמעו נא בני ישראל 'עורי נא התייצבי נא בעד הנפש חלי נא' כל עוד נשמתו בקרכו בזה העולם בכלל, ובפרט בימים הללו.

הנה אמרו (עיי' ר"ה מז:): 'תשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה, והיינו צום קול ממון, ואמר הרה"ק המהר"ש מבעלזא זי"ע (פסח על שה"ש ב יד), שעל 'צום' יש ביד האדם לומר שאין בכוחו לצום ולהתענות מפני טבעו החלש, וכמו כן על 'ממון' יענה ויאמר לא חנן אותי ה' עם מעות שאוכל לפזר לצדקה, אבל על הרמת 'קול' בתפילה לפני ה' אין לו תשובה... וזה מרומז בפסוק (שיר השירים ב יד) 'השמיעני את קולך כי קולך ערב, כי ה'קול' ערב על הצום והקול".

וצדקה מעבירין - ריבוי הצדקה וחסד בימים אלו

בימים אלו מרבין בני ישראל בצדקה, וכך אנו זועקים ומתריעים בימי ר"ה ויוה"כ 'תשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה'. ואיתא ברמב"ם

והנה בנוהג שבעולם (בקרב אומות העולם) שכל מי שהועמד למשפט יתור אחר ה'שופט' ומעשיו אז ישחדנו בממון או בשאר עניינים... ויזכה בדינו, אף אנו להבדיל אלף אלפי הבדלות מצינו דרך לשחד כביכול את הקב"ה - שופט כל הארץ, והיא התפילה והצדקה, דאיתא בגמרא (ברכות כח:): וכשחלה רבי יוחנן בן זכאי, נכנסו תלמידיו לבקרו. כיון שראה אותם התחיל לבכות. אמרו לו תלמידיו, נר ישראל, עמוד הימיני, פטיש החוק, מפני מה אתה בוכה, אמר להם, אילו לפני מלך בשר ודם היו מוליכין אותי, שהיום כאן ומחר בקבר, שאם כועס עלי - אין כעסו כעס עולם, ואם אוסרני - אין איסורו איסור עולם, ואם ממיתני - אין מיתתו מיתת עולם, ואני יכול לפייסו בדברים ולשחדו בממון - אף על פי כן הייתי בוכה. ועכשיו שמוליכים אותי לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, שהוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים, שאם כועס עלי - כעסו כעס עולם, ואם אוסרני - איסורו איסור עולם, ואם ממיתני - מיתתו מיתת עולם, ואיני יכול לפייסו בדברים ולא לשחדו בממון... ולא אבכה... וכתב המהרש"א (ח"א ד"ה ואינו) אף שאמר 'אי אפשר לשחדו

ויש לומר הטעם כי ידוע שבאכילת עיוה"כ מתקנין כל האכילות של כל השנה, וכן כל התפילות של כל השנה מתתקנין ומזדככין בתפילת עיוה"כ, ואם יש מכולן כדי לצרף תפילה אחת שלימה, יש לכל התפילות עליה בהדי תפילה זו.

כג. כי כאשר יתבונן האדם בנפשו יראה היאך שהקב"ה עוזרו תמיד ומקבל תפילותיו, וכדמרגלא בפומיה דהרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע לומר אחר כל 'מי שענה' בסליחות, שיש לו 'מי שענה' על עצמו, היינו מי שענה 'לבונם' בכל עת הוא יעננו, ומה שאין אומר כל אחד 'מי שענה' על עצמו משום דלא צרכינן לכתבו, כי כל אחד אחרי שמחשב ה'מי שענה' לאברהם וכו' יראה שאפשר לו להוסיף על עצמו מכל העתים שעברו (מאמרי שמחה לח).

כד. בשנה אחת בסוף חודש מנחם אב חלה הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע עד למאד והיה מוטל על ערש דווי, הרופאים קבעו שיש צורך לנתחו מיד ללא שום שהיות, אך הרבי לא הסכים שינתחוהו עד עבור הימים הנוראים, באמרו הננו מאמינים כי ב'ראש השנה' נגזר דינו של אדם ובידנו לפעול לשינוי הגזירה, משראו בני המשפחה כי הרבי עומד על דעתו, שלחו את הרופא אל הקודש פנימה והוא סידר לרבי את כל דרך הילוכו באכילה שתיה ושינה עד אחר הימים הקדושים, ונדחה תאריך הניתוח עד למחרת יום הקדוש, ויהי ממחרת יום הקדוש בדקוהו הרופאים שנית, ויראו כי פלא גדול נתחרש וכל הסכנה חלפה כליל, וכבר אינו נזקק לניתוח, נענהו הרופא ואמר לו בלשונו 'הזמן פעל לטובתך' (כוונתו הייתה שהזמן שעבר הועיל למערכות הגוף להשתנות לטובה), נזדעק ה'נתיבות שלום' ואמר 'הזמן פעל לטובתי', היינו הזמנים הגדולים של חודש הרחמים וימי ראש השנה ויום הכיפורים הם הזמן שבהם יכול כל אדם לפעול לשנות את גור דינו לטובה ולברכה, וזה אשר פעל שאבריא לגמרי למעלה מדרך הטבע.

כה. עוד רמז שם, כי צום קול ממון כל אחד מהם עולה בגמטריא 'קול'. ו'ערב' עולה בגימטריא ב' פעמים קל"ו, ללמדנו שבשעת הדחק מועלת הרמת הקול במקום שנים האחרים שאין בידו לעשות.

כו. בימים מקדם כשהיתה אימת הצבא של מדינת ליטא עלה למעונו של הגאון הגדול רבי יצחק אלחנן ספעקטאר זצ"ל בחור בן עשירים שהגיע זמנו להתייצב לפני הצבא, וכה בכה לפניו, רבי קדוש, עד לאחרונה היו בני העשירים משחדים את פקידי הצבא בממון רב והללו היו מוציאים כנגד ה'מצלצלין' שטר שחרור ו'פטור' מהצבא, אך לאחרונה

באר הפרשה - יום הכיפורים

יא

בהלכות תשובה (ג ד) 'נהגו כל בית ישראל, להרבות בצדקה וחסדי וכמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה. מה רב שכרם של גומלי חסדים, ובפרט אם גומל חסדים למי שאינו מכירו ואינו מאוהביו, כדמצינו נוראות בדברי ה'משך חכמה' (פר' אמור ד"ה במדרש) המבאר מדוע

גדלה רשעותם של פקידי הצבא הנוטלים את השוחד בשמחה רבה, ולאחר שהממון בכיסם הם שבים 'למסור' את המשחזים וכך אוסרים בבית האסורים את הבחורים ואביהם גם יחדיו, על כן נפשי בשאלתי, כדת מה לעשות, כי אם לא אתן שוחד הרי מיד אלקח לצבא, ולאידך, הרי גם נתינת השוחד איננה עצה... חשב הגאון כמה דקות, ולאחר מכן נענה ואמר, שמע נא, יש לי עסקן גדול (מאכער) שלגביו אין דלת נעולה, הכל פתוח לפניו – הב לי צרור מעתיך, ואני אמסור אותו לאותו עסקן, לך בשלום לדרכך, תן תנומה לעפעפיך ושטר השחרור יגע ע"י הדואר עד לפתח ביתך, וכן עשה הבחור.

ואכן, כעבור שבועיים ימים נקש בביתם איש הדואר ומסר לידי הבחור מכתב מטעם הצבא הפוטרו משירות בצבא 'מטעמי בריאות' ושם ניתן בידו זכות ערעור עד יום פלוני... וליהודים הייתה אורה ושמחה וששון, הבחור שלא ידע את נפשו מרוב שמחה מיהר לביתו של הגאון להודות לו ולברך את שליחו הנאמן, ובתוך הדברים אמר לרי"א, הנה, מובן מאליו שאי אפשר לפרסם בראש כל חוצות מיהו העסקן שהרב השתמש בו, אבל אעיז לבקש מהרב שיפרסם את שמו לכה"פ בין אנ"ש, ועכ"פ בין העשירים... אמר לו רי"א, שמע היטב, עסקן זה טוב הוא לא רק לעניני הצבא אלא לכל מיני הצלות שבני דורנו צריכים להם, ולא רק לעשירים... ואפרש שיחתי, באותו היום שבאת אלי לפני כשבועיים נכנסו אלי כלה ואמה אשר באו לשפוך לם כי מועד הנישואין קרב ובא ולרש אין כל, ובושה תכסה פניהם מרוב פחד ובהלה שתתפרד החבילה, משיצאו שניהן נכנסת עם 'שאלתך' אמרתי לעצמי, הנה הקב"ה בעל הגמול בוודאי לא ישיב ריקם את פני נותני הצדקה אשר גדולה צדקה להגן מכל מיני פורעניות צרות ויסורים, על כן ביקשתי ממך את צרור הכסף, נתתיו להם ובזכות שמחת לבם בא אליך כתב ה'פטור' עד הבית... (מפי הגאון הגדול רבי ראובן פיין זצ"ל, ששמע מהבחור בעצמו שכבר נהפך להיות 'בעל בעמיו' - בימי נודדיו מאדמת אירופה לשנחאי שביפאן בימי המלחמה).

כז. סיפר הגאון הגדול רבי אמ"מ שך זצ"ל מה ששמע מ'הרשל"ע קאמניצער' (בחור מבוגר יחיד בעולמו), בשנה אחת כשהיה אצל הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע ביום הקדוש, לאחר שכל הבחורים עזבו את בית המדרש בליל יוה"כ, נשאר הוא 'בדד' בהיכל בית המדרש, אך תוך דקות ספורות התיישב ה'חפץ חיים' בכבודו ובעצמו לימינו פתח עמו 'שיחת רעים' על דא ועל הא, והחל מגולל בפניו כל מאורעות חייו, על יתמותו הקשה, ועל נישואיו שנשא את בתו של אביו חורגו בזמן שהציעו לו שידוכים אחרים שנראו הגונים יותר, וכל זאת עשה רק משום כיבוד אם, כי היא בקשתו מאד על זה. ואכן, ברבות השנים ראה שמאת ה' הייתה זאת לטובה בלבד, כי ידידו אשר נישא לבת עשירים עזב לאחר מכן את ספסלי דבי מדרשא לטובת העסקים הרבים, ולבסוף הפסיד את ממונו ונשאר קרח מכאן ומכאן, מה שאין כן בני ביתו עוזרים ומסייעים לו בעריכת ה'משנה ברורה' ושאר ספרים, וכך שוחח עמו ה'חפץ חיים' ועודדו בדברים של מה בכך במשך כל ליל יום הקדוש עד אור בוקר. ומזה נלמד לקח, כי מי לנו גדול כה'חפץ חיים' שהרגיז ממלכות על דיבור אחד של תורה, ובפרט בליל הקדוש בשנה, אך מכל מקום כאשר ראה את נפשו השבורה של אותו הבחור הבין את חשיבותן של 'מידות' וישב בשעות הקדושות ביותר בשנה לעודד ולחזק נפש אחת מישראל. באחת השנים לאחר 'כל נדרי' יצא הגאון רבי משה מרדכי חדש זצוק"ל מביהכ"נ לכמה רגעים, ובעת שנטל ידיו ראה את אחד מבוגרי הישיבה שעדיין לא מצא את זיווגו זה שנים רבות שבא לערוך את סדר עבודת יוה"כ בכותלי הישיבה... נענה רמ"מ לעומתו בפנים מאירות ומסבירות ואמר... אה... אף אתה באת להיות עמנו, הרי יהא לנו א אנדערע יוה"כ... (יוה"כ באופן נעלה ומרומם), והנה דברי חיזוק אלו נכנסו עמוק עמוק ללבו, ריפאו וחיזקו אותו... ממחרת יוה"כ"פ ישב הלה עצמו אצל ה'גמרא', ומני אז עלה ונתעלה ונשתנה מצבו לכלי הכר ברוחניות ובגשמיות וכהיום הוא ממקימי עולה של תורה, והוא מעיד על עצמו כי דבריו הקצרים של ראש הישיבה באותו מעמד הם הם שהעמידוהו על מקומו.

מתאמרי משמיה דהגה"ק רבי ישראל סלנט'ער זי"ע שאדם הנכנס לבית המדרש בפנים נפולות וזעופות הרי הוא מהווה 'בור ברשות הרבים' (שבכך גורם שכל סובביו ישיבו לו כגמולו). יש שהוסיפו, שהמראה פנים כאלו בביתו הרי הוא 'שור נגחן'...

אף הוא ראה פעם בעיוה"כ אדם מישראל המהלך ברחובה של עיר בפנים נפולות לרוב יגונו על 'עונותיו', והיה הלה משרה סביבותיו רוח נכאה ודכאון, אמר לו רבי ישראל 'וכי מה אשמים כל עוברי אורח שחטאת'. שמעו נא רבותי, עובדא נוראה שאירעה במהלך שנת תשע"ז, וכה היה מעשה לאב ואם תמימים וישרים נודע בתחילת השנה שבנם בן הארבע נחלה ל"ע באופן נורא עד שהרופאים נתנו לו רק ארבע חדשים לחייו עלי אדמות, וכך היה גם מראהו של הבן - באופן שאין ראוי להעלותו ע"ג הכתב... בזאת חנוכה נסעו האב והאם תחת ארגונו של ארגון ידוע ומפורסם הפועל גדולות ונצורות לרווחת ילדים החולים והוריהם, תחילה שמו פעמיהם לבית אחד הרבנים 'מקובל' ידוע ומפורסם, האב נכנס אליו יחד עם הבן (אותו רב וגדול אינו מקבל בחדרו נשים, על כן נשארה האם כשהיא ממתנת מחוץ לביהמ"ד), שם נאמר לו מפי הרב שבכדי להמתיק הגזירה עליו למהר לפייס אחד מידידיו שנפגע ממנו נוראות... האב שלא זכר כי במשך השנים פגע באיש עד כדי שלא אבה הלה למחול לו ניסה לברר אצל הרב שמא ידוע לו מיהו הנפגע ומה מעשיו, אך הרב ענהו שאינו יודע אבל ברור הדבר שעליו לפייס אחת מבריותיו של הבורא... האב יצא מחדר הרב וסיפר לבני ביתו ויחדיו געו בבכי מר, מבלי דעת מה עליהם לעשות. משם נסעה הקבוצה לאת"ק מירון, שם שפכו לבם כמים בתפילה שירפא את בנם ויגלה להם מטמוני לבם במי פגעו - מתי וכיצד... אחר הדברים האלה נסעו יחדיו לערוך סעודה לכבוד 'זאת חנוכה'.

לאותה סעודה הוזמן מתחילה הרה"ג ישראל מאיר שושן שליט"א לדרוש לשמח ולעורר, אך ברגע האחרון צפו אצלו עיכובים שונים, בלית ברירה פנה לידידו הרה"ג רבי יעקב רבינוביץ שליט"א בבקשה שיבוא למלא מקומו - אף אם אינו מוכן, ר' יעקב למד בימי בחרותו באותה ישיבה שבה למד אבי הבן הנזכר, השניים נפגשו ולאחר 'שלוש עליכם' סיפר לו האב אודות מצב בנו ואת נבואת השחורות של הרופאים, גם סיפר לו את כל פרשת בקשת המחילה שציווהו רב פלוני... ובתוך כך שאלו, אמור נא ידידי משכבר הימים מן השמים זימנו אותנו לפונדק אחד, שמא ידוע לך במי פגעתי בשנות קדם בלמדנו יחדיו בישיבה, חשב ר' יענקל לעצמו, וכי הלה אינו יודע ואינו זוכר... או שמא עושה עצמו... וכה אמר לו, וודאי זכור לך 'מגיד שיעור' פלוני שהיה בישיבתנו אשר היה עושה בקביעות איזו תנועה משונה בפניו, ואתה בטפשות נעורים היית ניגש אליו ומדבר עמו באותם תנועות וכל חברי השיעור עומדים מאחורי המג"ש ומשתטחים ארצה מרוב שחוק וצחוק... מיד נזכר האב במעשה זה ולא מצא מקום לקבור עצמו מרוב בושה וחרפה על מעשיו... ובזאת ביקש מר' יעקב שיעזור ויסייע בעדו לבקש מחילתו של אותו ת"ח. אותה שעה שעת 'נעילת החג' של זאת חנוכה הייתה והת"ח הנ"ל ישוב היה בעריכת השולחן של רבו באחד הקהילות המפורסמות בעיה"ק ירושלים, מיד התקשר ר' יעקב לאחד ממכריו השייך אף הוא לאותה קהילה, וביקש ממנו שיבקש מאותו ת"ח שיצא חוצה מטעם 'פיקוח נפש'. הת"ח שמיהר לצאת משולחן רבו היה בטוח כי דבר נורא אירע בין בני משפחתו, אך לא, הלה מגיש לו טלפון ובו התחיל ר' יעקב לדבר עמו - האם המג"ש זוכר אותי תלמידו משנת פלונית... והחל מגולל בפניו כי לידו עומד עוד תלמידו מאותם הימים אשר הוא עומד נסער בסמך לבנו שהוא חולה נואש ה"י... לאחר מכן דיבר אבי הבן עם המג"ש בדמעות שלישי שפרצו ממנו בקולי קולות, סוף דבר אמר לו המג"ש (שזכר אותם פגיעות חרוטות היו בדם לבו עד עצם היום הזה) **מחול לך מחול לך מחול לך**.

לא עברו כמה ימים, והילד נבדק שוב ע"י הרופאים שכמעט ניתרו מקומם לרגל השינוי לטובה שנגלה לעיניהם במצבו של הילד... לנגד כל נבואותיהם והכרזותיהם, וממש בימים אלו עומד הבן ומבריא בעזהשי"ת לחלוטין. **ללמדך**. כמה חמורה היא הפגיעה שבין אדם לחברו, לאידך כמה מסבב הקב"ה להיטיב למי שרוצה בתשובה ולהמציא לפניו את הנפגע למען יזכה במחילה גמורה וברפואה שלימה וכל מיני ישועות, כל חד בדיליה.

באחד השנים בערב יום הכיפורים לפנות ערב נראה הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע מטפל ומתקן בצינור שבור של מי שופכין (ביוב) שעמד בסמיכות לבית מדרשו כשהוא כבר לבוש בקיטל וטלית לקראת 'כל נדרי', אחד העוברים שראה את המחזה הנורא... וכמעט נעתקה לשונו מרוב תדהמה שאל הלה את הרבי, רבי קדוש, מה מעשיכם כאן בזו השעה - לטפל במי שופכין בשעה שאנו עומדים על פתחו של היום הגדול והנורא. אמר לו ר' שלומ'קה, מעשי אלו הם כמעשיו של הכהן גדול בשעה שעמד אחת בשנה לפני ולפנים ב'קודש הקדשים' (כי מסביב אותו ה'שבר' שביצנור פרצה מחלוקת בין השכנים, ולהשקיט הסערה עשה ר' שלומ'קה מה שעשה).

פעם ישב הרה"ק רבי דוד בידערמאן זי"ע מעיה"ק ירושלים וערך את 'סעודה המפסקת' בעיוה"כ כשהוא מוקף בנשברי לב - חסרי בית ומשפחה חולים ונדכאים, והיה יושב ומדבר על לבם בדברי בדיחותא וניחותא - מדברים

כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, ובנימין הצדיק שהחיה אשה ושבעה בניה ימות בשנים מועטות הללו, מיד קרעו לו גזר דינו, תנא הוסיפו לו עשרים ושתים שנה על שנותיו. ומביא ה'משך חכמה', שמעתי שלא לחינם נקרא 'צדיק' ובוודאי היה מלא מצוות ומעש"ט, ואעפ"כ בבואו לסכנת חיים, כשכלתה קצבת חייו, כדי להוסיף לו חיים לפני משורת הדין הוברחו למצוא לו זכות צדקה וחסד שהחיה לאותה אשה ושבעה בניה משלו. מעתה תתישב התמיהה מדוע לא קבעו יום הדין אחר החורף, כי אם היה הנידון בראש השנה רק אודות פרנסה ובריאות אכן היה מועיל לבני ישראל זכותם שהם עוסקים בתורה לעומת הגויים העוסקים בשפלות תאוותם, אבל מכיוון שבר"ה הנידון הוא 'מי לחיים ומי ל...' לזה מוכרחים זכות צדקה וחסד לפני משורת הדין^{יג}, וזה יש להם דייקא אחר הקציר ובציר שהם מניחים פאה, לקט ושכחה, יותר מ'תרומות ומעשרות'

קבע הקב"ה את יום הדין - ראש השנה בחודש תשרי, והרי בימות החמה עסוקים בני ישראל בעבודת השדה, בקציר ובציר ושאר העבודות, ואילו בימות החורף הם מרבים זכויות כשהם יושבים ועוסקים בתורה, אם כן היה עדיף לקבוע את 'יום הדין' בחודש ניסן בחג הפסח, כי אז יצאו ישראל זכאים בדין, אחר שעברו עליהם ימות הגשמים מתוך עסק התורה, ולעומתם הנכרים עסוקים בתאוות עולם הזה ודברים אסורים, והוא פלא.

אלא מבאר ה'משך חכמה' עפ"י דברי הגמרא (ב"ב יא.) וז"ל. תניא אמרו עליו על 'בנימין הצדיק' שהיה ממונה על קופה של צדקה, פעם אחת באתה אשה לפניו בשני בצורת אמרה לו, רבי פרנסני. אמר לה, העבודה (לשון שבועה) שאין בקופה של צדקה כלום. אמרה לו רבי אם אין אתה מפרנסני הרי אשה ושבעה בניה מתים, (כשמעו כך) עמד ופרנסה משלו. לימים חלה ונטה למות, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע, אתה אמרת

המיישבים ומשמחים את לבם. באותה שעה עבר הגאון רבי דוד בהר"ן זצ"ל בדרכו לבית הכנסת ליכל נדרי' וכולו אומר הדרת קודש, ומבעד לחלון ראה את הנעשה אצל ר' דוד'ל, נכנס ר"ד בהר"ן ושאל את הרבי, וכי זו עת זמן לשחוק עם אנשים אלו, אמר לו הרבי אמשול לכם משל, לתינוק שתקפוהו 'כאבי שיניים' ל"ע, מה תעשה אמו תעזוב את כל עסקיה ועניניה, תשחוק לפניו ותרקד לפניו (בבב כוחה) - להסיח דעתו מהכאב הנורא, אף אלו נשברי הלב הינם כביכול 'כאב השניים' של הקב"ה, ואין לנו אלא לעמוד בכל עת ובכל זמן לרקוד לפניהם ולשמח אותם כי בזה כביכול הננו עושים רצון קוננו בשלימות...

כח. סיפר הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגאר זצ"ל אב"ד 'חוג חתם סופר' ב"ב, מעשה שהיה אצל הגה"ק בעל ה'חתם סופר' זי"ע, בשנה אחת אחרי 'סעודה המפסקת' קרא החת"ס לאחת מבנותיו, ואמר לה, שתלך להציע שידוך את יתום פלוני עם יתומה פלונית, אמרה הבת כי מיד בצאת החג תפעל להוציא את השידוך מן הכח לפועל, אמר לה החת"ס, הנה זקוק אנכי לאיזה זכות לקראת יום הדין והחתימה. מיד שלחה הבת לדבר עם הבחור אודות יתומה פלונית, ויען הבחור מה אעשה ואין הפרוטה מצויה בכיסי, הביאה הבת את דבריו אל אביה הגדול, נענה החת"ס והשיב שהוא מבטיח שלעולם לא יחסר להם דבר בביתם... מששמע הבחור את הבטחת החת"ס הסכים מיד (ואכן, לימים סיפר הלה, שתמיד היתה פרנסתו מצויה, ואף שלא זכה לעשירות לא היה חסר לו כלום מעולם), אף צד הכלה הסכימו מיד ובאו בברית האירוסין לשמחת החת"ס, שרק אחר שקיבל את הבשורה הטובה פנה לצאת לבית הכנסת לתפילת 'כל נדרי'.

באותה שעה כבר שקעה החמה, וכאשר הגיע החת"ס לבית המדרש כבר עמד הקהל זמן רב מוכנים ומזומנים להתחיל להתפלל, אך מפני כבוד רבם התעכבו וחיכו לו, לכן בכניסתו רימז הגבאי על השעה המתאחרת, נענה החת"ס ואמר 'לא אחרתי כלל', כי בשמים לא יתחילו 'כל נדרי' טרם בואי...

והנה, אין לנו השגות כלל כמה גדולים מעשי מרן החת"ס שידע כל תעלומות ואשר ממתינים עליו מהשמים, וכן מסופר, ששנה אחת נכנס אליו חתנו כדי להתברך מפה קדשו לפני תפלת 'כל נדרי', ויהי בכניסתו החדרה נפל תיכף על הארץ בהתעלפות, מיד העירו אותו בני הבית, ולשאלתם ממה נבהל כ"כ השיב, שראה בחדר עמוד אש ומרוב פחד התעלף, ויהי כשמוע כן החת"ס נענה לעומתם בפשטות, שאליהו הנביא התגלה אצלו היום ואולי זו היתה האש שראה חתנו, ובכל זאת סבר החת"ס שאין בידו שום זכות לגשת ל'כל נדרי', והוצרך לפעול בכל כוחו כדי לעשות את השידוך בין יתום ויתומה קודם 'כל נדרי', א"כ כמה צריכים אנו להרבות בצדקה וחסד בימים אלו.

כט. מעשה שהיה במחוזו של ה'קדושת לוי' זי"ע, בעיר אחת דרו עשיר ועני גם יחדיו, שם העשיר היה ר' זלמן,

שהם ניתנים למכירתם הכהנים ויש להם מזה 'טובת הנאה', אבל לקט שכחה ופאה שהבעלים עושים את השדה ומניחים מ'עמלם' ויגיעם לכל הזוכה, ואף ייתכן ששונאיו זוכים בזה, עי"ז יזכו להיכתב לחיים טובים ארוכים ולשלום, כי א"א לדון בשמים אם הוא ראוי לחיים או לאו, שהרי יש לנהוג בו 'מידה כנגד מידה', והוא חנן דלים אף למי שאינו ראוי. ומכאן ילמד כל איש לנפשו להיות 'טוב ומיטיב לכל לרעים ולטובים'.

ושם העני ר' משה, והנה 'יחיד בדורו' היה ר' משה בעניות, פעם אחת בערב יוה"כ רבתה כ"כ העניות בביתו, עד שאף פת חריבה לסעודה המפסקת לא היה להם, ומכיוון שכך פרצה מריבה בבית ושלחתו ב"ב מהבית בבושת פנים, בצר לו הלך ר' משה לביהמ"ד מבעוד היום גדול, וניסה להשקיט את רעבונו הגדול בכמה פרקי תהלים ודמעות רותחות, בהתקרב שעת 'דמדומי חמה' וכבר החלו העם להופיע בבית המדרש ואף מיועדנו ר' זלמן העשיר ביניהם, ניגש אליו ר' משה וביקש מאתו בבושת פנים 'שמעק טאביק' (קמצוץ טבק להרחח) ויגער בו ר' זלמן - וכי זה 'הכנתך' לכל נדרי לעלות ריח ניחוח בשמעק טאביק, כאן הרגיש ר' משה כי כשל כח הסבל, ויסב פניו אל הקיר בבכיה עצומה על מצבו, עד שאף 'שמעק טאביק' כבר איננו שווה, 'ותעל שוועתו אל האלוקים...' ובאותו יוה"כ נגזר על שניהם להשתנות מזלם - זה יעלה וזה ירד.

כך הווה, מיד 'למחרת יוה"כ' החל ר' זלמן להפסיד בעסקיו וירד מטה מטה, ולעומתו, קרנו של ר' משה החלה להתרומם, ומעשה שהיה שפגש איזה ידיד נעוריו שראה את שפל מצבו, ונתן לו ג' מאות רובל, ובזה יכול היה מעט לנשום לרווחה - להביא 'לחם לאכול ובגד ללבוש' לביתו, וממילא שב השלום לשרור לביתו, את שאר המעות השקיע באיזה מסחר אשר הרוויח בו עשרות מונים מסכום ההשקעה, וכך עלה ונתעלה מיום ומחודש לחודש עד כי האיש משה הלך וגדול עד מאד.

ר' זלמן הנ"ל התבונן פעם בעת משבר, והנה רואה דבר פלא, כי בכל עת האחרונה צמודה נפילתו לעליית ר' משה - 'כשזה קם זה נופל' והבין בנפשו כי יש דברים בגו, וימחר ר' זלמן אל רבו ה'קדושת לוי', ופרץ בבכי מרורות - וישפוך את נפשו לפניו, ויבקשהו 'ילמדנו רבינו' מאי האי, ה'קדושת לוי' הקשיב לכל דבריו, נענה ואמר לו 'יזכר לך עתה' האם היה ביניכם איזה דין ודברים, איזה מצה ומריבה, פשפש ר' זלמן במעשיו ונזכר בדבר מעשה 'ההכנה' לכל נדרי בערבו של יום כיפורים העבר עליהם (לטובה), אמר לו הרבי, אם כך הם פני הדברים אין בידי לעזרך מאומה... זולתי, אם יחזור מעשה כזה גופא באופן ההפוך שאתה תבקש ממנו שמעק טאביק והוא ימנע מלתיתו לך.

ר' זלמן חיכה להזדמנות כזו, אך היא בוששה מלבוא, שכן ר' משה היה רך הלבב וכל אימת שרק התקרב ר' זלמן אליו קירבו במאור פנים ונתן לו כל מבוקשו, עד שבעזרהש"ת לרגל 'עשירותו' של ר' משה זכה להשתדך עם ה'מרא דאתרא' בכבודו ובעצמו, ותיהום כל העיר בהכנות גדולות לקראת החתונה הגדולה בחצר ביהמ"ד הגדול, כאן חשב ר' משה כי באחד מ'מעמדי' הנישואין יעלה בידו 'לסדר' את ר' משה, בהתקרב מעמד החופה ראה ר' זלמן היאך שה'מרא דאתרא' עומד על הבימה יחד עם מחותנו דנן ר' משה, והרב מבקשו שיתן לו ה'כתובה' לעיין בה איזה דבר, וכבר הכניס ר' משה את ידו אל כיסו להוציא הכתובה או אז הגיח לעברו ר' זלמן (בחשבו כי עתה 'שעת הכושר') וביקש ממנו 'שמעק טאביק', אך להוותו החזיר ר' משה את הכתובה לכיסו, ובמאור פנים נתן לר' זלמן את הטאביק, בו ברגע נבהלו כל הקהל כי ר' זלמן נפל כשהוא מעולף על הארץ, אחר שעוררוהו, ניגש אליו ר' משה ושאלו מה אירע לך, ויענהו ר' זלמן 'דבר לי אליך' הבה נדבר בינינו אחר 'שבעת ימי המשתה'.

בגמר ימי המשתה נתוועדו יחדיו 'העני והעשיר', ויספר ר' זלמן לר' משה את כל 'פרשת העשירות והטאביק', וכי הוא המתין בכליון עיניים ל'שעת הכושר' שלא יעמוד ר' משה בנסיון ומשראה שאף זה לא עלתה בידו - עד שנשאר רק עם 'שמעק טאביק' ביד על כן נפל והתעלף, ויסעו יחדיו - ר' זלמן ור' משה אל ה'קדושת לוי', והוא ציווה בקדשו לחלוק ביניהם בנכסים אשר הם ברשות ר' משה, ומאז עלו שניהם 'מעלה מעלה'.

ל. כך מצינו במכתב שכתב הגאון רבי אלחנן וואסערמאן על פטירת הגאון רח"ע וז"ל. 'נמצאו פתקאות ממרן ז"ל, והן קבלות מערבי יוה"כ פ, באחת מהן מעיו"כ כתוב... לעשות חסד עם כל המבקש.

לא. בימים אשר למד הגאון רבי חיים קרייזווירטה זצ"ל גאב"ד אנטוורפן בישיבה לא היו מספיק מיטות לבני הישיבה, ולו ניתנה ה'זכות' לישן אצל 'בעל הבית' שהיה דר במרחק אדיר מהישיבה, וכמה שעות מ'סדר יומו' הלכו לאיבוד רק עבור ההליכה לאכסנייתו ולחזור משם... במשך שנתיים תמימות טרח ופעל ועשה כל מיני טצדקי כדי

שבעת ימים קודם - ענין ההכנה לקראת יוה"כ

ומ"מ לעולם לא יטהר האדם אם לא עשה תחילה איזה פעולה לטובה - שהכניס כל גופו תחת המים המטהרים, כך הוא בטהרת יוה"כ^פ, אף שהקב"ה בא לטהר את בני ישראל, מ"מ על האדם לנקות ולטהר עצמו תחילה, וזהו אומרו 'לפני מי אתם מטהרין' - שמתחילה יטהר עצמו ואז יזרוק הקב"ה עליו מים טהורים ויטהרהו.

כל האוכל ושותה בתשיעי - מצות אכילה בעיוהכ"פ

בתיב בתורה (ויקרא כג לב) 'ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש', והקשו חז"ל בר"ה (ט). 'וכי בתשעה מתענין והלא בעשירי מתענין, אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי'^ג.

הלבוש מבאר (תרד א) מדוע הוציא הכתוב את המצוה בלשון עינוי ולא אמרה בהדיא 'ואכלתם', כי לפום צערא אגרא, ושכר מצוה הנעשית מתוך עמל ויגיעה - גדולה ויתירה משכר המצווה הנעשית ללא קושי, ורצה

כה רמז הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע (תורת המגיד מזלאטשוב יוה"כ) בלשון המשנה (יומא גג): שם נתבאר כל ענין עבודת כה"ג ביום הכיפורים, נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד, שאף אם יכנס למקום הקדוש ביותר אינו נכנס אלא 'למקום שנכנס' מתחילה, כלומר מה שהכין את עצמו מבעוד מועד, וכך 'עמד במקום שעמד' במדרגה שהכין את עצמו להתייצב מראש.

הנה במשנה סוף דימה התנא רבי עקיבא את 'טהרת יוה"כ' לטהרת המקוה, בדמיון זה כתב ב'ילקוט הגרשוני' (קונט"א ערך תשובה) שאם בטהרת המקוה מצינו ברמב"ם (מקוואות פ"א) הקופין למקוה הרי זה מגונה, א"כ אף גבי טהרת יוה"כ^פ נאמר כן הקופין לטהרת זה היום ללא הכנה הרי"ז מגונה, אלא יתחיל בהכנה קודם לכן דגא בתר דגא, ולא 'קופין' בריגעא חדא.

עוד ביאור ביאר ב'בינה לעיתים' (דרוש יא) כי כמו שבטהרת מעיין ומקוה הרי מעיין ובור מים לפניך

לקבל מיטה בישיבה, ואכן אחר מאמצים שונים הצליח להשיג את מבוקשו. ויהי בלילה הראשון בעת שעמד לעלות על יצועו, ניגש אליו בחור מסכן ובעל יסורים שהגיע זה עתה ללמוד בישיבה ושאלו היכן מיטתו של מר, הגר"ח הבין שכוונתו לומר על עצמו אנה אלך לישן, אנא. תן לי מיטתך. חישוב הגר"ח הרי יגיעות רבות טרחתי על מיטה זו אשר בישיבה, ואיך אתן לו אותה, בפרט שכ"כ הרבה 'ביטול תורה' כרוך בההליכה למרחקים, סוף דבר, התגבר הגר"ח על כל רגשותיו ונתן לאותו בחור לישון על מיטתו, כאשר הלה אינו מבין עד היום כמה קשתה עליו החלטה זו.

לא עברו ימים מרובים עד שהרשע וקלגסיו ימש"ו עלו במדינת פולין וגאליצי' להשמיד להרוג ולאבד את כל עם ישראל הי"ד, וגם על אותה ישיבה קדושה לא פסחו, באחד הימים נכנסה קבוצת חיילים לבית המדרש וציוו על כל הבחורים לעמוד בשורה, ובאכזריות נטלו אחד אחד וירו בהם למות, כאשר לאחר מכן זרקו את הגוף הטהור מן החלון בזלזול, והנה טרם הגיע תורו של הגר"ח קרייזווירטה התייחד עם קונובוביקש על הצלת חייו 'זכרה לי אלוקי לטובה' אותו וויתור הקשה - רק אתה ה' היודע תעלומות יודע כמה היה קשה לי לעמוד בניסיון זה. אכן, בהגיע תורו, ניסה הגר"ח והתחנן לפני החייל האכזר והרשע שירחם עליו, והגם שלא היה שום הגיון שאותו רשע יקשיב לדבריו, זכה למצוא חן בעיניו והסכים להצילו, ואמר לו שהוא יירה באקדחו בקיר, ואז יפיל עצמו מיד על הארץ כמת, והוא יזרוק אותו מן החלון בין המתים, וכאשר יראה שאין שם איש יברח ויציל את חייו. ובסיפור זה היה הגר"ח מוכיח כוחה וזכותה של גמילות חסד (בגופו) עד היכן היא באה.

לב. ענין מיוחד יש באכילת האי יומא - ליישב דעתו של אדם ולהשקיט סערת רוחו ובזה יהא בידו להתפייס בין איש לרעהו. וז"ל בעל הענף יוסף' במסכת יומא (דף פא: ב'עין יעקב'), ובספר 'שפת אמת' (הקדמון) כתב וז"ל, ולי נראה כי לענין כפרת עון יותר תלוי ביום הט' מיום העשירי כי בט' צריכין ישראל לתווך השלום ביניהם וכמו שאמר רבי אלעזר בן עזריה (יומא פה:): דעבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חברו, ומטעם זה נתן הקב"ה מצוה זו לאכול ולשתות ביום זה שיהיה לאדם לב אחד ושמח כי קודם שיאכל האדם יש לו ב' לבבות כי אז יש לו לב רגז, ולכן אמר הכתוב (ישעיה נח ד) 'הן לריב ומצה תצמו', כי ביום הצום תתגבר המרה המחחרת כל ריב וכל נגע, ולכן צוה ה' לאכול ולשתות ולהתענג בדשן, אז לב שמח ייטיב פנים נזעמים אל פנים לחבר את האהל ויאסוף כל ישראל חברים ברגל יחף עומדים לפני ה' ע"כ.

שמח בתשיעי או מקבל תענית העשירי, נמצא ששמחת התשיעי הינו מעין צום ותשובת העשירי.

כיו"ב כתב ב'שערי תשובה' (שער ד ח ט) וע"כ אמרו רז"ל (ר"ה ט.) כל הקובע סעודה בערב יום הכפורים כאילו נצטוו להתענות תשיעי ועשירי והתענה בהם, כי הראה שמחתו בהגיע זמן כפרתו, ותהיה לו לעדה על דאגתו לאשמתו, ויגונותיו לעונותיו. והשנית כי בשאר ימים טובים אנחנו קובעים סעודה לשמחת המצוה, כי יגדל וישגא מאד שכר השמחה על המצוות,

הקב"ה לזכות את ישראל ולשלם להם שכר על אכילתם כאילו בא להם כן על ידי עינוי, וממילא יגדל שכרם.

השל"ה הק' (יומא תורה אור, אות קלד) מביא 'לשון האלקי' מהרמ"ק בספר עבודת יום כפורים, בטעם מצות אכילה בתשיעי, כי ביום הקדוש אי אפשר לשמוח מפני דאגות העוונות 'ועיני כל ישראל הם תלויים לאביהם שבשמים' לכן הקדימה תורה מצות אכילה בתשיעי כדי שישמח בו ואז תתקבל התענית בעשירי, מפני שעינוי העשירי אינו נרצה לפניו מפני שהוא בדאגה, אלא אם

לג. מפורסמים דברי הטור (או"ח סימן תרד) שמביא מעשה רב בשם המדרש, 'מעשה בשוטר העיר, שאמר לעבדו קנה לי דגים ולא מצא אלא דג אחד ונתן בו זהוב, והיה שם יהודי חייט, והוסיף עליו עד שהעלהו לחמשה, ונשאר [הדג] לחייט, בא העבד אל אדוניו, וסיפר לו כל המאורע, שלח השוטר אחר החייט, ואמר לו מה מלאכתך, אמר לו חייט, אמר לו ולמה קנית דג שוה זהוב – בה' זהובים, ולא עוד אלא שלקחתו מיד עבדי ששלחתיו לקנותו לי, השיב לו, והיאך לא אקננו אפילו בי' כדי לאוכלו ביום כזה, שצונו הקב"ה לאכול ולשתות, ושאונו בטוחים שהקב"ה יכפר לנו עונותינו, אמר לו א"כ יפה עשית ופטרו והלך לשלום.'

וב'בית יוסף' הביא שכיו"ב הובא במדרש (בר"ר יא ד) ומסיים שם 'מה פרע לו הקב"ה, הלך וקרע אותו וזימן לו בתוכו מרגליות טובה, והיה מתפרנס הימנה כל ימיו'. צדיקים ביארו שכאן הוסיפו את סוף המעשה ללמדנו שהאכילה בערב יוה"כ מסוגלת שלא יחסרו לו מזונותיו כל ימיו, ויהיה לו שפע פרנסה בכבוד ורווח.

כתב ה'פרישה' (סק"ה), דצריך לומר שהחייט הגיע יחד עם עבדו של השר אצל מוכר הדגים, דאי אמרת שבא אחריו, וכי שייך לומר שמפני שצויה ה' ביום הזה לאכול יסיג גבול או יגזול מיד חבירו, ולמדנו מכאן, שהגם שיש לחזר לקיים מנהגי ישראל שיסודתן בהררי קודש, מ"מ מאד יש להיזהר שלא לשכוח מן העיקר, וחלילה להיכשל באיסור הסגת גבול או בשאר איסורי תורה ויתברך בלבבו לאמר שהוא מקיים עכשיו מנהג ישראל...

ויש לאכול סעודה זו בכבוד ראש ומתוך יראה עילאה, וכמו שהסביר הרה"ק ה'בית אברהם' ז"ע שבעת אכילתו בעיו"כ יצייר בנפשו שבקשו לחנך ולהדריך זולל וסובא לאכול בדרך ארץ, על כן הושיבו אותו לאכול לפני ארי, ששם צריך לשקול ולמדוד תנועותיו, כן נמי תהא אכילתו בערב יום הכיפורים.

לד. הרה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים ז"ע היה רגיל לספר ב'סעודה המפסקת' בעיו"כ את המשל הידוע, שפעם היה בעל-בית שביום מן הימים נגנב ממנו תרנגול גדול שאהב וטיפח מאד, ואע"פ שניסה לתפוס את הגנב העלה חרס בידו, מאידך גיסא הגנב לא ידע איך לטפל בתרנגול ולא דאג לזונו ולפרנסו כהוגן, לכן נחלש התרנגול מיום ליום עד שבליט ברירה הלך לבית השחיטה כדי לשוחטו, ובהיותו עומד שם לפני השוחט נכנס בעל-הבית והכיר בתרנגול שלו, מיד התחיל לצעוק על הגנב שיחזיר לו את הגניבה, אולם הלה כפר במצח נחושה שלא היו דברים מעולם, והוסיף לראיה כדבריו, שהרי התרנגול שלו היה גדול ושמן ואילו התרנגול שבידו הינו כחוש וחלש, אך הבעה"ב לא ויתר וטען ששתי רעות עשה הגנב, גם נטל דבר שאינו שלו וגם הזיקו והכחישו, בראות השוחט את כל המהומה שלח את שניהם לפני רב העיר שיפסוק עם מי הצדק, מששמע הרב טענותיהם לא ידע מה להכריע, שהרי כל אחד טען טענת ברי 'כולה שלי', עד שעלה ברעיונו להוכיח את האמת מיניה וביה, שיתירו את החבל הקושר את רגלי התרנגול, ונחזי אנן למי ירוץ, ואכן כך עשו, וכמובן שהתרנגול חזר מטבעו אל בעליו הראשונים.

ובזאת סיים את דבריו בדמעות שלישי, במשך כל ימות השנה מצליח השטן זה היצר הרע לצוד את האדם ברשתו, והוא מכחישו ומורט כנפיו על ידי שמכשילו בעוונות, אולם כבוא יום הכיפורים כאשר הקב"ה זורק על בני ישראל מים טהורים ומטהרם, ונפתחים כל החבילין דמעיקין של השטן וגונדא דיליה, מיד חוזר כל יהודי ורוץ אל הקב"ה באהבה ובחדוה....

כיוהכ"פ שבו ניתנו לוחות האחרונות. ולפי שמתעניין ביוה"כ מקדימין הסעודה. ונראה דעיקר שזכו ללוחות אחרונות מכח התשובה שעשו בערב יו"כ"פ כי בלוחות הראשונות החטיאים השמן כדי שלא יזכו אל הלוחות ביום האחרון שהי' מוכן משה רבינו ע"ה לירד מן ההר למחרת. ובודאי גם באחרונות עמד השמן בכל כוחו לעכב אותן ולהחטיאים. ואבותינו נברו עליו, ועיקר בעל תשובה באותו מקום באותו הזמן ולפי שעמדו על נפשם זכו לתשובה שלימה וזכו לקבל לוחות אחרונות. ולכן איתא שהשמן מתגבר בעיו"כ לפי שהיטב חרה לו אשר נצחו אותו ביום הזה.

ולבך מנסה השמן זה היצר הרע בהגיע העת והמועד – יוה"כ והיום שקדם אליו, להכשיל את ישראל במדת הכעס שהיא אבזרייהו דעבודה זרה שהרי אמרו (עי' שבת קה:): כל הכועס כעובד ע"ז, וצריך לזוהר מאד לברוח מן הכעס ביום הזה.

ומצינו דברים כדרכונות שמוכיח הצ"ח (בדרשותיו לשבת שובה, דרוש כד אות יב) וז"ל. והנה מעשה שמן ביום הקדוש – ערב יוה"כ, רובם באים לידי כעס עבור דבר שמוות... וגם הנר אינו צריך (שהרי הכל ממהרים לביהמ"ד עם 'נרות חיים' בידיהם, כדי להדליקם כנהוג משום סימן טוב, עיי' רמ"א תרי ס"ד), 'שכבר הגדיל המדורה מדורת גיהנם, שכל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו ע"כ. והיינו שכבר הבעיר אש להבה של מדורה וכבר אינם זקוקים עוד להדליק אור של נר, ואוי שכך עלתה בידם רח"ל.

ובך אמר ה'בית אהרן' (דף קלא:): 'כי אי אפשר לקבל יום הקדוש הזה (על ר"ה)... ואמר, רק בשמחה ובישוב הדעת, כי ע"י שמחה המוח מזוכך, ועיקר התשובה ע"י מוח זך.

ומי מטהר אתכם – ענין הטבילה בעיו"כ

נוהגים בכל תפוצות ישראל לטבול במקוה טהרה בערב יום הכיפורים כמו"ש ב'טור' (תרו), וב'מאירי' (בחיבור התשובה כ פ"ח) כתב שמקור טבילה זו היא 'ממנהג זקנים', ואסמכוהו אקרא (ישעיה א טז) 'רְחֹצְו הַזִּבּוּ הַסִּירוּ רֵעַ מֵעֲלֵיכֶם מִגֵּגְד עֵינַי, וברא"ש (יומא פ"ח סכ"ד) כתב הטעם, כדי שיהיו נקיים וטהורים ביום הקדוש הזה, והעיר השועה"ר (סימן תרו סעיף יא) על טעם זה [ומקורו במהר"י וויל ס' קצא], דאם כן 'אין ענין כלל לומר ווידוים במקוה', וכן אין צריך לטבול אלא פעם אחת, לפיכך מביא

כמו שנאמר (דה"י א' כט ז) 'ועתה עמך הנמצאו פה, ראיתי בשמחה להתנדב לך' ונאמר (דברים כח מז) 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלוך בשמחה ובטוב לבב, ומפני שהצום ביום הכפורים, נתחייבו לקבוע סעודה על שמחת המצוה בערב יום הכפורים.

וגדולה השמחה להמתקת הדינים, והעמיסו בדרך רמז בפסוק (תהלים מז ז) 'זמרו אלקים זמרו', שעל ידי הזמר והניגון אפשר לזמר ולהכרית את מדת הדין המרומז בשם 'אלוקים'.

חרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע ביאר מצות האכילה ביום זה, דהנה בכל תענית אנו מבקשים ומתפללים (ומקורו בברכות ז). 'רבון כל העולמים גלוי וידוע לפניך, בזמן שבית המקדש קיים, אדם חוטא ומביא קרבן, ואין מקריבין ממנו אלא חלבו ודמו, ואתה ברחמיך הרבים מכפר, ועתה בעונותינו חרב בית מקדשנו, ואין לנו לא מקדש ולא כהן שישכר בעדנו, לכן יהי רצון מלפניך, שיהא מעוט חלבי ודמי שנתמעט היום, כחלב מונח על גבי המזבח לפניך ותרצני', וטבע האדם הוא שעל ידי הצום מתמעט חלבו ודמו שנוצרו מן האכילה שאכל ביום אתמול, וזה מה שמעלה ומקריב כקרבן אשה לה', לכן אין זה מן הראוי לאכול בערב יום כיפור אכילה של 'רשות', כי איך יקריב חלב ודם זה לקרבן מן המובחר, לפיכך אמרה תורה לאכול בתשיעי כדי שיווצר חלב ודם מאכילת 'מצוה', וממילא יהא חשוב כאילו הקריב חלב ודם של מצוה על גבי המזבח.

ולפי דבריו הקדושים הוסיף בנו חרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע לפרש הפיוט שאומרים בסליחות בערב יום כיפור 'יִרְצָה צוֹם עֲמֹךְ אֲשֶׁר דָּמוֹ לָךְ מִזֶּה, הַשּׁוֹב חֲלָפוֹ פֶּעַל יָבַח וְקָרְפָנוּ אֶל תְּבֹנָה, חָתוּם עָלָיו אוֹת חַיִּים וְתַפְלָתוֹ תַחֲנוּן, מָחָר יִהְיֶה הָאוֹת הַזֶּה, כִּי הַצּוֹם וְהַתַּעֲנִית בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים חָשׁוּב כְּהַקְרַבַת קָרְבַּן וְהוֹאֵת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ, לְכֵן מִן הַרְאוּי לְהַחֲשִׁיב אֶת הָאֲכִילָה שֶׁל עֲכָשׂוּי כְּעַל זֶבַח שְׁלָמִים, וּמִמִּילָא וְקָרְבָנוֹ שֶׁל מַחֲר' 'לא תבזה', ויעלה לריח ניחוח אשה לה' ואז יקבל תפילתו שיתפלל למחר ביום הקדוש.

שלא אכעוס היום – זהירות מיוחדת מן הכעס בערב יום כיפור

כתב חרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (יו"כ תרסב) וז"ל. הסעודה שעושין בעיו"כ משום שלא היה יום טוב לישראל

שהם למעלה מן הזמן ואין הזמן שולט בהם, על כן דומה יום קדוש זה כאילו אינו בכלל העת והזמן, כי כל ימות השנה בכלל העת דהיינו הזמן, חוץ מיום זה... על כן אינו בכלל העת של כל ימות השנה, אלא הוא עומד בעצמו נבדל מכל ימות השנה, וכשאמר 'ואל יבוא בכל עת' רמז שלא יבא כלל בשום יום שהוא בכלל העת, כי אם ביום שאינו בכלל העת, והוא ביום מחילה וסליחה שישראל נמשלו בו למלאכי השרת, שאינם נופלים תחת העת ואינו בכלל ימות השנה, עכ"ל.

הרה"ק ה'בני יששכר' ז"ע (מגיד תעלומה ברכות יב:) על דברי הגמ' 'אלו עשרה ימים שמראש השנה ועד יוהכ"פ' ז"ל. הנך רואה שבכאן דקדקו לומר ועד יוהכ"פ להורות שיוהכ"פ גופיה הוא יום הרחמים ולא נקרא יום הדין והמשפט, ומבאר שם שיש 'עשרת ימי תשובה' הנקראים ימי דין, כי ט' תשרי נחשב לב' ימים כאומרו 'כל האוכל בתשיעי כאילו התענה תשיעי ועשירי...'

והנה כתב ה'באר היטב' (תרי"ט סק"ד) ומנהג פשוט להתעטף בטלית מבעוד יום ומברכין עליו, וכך כתב האר"י ז"ל, ואם נתעטף בלילה אין לברך עליו, ועי' ספר הכוונות. עכ"ל.

ברמח"ל בספרו 'קיצור הכוונות' (סדר יוה"כ) כתב הטעם לפי דרכו, כי בשעת שקיעת החמה של יום הקדוש פורס קוב"ה 'שלית' על כל כלל ישראל, ובחסדו מחביא אותנו בצל ידו תחת כנפי השכינה, ומכיוון שהדבר הזה נעשה מעצמו לכן אין מברכין עליו.

נוראות כתב ה'חתם סופר' (דרשות, ח"ב שס"ט:) בהאי לישנא 'תענית יוה"כ איננו לענות נפש ולצער

טעמו של מהרי"ל (הל' ערב יו"כ עמו' שמו) 'שמעם טבילה זו הוא משום תשובה כגר המתגייר', ולפי זה יש לטבול שלש פעמים, וזה חיזוק גדול לכל אחד ואחד, שיזכור ביוהכ"פ שמעתה נפתח לו נייר חלק וחדש, והרי הוא כקטן שנולד".

כי גדול יום ה' - תוקף קדושתו ועיצומו של יוהכ"פ

כי גדול יום ה' ונורא מאד ומי יבילנו (יואל ב' יא), ודרשו חז"ל (תנחומא וישלח ב) דקאי על יום הכיפורים, והיינו שאין ביד אנוש להביל ולהשיג גדול מעלת היום כי הוא נורא ואיום ולמעלה מכל השנה".

וכך אומרים משם הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע, שקצרה בינתנו לדעת מה הוא מלאך, וכל שכן שאיננו מבינים מהו 'כסא הכבוד', אבל זאת ידענו, שמלאכי אש קודש עומדים סביב לכסא הכבוד ומשמשים את הקב"ה באימה ויראה ורתת וזיע, והנה, ביום הכיפורים מוריד הקב"ה את כבודו לעולם הזה, ממילא נעשה כל יהודי כמלאכים אלו, וכדכתיב (ויקרא טו, ל) 'לפני ה' תמהרו', שעומדים אנו כלפני ה' ממש, ולכן אומרים 'ברוך שם כבוד מלכותו' בקול רם דוגמת המלאכים.

כתוב בתורה (ויקרא טו ב) 'ואל יבוא בכל עת אל הקודש' - שאסור לכהן גדול לבוא ולהיכנס לתוך בית קדשי הקדשים 'בכל עת'. והקשה ה'כלי יקר' (ד"ה ואל יבוא), לשון 'בכל עת' אינו מדוקדק כי משמע שלא יבוא בכל עת רק לפרקים, ובאמת אינו כן - שהרי לא הותר לו להכנס לשם כי אם ביום הקדוש פעם אחת בשנה.

ומבאר ה'כלי יקר' ז"ל. ואומר אני, כי ביום הכיפורים נמשלו כל ישראל ביום ההוא למלאכי השרת,

לה. ובזה ביארו אמרינו בתחילת יוהכ"פ את הפסוק (במדבר טו כו) ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר ולגר בתוכם, כי אכן 'בתוכם' הוא הגר הלז, כי כל איש מישראל נחשב היום כגר שנתגייר.

לו. הרה"ק רבי יששכר דוב מבעלזא ז"ע אמר בשם הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא ז"ע, שמצד הדין לא היה בידינו לברך ברכת 'שהחיינו' ביוהכ"פ מרוב פחד, כי איך יודה בשר ודם לפני מלך מלכי המלכים כשהוא מגיע במצב נורא כזה, אך מאחר שהקב"ה מטהר אותנו מכל עוונותינו, וכל אחד נעשה כבריה חדשה ממש, לכן צריך לברך 'שהחיינו', כי הוא מתחדש כבריה חדשה ממש פשוטו כמשמעו.

לז. וכנודע מה שכתב עוד ב'בני יששכר' (תשרי ח) בטעמא דמילתא שהמסכתא העוסקת בדיני והלכות יום כיפור נקראת 'מסכת יומא' סתמא ולא 'מסכת יום הכיפורים' כשאר מסכתות ששמן מעין קדושת היום כגון שבת, פסחים, ראש השנה, סוכה, 'להורות' כי קדושת היום היא ממקום נעלם ראוי להסתירו [שהוא למעלה מן הזמן והשכל], על כן מנהג אנשי מעשה שלא להזכיר שמו כל כך בפשיטות באיזה דברים [פירוש שלא לומר 'יום כיפור'], רק כשמזכירים מעניינו לאיזה הצטרכות קוראים אותו סתם 'יום הקדוש', ודי בזה למשכיל, עכ"ל.

ומה הטעם לשינוי זה (עיי' ב'לבוש'), וכתב ה'מטה משה' (אות תתעב), שביום הזה מתעלה כביכול 'כסא הכבוד' על ידי תהילות ישראל (ע"ד האמור בזה"ק (ח"ג ו:)) 'ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים', וכבודו עולה ונגבה ומתרום למקום גבוה כל כך מתהילותיהם עד שאין ביד מלאכי השרת להגיע ולהשיג קדושת המקום ההוא, ולכן הם תמהים וצועקים כל הזמן 'איה מקום כבודו להעריצו', ומשום הכי אין אומרים 'נקדישך' שכתוב שם 'ממקומך' בלשון נוכח, כי המלאכים אינם יכולים לנקוט בלשון זו מפני שאין משיגים את 'מקום' הכסא, ומשום הכי חוזרים ואומרים 'ממקומו' בלשון נסתר.

הנה כתיב (שה"ש ג יא) 'צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו', ואמרו חז"ל (תענית כו: רש"י ד"ה זה מתן תורה) שעטרה לו אמו - זה יום הכיפורים. נוראות ביאר הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (נשא ד"ה ולקח הכהן), עפ"י דברי המדרש (שהש"ר ג ב) א"ר יוחנן שאל רשב"י את רבי אלעזר בר"י, אמר לו אפשר ששמעת מאביך מהו 'בעטרה שעטרה לו אמו', אמר לו (משל) למלך שהייתה לו בת יחידה והיה מחבבה יותר מדאי והיה קורא אותה בתי ולא זו מחבבה עד שקרא אותה אחותי ולא זו מחבבה עד שקרא אותה אמי, כך היה מחבב יותר מדאי הקב"ה לישראל וקראן בתי הדא הוא דכתיב (תהלים מה יא) שמעי בת וראי, ולא זו מחבבן עד שקראן אחותי שנא' (שה"ש ה ב) פתחי לי אחותי רעיתי, ולא זו מחבבן עד שקראן אמי שנא' (ישעיה נא ד) הקשיבו אלי עמי ולאומי אלי האזינו - ולאמי כתיב, עמד רשב"י ונשקו על ראשו ואמר אלו לא באתי אלא לשמוע מפיד הטעם הזה דיי.

ומבאר ה'באר מים חיים' שהוא כדרך האב האוהב את בנו ומגביהו עד קומת ראשו של אב, ולפעמים כשמחבבו יותר יגביהנו למעלה מראשו, ולפעמים מגביהו

ישראל ח"ו, כי אם מחמת קדושה וקריבות ודביקות כמלאכי השרת, והוא כענין מ' יום הראשונים והאחרונים שהיה משה רבינו ע"ה בהר - לחם לא אכל ומים לא שתה מדביקות וקדושה ונהנה מזיו השכינה, ודכתיב (ויקרא טו כט) 'תענו נפשותיכם' איננו לשון עינוי אלא התעוררות...

איתא ב'חתם סופר' (דרשות, ח"א עמוד טו טור ב) שאף גופו של אדם מתעלה ומתקדש ביותר ביום הזה, ומביא ראיה ממה ששינוי (יומא פב.) 'עוברת שהריחה מאכילין אותה עד שתשיב נפשה', ואיתא בגמרא (שם ע"ב) שהייתה אשה מעוברת שהריחה, אמר להו שילחשו לה באזנה שיום הכיפורים הוא, אולי על ידי כך תחלש תאוותה ולא תצטרך לאכול, ואם לא תירגע אז יתנו לה לאכול משום פיקוח נפש, ולמה לא מצינו דין זה בשאר אכילות איסור כגון נבילות וטריפות שנצטרך ללחוש למעוברת שהתורה אסרה לאכול נבילות וטריפות. אלא הטעם, כי עובר במעי אמו יש לו קדושה נוראה בשעה שהוא לומד כל התורה כולה עם המלאך (כמבואר בנדה ל:), ואילו לא גוף עבוד של אמו מקיפתו, הוא גדול יותר ממלאכי השרת, לכן בכל השנה קרוב לוודאי שלא יועיל מה שילחשו באזנה שאסור לאכול נבילות וטריפות, כי הגוף העבוד מושך אותו לתאוות גשמיות וחומריות. אבל ביום הכיפורים גם גוף האם מודכך, וממילא כאשר יזכירו לעובר שהיום יום כיפורים יתכן שיפסיק מלהתאוות עוד...^{יז}

והאמת, כי בני ישראל אינם רק כמלאכי השרת אלא אף גדולים וגבוהים יותר, דהנה בכל השנה כולה אומרים בתפילות שחרית ומנחה 'נקדישך' ורק במוסף אומרים 'כתר' [ובני אשכנז אומרים במוסף 'נעריצך' במקום 'נקדש'], ואילו ביום כיפורים אומרים בכל התפילות 'כתר' [וכן בני אשכנז אומרים 'נעריצך' בכל תפילות היום],

לח. ואף 'עביות וארציות' העולם מתעלה למאד ביום זה, כדברי הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (אגרא דפרקא' אות דש) בבארן מדוע נאסר 'נעילת הסנדל' ביוה"כ, כי אמרו חז"ל 'לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו' (שבת קכט.), ומהי גודל הנחיצות שהפליגו כל כך בעד נעליים, אלא, כי מבואר בדברי 'הרב מהר"ם חאגיז' (בי'משנת חכמים) בשם חכמי הרמז, שבשעה שחטא אדם הראשון נתקללה האדמה, כמו שנאמר (בראשית ג יז) 'ארורה האדמה בעבורך', ולכן ימכור אדם 'כל מה שיש לו' כדי שלא ידרוך על מקום קללה, אמנם בבית המקדש שקרקעו אדמת קודש היא, יש להשיל המנעלים ולילך יחף, ולכן 'לא יכנס אדם בהר הבית במנעלו' (ברכות סב:), כדי שלא תהא חציצה בינו ל'אדמת קודש'. כיו"ב, ביום הכיפורים לא נהלך במנעלים, כי כל הארץ וכל החומריות שבה יוצאים היום מכלל ארור לכלל ברוך ואמרים לו 'של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא'.

ה'לבוש' (סימן תקפב סא) מבאר מה שאומרים קודם תפלת שמו"ע בליל יוהכ"פ 'כי ביום הזה יכפר עליכם... לפני ה' תטהרו', שאין בזה משום הפסק בין גאולה לתפלה, כי הכפרה והטהרה היא היא גאולתנו, ואין לך גאולה אריכתא יתירה מזו.

ומודה ועוזב ירוחם - מצוות וסגולת הווידי

'מתנה טובה' נתן לנו אבינו אב הרחמים - שכל המודה על חטאתו ירוחם, וכן אנו אומרים ב'ווידי הגדול' של רבינו ניסים (ביו"ק ועוד) ...ומנהגך לרחם על בריותך, וביותר לשבים אליך ומודים לפניך ועוזבים ומתנחמים על פשעיהם ולא מכסים אותם, שכן כתוב (משלי כה יג) מכסה פשעיו לא יצליח ומודה ועוזב ירוחם, ומציל את נפשו מדינה של גיהנום. רבוש"ע מנהג בית דינך הצדק לא כמנהג בתי דינין של בני אדם, שמידת בני אדם כשהוא תובע את חברו בממון אל בית דין או אל השופט, אם יכפור ינצל מן הממון, ואם יודה מתחייב ליתן, ובית דינך הצדק לא כן הוא, אלא אם יכפור אדם אוי לו ואוי לנפשו, ואם מודה ועוזב אתה מרחמתו.^ט

על ראשו ממש ועושהו עטרה על ראשו. והיא הבחינה והמעלה הגבוהה ביותר - שבני ישראל הם כביכול במדרגת 'אמו', שהיא גבוהה יותר כביכול מבורא כל עולמים עצמו, כאב שמדויב אהבתו לבנו יחידו מגביהו ומדימו למעלה מראשו, והוא גבוה יותר ממנו. הכי נמי כביכול מרים הקב"ה כל יהודי ומזככו ומטהרו מכל טינוף, על פי זה יבואר אומרים 'שעטרה לו אמו - זה יום הכיפורים' שבזה היום עולים אנו למדרגה זו.^י

לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם - טהרת היום

כתב ה'חינוך' (מצוה קפה) וז"ל. שהיה מחסדי הא-ל על בריותיו, לקבוע להן יום אחד בשנה לכפרה על החטאים עם התשובה שישבו, שאילו יתקבצו עוונות הבריות שנה שנה תתמלא סאתם לסוף שנתיים או שלוש או יותר, ויתחייב העולם כליה, על כן ראה בחכמתו ב"ה לקיים העולם, לקבוע יום אחד בשנה לכפרת החטאים לשבים, ומתחילת בריאת העולם יעדו וקדשו לכך, ואחר שיעדו הא-ל ב"ה אותו היום לכפרה, נתקדש היום וקיבל כח הזכות מאתו יתעלה עד שהוא מסייע בכפרה.^{יא}

לט. וכבר אמר הרה"ק רבי מנחם מנדל ה'שרף מקאצק זי"ע, שאם היו בני אדם יודעים באיזה צחצוח מתנקה נשמת האדם ביום הכפורים, היו נזהרים ביותר לשומרה בטהרה שלא יטנפה שוב.

מ. הרה"ק ה'עטרת ישועה' מדז'יקוב זי"ע סיפר, פעם בהיותי ברחובה של עיר בווינא עיר הבירה, ראיתי האיך שאחד מנקה את הרחובות, ניגשתי אליו ושאלתיו, לשם מה יטרח כבודו כל כך, הרי ממילא בעוד כמה שעות ישוב הרחוב להיות מלוכלך כדאשתקד, ומדוע תיגע לריק, ויענני ה'מנקה', הן אמת שתוך שעות ספורות שוב יתלכלכו הרחובות, אבל, אם לא אנקה אותם תמידים כסידון, תעלה הזוהמא עד למעלה ראש עד שלא יהא שייך להלך ברחוב...

סיים ה'עטרת ישועה' ואמר, זוהי עבודתנו בימי הטהרה, 'לנקות ולשטוף', ואם יתחיל האדם בחשבונותיו - הן ממילא אשוב לקלקל לבסוף, ומה ארוויח בנקיון עצמי כעת הזאת, אין זו טענה כלל, שהרי אם לא יעמול עתה לנקות עצמו, ליטהר מכל חלאה וזוהמא, הרי הם יציפו אותו עד למעלה ראש ח"ו...

מא. הרה"ק רבי שלמה קלוגער (חכמת שלמה תרב) נתן טעם למנהג ישראל שאין נושאים נשים בעשרת ימי תשובה (עי' בימטה אפרים תרב ה), דהנה אמרו חז"ל (ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג) 'חתן מוחלין לו כל עוונותיו', לכן אינו ראוי לישא אשה מפני שנראה כאילו הוא מחפש דרכים איך לזכות למחילת עוונות, 'ובזה הוא כמרים יד במלך מלכי המלכים שהבטיח 'כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם' (ויקרא טז ל).

מב. הנה כתיב בפרשת וילך (דברים לא, יז יח) ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה. ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה. ומבאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ, ד"ה ואמר על) וז"ל. ואנכי הסתר אסתיר, וקשה הא כבר התודו ועשו תשובה - 'ואמר על אשר אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה'. ונלע"ד, מתחלה ואסתירה פני מהם, מהם דייקא - מהם אסתיר פנים, ועי"ז 'ומצאוהו רעות רבות וצרות', ועי"ז, יתודו וישבו ויאמרו על כי אין אלקי בקרבי וגו', ועל ידי זה ואנכי הסתר אסתיר את פני לא מהם אלא על כל הרעה אשר עשה ופנה אל אלהים שהשתחוה לצלם בימי נבוכדנאצר - אסתיר פני מאותה הרעה.

וידוע כי גדול כוחו של וידוי להעביר מעליו כל פורענות^ט, כדמצינו גבי בלעם הרשע, דכתיב ביה (במדבר כב לד) 'ויאמר בלעם אל מלאך ה' חטאתי, ואמרו במדרש (במדבר כ טו) שהיה רשע ערום, וידוע שאין עומד מפני הפורעניות אלא תשובה, שכל מי שחוטא ואומר 'חטאתי' אין רשות למלאך ליגע בו^ט.

מה נמלצו אמרי יושר אשר אמר ה'ראשית חכמה, לבאר מדוע תקנו חכמינו ז"ל את סדר הווידוי על פי סדר

והזמן גרמא, כדכתיב בגמרא (יומא פז:) תנו רבנן, מצות וידוי ערב יום הכפורים עם השכה...^ט כי אי אפשר לתשובה בלא וידוי, וכמו שכתב הרמב"ם (הל' תשובה א א) כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בודון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני הקל ברוך הוא, שנאמר (במדבר ה ו-ז) איש או אשה כי יעשו... והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי דברים, וידוי זה מצות עשה^ט.

מג. בגשתו לאמירת 'אשמנו' יתבונן במה שאמר הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע ממה ששמע בנעוריו מפי מגידי אמת, שצריך לזכור בשעת אמירת הווידוי, שעתיד הוא להיות לבוש ב'קיטל' (תכריכים) וטלית ויתוודה (לפני ב"ד של מעלה) ולא תתקבל תשובתו, שהרי אז כבר אין מועיל הווידוי, ואילו עכשיו עדיין בידו לתקן על ידי הווידוי, וזה יעשה עליו רושם.

באופן אחר אומרים משם הרה"ק רבי יעקב יחזקיהו מפאפא זי"ע בדרך הנכונה איך צריך האדם לומר וידוי, שיצייר בעיניו שהוא עומד בתוככי יער ו'שודדי דרכים' מצאוהו, וכבר הוציא הרוצח את חרבו מנדנה, והוא מתחנן לפניו שלא יהרגנו תיכף אלא ימתין דקות ספורות כדי שיוכל להתוודות קודם מותו.

מד. ה'משך חכמה' (פר' וילך לא יז) מוכיח, שווידוי הוא עיקר מצות תשובה, שהרי אין לומר שעיקר התשובה היא עזיבת החטא, דהא גם בלא תשובה אסור לחטוא מכאן ולהבא, ואם כן מה הועילה לו מצות תשובה במה שמקבל על עצמו דבר שהוא מושבע ועומד עליו מהר סיני, אלא ודאי עיקר התשובה הוא הווידוי מעומק הלב שלא ישוב לכסלה עוד.

מה. וכך אמר הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל שהאיש אשר ייסורים באים עליו ומתוודה באותה שעה על חטאיו ודאי שילכו מאתו היסורים, והיה אומר, שהדבר בדוק ומנוסה, שמיד כאשר יחזור בתשובה ויתוודה ימתקו הדינים ויהפכו לרחמים.

מו. הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע היה חוזר על דברי מדרש זה, והיה אומר שמצווה לפרסמו לבני הנעורים - במקום שיענו יומם ולילה תירוצים על מעשיהם, יענו ויאמרו 'חטאתי' ויחזרו לדרך המלך - מלכו של עולם.

בקרב חסידיו של הרה"ק ה'בית אהרן' היה חסיד בשם רבי ירוחם, והיה הבית אהרן מרבה לשלחו לגשת להתפלל לפני העמוד. פעם שאל אחד החסידים שגם נפשו אוותה להתפלל לפני העמוד... רבי קדוש, וכי משום שהוא נקרא בשם 'ירוחם' יגש כל כך הרבה לעמוד... (כטוען מבלי אומר ודברים, נפשי מה תהא עליה), אמר לו הרבי, לכשתהיה מודה וגם עוזב אז גם אתה תיקרא ירוחם...

פעם ראה הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע שני בחורים המדברים ביניהם בשעת התפילה, ניגש אל אחד מהם ואמר לו לא תדרוך כף רגלך בבית מדרשי משך שבועיים ימים, החל הבחור להצטדק ולומר שאין האשמה בו, רק הלה דיבר והוא לא דיבר כלל רק האזין לדבריו, אמר לו ה'בית ישראל' מכיון שאתה מתחיל עם תירוצים לא תיכנס לבית המדרש ששה שבועות, לאחר מכן ניגש אל חברו ואמר לו מעתה אל תיכנס לבית מדרשי שבועיים, ענהו הבחור, רבי, חטאתי, ורוצה אני לשוב על מעשה זה, אמר לו הבית ישראל' [אחר שלא תירץ עצמו] היכנס תיכף ומיד לקידושא רבה.

אף הוא אמר פעם לאחד מחסידיו (שמעתי בשם בעל המעשה) שערך אליו 'נסיעה' וכשקיבל שלום שאלו הרבי למטרת בואו, אמר לו 'באתי הנה אל הרבי', אמר לו הרבי המדבר באמצע התפילה לא בא אלי לשבת (כאומר, אל תאמר במצב כזה שבאת אלי...), ומספר בעל המעשה שעפ"י אמת הוא לא דיבר מאומה בעת התפילה, רק זה היושב לצידו דיבר והיה נראה כמו שהוא השתתף בשיחתו, אבל זה החסיד נהג בחכמה ולא ענה לרבי - לא אנכי המדבר, אלא נענה ואמר, איך וועל שוין מער נישט רעדן... (יותר לא אדבר בעת התפילה) אמר לו הרבי ב'תוך כדי דיבור', אכן, באת אלי לשבת...

ומבואר כן להדיא במדרש פרשת נשא (במדבר יג א) כי טרם שגורש אדם הראשון מגן עדן ביקש ממנו הקב"ה שיחזור בתשובה, ואמר לו 'אפילו עכשיו עשה תשובה ואני מקבלך', ומאחר שלא עשה תשובה גירשו אותו, והן הן הדברים,

כל 'התעוררות'. ו'מה נשתנה' כל נדרי מסתם התרת נדרים, כי לא מצינו שינועו אמות הסיפים מ'התרת נדרים' שבער"ה. אמנם בזה"ק איתא (ח"ב קו.) שעל ידי תשובה אפשר לבטל גזירות רעות שיש עמם שבועה, ובשעת תפלת 'כל נדרי' נעשה עת רצון ושעת הכושר לבקש ולהתפלל להתיר ולבטל שבועות וחרמות אלו, דכיון שבית דין של מטה מתיר אותן שלא יהיו שרירין וקיימין עיי"ז פועלים ומעוררים רחמים במרום וכך יהיו מותרין בב"ד של מעלה, ומשום הכי מתעוררת הבכיה באותה שעה, כי כל ערום מפשפש במעשיו וחוזר בתשובה ומשתדל בכל כוחו לבטל כל גזירות קשות ורעות.

ואילו מרן הבעש"ט הק' זי"ע ביאר (בעש"ט עה"ת ר"ה ויוהכ"פ כב), דהנה ידוע (יומא כ:) דשטן לית ליה רשותא לאסטוני ביום כיפור^ס, לכן בערב יו"כ עם חשיכה מתאמץ היצה"ר בכל כוחו לקטרג על בני ישראל, ואע"ג דאינון לא חזי מזלייהו חזי - לכן מתעורר הבכי באותה שעה...

יותר מזה ביאר הרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע (אמ"פ השלם תקלז) לסיבת הבכיה בעת אמירת 'כל נדרי', כי קוב"ה ושכינתיה וכל הפמליא של מעלה יורדים לעולם הזה ביום הקדוש, ואין שום מקום בזה העולם שיוכל לסבול אותם ואת קדושתם, רק הם מתלבשים בדמעות שהגנו מורידין אז לפני ה'.

אותיות הא'-ב', כי חכמי הקבלה כתבו, שהעולם נברא על ידי הכ"ב אתון דאורייתא, וכשהאדם חוטא מחריב הוא את העולם שנברא באלו האותיות, לכן בעת שנפשו מתעוררת לשוב אל בוראה, ובא לתקן את הפגם על ידי תשובה יש לו להתוודות בווידי המיוסד על סדר האלפא ביתא, ומוסיף, שמכל מקום מקדימים תחילה לומר 'חטאנו' אף שהוא מתחיל באות ח', כי תיבת חטאנו נצרכת לכל לראש, מאחר ובשעה שאדם עונה ואומר 'חטאתי', הרי הוא משבית מעליו את היצר הרע וקטרוניו, ואז כשר הוא לומר את הוידוי, ללא שיקטרג עליו השטן לעילא^ס.

כתב הרה"ק רבי אלימלך מלז'ענסק זי"ע ב'ליקוטי שושנה' (ר"ה שאו מנחה) 'ומלמד אותנו הכתוב' להתוודות בדרך הזה, שאנחנו בטוחים בחמלתו יתברך שמו שירחם עלינו וימחול לנו על חטאינו, ולא בעצבות שמפרש את חטאיו ומעורר דינים על עצמו, כי אם בבטחון גדול, כמאמר הכתוב (משלי כה יג) ומודה ועוזב ירוחם, עכ"ל. והיינו כי התשובה היא מצווה ככל מצות שבתורה שיש לקיימם מתוך שמחה ובטוב לבב^ס.

בפניא דמעלי יומא דכיפורי - גדול זמן כניסת יום הכיפורים

בעת התקדש היום נהגו בני ישראל לומר 'כל נדרי' - והנה הכל רועשים ומתעוררים לקראת רגעים הללו ו'בכיה' גדולה באה לעולם בזמן זה, אף שלכאורה אין בו

שעל עצם החטא היה בידו להצטדק, וכמו שטען בעצמו (בראשית ג יב) 'האשה אשר נתנה עמדי הוא נתנה לי מן העץ ואוכל', אך על הטענה מדוע לא חזר בתשובה לא היה לו מה להשיב, ומשום הכי נענש מן הדין.

מז. הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע המשיל את הדבר לאחד הלווה מעות מרעהו, אם כשיבוא המלווה לתבוע את חובו, ידחהו ויאמר לו הנה המתן לי עוד יום ויומיים, שבוע או שבועיים, אזי יחכה לו. אך באם יטען כנגדו איני יודע מה אתה סח לא היו דברים מעולם, תיכף ומיד יתפסהו הלה ויוליכו אל בית הדין למשפט על הכחשתו. זהו ביאור הכתוב (ירמיה ב לב) 'הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי' כי האומר לא חטאתי הרי מיד יבוא במשפט לפני מרן דבשמיא. אמנם אם יודה האדם על חטאו, אזי מודה ועוזב ירוחם.

מח. וכמו שאומרים העולם, שלכן יש 'תנועה' מיוחדת של ניגון באמירת הוידוי, כדי להזכיר שגם בעת כזאת אסור להיות בעצבות, ואדרבה יעשונו מתוך שמחה ונעימת השירה, וכמו שאומרים בשם החזן מזאסלאב שהיה מנגן פעם באמירת הוידוי ומתוך כך נענה ואמר 'רבש"ע', אם לא היו בני ישראל חוטאים, מהיכן היה לנו 'אשמנו' מתוק כזה.... והאמת שאין זו מליצה בעלמא, רק יסודתה בהררי קודש בשם הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע, שהיה רגיל לומר לזכותן של ישראל, אם לא היינו חוטאים מאין היה להקב"ה 'ונסלח' כזה שאומרים בנעימה ובהשתפכות הנפש. והלימוד מזה פשוט וברור, שהוידוי חייב להיות מתוך שמחה של מצוה.

מט. על גודל הרחמים המתעוררים בשמים ממעל ביום הקדוש - אשר על כן אין השטן רשאי להשטין בו - יש ללמוד ממה שכתב השל"ה הק' לבאר הטעם שעונש המחלל יוה"כ במזיד הוא בכרת ולא במיתת ב"ד כשבת,

מהמערב הוצאת ס"ת ד'כל נדרי', ובשעה שפתחתה החיבל ממש היה בעיני כפתיחת שערי גן עדן בכל כך הארה שהייתה בבית הכנסת (הובא ב'נר מערכי' עמו' ריו).

בעשור לחודש תענו את נפשותיכם - סגולת התענית

ידוע שהרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע החמיר מאד בתענית של יום כיפור, ולא התיר את האכילה כי אם בשעת הדחק במקום פיקוח נפש ממש, והיה אומר דמאחר שכתוב בתורה שצריך להתענות ביום זה הרי שמצד דרך הטבע הצום והעינוי מוין את הגוף בדרך הטבע, לכן אין צורך להקל בכך, ואמר עוד, שהתענית ביוהכ"פ מסוגלת לאריכות ימים כי היא מזינה ומרפאה את כל אברי האדם.

אמנם יזהר שהתעוררות זו לא תביא אותו לידי עצבות, ויזכור דברי הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות, יוה"כ) שאמר לאידך גיסא, דכיון שהשמן יודע שאין לו רשות להשטין ולהכשיל את האדם ביום הקדוש, לכן הוא מעורר את הבכי בשעה כזו כדי שיבואו לידי עצבות ומרה שחורה ח"ו. על כן יזהר וישמר לצאת ידי שניהם - לבכות מתוך שמחה, ולחזק עצמו בהתחזקות ובטחון - כי ביום הזה יכפר עליכם לפני ה' תטהרו במהרת הלב.

נוראות כתב ה'אור החיים' הקדוש זי"ע אחר יום הקדוש שנת תק"ג לבני חברת 'כנסת ישראל' באיטליה, (בסיפורו על קורותיו בירושלים), ובתוך הדברים כתב 'ראיתי הארה גדולה' בשעת 'כל נדרי', וקנה לי גביר אחד

משום שאף העונש שבו ממותק מרוב הרחמים, והרי שאפילו חדל אישים כזה אשר אין לו שייכות כלל ליוה"כ ומחללו בשאט נפש אף הוא נכלל ברחמי השי"ת המרובים.

נ. וכבר פירשו במה שנאמר (איכה ב' יט) 'שפכי כמים ליבך', שדימה שפיכת הלב למים, שכשם שהמים מעיקרם מחוברים לקרקע עולם, וכשדולה בכלי הרי הוא מנתקם ממקור חיותם וחיבורם, ואילו כאשר המה נשפכים הרי הם חוזרים אל שורשם, כך על דרך זה ישפוך האדם ליבו נוכח פני ה' עד שיחזור לשורשו ולמקור חיותו האמיתי.

נא. פשיטא, דהני מילי היכי דליכא הוראה מרב מוסמך ומורה צדק המתיר לו אכילתו, כי אז מחויב החולה לאכול משום (דברים ד טו) 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם', וכמו שכלל ישראל מצווה מן התורה להתענות ולצום כן מצווה על החולה לאכול ולשתות כדי להחיות את נפשו.

ונעתיק מכתב קודש שכתב הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע אל מחותנו הרה"ק רבי מנחם מענדל בעל ה'צמח צדיק' מויזניץ זי"ע, בעשרת ימי תשובה שנת תרמ"ה לפ"ק [שבועות ספורים לפני הסתלקותו של הרה"ק מויזניץ ביום כ"ט תשרי], וכבר ביום הקדוש היה חלש ותש כח, ואע"פ שהרופאים ציוו עליו לאכול לא הסכים לקבל דבריהם וגמר בדעתו להתענות, לכן שיגר אליו הרה"ק מבעלזא מכתב קדשו כדי לשכנעו שישנה את דעתו, וזלה"ק ב"ה יום ג' לסדר 'תאריכו ימים' תרמ"ה לפ"ק בעלזא. בין כסה לעשור, באור החיים לאור, כבוד אהובי מחו' ה"ה הרה"צ הקדוש המפורסם בוצינא קדישא חו"פ תפארת ישראל כשת"ק מו"ה מנחם מענדיל שליט"א. אחדש"ה באתי במכתב הלזה, כי לפלא בעיני ששמעתי כי עלה מורא בלב אנ"ש ד' עליהם יחיו, פן ירצה כ"ק להתענות ביום הקדוש הבעל"ט, ומי יוכל להאמין כזאת על איש קדוש כמותו ירבו בישראל, הלא מרועה אחד מצווים אנחנו ועומדים לבלתי לאכול ביום הכיפורים, ובמקום המצטרך נאמר ונשמרתם לנפשותיכם. זכרתי בעת שאאמור"ר זצ"ל היה חולה, והלכנו במבוכה פן לא ירצה לאכול ביוהכ"פ, אמנם הוא ז"ל בגודל צדקתו היה זריז בדבר, ותיכף אחרי 'כל נדרי' מיהר וציוה ליתן לו לאכול כפי שהיה צריך, ואמר בזה הלשון הריני מוכן ומזומן לקיים מצות בוראי כפי שאמרו חז"ל, ואכל בשמחה יתירה, כמעט לא ראינו שמחה כזאת רק בעת אכילת מצה ונטילת לולב.

ובוודאי גם כ"ק יהיה זריז במצוה זו ויתנהג כפי פקודת הרופאים עליו, ובפרט אדם גדול אשר עיני ישראל עליו, צריך להיזהר ביותר, פן כי אם יחמיר בזה ילמדו ממנו, ויבואו ח"ו לידי סכנה, יאמין לי כי מכתבי זה נגד רצוני הוא, לכתוב לכ"ק דעתי בענין התנהגותו, אמנם למען תיקר נפשו הטוב בעיני, הכרחתי לכתוב מה שנגד רצוני. השי"ת יברך לחמו ומימינו ויסיר מחלה במהרה מקרבנו, וישלח לו במהרה רפואה שלמה, ויברכו בגמר חתימה טובה. דברי מחו' אוהבו באמת, מצפה ובוטח לשמוע בקרוב בשורות טובות מבריאותו הטובה' (נדפס בספר 'לקט אמ"ק' ח"ה עמו' קפא).

כה אמר פעם הגה"ק החזון איש זי"ע לחולה שנצטווה לאכול ביום כיפור ואמר יש לי כאב לב מכך שלא אוכל לצום השיבו החזון איש מעולם לא שמעתי על מי שיש לו כאב לב מכך שצריך לעשות ברית מילה ביום השבת (מעשה איש ח"ד קסג).

בעת נעילת שער - תוקף זמן נעילה

איתא בספה"ק 'זרע קודש' (לעיו"כ, ובעוד ספרים, וכבר כתב כן בסידור האר"י) שנעילה הוא מלשון נעל י-ה - והוא מורה על שהקב"ה מתייחד עם בני ישראל בלחוד - 'ולא יתערב זה...'

וכבר כתב הרמח"ל ב'קיצור הכוונות' (עבודת יום כפורים לתפילת נעילה), שביד כל אחד להגיע בעת כזאת להיות כאדם הראשון קודם החטא, כמו יציר כפיו של הקב"ה טרם שנפגע בחטא.

וכתב ב'יסוד ושורש העבודה' (פרק עשירי) 'ופשוט הוא', ששכר קיום מצות עשה זו שכרה מרובה יותר, כי צערא דגופא עדיף כידוע, הנה אחר כל ההצעות האמיתיות והכנות האלו, אחיי ורעיי, יתבונן כל אדם בשכלו כי ראוי וטוב לו לשמוח שמחה עצומה עד מאד בכל רגע בצער העיני מאכילה ושתייה וחליצת הסנדל, על קיום מצות עשה מן התורה שמקיים בכל רגע שסובל העינוי, ובודאי מי שתקועה בלבו אהבת הבורא יתב"ש ויתעלה - חשקו ורצונו שיתארך היום הצום הקדוש הזה כפלי כפלים, בכדי שיקיים בכל רגע בצער הענוי מצות עשה מן התורה שצוה לו יוצרו ובוראו יתב"ש ויתעלה.

וכך כתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע לחתנו, וכה הובא שם (סוף הספר בחלק המועדים) בדבר חיוב הצום והתפילה ביוהכ"פ לחולה. ב"ה אור ליום ג' וא"ו מימי התשובה עז לפ"ק החיים והשלום ובריאות לכבוד ידידי חתני הרבני הנכבד חריף ותיק וחסידי מפואר ומפורסם וכו' מו"ה יעקב הלוי נ"י.

דבר מצבך האומנם שמעתי מבתי מרגלית תחי' בשם הד"ר שעל הריאה מצב בריאותך הולך וטוב, יתן ה' ויאמנו דבריהם שתשוב לאיתנך במהרה. אבל כאשר יום הכפורים ממשמש ובא, הנני להזהירך מאוד לבל תצדק הרבה בדבר הצום, וכפי אשר יאמר לך הד"ר כן תשמור לעשות אם יאמרו שדי פחות מכשיעור היינו פחות מחצי ביצה בתוך שמונה מינוט, אך באם יאמרו שגם זה לא יספיק, חלילה לך להחמיר. כי מי שציוה לצום ביום הכפורים הוא ציוה לשמוע לרופא ושלא לצום. ואל תחשוב שאין להתיר אלא לחולה שיש בו סכנה לשעתו, חלילה, אלא אפילו לספק ספיקא - כי אין הולכים בפקוח נפש אחר הרוב, ואפילו לזמן מרובה שאין האדם יכול להחמיר. וכן אמרו ז"ל (יומא פג.). אפילו החולה אומר אין צריך והרופא אומר צריך שומעין לרופא, ואפילו החולה הוא חכם בטבעיות ויודע לשער בשל אחרים, ואפילו הוא עצמו מומחה, אין שומעין לו.

וכן בענין התפילה, ידוע שהש"ץ מוציא הנך דאניסי ואפילו עם שבשדות, וחשוב כמו שמתפללים בעצמם. ואם כן אם יצוה עליך הד"ר שלא תתפלל, ואתה אנוס בדבר - הש"ץ מוציאך, ולא דוקא הש"ץ דעירך אלא אפילו הש"ץ דסוף העולם, וא"כ בזה יפה כח היוצא ע"י הש"ץ, כי אי אפשר דליכא חד בסוף העולם היודע להתפלל יותר מש"ץ דעירך, והוא הוא המוציאך יד"ח.

ובכן, אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלוקים את מעשיך, וידוע שפסוק זה הוא בת קול שיצאה בימי שלמה על שאכלו ביום הכפורים בבנין הבית (עיי במדב"ר פי"ז ב'). הנני ידיך חותנך, הדו"ש באהבה ומברכך בחתימה טובה, שמואל, עכ"ל. נב. מן הראוי לעיין שם בכל דבריו הקדושים, שמאריך בכוונת העינוי ובקדושת היום כי הוא נורא ואיום, ומנהמת לבו הטהור מלהיב את לב הקורא להתכונן כראוי לקראת יום זה עי"ש.

פעם קרא הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע לשנים ממקורביו, וציוה עליהם להפיץ את דברי היסוד ושורש העבודה' אלו, מה שלא הורגל בכגון דא, ויצא מגדרו בראותו גודל התועלת שבקריאת הדברים.

נג. ואולי אף בכלל זה, שבידו לבטל מעליו כל היסורים ומרעין בישין שנגזרו עליו, כי לאחר חטא עץ הדעת נתפזרו הניצוצות בכל הענינים הגשמיים, וכל יושבי תבל בכל הדורות צריכים לתקן חטא זה ולהחזיר הכל לשורשם, וגם תכלית היסורים 'קול יעקב נוהם מתהומותיך' איש איש נגעו ומכאובו הכל הוא כדי לתקן את הניצוצות במקום עליון, ואם זוכה האדם להיות במצב של קודם החטא משמעו שיכול להסיר מעליו כל מיני פגעין ומרעין בישין, ונעשה כאדם הראשון קודם החטא, ומראשית כזאת הודעת ומלפנים אותה גילית, שביד כל אחד להיות כמו בתחילת הבריאה.

באר הפרשה - יום הכיפורים

כה

שישלימו ישראל סדריהם, ואע"ג דכבר פנה היום ותוספות יוה"כ אינו אלא עשה, אלא חביבים ישראל לפני המקום, דהקב"ה מנהיג בי"ד של מעלה אחר סדריהם, לכן כל זמן שהאדם מתפלל תפילת נעילה יכול עדיין לקרוע שערי רחמים אע"פ שכבר ירד הלילה.

יזכנו הבורא לשוב בתשובה שלימה, ובזכות זה נזכה לגאולה שלימה, לרפואה שלימה בבריאות הגוף והנפש, בני מעלי חיי אריכי ומזוני רוויחי, ונחתם כולנו לחיים טובים ולשלום.

כתב ה'רוקח' (סימן ריו, הל' יוה"כ) 'לעת ערב חותם הקב"ה, ועומדים כל צבא מרום, אלו מיימינים ואלו משמאילים, ואז כל הנשמות עומדות לפני הכסא להליץ, ועומדים שני מלאכים על גלגלי רוח, זה כנפיו מסוף העולם ועד סופו וזה כנפיו כמלא עולם, אחד סופר וחותם למיתה ואחד לחיים, והקב"ה חותם 'אמת וכו', ועד עת החיתום יכול היחיד לשוב - אם ישבר לבו"י בתשובה שלמה מתקבלת"י.

ודע כי דבר חידוש כתב ה'תרומת הדשן' (סימן רעה) 'במוצאי יוה"כ, אין הדין והבימה מסתלקים עד

נד. וכמו שזעק פעם הרה"ק מסאטמאר זי"ע בדרשתו קודם כל נדרי, כל השערים פתוחים עתה, אבל השער הראשון המוליך ומביא עליהם עדיין סגור - והם שערי הלב...

עוד אמרו, על דרך שאנו אומרים בעת נעילה 'פתח לנו שער בעת נעילת שער', נמצינו למדים שבכוחה של קבלה טובה למנוע נעילת השערים, משל למה הדבר דומה למי שעומד בשערי הבית ועמדו השומרים לסגור ולנעול בפניו את הדלת, מה עשה, דחף רגלו לפניו הבית ובוזה נמנע מהשומרים מלנעול את הדלת בפניו, ויכנס האיש הביתה, כך נמי, על ידי הקבלה נשאר רושם מהיום וא"א לסגור.

נה. וצריך להתאזר ולהתאמץ בכל הכוחות כדי לדפוק על שערי רחמים באותה שעה, משל למה הדבר דומה, לצייד שהלך ביער לצוד ציד להביא, לפתע החשיך לו הדרך ואימה גדולה וחשיכה נפלה עליו, ומרוב פחד היה נדמה לו כל קול עלה נידף כאילו חיה רעה עומדת לפניו ורוצה לטרפו, לפיכך היה יורה עם חציו לכל דבר חשוד שאיקלע בדרכו, אך כולם היו סתם עלים ודברים של מה בכך, ויהי כאשר נשאר בידו החץ האחרון נתגלה אריה טורף מול עיניו, וידע האיש שיש לו בידו רק חץ אחד בלבד כדי להורגו, ואם חלילה לא יקלע במטרתו להסיר את הסכנה מעליו עלול הוא להיות טרף לשיניו ח"ו, לכן בטרם זרק את החץ התאמץ בכל כוחו לקלוע את החץ שלא יחטא. וככל המחזה הזה יעלה בלב האדם בטרם תפילת נעילה, שכבר חלפו ועברו עליו ימי אלול וראש השנה ורובא דרובא מעשרת ימי תשובה, וכבר בזבו את כל החיצים על דברים של מה בכך, ועתה נשאר בידו החץ האחרון ועדיין יכול להציל את חייו וחיי בני ביתו על ידי תפלה כנה ואמיתית מעומק הלב.

סיפורים נפלאים יום כיפור תשע"ח

שאלו אותו: "לאן פניו של רבינו מועדות?" השיב: "לקיים מצות ביקור חולים". שאלוהו: "מי הוא החולה?" נקב בשמו. נחרדו השואלים ואמרו: "הן עבריין הוא, אל ירבו כמותו בישראל". העיר להם רבי חזקיהו: "ראשית, נאמר שאפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון". ושנית, לא את החולה בלבד אנו הולכים לבקר אלא גם את השכינה, המרחפת על מיטת החולה... "חברו אליו האנשים והלכו עמו. כשראה אותם החולה, התאושש וישב על המיטה מפני הכבוד. לא עברו ימים מועטים והאיש התהלך ברחובות העיר, ומאז חזר בתשובה שלימה.

"בכולהן אחרטנא בהון"

את החשיבות של החרטה מתאר המגיד מדובנא במשל נפלא: רועה צאן אחד רעה את צאנו בכר המרעה, משהרגיש בעייפותו הניח את ראשו על מצע דשא ונרדם. הכבשים ניצלו את השעה הזו, פנו אנה ואנה עד שמצאו פרצה בגדר ונכנסו אל השדה הסמוכה, שם היה מרעה דשן וטוב יותר, ואכלו לתאבון, אך דא עקא היו אלה שדותיו של שר העיר, וכאשר ראו עבדיו כבשים זרות רועות בשדותיו – החרימו אותן והניחו אותן בין עדרי השר. משהתעורר הרועה משנתו גילה לתדהמתו כי הכבשים נעלמו... שאל וחקר את אשר ארע. וישב וחשב מה לעשות כדי לרצות את השר. שמע אותו רועה שכבר קרה מקרה כזה בעבר, ובעל הכבשים הגיש לשר שק סוכר והשר התרצה לו. שמח אותו רועה והזדרז אף הוא להביא לשר שק סוכר. כשהגיע לבית השר, אמרו לו כי השר נסע ויחזור רק מחר. בלית ברירה, הניח את שק הסוכר בחדרו של השר על השולחן, לקח את כבשיו ויצא לו.

כשחזר השר ושמע את כל אשר קרה התרגז מאוד וחמתו בערה בו וביקש להביא את הרועה אליו מיד. הרועה הגיע כשהוא רועד כולו. מיד פתח השר בדבריו ושאלו: "כיצד העזת להיכנס לביתי ולקחת הכבשים?"

"עשיתי כקודמי!" ענה הרועה. "שוטה שכמותך, וכי שק סוכר הנני צריך?! העיקר הם הבקשות והתחנונים שביקש קודמך, כששמעתי את תחנוני וראיתי כיצד מתחרט הוא באמת, כי אז סלחתי לו."

כך הוא הנמשל: גם אנו, כשאנו שבים בתשובה ומכים על הלב כפי שעשו קודמינו, זו לא הדרך הנכונה, עלינו להתחנן ולבקש על נפשנו בלב שבור ונדכא, כי אז ימחל לנו ה' על חטאינו ויקבל את סליחתנו.

מקובל על הרה"צ רבי יעקב אביו של הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין ז"ע, ששנים רבות היה חשון בנים רח"ל, וזכה בן כזה שהאיר את עיני העולם על ידי מעשה שהיה, במשך שנים רבות שימש רבי יעקב כשליח ציבור בביהמ"ד בימים הנוראים, שנה אחת בליל יום הקדוש ניגש כדרכו לתפילת 'כל נדרי' לפני התיבה, והאריך בתפילת הלחש של מעריב מעט יותר מהרגלו, דבר זה גרם לעורר כעסו של אחד העשירים שהיה מנכבדי הקהילה שנאלץ לחכות כל כך הרבה זמן על הש"ץ, ויהי כאשר פסע רבי יעקב את שלש הפסיעות בסיימו להתפלל, ניגש אליו

הרה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים ז"ע היה רגיל לספר ב'סעודת המפסקת' בערב יום כיפור, את המשל הידוע, שפעם היה בעל - בית שביום מן הימים נגנב ממנו תרנגול גדול שאהב וטיפח מאד, ואע"פ שניסה לתפוס את הגנב העלה חרס בידו, מאידך גיסא הגנב לא ידע איך לטפל בתרנגול ולא דאג לזונו ולפרנסו כהוגן, לכן נחלש התרנגול מיום ליום עד שבלית ברירה הלך לבית השחיטה כדי לשוחטו, ובהיותו עומד שם לפני השוחט נכנס בעל - הבית והכיר בתרנגול שלו, מיד התחיל לצעוק על הגנב שיחזיר לו את הגניבה, אולם הלה כפר במצח נחושה שלא היו דברים מעולם, והוסיף לראיה כדבריו, שהרי התרנגול שלו היה גדול ושמן ואילו התרנגול שבידו הינו כחוש וחלש, אך הבעה"ב לא ויתר וטען ששתי רעות עשה הגנב, גם נטל דבר שאינו שלו וגם הזיקו והכחישו, בראות השוחט את כל המהומה שלח את שניהם לפני רב העיר שיפסוק עם מי הצדק, מששמע הרב טענותיהם לא ידע מה להכריע, שהרי כל אחד טען טענת ברי 'כולה שלי', עד שעלה ברעיונו להוכיח את האמת מיניה וביה, שיתירו את החבל הקושר את רגלי התרנגול, ונחזי אנן למי ירוץ, ואכן כך עשו, וכמוכן שהתרנגול חזר מטבעו אל בעליו הראשונים.

ובזאת סיים את דבריו בדמעות שלישי, במשך כל ימות השנה מצליח השטן זה היצר הרע לצוד את האדם ברשתו, והוא מכחישו ומורט כנפיו על ידי שמכשילו בעוונות, אולם כבוא יום הכיפורים כאשר הקב"ה זורק על בני ישראל מים טהורים ומטהרם, ונפתחים כל החבילין דמעיקין של השטן וגונדא דיליה, מיד חוזר כל יהודי ורוץ אל הקב"ה באהבה ובחזרה.... (באר הפרשה)

בערב יום הכפורים אחד, נודע לרבי חיים מבריסק על בחור יהודי שנתפס למלכות בעלילה, והללו גזרו את דינו לתליה. החל רבי חיים לטכס עצה כדי להציל את הבחור ממות, ובשעה שהצבור כולו התכנס לתפלת 'כל נדרי', וכולם עמדו באימה ויראה ואמרו 'תפלה זכה', עלה על הבימה. כולם היו בטוחים כי הולך הוא לדרוש מענייני היום ולעורר את העם לתשובה, אולם לפליאתם רמז רבי חיים לשמש, והלה שלף גיליון נייר, קסת ודין, ורבי חיים חתם עליו את שמו. מיד לאחר מכן אמר: "ממנו תראו וכן תעשו, וכל אחד יחתום את שמו על הבקשה לחון את הבחור ולבטל את גזר דינו".

הזדרזו כולם לחתום על המכתב, אולם בינתיים החשיך היום וכמה מהמתפללים החלו לרטון: "הרי כבר התקדש יום הכפורים", אולם רבי חיים לא שעה לרינון, וגזר על הקהל כלו לחתום, ורק לאחר חתימתו של המתפלל האחרון, התייר להתחיל 'כל נדרי'. (שבת טיש)

"אנו מתירים להתפלל עם העבריינים"

אמר ה"בן איש חי", אין לך אדם שאין לו שעה, אפילו הרשע הכי גדול יש לו הרהורי תשובה אמתיים. לכן גם העבריינים מתפללים עם הציבור. פעם אחת פגשו אנשים את הגאון רבי חיים חזקיהו מדיני זצ"ל בעל השדי חמד, הולך בדרך כחום היום,

סיפורים נפלאים יום כיפור תשע"ח

למכבסה מעולה, עד שלא יישאר רושם מהכתם כלל וזהו "לפני ה' - תטהרו!" יש לטהר את הלב מכל וכל, לפני שבאים אל המלך! אבל מי יכול להיטהר לחלוטין? איה המכבסה שתכבס כן את ליבנו? הרי לנו בשורה נפלאה: הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו מוכן לטהרנו: "כי ביום הזה יכפר עליכם, לטהר אתכם מכל חטאותיכם" הוא עצמו מוכן לטהרנו, כדי שנוכל לבוא לפניו, להתייצב בפניו. הבה נעשה מאמץ לתיקון המעשים מצדנו, נמסור את ליבנו לבוראנו, והוא ברחמיו יטהרנו.

"ביום צום כיפור יחתמו"

מעשה בכפרי אחד ששם פעמיו ללכת לעיר הגדלה. הלך והלך והדרך נראתה בעיניו מתמשכת עד אין סוף. פגש הכפרי באיכר שבא לקראתו. פנה אליו הכפרי שואל: אמור נא לי בעוד כמה זמן אגיע לעיר? איני יודע, השיב האיכר. המשיך הכפרי בדרכו והנה שומע הוא את קולו של האיכר: בעוד כשעה תגיע לעיר! תמה הכפרי: זאת מנין לך? והרי רק לפני רגע אמרת שאינך יודע. השיב לו האיכר: אכן כן, כאשר שאלת אותי מתי תגיע לעיר לא ידעתי מה הוא קצב הליכתך, מהירה או איטית, על כן השבתי שאיני יודע. אולם עכשיו כאשר ראיתי כיצד אתה צועד יכולתי להעריך כי בעוד שעה תגיע לעיר. כן הוא גם הנמשל. האדם שב בתשובה בראש השנה אלא שאז עדין קשה לאמוד את דרכו האם יתמיד במעשיו הטובים ולא ישוב לדרכו הרעה חלילה... על כן גזר הדין לא נחתם אלא לאחר עשרת ימי תשובה כאשר מגיע היום הקדוש, יום הכיפורים, וכבר נראה כי אדם זה יתמיד בהנהגותיו הטובות, על כן מן הראוי לחותמו לחיים טובים.

"מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו"

שואל הגאון הגדול מאוסטרובצה: מה התפלל אברהם אבינו בשעת העקידה שעל זה אנו מבקשים שמי שענה לו אז יענה לנו גם עכשיו? אומר האוסטרובצער: אמנם יתכן כי ידוע שאברהם אבינו היה מזהיר את בני דורו שימנעו מלעבוד עבודה זרה או להעביר באש את בניהם ובנותיהם למולך, כי בימיו היה פרוץ מאד העניין הזה. ועכשיו ציווהו ה' יתברך לשחוט את בנו. חשש אברהם שמא ילעגו לו האנשים באמרם הלא גם אתה שוחט את בנך לאלוקיך, וזה היה ניסיון העקידה. ועל זה התפלל אברהם אל ה' שלא יהיה לשחוק בפי הבריות. ואכן, שייכת פה הלשון מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה.

אמר חתימה טובה

העשיר העונה עזות וחוצפה, וסטר לו על לחיו לעיני קהל ועדה, כשהוא נוזף בו בגאווה וכעס על שהקהל צריך לחכות כ"כ הרבה זמן, מיד רצו הקהל למחות באותו רשע אך רבי יעקב השתיק אותם, וכאילו לא ארע דבר התחיל לומר בנעימה את הפיוט 'עלה תחנונינו מערב', וגם בסיום התפילה לא התייחס כלל לכל אותה המאורע, רק בירך את כל המתפללים בברכת 'גוט יום טוב' וחזר לביתו.

לאחר זמן מה בהיותו שוקד על תלמודו שמע דפיקות על הדלת, וכשפתח את הדלת עמד שם אחד מעשירי העיר, שביקש ממנו למכור לו את זכות הביזיונות שספג היום ברבים, אך רבי יעקב השיב בתום לב, שאינו יודע על מה הוא שח, כי כבר בתוך כדי דיבור סלח ומחל לאותו עשיר בלב שלם ובנפש חפצה, ואין לו עליו שום טינה והקפדה בלב ח"ו. בלילה ההוא חזה רבי יעקב מחזה אלוקים בחלומו, וגילו לו שבשכר ווותרנותו יזכה להוליד בן שיאיר עיני ישראל בתורה, ואכן כעבור שנה נולד לו הרה"ק רבי אהרן הגדול זי"ע שהאיר את העולם בקדושתו. (באר הפרשה)

הרה"ק רבי שלום שכנא מפרוהבישט זי"ע היה אומר (משמיע שלום) כי המהלך בדרכיו ונפל בבוץ, אם יתחיל מיד לנקות עצמו ואת בגדיו, לא די שלא ינקה בזה את בגדיו, אלא הבוץ יתפשט יותר על הבגד וילכלכנו יותר, ומה יעשה אדם זה - ימשיך בדרכו כלא היה, ולאחר זמן כשיתייבש הבוץ, אזי בגרירה אחת יתפורר כל הבוץ ויפול מבגדו ללא כל עמל וזיע. כיוצא בו מי שיתבוסס ב'סור מרע' ויחשוב הרבה מעברו שלא טוב היה, לא די שלא ינקה עצמו אלא מסוכן הוא להתלכלך יותר, ומהי תקנתו, לא יתייחס כלל לעברו - ולא יעסוק בסור מרע כלל, אלא ילך בדרכו בעסק התורה והמצוות כאילו לא אירע דבר, ובבוא הזמן 'כשיתייבש' הבוץ, בגרירה אחת - בהרהור תשובה אחד כדבעי, ינקה ויפול כל הרע מאתו.

בסגנון זה אמר הגאון רבי גד'ל אייזנער זצוק"ל, במשל למי שנתלכלכו בגדיו ב'אפר' שריפה, שאם יתחיל לנקות עצמו על ידי שפשוף הבגד, אזי לא די שלא ינקה את עצמו אלא יטנפו בגדיו יותר, אל אכך יעשה - ינפח בפיו על האפר, ובנפיחה אחת יתפזר ויעוף כל האפר מבגדיו, ולדיין, המרגיש בנפשו כי נפשו נכתמה... לא יתמהמה ויתחיל לחשוב אודות עברו, כי נכשל בזה ובוזה, ובמחשבות מעין זה.

אלא ינפח פעם אחת ברוח פיו על כל ה'עבר', ויראה בעיני רוחו איך שכל עברו כאפר שכבר התפזר לכל עבר, ומעתה יעבוד את בוראו ויעסוק בתורה ויראה כמי שנולד זה עתה. (באר הפרשה)

"לפני ה' תטהרו"

אמר ה"ישמח משה" זצ"ל: אדם שנשפך לו מעט רוטב על מכנסיו והכתים, לא יצא לרחוב לפני שינסה להעביר את הכתם במעט מים. ואם הוא יזמן לאירוע מכובד הרי שהוא ישפשף את הבגד היטב, עד שהכתם כמעט ולא יראה. אך אם יזמן לבית המלך, בעניין שעבורו הוא חיים או מוות - ודאי ימסור את הבגד

לעי"נ
הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים יום כיפור תשע"ח

"במלהון איחרטנא בהון"

רבינו הרמח"ל רבי משה חיים לוצאטו זצוק"ל שואל בספרו מסילת ישרים כיצד מועילה התשובה לאדם אחרי שכבר חטא וזו לשונו: "והנה באמת איך יתקן האדם את אשר עיוות והרי החטא כבר נעשה? הרי שרצח האדם את חברו, איך יוכל לתקן הדבר הזה? היכול להסיר המעשה העשוי מן המציאות? ומסביר בהמשך שזה בעצם כמו בהתרת נדרים שהאדם שרוצה להתיר את נדרו חייב להביא לחכם "פתח" כלומר סיבה שאם היה יודע אותו מלכתחילה לא היה נודר, ואז החכם עוקר את הנדר למפרע כיוון שנתברר כאילו נדר בטעות, כך מסביר הרמח"ל שכשאדם שב בתשובה ומתחרט באמת על חטאו ומתברר למפרע שאם היה יודע אז מה שיודע היום לא היה חוטא, ולכן נעקר החטא למפרע כאילו לא חטא כלל! וע"כ אנו פותחים את יום הכיפורים בתפילת "כל נדרי" ומסיימים בפסוק: "ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר ולגר הגר בתוכם כי לכל העם בשגגה" שתחשב לנו עקירת הרצון כעקירת הנדר ויתכפר לנו.

"כי ביום הזה"

המשך חכמה (פרשת נצבים) כתב דברים נוראים וז"ל: "ולפי זה תסמר שערות אנוש, עד כמה גדול החשבון, שביום שאין השטן שולט, וגם היחיד נענה, ונקל לעשות תשובה, ובדבר קל יוכל לזכות לחיים הנצחיים, ולהיות אהוב למקום, אם חלילה לא יעשה תשובה, יוכל להיות העונש על העדר עשיית התשובה, כמי שייענש על כל חטאותיו! וכאשר מברך ברכת שהחיינו, שזה באמת שמחה אמיתית, שהקב"ה נתן יום סליחה לכל פשעי בני אדם להסיר מעליהם השטן, אם לא שב מדרכו הרעה, מוטב לו שלא היה היום הקדוש הזה, ומוטב לו שנהפכה שלייתו על פניו בערב יום הקדוש הזה! כי ביום הזה הכפיל עונשו לבלי קץ, בעונש חשבון העדר התשובה, ועל זה ידו כל הדווים!"
המשך חכמה' אומר דברים נוראים ומחרידים, אם אדם לא יעשה תשובה הוא מכפיל את עונשו לבלי קץ, ומוטב לו שנהפכה שלייתו על פניו בערב יום הכיפורים!
ר' איצ'לה בלזר היה אומר: ביום הכיפורים יש ים של רחמים, אך צריך זהירות שלא נטבע בו! (עבודת ימים הנוראים)

"וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הה כי יום

כיפורים הוא לכפר עליכם לפני ה' אלוהיכם"

שואל האור החיים הקדוש, מה השייכות בין הדברים, בגלל שהוא יום המכפר עוונות ישראל יהיה אסור לעשות בו מלאכה? בהקדם דברי הגמרא, שאסור לקרוא פסוקים אחרים בשעת ברכת כהנים, שהרי הקדוש ברוך הוא עסוק בברכת עמו ישראל, ולא יתכן שהאדם לא יאזין ויקבל את הברכה, מסביר האוה"ח הק' שביום הכפורים הקדוש ברוך הוא נותן הארה וכוח בעיצומו של יום, שיכפר ויטהר את עם ישראל, ואם עוסק במלאכה, הרי הוא מסיח דעתו מהכפרה באמצעות הזמן הקדוש. וזה לשון קדשו: 'כי עיצומו של יום מכפר, ויש לך אדם שהזמן

"האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין

מספיקן בידו לעשות תשובה" (יומא ה, ט)

ובשם גדול אחד שמעתי דפעם ראשון שאומר אחטא ואשוב הייתי אומר שרוצה לקיים מצות תשובה שהוא אחד מתרי"ג מצות אבל פעם הב' אין לו תירוץ זה לכך אין מספיקן בידו. (עיון יעקב יומא פ"ה ע"ב)

"בינונים תלויים ועומדים..."

העבודה שלנו עכשיו היא עבודה קשה, עבודה של תשובה, הגמרא אומרת שבימים אלו זה זמן של החזרה בתשובה של הבינוניים, כי מי שזכויותיו מרובים כבר נגזר עליו בראש השנה לחיים, ומי שחובותיו מרובים כבר נגזר עליו מיתה. אך בינוניים אלה שמחציתם זכויות ומחציתם חובות הם עכשיו תלויים ועומדים עד יום הכיפורים אם למיתה או לחיים. הקשה ר' איצ'לה בלאזר: ומה הבעיה בכך? אם חסר לו רק כדי שיהיה לו רוב זכויות ובשביל זה עד יום הכיפורים תולה לו? אם כן, שיעשה עוד מצווה אחת ויטה את המאזניים לצד הזכות, מדוע עליו להיות תלוי ועומד עד לאחר יום הכיפורים?
התירוץ לכך הוא: כי הרעיון מוטעה ביסודו. ראש השנה כבר חלף לו, אנו עומדים בשנה חדשה ובשנה חדשה החשבון של היום לא יוכל להשלים את החשבון של השנה הקודמת. על המצוות והעברות שעשיתי אני כעת לא יכול להוסיף, אני יכול להתחיל עם מצוות חדשות. הדבר היחיד שאני כן יכול לעשות עכשיו, היא תשובה. לתשובה יש כוח אדיר יותר ממצוות. איננו מבינים כיצד זה פועל, אבל תשובה יש בכוחה להכריע את כל החמישיים אחוז עברות שהיו לאדם, זוהי המתנה שהקב"ה נתן לנו.

"שטן ביומא דכיפורי לית רשותא לאיסטוני"

בעל אמרי השכל מפרש בדרך צחות את המאמר "שטן ביומא דכיפורי ליה רשות לאיסטוני", על פי מה שאנו רואים אצל בעלי לשה"ר, הלומדים פרטי הלכות לשה"ר, וכולם יודעים אותם שאינם מדברים לשה"ר, ובכל זאת בבוא איש לשאול אותם על איש אחד מה טיבו, יענו בפי תמים "מה אעשה, אסור לדבר לשה"ר". ודיו להכות במענה הזאת את האדם הנשאל עליו חרם, כי מובן שלמשיב יש ויש מה לדבר, אמנם אסור לדבר לשה"ר, כי זולת זאת היה עונה אינני מכיר אותו, כן גם השטן בבואו ביוה"כ לפני הבורא ית"ש אומר "לית לי רשות לאיסטוני" ולולא זאת הייתי מספר מהחדשות שראיתי היום בנהרדעא אבל מה אעשה פי סגור היום... וממילא עושה גם ביוה"כ עבודתו ומשטין ברמוז. (לקוטי בתר לקוטי)

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים יום כיפור תשע"ח

"ותשובה ותפילה וצדקה"

בראש השנה נקרא ונאמר: "ותפילה, ותשובה, וצדקה, מעבירין את רוע הגזירה". ואכן הצדקה והחסד הם מן הדברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה, מלבד הקרן הקיימת לו לעולם הבא. זכאי הוא בזכותם לשנה טובה ומבורכת! אבל השאלה הנשאלת היא: תפילה ותשובה, ניחא. אפשר לקיימן מיד, בו במקום, גם ביום הכיפורים, ולהעביר את רוע הגזירה. אבל צדקה - הרי הכסף הוא מוקצה, היא תאלץ להמתין עד לצאת היום הקדוש. ומה יהיה בינתיים? אולם יש לדעת כי זו טעות מרה וגורלית! טעות לחשוב, שהצדקה נעשית בפרוטות ושקלים בלבד! לא ולא! חיוך לשני, הוא צדקה. התעניינות כנה בשלומי, ויתור פעוט (כגון על מקום ישיבה, על מחזור תפילה, על פתיחת הארון, על עליה לתורה!!) הוא צדקה וחסד בל יתואר! וטעות לחשוב שצדקה וחסד הם רק לעניים ואביונים. גם לעשיר ולנכבד, גם לשכן ולשותף, גם לאחים ולאחיות, בין אבות לבנים. מילה טובה, חיוך קורן, עידוד ומחמאה - והעברנו את רוע הגזירה.

"באין מליץ יושר מול מגיד פשע"

אם רואה ומבין האדם שאין עליו מליצה ישרה ח"ו, מה עצתו, 'מול', יעמוד עצמו כביכול לנוכח פני ד', מגיד פשע, ויאמר כל פשעו ויתוודה על כל חטאותיו בינו לבין קונו, ויאמר חטאתי עוויתי פשעתי, כזאת וכזאת עשיתי, ואתה ברחמיך סלח לנו, ואז בוודאי השם יתברך שהוא אב הרחמן יכפר ויסלח לו. (ילקוט מאורי אור לר"ה בשם הרה"ק ממאקאריב זצוק"ל)

"שלא יצטרכו עמך בית ישראל"

השטן - אמר הרה"ק מבורשא - מביא לפני בית הדין של מעלה יהודי חוטא ומבקש להענישו. מה עושה המליץ שאין ביכולתו להכחיש שאכן הראשון חטא? הולך ומביא הוא יהודי אחר, גרוע יותר מהחוטא הראשון וטוען בפני בית דין של מעלה שלא ראוי לקרוא לראשון חוטא, שהרי יחסית לשני - הרי הוא צדיק. לאחר מכן הוא מביא יהודים נוספים שכל אחד גרוע יותר מחברו וכך פוטר אחד - אחד מדין שמים. כאשר הוא מגיע ליהודי החוטא שבכולם, הרי הוא מעמיד אותו לעומת גוי כלשהו, ויהודי לעומת גוי בוודאי הינו צדיק. כך מציל המליץ בשמי רום יהודים מדין של מעלה.

סיים הרה"ק מבורשא לבאר על פי זה תפילתו של הכהן הגדול ביום הכיפורים: "לא יצטרכו עמך בית ישראל זה לזה ולא לעם אחר..." (במחשבה תחילה)

"היום תאמצו"

בשולחן הטהור של מוצאי יום הכפורים תש"ע ישב הרה"ק מ"שומרי אמונים זיע"א בדבקות ובשמחה, וכך אמר: אנו מבקשים בראש השנה "אם כבנים אם כעבדים" ואני מבקש ממך אבינו שבשמים: "היום תאמצו", אם לא כבנים, לפחות תקבל אותנו כבנים מאומצים.

אמר חתימה טובה

מכפר עליו והוא עסוק במלאכתו??? והמשכיל על דבר עיצומו של יום, לבבו יבין המכפר, כי הוא האדון המאיר היום, לסגל סגל דבר זה. עכ"ל.

ומן הראוי להביא כאן סיפור מבהיל על רבי כליפא נ' מלכא, (שמרן החיד"א כותב עליו 'החכם השלם הישיש ונשוא פנים החסיד המלומד בניסים', ויש אומרים שהוא היה נשוי לאחותו של רבנו האור החיים הקדוש)

רבי כליפא התגורר באגאדיר, וזולת היותו חכם הרזים, נחשב בין הנגידים עד לאותו מעשה שהיה: פעם נועדו להגיע כמה ספינות מלאות מסחורתו לנמל אגאדיר ביום הכיפורים, והמדובר היה בעסק גדול שרוב הונו הושקע בו. נכנסו אנשי הנמל לבית הכנסת והחלו להטרידו בשאלות, וראה רבי כליפא שהוא קרוב להסיח את דעתו מהיום הקדוש. מיד נשא תפילתו וביקש: 'רבנו של עולם, ראה הבלי עולם שמטרידים אותי בעבודתך, יהי רצון שתטבענה כל הספינות ותרדנה למצולות'. נתקבלה תפילתו, ובתוך שעה קלה התחוללה סופה והספינות טבעו. בכך איבד את רוב רכושו ונזקק להיתמך בתמיכת נגידים.

(אור החיים ויקרא כג, כז; נר המערבי - עמ' כז)

"ועניתם את נפשותיכם"

אמר הרה"ק רבי יצחק מאמשינוב זי"ע: מובא בשל"ה הק' אחד מהטעמים למצות אכילת ערב יום כיפור שהוא מטעם סעודת יום טוב. ופלא שמאותו פסוק שלומדים ממנו ענין אכילת ערב יום כיפור ('ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש'), לומדים גם שתוספות יום הכיפורים דאורייתא, ורואים מזה שאין נפקא מינה אם מתענים או אוכלים, רק העיקר אז מ'מיינט עס עהרליך איז אלעס גוט... ובלבד שיכווין לבו. (ימות עולם עמ' ריא, בשיחה עם כ"ק הפני מנחם מגור)

"ועניתם את נפשותיכם"

העניין נתבאר היטב במשנת הרה"ק רבי לייבל איגר זי"ע שכותב וזלה"ק: לא נמצא עוד שיהיה מצוה בשום זמן על אכילה כמו בערב יום הכיפורים, הגם שיש מצוה על אכילת מצה, מ"מ אינה על ריבוי אכילה, כי די בכזית מצה בלילה הראשונה שהכתוב קבעה חובה, ותיכף ביום הסמוך לו המצוה להיפך, להתענות בכל ה' עינויים, שזהו ענין פלא.

כי זהו עיקר המכוון, שאין לנו שום דעת והשגה מצד עצמינו, רק אנו נמשכים אחר רצונו יתברך, אף שאין אנו יודעים כלום אנו סומכים עליו יתברך שבוודאי רצונו וחפצו יתברך רק להיטיב לנו. כמו התינוק המשכיל, שאין משתמש בדעת עצמו כלל, רק בדעת אביו, שאם נותן הכף לתוך פיו הוא אוכל, וכשמונע ממנו הוא גם כן מרוצה מאוד, כי הוא סומך על דעת אביו.

ועל זה מורה ענין ב' ימים האלו, שלא להמשך אחר הנאות עצמו, וגם שלא לחשוב שזו תכלית המכוון לענות עצמו, כי יש עת שרצונו יתברך הוא שנאכל ונשתה דייקא, רק למשוך בהכל אחר רצונו יתברך, בלי דעת והשגה מצד עצמו כנ"ל, וזהו להפליא.

(תורת אמת ערב יום כיפור שנת תרכו)

גליון רע"ז
שנה ז' תשע"ח

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תודה למשפחת קלייטן על האישור לשרתמש בתמונה

סיפורי חז"ל

דג בשנים עשר דינרים

אמר רבי תנחומא: מעשה היה ברומי בערב יום הכפורים, והיה שם חייט אחד איש ישראל והלך ליקח לו דג שמן לכבוד היום, נודמן הוא ונערו של אפרכוס שהיה מושל המדינה, ושניהם היו עומדים על המקח, והיה זה מעלה בדמים וזה מעלה בדמים עד שהגיע לשנים – עשר דינרים, ונטלו אותו חייט, באמצע הסעודה שאל אפרכוס את נערו: למה לא הבאת לי דג? אמר לו: מרי, לא אשקר לך, הלכתי ולא היה שם אלא דג אחד, ונודמנתי אני ויהודי אחד לקנות אותו, והיה מעלהו בדמים ואני מעלה בדמים, עד שהגיע לשנים עשר דינרים, מה היית מבקש שאביא לך דג בשנים – עשר דינרים? שאל הנער. שאל אותו: מי הוא? אמר לו: אדם פלוני. שלח אחריו ובא לפניו, אמר לו: מה ראית חייט יהודי שאכלת דג בשנים – עשר דינרים? אמר לו: אדוני המושל, יש לנו יום אחד, שכל החובות שאנו עושין כל ימות השנה הוא מכפר עלינו, ובשעה שהוא מגיע אין אנו צריכין לכבודו? אמר: כיון שהבאת ראייה לדבריך הרי אתה פטור, מה פרע לו הקב"ה? הלך ופתח אותו דג, וזימן לו הקב"ה מרגלית טובה, והיה מתפרנס ממנה כל ימי חייו.

(עפ"י בראשית רבא י"א – ד')

פרשת השבוע

בין ישראל לעמים

ביום כיפור בין הערביים בהפסקה שלפני תפילת נעילה, היה נהוג בבעלזא, שנכרי נכנס ומדליק נרות ביהכ"נ להאיר להם לצורך התפלה. הרבנית שאלה פעם את בעלה הקדוש השר שלום זיע"א, אולי מן הנכון הוא לא לסמוך על ההיתר (ראה שערי תשובה אור"ח סימן תרי"ג) ולהכין נרות ארוכים שידלק עד מוצאי החג, ואזי גם לא יצטרכו להכניס גוי בביהמ"ד ביום קדוש ונורא זה. השיב הרבי: רוצה אני שיכנס גוי לביהכ"נ, שיראה השי"ת ההבדל בינינו. ופעם אמר, בעת שבא נכרי לביהכ"נ ורואה את ישראל עומדים בתענית ובתפלה, מתפעל הוא ואומר ראויים הם לשנה טובה וביום כזה צריכים אנו אף ללימוד זכות של נכרי.

היום תאמצנו

מסופר: בשנה אחת ישב הרה"ק בעל ה"חוקי חיים" מ"שומרי

אמונים" זיע"א בשולחן הטהור של מוצאי יום הכפורים בדבקות ובשמחה, וכך אמר: אנו מבקשים בראש השנה "אם כבנים אם כעבדים", ואני מבקש ממך אבינו שבשמים: "היום תאמצנו", אם לא כבנים, לפחות תקבל אותנו, "כבנים מאומצים".

לשמחה זו מה עושה

פעם אחת בערב יום הכפורים התהלך הבעש"ט הקדוש זיע"א שמח וטוב לב, שאלוהו לשמחה זו מה עושה? שהרי ממה נפשך אם עומדים אנו לפני חריצת דיננו, בוודאי שאין מקום לשמחה, שמה נצא חייבים, ואם השמחה באה כדי להראות שבטוחים אנו שנצא זכאים, הרי יש בכך משום גאווה. נענה הבעש"ט הק' ואמר: ייצא דיננו ביום הדין כפי שייצא, אף על פי כן עלינו להיות מלאי שמחה על עצם הדבר שיש דין ויש יום דין, על כן שמח אני.

זמני השבת

זמני יציאת החג

ירושלים: 7:02 ת"א: 7:04 ר"ת: 7:42

יום הכפורים

זמני כניסת החג

ירושלים: 5:51 ת"א: 6:06

הא לך אבינו שבשמים את כל המחזור כולו

היה זה ליל כל נדרי, הבעל שם טוב הקדוש זיע"א עמד בבית מדרשו, לבוש בקיטל ועטוף בטלית, והתכונן לתפילת יום הכיפורים. פתאום נראה כאילו צל עובר על פניו הקדושים, ניכר היה כי משהו מעיק על הבעש"ט, אך איש לא העיז לשאול אותו על כך, את תפילת כל נדרי אמרו בכוונה גדולה, לאחריה לפני תפילת ערבית הכריזו על הפסקה קצרה, הבעש"ט עמד על עמדו שקוע בהרהוריו, עד שפתאום השתפך על שפתיו חיוך רחב, וראו עליו כי הוא מלא שמחה, וציוה להמשיך ולהתפלל תפילת ערבית. במוצאי יום כיפור היה הבעל שם טוב במצב רוח מרומם, והוא סיפר לתלמידיו את הסיפור הבא: בכפר אחד היה גר פעם חוכר יהודי, הוא היה יהודי נעים הליכות ובעל האחוזה אשר החכיר לו את אדמותיו, העריכו מאד והתייחס אליו כאל ידיד איש. חוכר זה נפטר פתאום ביום בהיר אחד והותיר אחריו אלמנה צעירה וילד קטן, לא עברו ימים מרובים עד שגם האלמנה נפטרה מרוב צער, והילד הקטן נותר יתום מאב ואם. בעל האחוזה שהיה כאמור ידידו של החוכר היהודי לקח עתה את היתום הקטן אליו, ילדים משלו לא היו לו והוא נקשר בעבותות האהבה אל הילד היהודי הקטן, בו טיפל כאילו היה בנו יחידו. כך עברו שנים אחדות הילד גדל בביתו של בעל האחוזה הנוצרי בעושר ומותרות, ולא ידע כלל על מוצאו היהודי.

פעם אחת כאשר שחק עם ילדים אחרים שבאו עם הוריהם לביקור אצל בעל האחוזה, נפלה קטטה בניהם ואחד הילדים האורחים קרא לו שויד (יהודי), באומרו כי הוא איננו בנו של בעל האחוזה, וממילא אינו אחד משלהם היות והוריו היו יהודים. הילד רץ מיד אל בעל האחוזה ושאלו לפשר הדבר, האם זה נכון מה שהילד אמר לו? מה זה איכפת לך בני מה שילד קטן מדבר? ניסה בעל האחוזה להרגיעו ולהסתיח את דעתו, אתה הלא יודע כי אני אוהב אותך כאילו היית בני יחידי, ואני גם קבעתי אותך כיורשי היחידי, לכשתגדל יעבור הכל אשר לי, כסף וזהב, שדות וכרמים, הכל יעבור לרשותך, הילד, שכאן נקרא לו יוסלה, ביקש את בעל האחוזה שיספר לו קצת על הוריו, מי הם היו? ומה היו מעשיהם? ובעל האחוזה סיפר לו, כי הוריו היו אנשים ישרים, יהודים חרדים שנמנו על ידידי הטובים, אולם הוא הוסיף, כי הם היו עניים מרודים ולא השאירו לך דבר מלבד איזה ספר ישן ושקיק בלוי ומיושן, יוסלה ביקש לראות את הדברים שהוריו השאירו עבורו, ובעל האחוזה שמר על הדברים בעל מוכרת, הראה לו שקיק של טלית ישן נושן, וספר עבה שהיה מחזור של הימים הנוראים, יוסלה פתח את המחזור אולם הוא לא ידע לקרוא בו מלה אחת, הוא גם לא ידע למה משמש השקיק, למרות זאת הוא ביקש מבעל האחוזה שיתן לי את הדברים הללו, ולאחר שמבוקשו ניתן לו הוא שמר על המחזור והשקיק מכל משמר, והם היו בעיניו מבלי לדעת למה ומדוע כמשהו קדוש שיש לנהוג בו כבוד.

עברו ימים אחדים, ויוסלה יצא לטייל בכפר, בהלכו אנה ואנה הוא ראה יהודים אורזים חפציהם ומתכוננים לנסיעה, אתם נוסעים אולי ליריד? שאל אותם יוסלה שנחשב על ידי תושבי הכפר הגויים כבנו של בעל האחוזה, "לא" השיבו לו היהודים אין אנו נוסעים הפעם ליריד, אנו נוסעים לראש השנה לעיר הסמוכה כדי שנוכל להתפלל יחד עם כל היהודים, מה זה ראש השנה? שאל אותם הילד, והיהודים סיפרו לו כי

ראש השנה הנו יום הדין, בו מבקשים היהודים מהקדוש ברוך הוא שיתן להם שנה טובה ומתוקה, בגשמיות וברוחניות, היהודים הסתכלו על יוסלה בעיניים מהן ניבט העצב וההשתתפו בצערו, יוסלה הרגיש בעליל כי היהודים מרחמים עליו, אולם הם פחדו מבעל האחוזה, ועל כן לא יכלו לומר לו יותר. בלב בלתי שקט חזר הילד לבית בעל האחוזה, הוא לא מצא לעצמו מנוח, משהו טמיר ונסתר משך אותו אל היהודים, הלא יהודי הנהו. בלילה ההוא הוא חלם חלום בו ראה את אביו המנוח שאמר לו: "יוסלה בני הלא אתה יהודי, לך לבית הכנסת להתפלל יחד עם כל היהודים והשם יתברך יאזין לתפילתך". הילד לא ידע מה לעשות עם עצמו, החלום לא עזב אותו, במשך כל היום הסתובב סהרורי מבלי יכולת להחליט מה לעשות. בלילה הוא שוב חלם חלום והפעם באה אליו אמו בחלום ואמרה לו: "בני יקירי, אתה הלא יהודי, מקומך בין אחיך היהודים ולא בביתו של בעל האחוזה הנוצרי. היום הוא ראש השנה בעולם כולו, עזוב את הבית המפואר בו אתה נמצא בעל כורחך, ולך אל אחיך היהודים, עדיין אינו מאוחר מידי".

עצוב ומדוכה הסתובב יוסלה למחרת היום ולא מצא לעצמו מקום בטירת בעל האחוזה, למולו נסע בעל האחוזה לציד ונעדר מביתו, כך שיכול היה להרהר כל היום בחלומות המוזרים שפקדו אותו, מבלי שאיש יפריע לו בכך, משהו פנימי משך אותו לעיר, אל אחיו היהודים, משהו שהוא בעצמו לא ידע את טיבו. הוא לא יכול היה להחזיק מעמד יותר, ובהחלטה נחושה הוא לקח את שקיק הטלית ובו המחזור שקיבל ירושה מאביו, ויצא לדרך אל הלא נודע. ימים אחדים הוא נדד בדרכים עד שהגיע לעיר הגדולה, שם שאל איפה בית הכנסת היהודי? יהודים טובים קיבלו אותו בסבר פנים יפות והסבירו לו איך להגיע לבית הכנסת. יוסלה הגיע לבית הכנסת לפנות ערב, עייף, ושבור ורצוף, היה זה ליל יום כיפור, בעת תפילת "כל נדרי". היהודים בבית הכנסת עמדו עטופי לבנים והתפללו בכוונה ובדבקות, הנער היהודי האזין לתפילות של בעל התפילה והמתפללים והן נגעו ללבו, גם לבו הצעיר רצה להשתפך בתפילה מתוקה לפני רבונו של עולם, אולם הוא לא ידע איך מתפללים. כאב הלב של יוסלה היהודי התועה והיתום קרע שחקים.

גם אותו, המשיך הבעש"ט הקדוש את סיפורו אפף צער גדול על גורלו של הנער היהודי, וחששתי שמא יתערב השטן ויגרום לנער המסכן לברוח מבית המדרש כמבוהל, ויאבד ח"ו לכלל ישראל. אולם פתאום פתח הנער את המחזור אשר הביא איתו בשקיק שאביו השאיר לו למוכרת יהודית, פתח אותו ואמר בלב נשבר ונדכה: "רבונו של עולם, אינני יודע מה להתפלל ואיך להתפלל, מה לומר ומה לבקש, הא לך אבינו שבשמים את כל המחזור כולו, ויהי רצון מלפניך כאילו התפללתי כמו שצריך. באומרו זאת שיקע יוסלה את פניו במחזור הפתוח ודמעות רותחות פרצו מעיניו.

דמעות עמדו בעיני התלמידים משיים הבעש"ט את סיפורו, ומעת לעת בשעת התפילה שעה שנזכרו בקורותיו של הנער היהודי התועה, שהגיע אל המנוחה ואל הנחלה, הרהרו: רבונו של עולם, הרי אנו לפניך כאותו נער תועה, וכי יודעים אנו כיצד להתפלל וכיצד לכוון את הכוונות הטהורות של התפילות? הא לך השם יתברך כל הסיפור, בו מצויות כבר כל התפילות וכל הכוונות. קבל תפילותינו הבאות מעומק הלב ותן לנו שנה טובה ומבורכת גמר חתימה טובה.

משל ונמשל

קבלה על העתיד

משל לעשיר שהיה לו בן עצל ולא יוצלח. יום אחד אמר לו האב: "קח את הפמוט הישן אל הצורף. קניו התעקמו והוא איבד את צורתו. הצורף כבר ידע מה לעשות בו!" הלך הנער אל הצורף. הלה סקר את הפמוט המעוות, הניחו על הסדן, היכה בו בפטיש הכבד אחת ושתיים, עד שהפכו לפיסת כסף רקועה. אחר הניחו בערימה שבירכתי החנות ואמר: "בוא בעוד שבוע ותקבל פמוט לתפארת. אך אל תשכח להביא עמך מאה דינרים!" תמה הנער וניצנץ בו רעיון. שב לאביו ואמר: "אבא, מצאתי אומנות נקיה וקלה! הלווה לי כסף לפתוח את העסק, וראה איך אתעשר!" שכר הנער חנות והזמין שלט מפואר: "צורף מומחה. מתקן כלים שבורים, סדוקים ומעוותים". קנה סדן ופטיש כבד, וחיכה לקונים. השלט הביא אותם בהמוניהם. זה הביא חנוכיה וזה פמוט, זה גביע וזה כלי לבשמים. הוא קידם את פניהם בארשת בוטחת, הן כבר למד את המלאכה! הניח את הכלים על הסדן, היכה בפטיש אחת ושתיים, הפך אותם למשטח חסר צורה ואמר: "בואו בעוד שבוע ותקבלו כלים לתפארת. ואל תשכחו להביא עימכם את הכסף! לערב, שאלו אביו על עבודתו. "מה אומר לך, אבא, אומנות נקיה וקלה מזו אין בנמצא! בשבוע הבא אהיה אדם עשיר!" השבוע עבר ביעף, ועסקיו של הצורף החדש שגשגו. ידיו היו מלאות עבודה. עמד ועשה ריקועים, רידד כלים מכלים שונים, והניח את הטסים בירכתי החנות. ואז שבו הקונים, והכסף בידיהם. הנער פנה לירכתי החנות, פשפש בערימת הגרוטאות ומצא את הטסים המרודדים ארשת תמיהה הצטיירה על פניו. הוא שב אל הקונים והודיע בפליאה: "קרה כאן משהו מוזר! הטס לא הפך לפמוט". "מה לא הפך?", שאלוהו. "זה. הפמוט הישן שלכם!" גמגם הצורף. "וכיצד רצית שייהפך", חקרו האנשים. "מה פירוש, הרי אני עשיתי את שלי. רידדתי אותו כמו שראיתי אצל הצורף הוותיק, והנחתי אותו בירכתי החנות כפי שהוא עשה. אמרתי לכם לבוא בשבוע הבא, כמו שהוא אמר. וראו, דבר לא קרה..." האנשים לא ידעו אם לצחוק או לרגוז, לחייך או לבכות. בחרון ובוזעם פנו לאביו של הנער הבער, ששילם את הנזקים, ויותר לא דחק בבנו לפתוח עסק משלו. התייפח המסכן: "אבל אבא, באמת, עשיתי ככל אשר עשה הצורף ההוא!" ענהו האב: "עשית את השלב הראשון במלואו. אבל כאשר היכה הצורף על הכלי, הוא הרס על מנת לתקן. לאחר מכן ישב שעות ארוכות ורקע, גילף, עיצב והלחים, עד שיצר פמוט לתפארת! אבל אתה הסתפקת בהכאה. כלום חשבת שהפמוט ייעשה מאליו?!"

הנמשל: ביום הכיפורים מכים אנו "על חטא". פוסלים אנו את מעשינו הקודמים ומצטערים עליהם. אך אין זו אלא מחצית העבודה. עתה עלינו לבחור בדרך חדשה וטובה.

למה המתין רבי לוי יצחק בערב יום הכיפורים

ערב היום הקדוש בעיר בארדיטשוב. אווירת חרדה מהולה בהתרוממות-רוח אפפה את העיר, יהודי העיר סמכו על רבם הגדול, אוהב ישראל וסנגורם, הרב הקדוש רבי לוי יצחק זיע"א, שבתפילותיו ובמעשיו ישפיע על כולם שנה טובה ומתוקה. בלילה הקודם מסר השמש בקודש את סדר-היום המיוחד שלפיו ינהג הרבי בערב יום-הכיפורים. מיד לאחר תפילת שחרית יחל הרבי בקבלת פתקאות (קוויטלאך) 'פדיונות-הנפש' מאת הציבור, עד שעת תפילת המנחה. כמו-כן הודיע השמש בשם הרבי, כי השנה נדרש כל אחד שנותן פתקה, לצרף אליה גם מטבע של רובל שלם לצדקה, עבור כל שם שמזכיר.

הסכום הנדרש, רובל שלם, היה גבוה במקצת לרבים מבני העיירה העניים. אך הכול ידעו כי הנתיב לספר החיים חולף דרך מפתן חדרו של הרבי, ומי הוא זה אשר יחסוך בממון בשעה שמדובר בספר החיים. שעות ארוכות ישב הרבי בחדרו וקיבל אנשים שהגיעו לא רק מקרב תושבי בארדיטשוב. בין הבאים הייתה גם אשה אלמנה, תושבת בארדיטשוב, שבאה בלוויית בנה הקט. בכניסתה אל חדרו של הרבי הושיטה לו את פתקתה בצירוף רובל. הרבי נטל את הפתקה ועיין בכתוב בה. הביט במטבע המונח על השולחן ואמר: "ודאי תרצי שגם בנך ייכתב איתך בספר החיים. אם-כן, עלייך להוסיף עוד רובל עבורו". "בסדר רבי, אביא עוד רובל אחד", מלמלה האלמנה, ופנתה בצעדים מהוססים לצאת את החדר. כשיצאה מהבית פרצה האלמנה בבכי נרגש. מניין תיקח עתה עוד רובל שלם? שאלה את עצמה בייאוש. הלוא גם את הרובל הראשון לא השיגה בקלות! בנפש עגומה שבה האשה לביתה העלוב והחלה לטכס עצה. היא חיפשה אחר חפצי-ערך שעוד נותרו בביתה, כדי למשכנם ולהשיג תמורתם הלוואה, אך בבית כבר לא נותר דבר. שעת המנחה הגיעה. הכול המתינו לכניסתו של הרבי לתפילה. אך הדקות נקפו והרבי עדיין מתמהמה בחדרו. כעבור זמן ביקש הרבי כי לא ימתינו לו, והקהל שהתפלל מנחה מיהר לביתו לסעודה המפסקת. השמש נעה במהירות מערבה. בעוד שעה קלה יתכנסו כולם בבית-המדרש לתפילת 'כל נדרי'. אך רבי לוי-יצחק נשאר ספון בחדרו. ממתין.

לפתע הגיעה האלמנה. מתנשמת ומתנשפת ביקשה להיכנס בדחיפות אל הרבי. עיניה הדומעות לא אפשרו לשמש לסרב לה. היא הניחה על השולחן קומץ מטבעות. "רבי, חצי רובל יש כאן. זה מה שהצלחתי להשיג. הלוא את יודעת שנדרש רובל שלם לכל נפש!", פנה הרבי אל האשה. האלמנה לא החזיקה מעמד ופרצה בבכי מר. "לא יכולתי, לא יכולתי", התייפחה, "פשוט אין לי יותר". עיניו של הרבי הוסיפו להפיק רוך וטוב-לב, גם כאשר אמר את המלים הקשות: "אם-כן תיאלצי להסתפק בשמך בלבד. גופה של האלמנה המסכנה נתקף רעד. בכי עמוק חנק את גרונה. היא לא הצליחה להוציא הגה מפיה. כל אותה שעה הביט בה רבי לוי-יצחק בחמלה רבה, ונראה היה כי גם הוא אינו מצליח לעמוד בפני בכייה. לפתע, מתוך הבכי, זעקה האלמנה: "רבי! אינך יכול לרשום בספר החיים אלא אחד משנינו, אם-כן, מוותרת אני על עצמי ועל חיי, ובלבד שתירשום את בני! רשום אותו, את ילדי הקט! שיזכה הוא לחיים טובים!". בת-שחוק עלתה על פניו של רבי לוי-יצחק. למילים האלה חיכה כל היום. "לכי לשלום, יהודייה טהורה", אמר לאלמנה, "הקב"ה ייתן שנה טובה גם לך וגם לבנך".

כשהלך אותה שנה רבי לוי-יצחק לתפילת 'כל-נדרי', היה אחוז כולו אש-קודש. כל העת לא פסק פיו מלומר בקול רם: "ריבונו של עולם, זועק אני אליך, בדם נפשה ובדמעותיה של אותה אלמנה אומללה, אנא, אבינו היקר, וותר על כל חשבונותיך והתחשבניויתך איתנו. הנח הצידה את כבודך ואת שמך הקדוש, כאותה אלמנה שויתרה על עצמה. הצל את בניך, את עם-ישראל, וחתום אותם לשנה טובה ומתוקה..."

צ'ין אדם לחברו

למנוע נזק מיהודים

מסופר על הגה"ק רבי ישראל סלאנטער זיע"א, שפעם ראו אותו בערב יום הכיפורים כשהוא לוקח פטיש ועולה לעזרת הנשים, ומכניס את המסמרים אשר בלטו מן הספסלים, כדי שהנשים הבאות לבית הכנסת להתפלל לא ינזקו מהמסמרים הבולטים.

ניצחוני בני

סיפר הרה"ק ה"אמרי אמת" מגור זיע"א: יהודי אחד נצחני, זה היה פעם בערב יום הקדוש כשנכנסתי לחדרי, והנה יהודי ניגש אלי ומוסר לי פתקא (קוויטעל), מרוב טרדותי אמרתי לו: "תאמין לי שאין פנאי אף רגע אחד". ענה היהודי המיוסר ואמר: "לי יש זמן למעלה מעשרים שנים לטפל בביתי החולנית שהעניק לי הקב"ה, ואילו לרבי אין בשבילה אף רגע אחד", אמרתי לו: "ניצחוני בני, ניצחוני".

החסד הגדול ביותר

פעם סיפר הגה"צ רבי משה קרלינסקי זצ"ל: ביקרתי אצל הגאון רבי יחיאל מיכל גורדון זצ"ל ראש ישיבת לומזה, ביום האחרון לחייו, מצאתי אותו שוכב מיוסר ביסורים קשים ומרים, ואז אמר לי: דע לך, כי החסד הגדול ביותר שאפשר לגמול ליהודי, הוא לעזור לו בשידוכים ולהציע הצעת שידוך ההגונה לו. שזו עשיית טובה לאדם לכל ימי חייו.

סגולה בדוקה למעוכבי שידוך מהספר "ברכי נפשי" של הגאון ר' יצחק זילברשטיין שליט"א "כדי להגיע אל הרגע הנכסף שבו נכנסים הילדים בברית האירוסין, יש להשקיע רבות בתפילות ובתחנונים, אין דבר שבכוחו לסייע למעוכבי השידוכין יותר מאשר תפילה. כדאי להביא בהודמנות זו את הסגולה שהשמיע הגאון רבי שמחה קסלר זצ"ל, רבה של קרית ספר, ומי שביהן במשך שנים כרב בית הכנסת 'אגודת רעים' בבני ברק, בתקופה מסוימת היו בקהילתו שבבני ברק, כמה מעוכבי שידוך. לפני תפילת נעילה, קם רבה של הקהילה וניגש אל שליח הציבור שהיה אמור לעבור לפני התיבה, ואמר לו שיכוון היטב ב'נעילה ויבוא', 'במילה 'לטובה'... בשנה ההיא, כך ספרו חברי הקהילה, באו כל המעוכבים בברית הנישואין.

שמענו על קהילה קדושה נוספת בארץ ישראל, שבה היו שש משפחות שלא הצליחו במשך שנים לשדך את ילדיהן. בני הקהילה שמעו על הסגולה של הרב קסלר, והחליטו לפעול לפיה. הש"ץ שעבר לפני התיבה בתפילת נעילה בקהילה ההיא, היה תלמיד חכם מופלג במיוחד, וירא שמים מרבים. לפני שניגש לעמוד ביקשו ממנו לכוון כנ"ל. ואכן, בהגיעו למילה 'לטובה' התפרץ בבכי במשך כמה דקות, ולא יכול היה להמשיך בתפילתו. באותה שנה התארסו כל שש מעוכבי-השידוכין בקהילה ההיא, ללמדנו כוחה של תפילה.

תילולא דצדקיא

שבת קודש יום הכיפורים י' תשרי רב אחאי בריה דרבה בר אבוהו (ד"א-רע"א) הרה"ק רבי משה יצחק (ר' איציקל) מפשעווארסק ב"ר נפתלי (תשל"ז) הרה"ק רבי שמעון נתן נטע ב"ר משה מרדכי מלעלוב (תש"ע)

יום ראשון י"א תשרי

רב טביומי דהוא מר בר רב אשי (ד"א-רכ"ה) רב הונא בריה דמר זוטרא (ד"א-רכ"ז) הרה"ק רבי צבי אריה מאלק ב"ר גדליה (תקע"ב)

יום שני י"ב תשרי

הרה"ק רבי אברהם המלאך ב"ר דוב בער (תקל"ז)

הרה"ק רבי שמואל ב"ר מנחם מענדל המוהר"ש מלויבאוויטש (תר"מ) הרה"ק רבי יחיאל מיכל ב"ר משה מזוויהל (תרט"ז)

יום שלישי י"ג תשרי

רבי שלום שכנא מפראהביטש ב"ר אברהם המלאך (תקפ"ח) הגה"ק רבי עקיבא אייגר ב"ר משה (תקצ"ח) הרה"ק רבי מנחם מענדל מדעש ב"ר יחזקאל (תרמ"ה)

יום רביעי י"ד תשרי

הרה"ק רבי ישראל ב"ר שבתי מקאזניץ (תקע"ה)

הרה"צ רבי יוסף צבי ב"ר ישראל דושינסקי אב"ד ירושלים (תש"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטובין שליט"א מח"ס "גם אני אודך" ולפרסם יוסף הדרום על המעשים.

יום הכיפורים

(א) כשמפייס חבריו, צריך לפרט לחבריו במה שחטא לו, ואם חבריו יתבייש מזה כשיפרט החטא, לא יפרט החטא, רק יבקש מחילה בסתמא. (שו"ע הרב סימן תר"ו סעיף א')

(ב) צריך להתוודות במנחה קודם סעודת המפסקת. (שו"ע אור"ח סימן תר"ז סעיף א') (ג) צריך להתוודות מעומד, ולא יסמוך עצמו על שום דבר, שאם ינטל אותו דבר יפול. (שו"ע שם סעיף ג', ובמשנה ברורה שם ס"ק י')

(ד) בשעת הווידי יכופף גופו כמו במודים. (משנה ברורה שם)

(ה) נוהגים ללקות מלקות ארבעים אחרי תפילת מנחה. (שו"ע אור"ח שם סעיף ו')

לע"נ

מרת פייגא מלכה שיינברגר ע"ה
ב"ר יהודה לייב זצ"ל
נלבע י"ד תשרי תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

יום הכּפּוּרִים | תשע"ח

אָסוּר לְקַרְא בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשׁוּמַר עַל קְדוּשַׁת הַגְּלִיוֹן

יוצא לאור 8" בית הכנסת שכולנת עין חמד - אגשרת ציון

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

יום הכּפּוּרִים – מְחִילָה אִמְתִּית

"כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהַר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לְפָנַי ה' תְּטַהְרוּ" (ויקרא טז, ל)

אותך ולהבריא אותך.

כך בדיוק הוא מצבו של אדם שנכשל בעבירה. הנזק שמביא עמו החטא הוא כפול: חילול שם שמים, וכתם על נשמת החוטא.

אך כאשר אדם מגיע לפני ה' לבקש את סליחתו על חילול שמו, מיד מתמלא בורא העולם עליו רחמים, ובנוסף למחילת העוון, הרי הוא מנקה אותו מהלכלוך, שדבק בו על ידי החטא.

על פי זה מבאר ה"יטב פנים" את הפסוק "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם, לפני ה' תטהרו" (ויקרא טז, ל).

כלומר, אם אדם בא ביום הכיפורים מתוך מטרה לבקש את מחילת הקדוש ברוך הוא על אשר פגע בכבוד שמים "לפני ה' תטהרו", אזי הוא זוכה גם "יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם", ובורא עולם מנקה את האדם מהלכלוך, שדבק בו, בשל החטאים שעשה.

יהי רצון, שנזכה לשוב בתשובה שלמה לפני בורא העולם ונבקש מחילה, סליחה וכפרה על מעשינו הנלוזים, ובורא העולם יסלח ברחמיו המרובים ויטהרנו ממעשינו ונזכה לחתימה טובה לשנה טובה ולישועות רבות.

בברכת שבת שלום וכתובה וחתימה טובה הרב אליהו חיים פנחס שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

העלון מוקדש להצלחת

יצחק אריאל בן טובה שמואל אימן בן אסתר זרי משפ' שטרית מאיר ישראל בן רחל ברכה- ליאור יהושע סומך וב"ב יהודה אריה בן רחל ברכה עינת בת רחל ברכה רחל ברכה בת פדילה דליה ארז בן שושנה רחל ברכה בת פדילה דליה ארז מזרחי וב"ב נעם יצחק בן רחל ברכה חי הפקות ואירועים יוסף ליאור בן דליה אפרת פרנסה בקלות ובשפע שלמה ודנה דוד וב"ב קסיר אפרים וב"ב כולל ברסלב אילת י.מ.י.ש כדורי אקביל יוסף חיים בן נוסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר תרצה בתיה בת ימנה נינט רונית בת סימי עמית בת טובה נתנאל בן ג'נה אסף בן סופיה מיטל בת מלכה טליה עדן אסתר בת שולמית יפית בת ג'נה שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית משה בן חנה שימרי בת חנה

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דינאל בן שרה ואושרית בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בת פרחה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה אסתר בת סוליקה סימי בת סוליקה אורן בן אסתר דינה בת מזל יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה תמר פורטונה בת מיסה רפאל משה בן רחל מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה שלו בן מזל פתימה אליהו בן מאיה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה מישא אסתר בת זוהרה שאול בן סילביה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רינת רחל בת עפרה יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רונית בת סבריה קסנש בת דגטו ר' אליעזר בן עטיה יצחק בן חנון

כשאדם חוטא ועובר על רצון ה', הוא עושה בזה שתי רעות: האחת - היא המרידה במלך, והשנייה - היא הרעה שגרם לעצמו, כשטימא את נשמתו והרחיקה ממקור החיים.

בספר 'יטב פנים' הביא על עניין משל: מלך אחד נטע בגינתו עץ נדיר ויקר מאוד. ויהי היום, ואדם נכנס בהיחבא אל החצר, וטיפס על העץ על מנת לגנוב מפירותיו.

אך אבוי- העץ היה עדין ושברירי, וענפיו לא יכלו לשאת את משקלו של הגנב. הענפים קרסו תחתיהם בקול רעש גדול, והגנב נפל ארצה מגובה רב, תוך שהוא שובר את כל עצמותיו.

מכף רגל ועד ראש התכסה כולו בפצעים וחבורות כואבות, ונזקק כתוצאה מנפילה זו לטיפולים רפואיים יקרים כדי להירפא, אך האיש היה עני ורש, ולא ידע מניין ייקח את הסכום הדרוש עבורו לדרוש ברופאים ולשלם עבור הטיפולים היקרים.

שמע זאת אחד מידידיו, ויעץ לו עצה: לך לארמון המלוכה, והתוודה לפני המלך על מעשיך.

המלך אמנם יכעס בתחילה על מעשיך, אך אם תבכה לפניו, תביע צער וחרטה על מעשיך הנלוזים ותבקש את סליחתו, וודאי הוא ימחל לך על הגנבה, ומי יודע - אולי מתוך כך גם ירחם עליך, והוא יצווה לרפא

Table with prayer times for 30/09/2017. Columns include: Time, Yציאה, כניסה, י"ב, ת"א, זריפה, ב"ש.

Table with 4 columns: העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה, העלון מוקדש לעילוי נשמת מרים בת שרה ע"ה, רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר ויליד אלחנן רפאל בן איריס ויליד אורי חיים בן שלי, זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

שואל ומשיב בהלכה – אכילה בספה

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

מה הדין אם ירדו גשמים בליל חג הסוכות, קודם שהתיישבו לאכול סעודת ליל החג? וכן מהי חובת מצוות לולב בחג סוכות?

שאלה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחס, רבנות מקומית מבשרת ציון מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

אם ירדו גשמים בלילה הראשון של החג, פטור מלאכול בסוכה, שנאמר: "בַּסֶּכֶת תֵּשְׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים (ויקרא כג, מב)", "תֵּשְׁבוּ" כעין תדורו, מכאן שהמצטער פטור מן הסוכה. ויש חולקים ומחמירים בלילה הראשון, שצריך לאכול כזית בסוכה, גם כשיורדים גשמים, והעיקר להקל. ואף המחמירים לא יברכו ברכת "לישב בסוכה", שספק ברכות להקל.

ומי שלא אכל בסוכה בלילה הראשון של החג, מחמת הגשמים, ונכנס לביתו וקידש, ובירך שהחיינו בעת הקידוש, ולמחרת בבוקר הייתה הרווחה ופסקו הגשמים, יש אומרים, שיחזור לברך שהחיינו בקידוש, ויש חולקים וספק ברכות להקל ולא יברך.

מצוות לולב מוטלת על כל איש ואיש מישראל ליטול ארבעת המינים (לולב אחד, שלשה הדסים, שתי ערבות ואתרוג אחד) לברך עליהם ולנענע אותם בשבעת ימי החג. אשה פטורה ממצווה זו. אין נוטלים לולב בשבת, היות שגזרו חכמים שמא ייטול הלולב בידו ויעבירו ארבע אמות ברשות הרבים.

מצוות הנטילה הינה ביום ולא בלילה, אולם כל היום כשר לנטילת לולב. המהדרים במצוות - יש מהם הנוהגים לברך על הלולב ולנענעו בתוך הסוכה, ואת הנענועים, שבשעת אמירת ה"הלל" עושים בבית הכנסת. אדם, שאין לו לולב, יכול לקחת מחברו במתנה על מנת להחזיר ויוצא בו ידי חובה. נוטלים את הלולב ביד ימין ואת האתרוג ביד שמאל גם מי שאיטר יד.

אמירת אמן

סיפר יהודי שגיסו ל"ע התעורר. לימים אחותו של האיש, דהיינו אשת העיור נפטרה ממחלה והתבקשה לבית-עולמה. במהלך הימים הראשונים של השבעה האיש אמר קדיש על אשתו. אך לפתע דפק על השולחן, ואמר, שהוא לא מוכן לומר יותר קדיש. אנשים שאלו אותו: "מדוע?", השיב האיש להם בכעס (כמובן אי אפשר לשפוט אותו על מילותיו הקשות בשל המצב אליו הוא נקלע): "אני לא בא בטענות, מדוע הקב"ה עשה אותי עיור. על זה אני שותק. אבל מדוע הוא לקח לי את אשתי, שהייתה העיניים שלי, הידיים והרגליים שלי? על זה אני לא מוכן לוותר!".

כאן פרץ העיור האלמן בבכי תמרורים, ולא ניתן היה להרגיעו. עבר זמן מה, ומיודענו סירב לחזור בו מהחלטתו. הוא לא יאמר לומר קדיש בשום פנים ואופן, הוא לא ישבח יותר את בורא העולם. החלטתו נחושה ויהי מה! חלפו כחודשיים וביום הכיפורים, הביאו אותו לבית הכנסת, שם ישב דומם במשך כל התפילות, עד שנרדם.

הגיעה שעת הוצאת ספר תורה, כולם נעמדו, אבל הוא ישן. הגיס טפח על כתפו והעיר אותו כדי שיעמוד. העיור נעמד ואמר לגיסו 'החלום אמת'. "מה קרה?", נשאל, והוא סיפר, כי כאשר נרדם, חלם על נשמות העומדות מסביב להיכל ארון הקודש וכולם עם בגדי לבן. חשוב לציין את דברי הרמ"א שאומר, שביום הכיפורים נוהגים לנדוב לעילוי נשמת הנפטרים, כיוון שגם עליהם יש דין (שכן כידוע באחד מהפיוטים אנו אומרים - ספרי חיים ומתים לפניך נפתחים, מכיוון שגם הנפטרים נידונים בראש השנה).

בין העומדים היתה אשתו, שהביטה בו בכעס. הוא לא הבין למה? ואז היא אמרה לו: "מה עשיתי לך רע, שככה אתה גומל לי?" - "מה גמלתי לך לא טוב!?" הוא לא הבין, במה היא מאשימה אותו. ואז היא אמרה לו: "קדיש! למה אתה לא אומר עליי קדיש - אין לך מושג, כמה אנו זקוקים בעולם הרוחני לאמירת קדיש!".

כל טענותיו התמוגגו, והיו מגוחכות לעומת העוצמה של הטענה, שהוטחה בו. האשה הוסיפה לומר, כי החלום אמת, וראיה לדבר שבעוד מספר רגעים אחי יעיר אותך ויאמר לך: "צריך לקום לכבוד הספר תורה המוצא כעת מן ההיכל". החלום נגזז. "ואתה טפחת על שכמי", סיים העיור את דבריו בהתרגשות.

למותר לציין, שכבר ביום הכיפורים חזר האיש לומר קדיש על רעייתו. מעלת הקדיש היא כל כך גבוהה. שבכוחה להשפיע על הנפטרים וגם על החיים. וכידוע, אדם האומר "אמן, יהא שמיה רבא" בכל כוחו (מחלוקת אם מדובר בכל כוחו או בכל כוונתו). עם כל העשרים ושמונה אותיות, שיש בקדיש, עד "דאמירן בעלמא". זוכה, שקורעים לו גזר דין של 70 שנה לרעה, והכול מתהפך לו לטובה!!!

ועוד בזהר הקדוש פרשת תרומה מובא, כי 'הקדיש איהו מתבר שלשלאין דפרזלא'. דהיינו: משבר שרשראות של ברזל. הבא ננהג כך ביום הכיפורים. עניין זה חשוב ביותר, ויש בכוחו להבטיח, כי בעז"ה השנה הבאה תבוא עלינו לטובה. רגעים לפני החיתום נקבל על עצמנו בעז"ה לענות אמן בכוונת הלב בקדיש, וביחד עם ההקפדה על כבוד בית הכנסת, שלא לדבר בו דברים בטלים נזכה בעז"ה לישועות, בשורות טובות ושנה טובה ומבורכת.

<p>מנויים לקבלת העלון חנם ב-email מידי שבוע, שלח את כתובתך אל: PnneEH@gmail.com</p>	<p>הקדשת העלון נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, חזק הגון, חזרה בתשובה וכו" - נא לפנות לליאור בטל" 052-7652084 כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26 א ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 90805</p>	<p>לשאלות בהלכה נא לפנות לרב אליהו חיים פנחס בטל" 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)</p>
<p>פניני עין חמד יום הכיפורים י' תשרי תשע"ח גיליון 657</p>		

הגאון הרב אברהם אביש (אבוש) מליסא ומפרנקפורט זצ"ל- נולד בשנת ה'ת"נ (1689) לערך במזריטש (ליטא). בצעירותו לא נודע כבעל כשרון יוצא דופן, אולם הרבה בתחנון ותפילה, ונפתחו לו שערי תורה ומאז לא פסק מלשפוע דברי תורה. התפרסם כאיש מופת וקדוש עליון. כיהן כרב והרביץ תורה בקהילות שונות: וואין, ווישניץ, לוקאבי, יאנוב דליטא, מעזריטש, רוצוועל, קארוב. לאחר פטירת אחיו, ר' מרדכי, נקרא לכהן ברבנות בעיר ליסא שבפולין ושם שימש אב"ד בליסא. בשנת ה'תקי"ט (1758) לאחר פטירת הגאון ר' יעקב יהושע פלק (בעל ה'פני יהושע') התבקש לבוא לפרנקפורט ושימש כראש בית הדין שם עד פטירתו.

גאון בנגלה ובנסתר. ענוותן מופלא. עשה צדקה וגמל חסד עם כל הבאים אליו, בחסידות ובענווה לא הניח כמותו, וריפא בס"ד נפשות רבות חינם אין כסף. עשה צדקות רבות בישראל ופיזרן תמידין כסדרן לעניים ואביונים, לרחוקים וקרובים. ביתו היה פתוח לרווחה. הפריש חומש ממעותיו לצדקה, ופדה כל יום קודם סעודתו, את שווי הסעודה והיה נותן את המעות לעניים, אכל בצמצום רק לצורך קיום הגוף. **נגלה אליו אליהו זכור לטוב. בעל רוח-הקודש.** העביר על מידותיו מפנים משורת הדין.

גדולי עולם שיבחו את רבינו, ר' שלום מרדכי הכהן שבדרון מברז'אן כתב: "הרב המחבר היה אחד מגאוני הדור זה ערך ק"נ שנים, ושמו גדול בישראל". והגרש"ז מלובלין כתב: "הגאון הגדול המפורסם בתורתו וקדושתו וחסידותו, נזר דורו,

מאור הגולה". והוסיף הגאון ר' חיים ברלין: "קודש הקדשים, שר התורה ואמון מוצנע". הגאון ר' ישראל יהושע טרונק מקוטנא, בעל 'ישועות מלכו', כתב אודותיו: "הגאון החסיד האמיתי, איש אלקים קדוש יאמר לו...". נפטר ב-י"א תשרי ה'תקכ"ט (1768) ונקבר למחרת ביום שישי בפרנקפורט. חי כ-79 שנים. על כסאו ישב הגאון ר' פנחס הורביץ (בעל 'ההפלאה'). **אביו:** ר' צבי הירש (שימש כאב בית דין אלטשטאדט ומזריטש). סבא (מצד האב): ר' אלעזר. **אשתו:** נכדת רבו ה'בית שמואל'. **מרבותיו:** הגאון ר' שמואל פייביש (אב"ד שידלוב ופירדא ובעל 'בית שמואל' לשי"ע אבן העזר), הגאון המקובל ר' נפתלי כ"ץ (בעל 'סמיכת חכמים' ורבה של פוזנא). **מספריו:** **יברכת אברהם-** על מסכת ברכות, עירובין, פסחים ומסכת ביצה, מגילת קהלת **ימחזה אברהם-** על הגדה של פסח **יעמק המלך-** על הרמב"ם

בכפר סמוך לעיר קאריב, התגורר יהודי בשם ר' אביש שעסק למחיתו בהפקת שמן מעצים. איש לא ידע כי מאחורי החזות של יהודי פשוט מסתתר גאון ומקובל שיצק מים על ידי הגאון בעל ה'סמיכת חכמים'. פעם נקלע הרב מקאריב לכפר עם בני לווייתו וכששמע, שדר שם יהודי, נכנס לביתו. שאל את בעלת הבית: "היכן בעלה?". והיא השיבה: "מאכיל את הבהמות"... אותו הלילה היה קר מאוד, והרב לא הבין, מי מאכיל את בהמותיו זמן רב כל כך בכפור כזה?. בסוף יצא החוצה ושמע מבית סמוך קול שני אנשים מתנצחים בלימוד. **קרב לחלון וראה את רבי אביש לבדו! הבין שאלהו הנביא מצוי אצלו...** רבינו הצטער, שהתגלה, אך הרב הבטיח שלא יגלה דבר.

לאחר שנים נפטר רבה של קארוב וטרם פטירתו ציווה לקחת לרב את רבי אביש מן הכפר. באו לרבינו ושאלו אם ירצה להיות רב. שאל אותם: "מה זה רב?". אמרו: "מורה בשאלות תערובת בשר וחלב, טריפות, טומאה". פנה לאשתו: "**שמעת? הם אומרים, שאסור לערב בשר וחלב.**" האנשים נחרדו ושבו לעירם בפחי נפש. רבני העיר הסיקו, כי בוודאי רבינו מן הנוסטרים וביקשו לקבלו לרב למרות הכל, אולם הצדיק סירב. יום אחד כשהגיע למכור שמן בשוק, ארבו לו והושיבוהו בכוח על כס הרבנות. בחלוף הזמן נוכחו, כי הרב מחבב מאוד מצוות כמו ברית מילה וסנדקאות ואט אט הבחינו גם בגילויי רוח הקודש נוראים המתרחשים במחיצתו... אז גזרו עליו להסיר המסווה מעל פניו וגאונותו נודעה ברבים. רבינו התפרסם כאיש קדוש ונורא ואמר עליו הבעש"ט הקדוש, **שהינו בעל רוח הקודש ובקי במתיבתא דרקיעא!** אחר רבנותו בקאריב, כיהן בראש קהילות רבות שהאחרונה בהן פראנקפורט דמיין, על שמה גם נחרט לעד: 'רבי אביש'ל פרנקפורטר'.

במהדורה ישנה של ספרו מביא פשט בדברי תוספות מוקשה "מפי הרוג אחד"... מאחורי הפירוש מסתתר הסיפור הבא: איש נבער מתושבי פראנקפורט דמיין היה נוהג להתייעץ עם רבינו בכל שאלה, שנקרתה לפניו. בדרכו פעם להציע את שאלותיו, **חלף בסבך יער ונרצח על קידוש השם בידי שודדים.** עם פטירתו נעשה רעש בשמים, ומלאכי מעלה ביקשו להכניסו לגן עדן. כנגדם התייצבו מלאכים רעים, שהזכירו את חייו הריקים והנבערים. בסוף אמרו: "כיוון שהיה בא לשאול כל דבר את רבינו, ילך גם עכשיו לשאול, מה דינו".

והיה בחצי הלילה ורבי אביש'ל לומד לאור הנר, והיהודי נכנס פנימה בלי לנקוש בדלת: "רבי, נפטרתי מן העולם, ובבית דין של מעלה מבקשים לשמוע את דעת רבינו להיכן יוליוני"... הקפיד רבינו על שמפריעו בדברי הבל באמצע הלימוד ושילחו. אך האיש בכה: "רבי, נפטרתי מן העולם!". אמר ר' אביש: "כרגע אני מתקשה בפשט דברי התוס'. אם כנים דבריך, הבא לי פירוש מעולם האמת"... אחר שעה **חזר האיש עם פשט!** אז ידע רבי אביש, כי האיש מדבר אמת כי בחייו לא ידע צורת אות...

רבינו שמע פעם קול בכיו של יהודי, שאיבד אמתחת מעות, והיה הפסדו גדול מאד ולכן בכה מאין הפוגות. פנה אליו רבי אביש ושאל אותו על סימנים ברורים בצורת האמתחת ומספר המעות שהיו בה בדיוק רב. לאחר מכן פנה אל השוק ורכש אמתחת לפי סימניו של האיש ומילא בה כמספר המעות, שנקב המאבד, ובא אליו באמרו: "הא לך את כספך הנה מצאתים", ואורו עיני היהודי. לאחר מכן משסידר הלה את חפציו **מצא את אמתחתו והבין את העניין לאשורו, שאין כאן 'השבת אבידה', כי אם 'גמילות חסדים'**. תיכף פנה אל רבי אביש להשיב לו כספו ולשאלו מדוע עשה מעשה נאצל זה, ענהו הצדיק: "דע לך שבשעה שאין האדם ביישוב הדעת ומוחו כואב עליו הרי הוא כעיוור ואינו יכול לראות אף את המונח לנוכח עיניו. כך אתה ברוב יגונך וערפול המוחין על איבוד המעות, לא יתכן מציאות שבעולם שתמצא את שלך, לכן רכשתי עבורך מה שרכשתי ומילאתי במעות, לומר - הנה שלך לפניך, וכך שקטה רוחך ותמצא את שלך".

ביניהם וצעקות... הגיעו השוטרים וביררו, שבאמת התכשיטים האלו שייכים לאותה גברת שטענה שנגבו ממנה. **באו הביתה משפחת כהן שבורים, ללא כסף, מקרר ותכשיטים.**

יומיים לפני ליל הסדר גברת כהן נקשה בבהלה בדלת של משפ' לוי. פתחו לה ושאלו: "מה קרה?". אמרה להם גברת כהן: "הבן שלי נחנק, תעזרו לי!".

רצו לבית במהירות וראו שהילד בסדר, אמרה להם: "קודם הוא השתעל נורא. אני פוחדת שהוא יתחיל עוד פעם". וכך עיכבה אותם בביתה זמן מה. **בינתיים ראו, שאדון כהן יצא מביתו, וכעבור זמן מה חזר. לאחר שראו, שהכול בסדר והילד בריא, חזרו לביתם.**

הגיע ליל הסדר, גב' לוי ניגשה לפתוח את המקרר ו'חשכו עיניה'. **כל הבישולים שהכינה לחג התקלקלו.** בעלה הגיע מביה"כ וראה את אשתו בוכה, וכשיניגש לשאול אותה, הסתכל גם הוא במקרר ולא הבין - איך יכול להיות? הרי המקרר חדש!

עבר ליל הסדר והגיע היום הראשון של חול המועד, הבעל הזמין טכנאי הביתה. הוא בדק את כל המקרר מלמעלה למטה ולא הבין, הכול בסדר. פתאום הסתכל מאחורי המקרר **וראה שחוט הנחושת חתוך.** אמר ללוי, שנראה שמישהו חיבל לו במקרר וחתך לו את החוט.

התפלא לוי: "איך ייתכן? מי עשה לי את זה?". אמר לו הטכנאי: "אולי יש לך שונא בבניין?". אותו רגע נזכר באותו יום שמשפ' כהן קראו לו, שבנם נחנק, ולא היה כלום, והם ראו את בעלה יוצא מהבית לזמן מה, אולי באותו זמן נכנס לביתם ועשה זאת.

הוא ניגש למר כהן ושאל: **"אינך פוחד מבורא עולם?".** הלה הוריד את ראשו ואמר: "כל מה שאתה אומר, אתה צודק. עשיתי טעות חמורה. אני לא יודע, מה עבר עליי". אמר לו לוי: "הרסת לי את ליל הסדר, הרסת לי את החג, ציערת את אשתי וילדי!".

אדון כהן התחיל לבכות **"טעיתי טעות מאוד חמורה, הקנאה העבירה אותי על דעתי"** וסיפר, שרצה לקנות גם מקרר כמו שלו, ואיך התפתה לבזבז את הכסף על תכשיטים גנובים, עד שלבסוף הפסיד גם את הכסף גם את תכשיטים וגם את המקרר, וזה הוביל אותו לעשות מה שעשה. שמע את זה לוי והלך לביתו.

אשתו של לוי שמעה את השתלשלות האירועים וידעה מהסיפור, שאישה צעקה על גברת כהן שהתכשיט שהיא עונדת גנוב. גב' לוי ראתה, איך התכשיט נראה **והלכה לחנות תכשיטים וקנתה את אותו תכשיט בדיוק והביאה אותה מתנה לגברת כהן.**

את כל הסיפור הזה הדיין סיפר לשני האנשים, שבאו לדין תורה ואמר להם: "אתם יודעים מי זאת האישה הזאת? היא אימי. וכל הבנים שלה יצאו גדולי תורה, אני דיין וכולם תלמידי חכמים גדולים ואני בטוח, שרק בגלל מעלת הויתור, שהייתה לה, אפילו שציערו אותה בכל זאת **"נושא עוון ועובר על פשע"**.

לפי מספר שנים הגיעו שני אנשים לדין תורה אצל דיין גדול. אחד מהם הרחיב את דירתו, והשני טען שזה מפריע לו מסיבות וטענות שונות. הדיין הרגיש, שמה שמפריע לתובע, נובע אך ורק מקנאה. מאחר שלא יכול היה לשאול אותו, האם מה שמפריע לו זו הקנאה, לפיכך סיפר להם סיפור:

היו שתי משפחות שהתגוררו בבניין אחד- משפ' כהן ומשפ' לוי. אשתו של כהן הייתה גרה בדירה קטנה ואחרי זמן מה באו לגור לידם משפחת לוי בדירה גדולה. לפני שנכנסו לדירה החדשה, התחילו לשפץ את הבית, וכשראו זאת משפחת כהן התלוננו, שזה מפריע להם. מה עשו משפחת לוי? החליטו לתת להם פיצוי ושיפצו גם להם את הבית.

משפחת לוי היו אנשים עשירים ומשפ' כהן מצבם הכלכלי היה מאוד קשה. משפחת כהן קנאה- איך משפחת לוי מצליחה ויש להם רכוש ועל כן, על כל דבר קטן היו רבים איתם. באותה תקופה המקרר לא היה כמו היום הוא היה מקום אחסון של קרח, וכך היה שומר על המוצרים, שלא יתקלקלו, וכשנגמר הקרח, היו קונים חדש.

והנה המקרר הראשון, שהגיע לארץ היה אמקור, 11 והוא היה רק לאנשים העשירים, ומשפחת לוי קנו אותו, וכשהגיע העלו אותו במדרגות, וכל השכנים הסתכלו בפליאה. אבל גם אחרי שהכניסו אותו לבית, עדיין לא השתמשו בו אלא המשיכו להשתמש במקרר הישן, שהחדש יהיה לפסח.

וכך יכלה גב' לוי להתחיל בבישולים לקראת פסח מבעוד מועד ולאחסן את הבישולים במקרר החדש. משראו זאת משפחת כהן, קינאו בהם מאוד והחליטו, שגם להם יהיה מקרר גם אם אין להם מספיק כסף. הם החליטו לאסוף פרוטה לפרוטה במטרה לקנות מקרר כמו של משפחת לוי.

יום אחד הלך בעל משפחת כהן לשוק לקנות ירקות לליל הסדר. פתאום הגיע אדם שהיה ידוע ככייס ואמר לו: "יש לי בשבילך סחורה טובה". אבל אדון כהן לא רצה. אותו כייס לקח אותו לפינה וניסה לומר לו, שיש לו סחורה טובה בשבילו, אבל אדון כהן לא נתן לו לדבר.

כשראה זאת הכייס, הוציא מהכיס חבילת שעונים, כסף, זהב... ואמר לו: "אני נותן לך את זה בפרוטות". כשראה זאת, עיניו 'יצאו מחוריהן' ואמר לו: "כמה אתה רוצה עליהם?". אמר לו הכייס: "בחנות רוצים עליהם אלף לירות, אני אמכור לך אותם במאתיים חמישים לירות". אמר לו אדון כהן: "יש לי רק 180", ובכל זאת הכייס הסכים.

הגיע לביתו ואשתו 'שמחה עד השמיים' לבשה את התכשיטים בשבת הגדול, יצאה איתם החוצה והראתה לכל החברות, עד שפתאום ראתה אישה אחת את מה שהיא עונדת וצעקה בקול גדול: "גנבים, זה השעון שלי" אמרה לה גב' כהן: "בעלי קנה לי את זה". התחילה מריבה גדולה

<p>הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אסתר בת בלה ע"ה נעמי בת כחנן ע"ה מרים בת בלה ע"ה צדיק חכם בן חזלה ז"ל שני בת אסתר ע"ה מסודי בת חביבה ע"ה יונה בן סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יפה בת רבקה ע"ה שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל</p>	<p>הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל הרב יהודה בן טובה זצ"ל שמואל בן רבקה ז"ל משה בן רוזה ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל שמעון בן שמחה ז"ל ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה שמעון בן חנה ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה</p>	<p>הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל סעידה בת תופחה ע"ה אביבה בת איריון ע"ה אברהם בן יונה ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל חי יזיי בן קלרה ז"ל יוסף בן סעדה ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זהרה ע"ה אברהם בן דינה ז"ל</p>
---	---	---

תצב"ה

אגעד אנק

על פרשת השבוע

יום כיפור סוכות - שמח"ת ע"ה

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

יום כיפור

שבעת ימים קודם יום הכיפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פלהדרין (מסכת יומא א, א)

למה נקראת שמה "לשכת פלהדרין? נאמר בגמרא (יומא ח, ב) שהוא על שם "פקידי המלך", ש"פלהדרין" בארמית זה פקידים, ולמה פקידים? כיוון שבזמן בית שני שמשו כהנים גדולים שאינם ראויים, והיו מסתלקים מידי שנה בשנה, וכל שנה היה כהן גדול חדש, ודרכם של פקידי המלך שהיו מתחלפים מידי שנה בשנה, לכך נקראת שמה פלהדרין.

בספר ציוני תורה כתב: יש להבין, מה היה הצורך לקבוע שמה של הלשכה על שם פרט זה?

יתכן שרצו לעורר בזה את הכהן גדול, כשבא להתכונן לעבודת היום של יום הקדוש, שיתן אל ליבו שעלול הוא להישאר כפקיד המתחלף מידי שנה בשנה, ואם אינו ראוי לכך אולי יפרוש בעבור זה, לכן, תיכף כשהגיע לבית המקדש הודיעו לו שעתה הולך הוא לשהות שבוע ב"לשכת פלהדרין" - לשכת הפקידים המתחלפים מידי שנה.

[יש לציין דבר פלא ש"פלהדרין" עולה בגימטריה כמניין "סנהדרין"]

(ציוני תורה)

אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון מי שאכל דבר איסור וכו' וכיוצא בהן. אבל עבירות שבין אדם לחבירו כגון החובל את חבירו וכו' או גוזלו וכו' אינו נמחל לו לעולם עד שיתן לחבירו מה שהוא חייב לו וירצהו אע"פ שהחזיר לו ממון שהוא חייב לו צריך לרצותו ולשאול ממנו שימחול לו (רמב"ם הל' תשובה ב, ט)

יש לעיין בלשון הרמב"ם, מה שכתב פעמיים שיש לבקש מחילה, שמתחילה כתב "וירצהו", ולאחמ"כ כתב שוב "צריך לרצותו ולשאול ממנו שימחול לו".

ביאר בזה בשו"ת "דברי יציב" (או"ח ב, סימן רנח), שכמו שמצינו בתשובה על עבירות שבין אדם למקום שיש ג' תנאים: עזיבת החטא, חרטה וקבלה לעתיד. כך ב"בין אדם לחבירו", צריך את ג' התנאים, עזיבת החטא, חרטה וקבלה לעתיד, וזה מה שכתב הרמב"ם "שיתן לחבירו מה שהוא חייב לו" היינו: "עזיבת החטא", ומה שכתב "וירצהו" היינו: "קבלה לעתיד", ומה שכתב "ולשאול ממנו שימחול לו" היינו: "חרטה".

(דברי יציב)

ועיניתם את נפשתיכם

מקשים העולם, מדוע נקרא עינוי מאכילה ושתייה "עינוי נפש", הלא זהו עינוי של הגוף, ואילו הנפש אינה מתענה בזה.

קושיא מעין זו הקשו לגבי תלונת בני ישראל על המן: "ועתה נפשינו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו", וגם כאן לכאורה אינו מובן מדוע אמרו "נפשינו יבשה", והלא הם דברו על ענין האכילה שהגוף הוא זה שנהנה ממנו?

ומתרצים בשם הרב מטשיבין זצ"ל, שהרי על המן בירכו רק ברכה אחת - "המוציא לחם מן השמים" לפני אכילתו, וברכת המזון לאחריו, אך ברכות בורא פרי העץ, אדמה ושהכל, בורא נפשות ואשר יצר - לא יכלו לכרך, ממילא גם הנפש היתה יבשה.

הוא הדין לגבי יום כיפור. זהו היום היחידי בשנה שבו כמעט בלתי אפשרי לברך מאה ברכות, ולכן יש בו גם עינוי הנפש.

ובנותן טעם להביא כאן את מה ששאלתי פעם את הגר"ח קנייבסקי שליט"א על דברי הגמרא (יומא ד, ב) שעוד לפני שדיבר ה' עם משה במעמד הר סיני, הוצרך משה להמתין בתוך הענן ששה ימים, כדי למקר אכילה ושתייה שבתוך מיעו. ושאלתי להגר"ח שליט"א, מדוע הוצרך למרק אכילה ושתייה שבמעיו, הלא אכל רק מן, והמן נבלע באיברים?

וענה הגר"ח, שמשו רבינו כנראה קנה אוכל מהגויים בסביבה, כמו שכתוב על בני ישראל שעשו כך. ועל זה שאלתי: אם למשה רבינו היתה אפשרות לאכול מן שהוא לחם רוחני שמלאכי השרת ניזונים ממנו, כיצד הלך לקנות מהגויים אוכל?! וענה הגר"ח שמשו רבינו רצה להרויח את הברכות שיברך על אותם מאכלים, שכן על ה"מן" היה מברך המוציא וברכת הון. וכשקנה מהגויים הרויח ברכת 'מזונות' העץ 'האדמה' בורא נפשות ו'אשר יצר'.

(ומתוק האור)

שטן ביומא דכיפורי לית רשותא לאיסטוני (מסכת יומא כ, א)

בעל אמרי השכל מפרש בדרך צחות את המאמר "שטן ביומא דכיפורי ליה רשות לאיסטוני", על פי מה שאנו רואים אצל בעלי לשה"ר, הלומדים פרטי הלכות לשה"ר, וכולם יודעים אותם שאינם מדברים לשה"ר, ובכל זאת בבוא איש לשאול אותם על איש אחד מה טיבו, יענו בפני תמים "מה אעשה, אסור לדבר לשה"ר..." ודיו להכות במענה הזאת את האדם הנשאל עליו חרם, כי מובן של המשיב הוא שיש ויש מה לדבר, אמנם אסור לדבר לשה"ר, כי זולת זאת היה עונה אינני מכיר אותו, כן גם השטן בבואו ביה"כ לפני הבו"ת אומר "לית לי רשות לאיסטוני" ולולא זאת הייתי מספר מהחדשות שראיתי היום בנהרדעא אבל מה אעשה פי סגור היום... וממילא עושה גם ביו"כ עבודתו ומשטיין ברמז.

(לקוטי בתר לקוטי)

אשמנו בגדנו גזלנו

בספר "לקוטי יהודה" מביא בשם ה"שפת אמת" שהטעם לכן תיקנו את סדר ה"אשמנו" בסדר של א' ב', הוא משום שולוא זאת לא היינו יכולים לגמור מלמנות...

(חיים שיש בהם)

כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון

בעל תשובה התמרמר והתאונן בפני הרה"ק רבי ישראל מרוזין זצ"ל על שהרבה לפשוט ולמרוד נגד השם יתברך, וגם אחרי ששב בתשובה חזר לפעמים על העבירות, כיצד - הוא דואג - תקובל עוד תשובתו?

הרגיעו הצדיק בדברי תפילת יום הכיפורים, וכה אמר: הברכה האמצעית שבשמונה עשרה מסתיימת כך "כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון בכל דור ודור", לכאורה לפי דקדוק הלשון היה ראוי לומר כי אתה סולח לישראל ומוחל לשבטי ישורון?

אלא, שרצו מתקני התפילה לחזקנו ולעודדנו שסליחתו ומחילתו של הקדוש ברוך הוא אינו ענין חד פעמי, כי אם שדרכו לסלוח ולמחול כל אימת שיחזור יהודי בתשובה, ומצינו בגמרא בבא מציעא (דף לג) שדרשו על הפסוק "כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וחדלת מעזוב לו עזוב תעזוב עמו" (שמות כג ה) "רובץ ולא רבצן" (כלומר, החיוב של עזוב תעזוב עמו, הוא רק בחמור שבמקרה רובץ כעת, אבל אם דרכו של חמור זה הוא לרובץ תדיר, אין חיוב לעזוב עימו). נמצאנו למדים מכאן שכשיש ן' בסוף התיבה משמעותה היא שזה דבר שנמשך תמיד.

לפי זה, אומרים אנו בדקדוק רב: "כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון בכל דור ודור" כי ה' יתברך אומנתו לסלוח ולמחול שוב ושוב.

על חטא שחטאנו לפניך בבלי דעת

(חיים שיש בהם)

בתפילת נעילה מזכירים תפילה ובקשה זו, ואף מוסיפים וחוזרים בקיצור על כל הפזמונים והסליחות של כל הימים שעברו.

ביאר בספר **עטרת משה**: הטעם שחוזרים על הפזמונים, מובא בספרים שזה כמו שחוזרין על עניינו של שטר בשיטה אחרונה, טרם החיתום.

והוסיף עוד לבאר, עפ"י המובא בספר "כנסת ישראל", בשם הגאון הצדיק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע, שפעם בא איליו אחד מאנשי שלומו, שהיו לו כמה וכמה עניינים וספיקות שרצה להעלותם לפני רבו, וכאשר ניגש אל רבו, נשכחו ממנו כל העניינים עליהם רצה לשוחח, וחזר לביתו. לאחמ"כ נזכר שוב, כי היו אלו דברים מאוד חשובים לו, וחזר אל רבו. והנה כשנכנס אל הרבי, שוב נשכחו ממנו כל העניינים, כך כמה פעמים, שכשחזר לביתו נזכר וכאשר שב אל רבו שכח. עד שפנה אל הרבי ושאלו מה הפשט בזה, ולמה שוכח הכל כשבא לשאול.

ענה לו, שמצינו אצל הכהן גדול כשהיה נכנס לקודש הקדשים היה מתפלל רק ביציאתו תפילה קצרה, ולכאורה זה דבר פלא שאחרי כל ההכנות לקדושת יום הכיפורים, וכבר זכה להיכנס לפני ולפנים הפעם היחידה בשנה שלא יתפלל אלא ביציאתו? ומה מתפלל? תפילה קצרה!?! ראוי היה שישפוך שם תחינתו ותפילתו על צרכי בני ישראל המרובים?!

אלא, העניין הוא, שכאשר הגיע הכהן למקום שיש בו כזאת השראת אור השכינה עצומה ונשגבה, נשכח ממנו כל עניני גשמיות מהעולם השפל הזה. ורק ביציאתו משם כשהתחיל להיפרד מהקדושה, נזכר מעט מצרכי עם בני ישראל, והיה מתפלל תפילה קצרה, כיוון שגם אז היה בעיניו כטפל כל ענייני הגשמיות. וכך הוא כשבאים אל הצדיק ששוכחים כל דבר גשמי. ובזה רמזו "ובהגיע וגו' לבא אל המלך לא בקשה דבר. עד כאן מספר "כנסת ישראל".

עפ"י זה מבאר בעל עטרת משה, שבמשך היום הקדוש אינו יכול לפצות פה ולבקש על צרכיו הגשמיים מחמת עוצם קדושת היום, ורק לעת הנעילה כשכבר פנה יום מתעורר ומקיץ מגודל האור והאהבה ששגה בה כל היום, ואז כמו הכהן גדול, מתפלל תפילה קצרה, במעט מילים המחזיקים את המרובה. וזה כוונת אומר: "היום יפנה וכו' נבואה שערין" שרק כעת בא עם בקשותיו אחרי שפנה יום.

(עטרת משה, יום כיפור)

מאוצרות המגידים

"אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין, מי מטהר אתכם - אביכם שבשמים, שנאמר (יחזקאל לו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ואומר (ירמיהו יז) מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים - אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל" (יומא דף פ"ה במשנה).

תפילת הכלה שעלתה לשמי שמים עם דמעותיה

רבי שלום שבדרון / מתוך וועד לתלמידים משיבת חברון

"אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין, מי מטהר אתכם - אביכם שבשמים, וכו' מה מקוה מטהר את הטמאים - אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל"

יש להבין מדוע רבי עקיבא כופל את הלשונות ברישא של המשנה ובסיפא של המשנה: "לפני מי אתם מטהרין" ושוב "ומי מטהר אתכם", גם בפסוקים מביא רבי עקיבא ב' פסוקים "וזרקתי עליכם מים טהורים" ופסוק נוסף "מקוה ישראל ה'".

ידוע שישנם שני סוגי טומאות של בני אדם, וב' סוגי טהרה להם.

האחד, טמא שנטמא ממת. וטומאתו שבעה ימים, ויש להזות עליו אפר פרה (שלישי ושיביעי) אח"כ הוא מוסיף לטבול במקווה ונטהר.

ישנה טומאה קלה יותר, הנטמא בשרץ, שטומאתו רק יום אחד, ואינו זקוק להזאה מהכהן. הוא טוב במקווה ונטהר.

רבי עקיבא מתחיל ואומר: **"אשריכם!"**, אשריכם, **"לפני מי אתם מטהרים"** אלו האנשים הגדולים המטהרים את עצמם, האנשים המסוגלים להיטהר בכוחותיהם. כי במשך ימות השנה אולי חטאו חטא קטן, ומיהרו וטיהרו את עצמם, רצים למקווה של הנפשות, ומטהרים את עצמם: **"אתם מטהרים"**.

היצר הרע קרוי "מלך זקן וכסיל" (קהלת ד, יג). ואמרו במדרש "למה קורא אותו "מלך"? שהכל שומעין לו. ולמה קורא אותו "זקן"? שהוא מזדווג לו מילדותו ועד זקנותו. ולמה קורא אותו "כסיל"? שהוא מלמד לאדם דרך רעה".

ואינו מובן: אמנם מדריך לדרך רעה, אבל בכזו חכמה, בעורמה כה רבה, בתחכום עצום ורב. ואין מכנים אותו בשם "כסיל"?

והתשובה: כשקוראים לאדם: "מלך אנגליה", פירושו שהוא מלך על אנגליה. וכשאומרים: "מלך ספרד", מלך הוא על ספרד. וכשקוראים ליצר הרע "מלך כסיל", הרי הוא מלך על כסילים. כי מי כסיל כשומע לקולו ומאבד עצמו משני עולמות!

(והגדת)

שש ועירה דם הפר בדם השעיר (עבודת כהן גדול)

כתב בספה"ק **ויחי יוסף** (פר' שמיני) "ונראה לפרש בס"ד, עפ"י מה ששמעתי משמיה **דאדמו"ר הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע** שאמר לפרש מאמר הפייטן בסדר העבודה דיוה"כ שש ועירה דם הפר לתוך המזרק שבו דם השעיר וכו' דאינו מובן לכאורה מה ענין שש דקאמר בעבודה זו דייקא?

ופי' מרן זי"ע דהכה"ג עשה לעצמו חשבון הנפש, איך כפרת כל ישראל תלוי בו, והוא בעצמו הרגיש בנפשו שעדיין לא תיקן את אשר עליו לתקן, ואיך יזכה שעבודתו תהי' מקובלת. ומאוד הי' לבו נשבר בקרבו ע"ז, עד שמצא לו התחזקות שיכלול תשובתו בתוך תשובת הרבים, ובזכותא דרבים גם תשובתו ועבודתו הנוגע לתיקון נפשו תתקבל.

והנה הפר הי' בא בשביל כפרת כה"ג וביתו, והשעיר בשביל כפרת כל ישראל, וציותה תורה לערב דם הפר ודם השעיר לרמז דהכה"ג צריך לכלול ולאחד תשובת עצמו עם תשובת כלל ישראל, וזה נתן להכה"ג חיזוק ושמחה, והיינו דאמר הפייטן דבהגיע לעבודה זו שש שמצא לעצמו התחזקות ושש ע"ז כשעירב דם הפר המורה על תשובתו עם דם השעיר המורה על תשובת כלל ישראל, עכתד"ק".

(ויחי יוסף)

בספר "סימן טוב" הביא: בתקופה הראשונה אחרי הסתלקות כ"ק מרן אדמו"ר מהרי"ד מבעלזא זי"ע היה לבו של ממלא מקומו כ"ק מרן מהר"א זי"ע שבור מאוד בקרבו, ופעם אחת לפני כניסתו לביהמ"ד, התבטא מרן זי"ע ואמר, שאצל הכהן גדול בעבודה של יוה"כ פ' נאמר "שש ועירה דם הפר בדם השעיר", שאפילו שדם הפר היה הרבה יותר מדם השעיר, נחשב שהזה משניהם, כי הדם המועט של השעיר לא מתבטל, ומכאן למדו חז"ל (חולין צח, ב) ש"מין במינו אינו בטל".

והנה, הכהן גדול היה נבוך בדעתו מה שהוא נבחר מכל ישראל לעשות העבודה ביום הקדוש, למרות שישנם כאלו שהם במדריגה יותר גדולה ממנו, אבל היות שמעבודת יוה"כ פ' נלמד ש"מין במינו לא בטל", נחה דעתו, שאע"פ שיש גדולים וחשובים ממנו אבל לא נתבטל מהם. לכן "שש ועירה" הכהן גדול, דהיינו ששמח ונתנחם בזה.

הפטרת יונה

הטעם שקוראים ביום כיפור הפטרת יונה, כתב בספר **"עטרת משה"**, שבזה אנו מעוררים מליצה טובה עלינו, שכן כשהיה יונה בים, והיתה הסערה הגדולה, בקשו המלחים לידע בשל מי הסער הגדול הזה, וגם אחרי שנודע להם בשל מי הוא, כפי שעלה בגורל וכפי שהודה יונה בעצמו, עדיין התאמצו מאוד להצילו, כדכתיב "ויחתרו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכלו וגו'" ויקראו אל ד' ויאמרו אנא ד' אל נאבדה בנפש האיש הזה", וגם אמרו "ואל תתן עלינו דם נקי". והרי כבר ידעו שרק בשבילו הם כמעט טובעים, אעפ"כ קראו "דם נקי", ומזה יוצא ביום הדין המלצה כלפי מעלה שכמה שרק חטאו והדין נתונה להיחרץ, כמה שמשמייים ירחמו אלף אלפי פעמים יותר מאותם מלחים גויים ופשוטי עם.

עוד מוסיף, כמה מוסר עלינו ללמוד מפרשה זו איך לחוס ולדון כל אחד לכף זכות, גם אחרי שמשערים דברי חובה עליו, ואפי' אם יוצא לו על ידי חבירו סכנת נפשות ממש, עדיין לדון לכף זכות.

(עטרת משה, יום כיפור)

פתח לנו שער בעת נעילת שער כי פנה יום.

אבל יש אנשים השקועים בטומאה עמוקה יותר מטומאת מת (רשעים בחייהם קרויים מתים) הללו הטמאים כטומאת שבעה, צריך להזות עליהם מאפר פרה. וידוע כי האדם שמזים עליו אינו עושה מאומה למען טהרתו, אלא רק עומד והכהן מזה עליו, היינו: "ומי מטהר אתכם" - הקב"ה מטהר אותנו.

ועל שתי הטומאות הללו מביא רבי עקיבא שני פסוקים.

אנשים שפורים לפני שהחתן בא לכסות את פני הכלה. נעמדה הכלה על רגליה ובמעמד כל האורחות שהצטופפו באולם, דיברה לפני מי שאמר והיה העולם - הקרוב "לכל אשר יקראוהו באמת":

"רבונו של עולם אתה יודע כי אני בת ישראל כשירה, ונקייה מכל רב. אתה יודע! לכן בזכות זאת, אני מבקשת ממך, שתתן לי ילדים כשרים ונקיים מכל רב". והדמעות עלו עד לב השמים.

מאותו זיווג נולדו לה ארבעה ילדים. שארבעתם היו מגדולי הדור ממש, אחד מהם הסובאלקער רב: הגאון בעל "עמודי אור" צוק"ל.

ומכאן רמז לחתימתו בכל תשובותיו "העלוב". בזכות העלבון שליוה את אמו, הוא ואחיו זכו למה שזכו.

הנה כח תפילה.

"ואמרו חז"ל "אשרי מי שחושדין בו ואין בו".

ה' יעזרונו שלא נזדקק חלילה לביזיונות, בשביל להצליח מחמתם. ונזכה לתשובה שלימה ולגאולה שלימה לנו ולכל כלל ישראל במהרה בימינו.

(להגיד)

ויאמר אליהם שאוני והטילנו אל הים וישתק הים מעליכם כי יודע אני כי בשלי הסער הגדול הזה עליכם (יונה א, יב)

כטיירה בכניסת יום כיפור/ רגע נוסף של יום כיפור

רבי שלום שבדרון זצ"ל

נאמר שלוש התבוננויות אודות יום הכיפורים.

רבי חיים קנייבסקי שליט"א כותב, כי כאשר שב מהלוויתו של רבי אליהו דושניצר זצ"ל מפתח תקוה, אמר לו החזון איש - "הנך שב מהלווייתו של אחד מל"ו צדיקים שבדור".

והוא, הרב דושניצר זצ"ל היה המשגיח שלנו בישיבת לומז'א בפתח תקוה.

הייתי אז צעיר אולי בן ארבע עשרה, אינני זוכר את כל דברי העמקות שדיבר איתנו באותו וועד, לפני יום כיפור, אבל מה שאני זוכר אומר לכם.

באותה שעה לא האמנתי שהוא - הצדיק הזה, מספר לנו כזה סיפור, שגרם חיוך לבחורים צעירים כמותנו, וכה אמר:

אתם נודעים בוודאי, מה הם הרגעים של לפני כניסת יום הכיפורים - "כל נדרי, ותפילה זכה שלפניה", - מי לא מתעורר. אבל החסידים, מעריכים ומחשיבים מאוד את העניין של שמחה (ואני אומר שוב שאינני זוכר את כל ההסברים, הייתי צעיר, רק זכורני כי התפעלתי שהוא מדבר איתנו כך) כולם כבר מתעטפים בטליתות ואחרים כבר הולכים עם מחזורים לבית הכנסת, והנה קבוצה של שלושה ארבעה חסידים הולכים לכיוון אחר, - להספיק עוד טבילה במקווה לפני יום הקדוש, והולכים בשמחה.

כאשר חזרו מהמקווה הם חלפו ליד שער של בית כנסת (של הליטאים). הציע אחד מהם לחביריו - "האם אתם רוצים לראות דבר מעניין, בואו אחרי".

הם נכנסו לבית הכנסת של המתנגדים, הלכו אחריו. הוא ניגש לאחד היושבים קרוב לפתח, יהודי שהיה עטוף בטלית מעל ראשו ואמר תפילה זכה לפני כל נדרי. החסיד הנועז הזה הגביה מעט את הטלית מעל ראשו של היושב, הכניס את ראשו שלו מעט פנימה והוציא למולו את הלשון שלו...

"הצדיק" הזה הזה מרוב כעסו סטר לו על לחיו - נתן לו צווי פעצ' = שתי סתירות...

הסתובב החסיד אל חביריו ואמר להם: נו, תפילה זכה בדמעות על העיניים...

ע"כ הסיפור, אינני זוכר בדיוק את מוסר השכל שאמר לנו.

מורי ורבותי. קורה שיושבים ואומרים תפילה זכה "הריני מוחל" ולפתע בא מישהו ומבזה את חבירו צועק לו: "זה המקום שלי! לך מפה! וכדומה, זה משפיל וזה כועס וסוטר שניהם אומרים "הריני מוחל" הריני מוחל וסולח".

מסעודה המפסקת עד מוצאי היום

אבל יש אנשים השקועים בטומאה עמוקה יותר מטומאת מת (רשעים בחייהם קרויים מתים) הללו הטמאים כטומאת שבעה, צריך להזות עליהם מאפר פרה. וידוע כי האדם שמזים עליו אינו עושה מאומה למען טהרתו, אלא רק עומד והכהן מזה עליו, היינו: "ומי מטהר אתכם" - הקב"ה מטהר אותנו.

ועל שתי הטומאות הללו מביא רבי עקיבא שני פסוקים.

הנה מגיעים עשרת ימי תשובה, שבהם הקב"ה מכניס התעוררות בלבבות, ושומעים בלב את הקול הקורא: "יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו וישב אל ה' - וירחמהו, ואל אלוקיני כי ירבה לסלוח". הוא זורק עלינו התעוררות אפילו על אלו שאין להם כח להתעורר לבד "זורקתי עליכם מים טהורים" וכאשר ה' מעורר אותנו, רבים מגיעים אל הדרגה היותר גבוהה של טהרה, להיות מסוג האנשים שנותר עליהם רק טומאת שרץ ויש להם אפשרות לטהר את עצמם על ידי כניסה למקווה מים. הם נכנסים למקווה של הקב"ה ומיטהרים "ואומר מקוה ישראל ה' מה המקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל".

אשריכם ישראל!

אך אסור לנו לשכוח, כי מה שתלוי בנו, בטבילת מקווה, מאוד יש להיזהר, היינו, שלא יהיה בבחינת "וטובל ושרץ בידו" אלא לזרוק את החטא, כמו כן, להיכנס בתוך המים, שלא ייצא אבר אחד החוצה, ואז הכפרה והטהרה רבה.

ואז יתקיים לפני ה' תטהרו.

כוחה של תפילה ישרה

נסיים בסיפור שסיפר רבי יעקב קמינצקי זצ"ל מגדולי אמריקה, אודות כוחה של תפילה ומעשים, א'גיואלדיגע מעשה.

בעיר סובאלק התגורר אדם רב גדול מגאוני הזמן שחיבר ספר: "שאלות תשובות עמודי אור". בכל 'תשובה' הלכתית בספרו הוא מסיים בחתימת שמו בתוספת: "העלוב".

(הנצי"ב מולאזין היה חותם "נפתלי צבי - העמוס בעבודה", וגאון זה חתם "העלוב"), מה הבסיס לחתימה תמוהה זו?

על כך סיפר רבי יעקב קמינצקי.

סבו של רבה של סובאלק, היה גביר ונגיד נכבד. הוא התפרנס ממכרז מכירות גדול של הימים ההם, בו בקרו רבים ונכבדים שרכשו את סחורתם. גם הגבירים הגויים נכנסו בשערי מרכז המכירות. הפריצים של העיירות מסביב ביקרו הרבה בחנות. וילך האישי הלך וגדול, עשירותו היתה לשם דבר. והקנאה בעקבותיה...

כאשר הקנאה אוכלת את הלב, החלו לדבר סרה על בתו של הגביר... היא, הבת, עסקה גם כן במכירת סחורות בחנות של אביה. ובעלי לשון הרע ומוציאי שם רע אמרו: "הפריצים הרי מסתובבים שם כל כך הרבה ובוודאי יש לה קשר איתם", לשון הרע, מי שלא יודע, הוא לפעמים כאש בנעורת, נורא ואיום, התוצאה הייתה: כל שידוך שהציעו לה, צד הבחור התעניין בעיירה ומיד שמע את הירנונים עליה, ואין שידוכים.

השנים חלפו. שנה שנתיים, - חמש שנים. הבת כבר בגרה והכאב גדל. האב היה אערליכער איד וידע כי בת ישראל אין לה לשבת גלמודה, וכדאי לה שידוך פשוט ולא לשבת בדד. הוא התאמץ להשיג לה לפחות שידוך פשוט. אך גם שידוך כזה היה קשה למצוא לה... מי יהיו להתחתן עם בת ישראל לא כשירה.

כסופו של דבר הוא מצא בחור שנאות להנשא עם בתו - "אהרון דער שמייסער" (=אהרון המצליף) בחור שמגיל שנה שנתיים הסתובב ללא מסגרת, ללמוד לא ידע, וברבות הימים השכיר את עצמו לבעלי העגלות של העיר - להכות את הסוסים, מאי משמע? כאשר העגלון מתעייף, התיישב הוא להחליף אותו ולהצליף את הסוס. אתם כבר מבינים איך הוא היה נראה. למעשה, אחד מבעלי העגלות בעיר היה אפטרופוס עליו. וכאשר הגביר אבי המדוברת הציע את בתו באוזני העגלון, הוא לא הביע את הסכמתו על אתר, רק לאחר שבוע נתן את הסכמתו.

נו, ברוך ה', הם באו בברית האירוסין.

הימים חלפו, יום הנישואין הגיע.

בת הגביר עם אהרון דער שמייסער. עלבון. התאספו בחצר בית הכנסת לעריכת חופה וקידושין כאשר שמחה ועלבון משמשים בערבוביא.

בכך המשגיח שלנו רמז לבחורים להעריך עוד רגע של יום הכיפורים שהוא רגע גדול. (והם הזדעזעו אז ממשמעות נוספת של דבריו... על עוד רגע של חיים שלו באחרית ימיו).

רגע נוסף של יום כיפור – הוא רגע של נוסף של חיים. פתח לנו שער בעת נעילת שער – עוד רגע נוסף.

ברוך ה', ה' יעזרנו עוד ועוד, להתחזק ולעלות בתורה ובמידות טובות, שנה טובה וכל טוב וגאולה שלימה אמן.

(להגיד)

סוכות

מצוות סוכה בט"ו תשרי

מה הטעם שנקבע מצוות סוכה בחודש תשרי?

ידועים דברי הטור (תרכה) "והסוכות שאומר הכתוב שהושבנו בהם, הם ענני כבודו שהקיפין בהם לבל יכה בהם שרב ושמשי ודוגמא לזה צונו לעשות סוכות כדי שנזכור נפלאותיו ונוראותיו, ואע"פ שיצאנו ממצרים בחדש ניסן, לא צונו לעשות סוכה באותו הזמן, לפי שהוא ימות הקיץ, ודרך כל אדם לעשות סוכה לצל, ולא היתה ניכרת עשייתנו בהם שהם במצות הבורא יתברך, ולכן צוה אותנו שנעשה בחדש השביעי שהוא זמן הגשמים, ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולישב בביתו, ואנחנו יוצאים מן הבית לישב בסוכה, בזה יראה לכל שמצות המלך היא עלינו לעשותה".

לכאורה אף אחרי דברי הטור יש להבין טובא מה הטעם שניתקן דייקא בט"ו תשרי, למה לא לקבוע בראש חודש חשון – לדוגמא, ואז אפי' יותר קר ויותר יהיה ניכר שיצאנו אך ורק מפני ציווי השי"ת?

הגר"א בביאורו על שיר השירים, מבאר את טעם ועניין חג הסוכות ביום זה, כך: על הפסוק "הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בו", מפרש הגר"א שקאי על חג הסוכות "הביאני המלך חדריו" – שציונו להיכנס לסוכה, "נגילה ונשמחה בך" – זמן שמחתינו, ומה השמחה?

כשחטאו ישראל בעגל, נסתלקו ענני הכבוד. ומתי חזרו? ביום כיפור נתבשר משה רבינו "סלחתי כדבריך", בי"א בתשרי בישר את העם על הסליחה, וציווה בפרשת ויקהל על בניית המשכן, בי"ב וי"ג בתשרי התנדבו כל העם כסף וזהב ועצים לבניית המשכן, עד שהורה משה להפסיק מלהביא, בי"ד שקל משה את כל הכסף וזהב וציווה לבעלי המלאכה איך לעשות כל דבר, בט"ו בתשרי התחילו לבנות את המשכן. תיכף בתחילת בניית המשכן חזרו ענני הכבוד לשרות מעל בני ישראל.

בזה מובן היטיב שדווקא ביום ט"ו תשרי שייך לעשות את חג הסוכות כזכר ליום שבו חזרו העננים לשכון.

עוד יש בזה, שלכן זהו "זמן שמחתינו" כיוון שביום זה ראו בחוש שהקב"ה סלח להם על העוון, בזה שהשרה עליהם את העננים, וזהו בעצם שמחה על הסליחה שקבלו ביום כיפור. ולכן נקבע השמחה לדורות שגם אנו שמחים על מחילת העוון שהיה לנו ביום הכיפורים, וכשנכנסים אנו לסוכה הרי מוקפים אנו ב"ענני הכבוד" שהרי זהו "צילא דמהימנותא", כאות וכזכר לסליחה ולמחילה.

עוד מן הדמיון בין העניינים, שכמו אז בין יום כיפור לסוכות התעסקו בני ישראל עם התנדבות של כסף וזהב ועצים כן אנו בימים אלו שבין יוה"כ"פ לסוכות מוזילים כסף וזהב לקניית ד' מינים ומתנדבים עצים לבניית הסוכה.

יש המבארים בזה את השמחה בעת שמחת בית השואבה, ומה שמצינו שאמרו "אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנתנו ומי שחטא אמר אשרי זקנתנו שכיפרה על ילדותנו", שעיקר השמחה היה על התשובה, ועל שנתקבלה התשובה.

עוד יש לבאר

הטור (או"ח סימן תי"ז) מביא מאחיו שסוכות כנגד יעקב אבינו דכתיב "ולמקנהו עשה סוכות" וצ"ב מה השייכות שעשה למקנהו סוכות לחג הסוכות?

בפסוק "ועקב נסע סוכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות על כן קרא שם המקום סוכות" (בראשית לג, יז)

וע"י בתרגום יונתן בן עוזיאל שתרגם "ועקב נטל לסוכות ואישתזיב תמן תריסר ירחי שתא ובנא ליה בי מדרשא ולגיתו עבד מסלן בגין כך קרא שמא דאתרא סוכות" ומבואר שביטו של יעקב אבינו זה בית המדרש ולקנינו עשה מבנה עראי וקנינו כולל כל עניני הגשמיים ביתו נכסיו הכל היה בסוכות דירת עראי והיות וכל תוכן חג הסוכות הוא "צא מדירת קבע

יהודי באשר הוא, מתקדש ומיטהר לקראת היום הקדוש "לפני ב' תטהרו" אחרי שמסיימים סעודה המפסקת מברכים ברכת המזון (אני נזכר כיצד הרבי שלי אכל סעודה המפסקת. נכנסתי לביתו. הרבנית הגישה לו מרק. הוא אכל ועיניו נוטפות דמעות קדושות, לתוך המרק, טיף אחר טיף, וכך אכל: דמעות עם מרק... לא מרק עם דמעות, כ"כ בכזה).

מתעטפים בטלית לובשים קיטל כמו מלאכים, כל נדרי ומעריב שמע ישראל ה' אלוקינו – ברוך שם כבוד, בקול רם כמלאכים. אחרי מעריב פרקי שירה ואומרים תהילים יש הנעורים כל הלילה.

שחרית, קריאת התורה מוסף, מנחה, מקיימים את כל חמשה העניינים הכתובים בתורה, מי יש לו זמן בכלל לדברים בטלים ביום הכיפורים – קודש מבואר ועד צאתו. – מצוה ועוד מצוה.

מתחילים נעילה ומגיעים עד "פתח לנו שער בעת נעילת שער" מסיימים "אבינו מלכינו" שמע ישראל, שבע פעמים – ה' הוא האלוקים, תקיעה גדולה, מסתכלים על השעון – אפשר להתחיל מעריב:

"והוא רחום יכפר עוון" מעריב, מגיעים ל"שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד" ו"ברוך שם... בשקט. בלחש. שא... שא..."

נשאלת השאלה: בתחילת יום כיפור אמרו בקולועכשיו לאחר יום ארוך וקדוש, עדיין לא טעמו כלום, עדיין עטופים בטלית, לאחר יממה שלימה כמו מלאכים והנה אומרים "ברוך שם" בלחש?!

תשמעו תירוץ.

חונתי זצ"ל היה חסיד והוא אמר בשם הבעש"ט הקדוש את המימרא הזאת "מחשבה דאדם היא אדם" וכי מה הוא האדם – רגליים? אולי ידיים? גם בהמה יש לה ידיים ורגליים, אם כן מה הוא האדם? הנשמה, והוא חושב עם הנשמה. אם כן "מחשבה דאדם הוא אדם": היכן שמחשבתו נתונה זה הוא.

על פי זה חייך ותירץ גם את השאלה הנ"ל:

בערב יום כיפור המחשבה נתונה למצוות היום הבא: אוכלים כדי לצום, שותים כדי לצום, כל המח עסוק ב"לפני ה' תטהרו" כמלאכים, לכן אומרים ברוך שם כבוד – בקול רם. אבל במוצאי יום הכיפורים כאשר מתחיל מעריב, מה המחשבה אומרת? "עוד מעט כבר אפשר לשתות קפה" וליד הקפה? יהיה לי עוגה, עוגת קרם... אם כן המלאך נעלם --- ברוך שם כבוד מלכותו – בלחש.

כי המחשבה היא אבן הבוחן למצבו האמיתי של האדם. יש כאלו שגם כאשר בוכים "ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד" או "פתח לנו שער בעת נעילת שער" חושבים רק על גשמיות: פתח לנו שער – פרנסה, ותן לנו שער – אוי פרנסה, חננו ועננו – שיהיה לנו הרבה כסף. פרנסה! אשתי שבה פעם מהכותל וסיפרה כי אשה אחת הכתה על אבני הכותל בחזקה, בקולות קריאה: "אוי רבונו של עולם, פרנסה! רבונו של עולם – תן פרנסה!".

נכון מבקשים על פרנסה, אבל שהקאפ (שהראש) לא יהיה רק בפרנסה, וכי מלאך זקוק לפרנסה?! עכשיו, ביום כיפור הרי אתה מלאך, נכון?...

עוד רגע אחד של יום כיפור

הרבי שלי נפטר בתחילת חודש חשון.

ביום הכיפורים האחרון לחייו הוא צם כל היום, בסוף היום היה כמובן חלוש, ירד לביתו, וביקש שעשרה בחורים יתפללו איתו מעריב מיד בזמן המותר (ולא להמשיך בתפילה כמו בשיבה) הוא ירד ואחריו עשרה תלמידים. אני לא הייתי שם. אבל העידו לי.

נותרו דקות ספורות עד מעריב. הוא ישב ליד השולחן וחשב מה שחשב. והבחין כי הבחורים משוחחים ביניהם על סתם. הוא הגביה את ראשו החלוש ואמר להם:

נאמר ביונה, כי הנביא אמר לנוסעי הספינה "בשלי הסער הזה, שאוני והטילוני אל הים" לשם מה הוא ביקש "שאוני" וכי הם לא ישאו אותו, בוודאי, כי אם הוא שוכב בירכתי הספינה, א"כ צריכים לשאתו לסיפון, יגביהו אותו ויטילוהו לים? התשובה היא:

"שאוני והטילוני" – תגביהו אותי מעל הסיפון, אל תשליכו אותי ישר לים אלא קודם הגביהו – "שאוני" מדוע? כדי להרויח (להזכיר לעצמו ולאחרים מה הוא) עוד רגע של חיים, אל תזרקו אותי סתם כך כי אז יהיה לי עוד רגע של חיים...

בספר אמרי יצחק מפרש כך: הגמרא אומרת שהשאלה הראשונה שעליה נשאל האדם בבית דין של מעלה הוא "נשאת ונתת באמונה?" דהיינו האם עבר על איסור גזל, והגמרא במסכת סוכה דורשת מן הפסוק "ולקחתם לכם" – לכם ולא מן הגזול. וזה כוונת המדרש ולקחתם לכם ביום הראשון – ראשון לחשבון עוונות שזה השאלה הראשונה בחשבון העוונות האם היה "לכם" או לא...

חג הסוכות תעשה לך

בביאור שורש מצות סוכה כותב הגאון רבי מאיר שמחה מדווינסק זצ"ל (משך חכמה, אמור)

התורה נחלקת לשני סוגי מצוות, ישנם מצוות שמדריכים את האדם להתנהג נגד טבעו, וישנם המטהרים ומזככים אותו בדרך טבעו. מצות סוכה כיצד? אחרי שעמל אדם בשדהו, כל ימות הקיץ הוא חורש, זורע, עודר, קוצר, מעמר ובסופו של דבר אוסף הוא את גרנו וממלא אסמיו בר, לבו שמח בפרי עמלו, מה מתוקה לו מנוחתו, ואיך יערב לו להסתופף תחת קורת גגו, לשבת ולהתענג בצל ביתו. והנה באה התורה וציוותה עליו "צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי", זהו לנגד לטבע לקדש כוחות האדם והרגשותיו מגבול החמרי מפני כן אמרו חז"ל ששם שמים חל על עצי הסוכה כעל החגיגה, ולמדוהו ממקרא שכתוב "חג הסוכות תעשה לך", עד שעצי הסוכה אסורים בהנאה מן התורה.

מאידך, ישנם מצוות שאם אמנם הם מובנים לפי חוקי הטבע, בכל זאת ניתוספו עליהם חוקי החכמה העליונה בפרטים מסוימים, לכן בהיות כי חוק הטבע הוא לשמוח בעת האסיף בזרעונים ועטרות של שבילים, לזה באה התורה והגבילה ארבעה מינים מיוחדים לקיים בהם "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים".

כאשר נדקדק נמצא, שלגבי אתרוג לא נזכר ענין "שיהא שם שמים חל עליו" כמו בעצי סוכה, (רק ברש"י בסוכה דף ל"ז) יוצא לנו לפי הקדמה זו שאותן מצוות שניתנו נגד טבעו, נדרש להן הכנה וחיזוק רב, ומטעם זה דרשו חז"ל "חג הסוכות תעשה לך" תעשה ולא מן העשוי, לא כן מצות ארבעת המינים שאינה מנגדת לטבע, אף שאינם אגודים כשרים הם, ולא נאמרה בהם הכנה דרבה.

(חיים שיש בהם)

והיית אך שמח

בגמרא, לרבות לילי יום טוב האחרון של חג.

המפרשים נתקשו, האיך מרבים מכאן שמחה לליל יו"ט אחרון הרי בכל מקום "אך" הוא לשון מיעוט?

תירץ בזה הגה"ק רבי שאול בראך מקאשוי זיע"א בעל משמרת אלעזר, שגם אחרי ר"ה ויום כיפור ישנה איזשהו חשש בליבו של אדם אם אכן יצא זכאי לגמרי בדינו, אבל אחרי הושענא רבה כבר מקבל "פיתקא טבא", וסמוך ובטוח ליבו בישועתו, ובליל שמיני עצרת הינו כולו שמח. ומעמיס בזה את כוונת הדרש בגמרא: והיית אך שמח – לרבות לילי יום טוב האחרון, דהיינו שבאיזה שעה נשאר האדם אך שמח בלי שום עצב ודאגה? בליל יום טוב האחרון אחרי הושענא רבה...

כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה

(סוכה ט, א)

מן הראוי להעתיק קטע מתוך ספר הקדוש "ראשית חכמה" (שער הקדושה פרק ארבעה עשר) "וכן היה מנהג מורי ע"ה (הרמ"ק) שלא לדבר בתוך הסוכה בימי חג הסוכות אלא בדברי תורה, כי מצות סוכה קדושתה גדולה, והעד, שעצי הסוכה חל עליהם קדושה ואסורים כל ז' כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סוכה פרק ד). וכן מצינו שפירש רשב"י עליו השלום (זוהר פירשת אמור סוף דף קג) שהאבות באים לסוכה ואמר כי הא דרב המנונא סבא כד הוה עייל לסוכה הוה חדי וקאים על פיתחא דסוכה מלגאו ואמר נזמן לאושפיזין מסדר פתורא וקאים על רגלוהי ומברך ואומר בסוכות תשב, תיבו אושפיזין עילאין תיבו תיבו אושפיזי מהימנותא תיבו, ארים ידיו וחדו ואמר זכאה חולקנא זכאה חולקוהו דישאל, דכתיב (בראשית לב, ט) כי חלק ה' עמו, והוה יתיב, עד כאן לשונו.

ולעיל מזה עמוד הקודם קרא לסוכה "צלא דמהימנותא" ואמר כל מאן דיתיב תחות צלא דמהימנותא אחסין חייו ולבנוי לעלמין ואתברך ברכתא עילאה וכו'. הרי שאדם בתוך הסוכה מוקף מאויר קדושה, וכמה קדושות יש בה כמבואר, ולכן ראוי להתרחק משיחה והיתול אלא יקיים וגילו ברעדה" עיי"ש עוד.

ושב בדירת עראי" כדי להמחיש שכל עניני העוה"ז הם עראיים לכן חג סוכות הוא כנגד יעקב אבינו שהמחיש זאת בהנהגתו.

ובחיד"א בספרו שמחת הרגל כ' "ולמקנהו עשה סוכות" וז"ל כל קניני העוה"ז "עשה סוכות" שהיה הכל ארעאי וצלו וכאיש אשר מזומן לדרך שכל עניניו בעיר אשר הוא יושב בה הוא ארעאי כן היה בעיניו כל קניני העוה"ז "על כן קרא שם המקום העוה"ז, "סוכות" הכל ארעאי ולכן סוכות כנגד יעקב כי יעקב עשה כל עניניו וקניני העוה"ז ארעאי עיי"ש.

הרב ברוך רוזנבלום מפרש עפי"ז את הטעם למה מצטער פטור מן הסוכה, שכן אם הגשמיות והנוחות עדיין תופס מקום אצלך אם לא הבנת את עניני הסוכה וא"כ פטור הינך מלשבת בו...

בזה מובן, למה אומרים קהלת בשבת חול המועד סוכות שכן מתחיל בפסוק "הבל הבלים הכל הבל", שזהו עניניו של חג הסוכות.

הדס תרי וחד (סוכה לב, ב)

בש"ס סוכה (לב, ב) "גבי הדס רב כהנא אמר אפילו תרי וחד רב אחא בריה דרבא מהדר אתרי וחד הואיל ונפיק מפומיה דרב כהנא (פירש"י מהדר אתרי וחד אע"ג דתלתא בחד קינא כ"ש דכשר הואיל ונפיק מפומיה דרב כהנא) א"ל מר בר אממר לרב אשי אבא להווא הדס שוטה קרי ליה" עכ"ל הגמרא.

חסיד אמיתי, עבד לעבדי ה', הוא זה המקיים את דברי רבו כפשוטם ממש, ללא כל שינוי, למרות שהעומד מן הצד יפרש את דברי הרב במשמעויות שונות שגם הן תתפרשנה היטב לפי פשוטם של דברים.

גיסו הגר"י ישראלזון, סיפר מעשה מופלא שהתרחש בברנוביץ, העיירה שבה נולד, הסיפור הוא בשם סבו שהיה משניח בשיבת ברנוביץ.

כידוע לבד מיישיבתו הקדושה של רבי אלחנן ווסרמן הי"ד היה בברנוביץ בית מדרש נוסף שוקק חיים של האדמו"ר מסלוניץ זצ"ל בעל ה"בית אברהם". סיפורים רבים נפוצו ברבות הימים על האחדות המופלאה שבין שני האישים ענקי הרוח, האדמו"ר ורבי אלחנן, שהישירו מרוחם הגדולה על כל יהודי העיירה ברנוביץ.

הגר"י ישראלזון סיפר שבשטיבל הסלונימאי היה מנהג של קבע בשבתות ובימים טובים, שבעלי הבתים לקחו לביתם את כל האורחים והעניינים שנקלעו לעיירה, ולא השאירו אף אחד ללא בית וללא שלש סעודות.

כדי לראות ולוודא שאכן לא נישאר עני אחד ללא אירוח, קבע בעל ה"בית אברהם" מנהג לעצמו, לצאת אחרון מבית המדרש. והנה אירע פעם שלאחר שיצאו כל החסידים עם אורחיהם, התברר שאחד העניינים נותר לבדו, ואף אחד לא הזמינו לסעודות היום טוב. בבית החסידים היו באותו רגע רק הרבי, העני ואחד החסידים.

פנה האדמו"ר לחסיד ואמר לו "אורח זה מוטל על הכתפיים שלך".

ללא שהיות רץ החסיד אל העני והזמינו לסעוד על שלחנו, אך בעוד העני מתכונן לקום ממקומו התכופף החסיד וציווהו... לעלות על כתפיו, וכך יישא אותו עד הבית.

משסירב העני ו"הסביר" לחסיד שכוונתו של הרבי היתה שהוא ידאג לסעודותיו ולא שישאו על כתפיו, ענהו החסיד בלשון פקודה: "כיוון שהרבי אמר שאתה תהיה על הכתפיים שלי, אין לך ולי כל ברירה אחרת אלא לבצע את ההוראה במלואה..."

וכך הלכו שניהם ברחוב כשהעוברים והשבים בסימטאותיה של ברנוביץ משתאים לנוכח המראה של החסיד, שלא היה צעיר לימים, הנושא את אורחו על כתפיו.

כי הרבי אמר.

ויעוין במסכת סוטה דף ל"ב עמוד ב' המספרת על רב אחא בריה דרבא שהיה מהדר לקנות הדסים שאינם משולשים ממש אלא שני עלים בעוקץ אחד ועלה אחד מלמטה העולה ורוכב על שניהם, הואיל והדבר יצא מפיו של רב כהנא.

ולקחתם לכם ביום הראשון

איתא במדרש (תנחומא אמור פרק כב) "ולקחתם לכם ביום הראשון וכי ראשון הוא והלא ט"ו יום הוא ואת אמרת ביום הראשון אלא ראשון הוא לחשבון עוונות".

בשורת מהרש"ג (או"ח סימן לה) כתב ליישב את מנהג כמה אנשי מעשה שנשארים לישב בסוכה אף אם ידרו גשמים בשיעור של "תסרוך המקפה", שהנה הרמ"א פסק שאם הצער לא יפסיק כשיצא מן הסוכה, אין בו פטור מחובת סוכה. והנה אותם אנשי מעשה, באם יאכלו מחוץ לסוכה, יהיה להם צער גדול מזה. לכן, אין בהם את הפטור של ירידת הגשמים שכן מה לי צער זה ומה לי צער אחר?! אמנם, יש להיזהר שלא להיות דובר שקר ושלא לרמות את עצמו בה.

ויהי בשלם סוכה ומעונותו בציון (תהילים עו, ג)

מה הקשר בין שני עניינים אלו?

מבאר הגר"א שהן מצוות סוכה והן מצוות ישיבת ארץ ישראל, שניהם מיוחדים בכך שאנו מקיימים את המצווה בכל הרמ"ח אברים ובכל הגוף ממש, וזה הפשט "ויהי בשלם" – איזה מצווה מקיים בכל הגוף "שלם"? "סוכה", ו"מעונותו בציון" מצוות סוכה ומצוות ישיבת ארץ ישראל.

בהקשר לזה, היה פעם אחד הצדיקים שאמר שסוכה זה המצווה היחידה שנכנסים אליה אף עם המגפיים. שאלוהו הרי גם להיכנס למקדש נכנסים עם כל הגוף? ענה שלהר הבית הרי אסור להיכנס עם מנעליו לרגליו... כך שסוכה היא בכל זאת מיוחדת בפרט זה.

מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש (קהלת א, ג)

במדרש (רבה קהלת א, ד) "א"ר יודן תחת השמש אין לו למעלה מן השמש יש לו".

בעל ערבי נחל כתב לבאר מאמר זה כך: על פי מה שמספרים שצדיק אחד בבואו לבית המדרש אמר שאינו יכול להשאר שם כי ביהמ"ד הוא מלא תורה, ובראותו איך מתפלאים השומעים על דבריו אלה, הוסיף לומר: עליכם לדעת שתורה לשמה בוקעת לעילא ואינה נשארת בבית המדרש, לא כן תורה שלא לשמה, שאינה בוקעת ונשארת בבית המדרש, לכן קשה לי לסבול ריח תורה כזו.

וזה רמזו חז"ל באמרם שאף בעמלה של תורה אין יתרון, אם לומדים אותה שלא לשמה, כי אז היא "תחת השמש" כי אינה בוקעת לעילא, ובצדק סיימו חז"ל "אבל למעלה מן השמש" היינו הלומדים תורה לשמה שבוקעת לעילא ואינה נשארת תחת השמש לה בודאי יש יתרון.

מאוצרות המגידים

בקשת האתרוג

בספרים הקדושים (ספר הליקוטים להאריז"ל, תהלים לו) כתבו, ש"אתרוג", נוטריקון: "אל תבואני רגל גאווה, ויד [רשעים אל תנדיני]" (תהלים לו, יב). והסטיפולר זצ"ל כתב ב"ברכת פרי" ש"לולב" נוטריקון: "וטהר לבנו לעבדך באמת", וענף עץ "עבת" ראשי תבות "תרהיבני בנפשי עז" (תהלים קלח, ג). ויש להבין, מה ענין רמזים אלו.

ונקדים מה שדרש רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל ("קדושת לוי"), אמר בפסוק: "בשמים ממעל, ועל הארץ מתחת" (דברים ד, לט), על פי דרשת חז"ל (סנהדרין צא ע"ב) [בפסוק: "יקרא אל השמים מעל, ואל הארץ לדין עמו" (תהלים נ, ד)] "השמים" זו הנשמה, "והארץ" זה הגוף. וזו כונת הכתוב: "בשמים", כלומר בצרכי שמים, דהיינו בצרכי הנשמה, מה שנוגע לעבדות הבורא ברוך הוא, תסתכל "ממעל", על דבר שהוא ממעל לך, על הצדיק שיש בידו מעשים טובים יותר ממך, תבין בשפלותך. "ועל הארץ", בעסקי הגוף הנוגע לעולם הזה, "מתחת", פרוש תסתכל במה שלמטה ממך, שיש עני יותר ממך.

וכבר אמרנו שהקדוש ברוך הוא הורנו זאת בכלי המשכן, שהארון רומז כידוע לתלמיד חכם (יומא עב ע"ב), והשלחן רומז לעשיירות (בבא בתרא כה ע"א). ומדות הארון כולן חצויות ואינן שלמות, "אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו" (שמות כה, י), ואלו השלחן "אמתים ארכו ואמה רחבו" (שם, כג), באמות שלמות. לומר לך שלענין התורה צריך האדם לדעת שעדין חצוי הוא בידענותו ויש לו כה הרבה להשלים, מכל צד, "והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה" (שם, כ), להעפיל ולדאות ולנסק מעלה מעלה. והשלחן מדותיו שלמות, שיהיה שמח בחלקו.

והבדל נוסף: בצווי הארון, נאמר "יעשו שלחן" (שם, כג), בלשון יחיד. לומר לך שברוחניות יש להכלל בצותא, בבחינת "קנאת סופרים תרבה חכמה" (בבא בתרא כא ע"א), ואלו בגשמיות יעסק כל אחד בשלו, ולא

כתב הרמב"ם בהלכות לולב (פרק ח' הלכה י"ב) "והאיך היתה שמחה זו החליל מכה ורוקדין ומשפקין ומטפחין ומפוזין ומכרכרין כל אחד ואחד כמו שידוע... מצוה להרבות בשמחה זו... ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות... ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר 'ודוד מפוז ומכרכר לפני ה'".

מדברי הרמב"ם משמע, כי שמחת בית השואבה הנוהגת במקדש בחג הסוכות היא מכח "דין שמחת יום טוב", לכאורה במה נתייחד חג הסוכות משאר ימים טובים שלא מצינו בהם שמחה יתירה "שהיו מספקין ומרקדין ומטפחין"?

ביאר את החילוק ראש ישיבת בריסק, הגאון רבי יאשע בער סולובייצ'יק זצ"ל באופן זה:

בשאר המועדים חיוב השמחה כפי שהגדיר הרמב"ם (בהלכות יום טוב פרק ו' הלכה י"ז) הוא ש"חייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו" יוצא מפורש מדבריו שגדר השמחה ביום טוב היא שמחת הלב שמחה פנימית. משום כך, לא חייבו לרקוד ולספק ולטפח, מכיון שפעולות שמחה אלו אינם אלא ביטוי לשמחה חיצונית.

לעומת זאת, בחג הסוכות נאמר "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים", משמע, שמלבד שמחת הלב יש חיוב נוסף של שמחה חיצונית.

והסבר הענין הוא, שלשמוח "לפני ה'" לא די בשמחה פנימית, והצורך הוא גם כן ברקידה ופיזוז שכן לא שייך לרקוד ולשמוח אלא לפני מי ששמחים בו, כמו ששינונו (כתובות ט"ז) "כיצד מרקדין לפני הכלה" שמכיון שהוא לפני הכלה יש ענין של רקידה.

לזאת חותם הרמב"ם את דבריו "ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר 'ודוד מפוז ומכרכר לפני ה'", פירוש, כיון שדוד המלך עמד לפני הארון, לכן רקד ופיזז, ולא הסתפק בשמחת הלב שהיא שמחה פנימית בלבד.

כשהציע רבי יאשע בער זצ"ל את החידוש הנזכר לפני אביו, הגאון רבי יצחק זאב זצ"ל מבריסק קילסו מאד והסכים אתו.

הוא עוד הוסיף ואמר, שלפי זה מובן ומבואר היטב מנהגו של רבינו הגר"א מוויילנא (המובא בספר "מעשה רב") שבשמחת תורה "היה הולך לפני הספר תורה שמח מאד ברוב עוז וחדוה וחכמת אדם תאיר פניו כלפיד אש בוערת ומספק כף אל כף ומפוז ומכרכר בכל עוז לפני הספר תורה וכשהוחזר הספר תורה לארון קודש שוב לא היה שמח כל כך רק כמו שאר יום טוב".

הסביר הגרי"ז מבריסק את מנהגו של הגר"א כי הנה בשעה שהוציאו את ספר התורה אז היה זמן של לפני ה' לכן צריך לשמוח גם שמחה חיצונית הנעשית על ידי פעולה חיצונית של פיזוז וכרכור לעומת זאת כשהחזירו את ספר התורה לארון שוב אין כאן "לפני ה'" ולכן שמח הגר"א רק "כמו שאר יום טוב", אשר חיובו רק "להיות בהן שמח וטוב לב" - שמחה פנימית גרידא.

אם אני כאן הכל כאן (סוכה נג, א)

"אמרו עליו על הלל הזקן כשהיה שמח בשמחת בית השואבה אמר כן: אם אני כאן הכל כאן, ואם איני כאן מי כאן"

כיצד זה הלל הזקן, הענוותן הגדול יעיד וישתבח בעצמו אם אני כאן הכל כאן ואם איני כאן מי כאן?

"חתם סופר" (דרשות חת"ס) מביא ביאור בשם רבו המובהק רבי פינחס הלוי הורוביץ זצ"ל רבה של פרנקפורט בעל "הפלאה":

"אם אני כאן" - כלומר, אם אדם פחות-ערך כמוני נמצא כאן, הרי "הכל כאן" - כי אז כולם ראויים להיות כאן ולעבוד את ה'.

"ואם איני כאן" - וסיבת מניעתי תהיה אמנם, משום שאיני ראוי לכך, הרי "מי כאן" - הלא כל אחד יחשוד את עצמו כן, ונמצא שאיש לא יפקוד את בית ה' עד שיהא בית ה' שמם חלילה!

ומוסיף ה"חתם סופר" על פירוש זה "והוא נפלא".

(חיים שיש בהם)

יש המבארים כך: אם אני כאן - שאם ה"אני" שלי כאן בעולם הזה ומונח בגשמיות, "הכל כאן", אזי מופרע מסובביו וממעשיהם, אבל אם "אין אני כאן", שהאני שלו לא מונח כאן בגשמיות - מי כאן? מי יכול להפריע לו, שאינו מרגיש הפרעה מצד סובביו.

זעק: "עליו" -

קמו בבעתה ומלמלו: "עליו השלום", רק שיהיה מרצה...

אבל מעודי לא ראיתי מי שנרדם בעסק, ליד הקפה, כשהקונים צובאים על הדלפק!...

באו ונעייין בסיפור מהגמרא (תמיד לב ע"ב): אלכסנדר מוקדון ערך מסע לכבוש העולם. עבר את הררי החשך והגיע למחוז שכלו נשים. בקש לערך עמן מלחמה. אמרו לו: "ממה נפשך, אם תהרגנו יאמר: נשים הרג. ואם נהרגך, יאמרו שנפלת ביד נשים".

השלים עמן.

אמר: "הבו לי לחם לאכל". הביאו לפניו שלחן של זהב, ועליו ככר לחם מזהב.

תמה: "וכי כך נוהגים אצלכם, לאכל לחם של זהב?"

אמרו לו: "לאו, אוכלים אנו לחם חטה. אבל אם בשביל לחם חטה באת, האם לא היה לך בארצך?!"

כשיצא משם, כתב על שער המחוז: "אני אלכסנדר מוקדון שוטה הייתי עד שבאתי לכאן והנשים אלפוני חכמה..."

כשחזר ישב ליד מעין לאכל לחם, והיו עמו דגים מלוחים, שישתמרו בדרך. הדיחם במי המעין להסיר מליחותם, וספגו טעם מעדן ונפלא. אמר: כנראה, נובע מעין זה מגן העדן.

ויש לי שאלה: את המעין הזה מצא בדרכו חזרה, משמע שעבר שם בדרכו לאותו מחוז. מדוע אז לא הבחין בו ובסגלתו.

התשובה כבר נתנה: כשהלך לשם היו כל מעיניו נתונים לכבש עוד ועוד, להשתלט ולמשל על מעבר להררי חשך. בסדר, וכיניע, דיבור תחתיו, ומה הלאה, ובשביל מה, אין זו שאלה. דחף הוא, ואינו בשליטה. בסחף זה, אין מבחינים במעין מגן העדן!

רק כשפקחו הנשים את עיניו: מה צריך האדם יותר מלחם לשבע. לשם מה טרחת ובאת, מה חסר לך בארצך. וכששקטה מעט המית השקיקה, התפנה למצא את המעין המברך!

זהו שאמרו: "מה יעשה האדם ויחכם, ימעט בסחורה וירבה בישיבה" (נדה ע ע"א). הדגש אינו רק על "ירבה בישיבה", אלא גם על "ימעט בסחורה", כי אם שואף הוא לעוד ועוד בגשמיות, יהיה נחון במדת ההסתפקות ברוחניות. וכמאמר החסיד בעל "חובות הלבבות" (שער חשבון הנפש פרק ג, חשבון כה): "כאשר לא יתחברו בכלי אחד המים והאש, כן לא יתחבר בלב המאמין אהבת העולם זה ואהבת העולם הבא. ואמרו: העולם הזה והעולם הבא כשתי נשים צרות זו לזו, כאשר תרצה האחת תקציף השנייה". וכך פרשו רבותינו (הרמב"ם ועוד) דברי המשנה: "לא כל המרבה בסחורה מחכים" (אבות פ"ב מ"ה). והעיר "תוספות יום טוב" שהיו שהרבו בסחורה והחכימו, כרבי אלעזר בן חרסום (יומא לה ע"ב) ואילפא (תענית כא ע"ב). ולהאמור, מעיניהם לא היו אלא בתורה. וכמו שפרשו (ערובין נה ע"א) "לא מעבר לים הוא" (דברים ל, יג), לא תמצא לא בסחורים ולא בתגרים.

וידועים דברי רש"י בפסוק: "ויעש אלקים את שני המארת הגדלים, את המאור הגדל לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה", שוים נבראו, ונתמעטה הלבנה על שקטרגה ואמרה שאי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד. "ואת הכוכבים" (בראשית א, טז), על ידי שמעט את הלבנה הרבה צבאיה, להפיס דעתה.

הקשה "החדושי הרי"ם" זצ"ל איזה פצוי הוא, מה יש ללבנה מהכוכבים שסביבה, במה הם מנחמים אותה על מעוטה.

השיב: שתראה, שיש קטנים ממנה...

זה מנחם. והראיה, שאנו די מרוצים ממצבנו הרוחני. לא שאנו משלמים, ויש הרבה לאן להעפיל, אבל יש קטנים מאתנו, אז אנחנו רגועים...

ולא זו הדרך! "בשמים - ממעל!" בעיני הנשמה יש לשאף לעוד ועוד, וגם הנפש לא תמלא" (קהלת ו, ז)!

וכך פרש רבנו יונה דברי המשנה: "ובמקום שאין אנשים השתדל להיות איש" (אבות פ"ב מ"ז). שגם אם אין גדול ממך [וכדברי רש"י (במדבר יג ג) שכל "אנשים" לשון חשיבות] השתדל להיות חשוב עוד יותר. "ואף אם אין בדור ההוא כמוך, תראה עצמך כאלו בדור חכמי התלמוד אתה, ועמהם במקום אחד. וגם כי תשיג למעלתם - ופלא, על מי דברי! - תחשב כאלו אתה עומד עם הנביאים, ועם משה רבינו עליו

יפול לרעהו. עודני נוצר עמי מארע מילדותי. כבן שמונה הייתי, והאכל היה בצמצום והגבלה. פזלתי לצלחתה של אחותי, נדמה היה לי שהיא גדושה יותר. לפתע ספגתי סטייה, היא מלוא אותי עד היום: "תביט לצלחת שלך", מה לך לוטש עין לקדרת הזולת.

וכתוב מפורש הוא: "ועבדתם את ה' אלקיכם, וברך את לחמך ואת מימך" (שמות כג, כה). בעבודת ה', התאגדו ברבים, איש את רעהו יעזרו, ואת רעהו יחיבו. ואלו בלחם ובמים, יביט לצלחת שלו... ישמח בחלקו, ויסתפק במה שיש לו!

עלינו לדעת: הראשונה ממידותיו של אברהם אבינו היא העין הטובה, והראשונה ממידות בלעם הרשע העין הרעה. ועל ידיה תלמידי אברהם אבינו אוכלים בעולם הזה ונוחלים העולם הבא, ותלמידי בלעם הרשע יורשים גיהנם [בעולם הזה (תוספות יום טוב)] ויורדים לבאר שחת (אבות פ"ה מ"ט). ובאר הרמב"ם (בפירוש המשניות שם) שהעין הטובה היא מדת ההסתפקות, כפי שותר אברהם אבינו על כל רכוש סדום (בראשית יד, כג), "וזה תכלית ההסתפקות, שיניח האדם ממון גדול ולא יהנה ממנו אפילו בדבר מועט", ואלו בלעם בא מארם נהרים בעבור הממון שנשכר בו לקלל את ישראל (דברים כג, ה) [ואמר: "אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב" (במדבר כב, יח), למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים (רש"י)].

וידוע על זה המשל של הבעל שם טוב זצ"ל ("כתנת פסים", צו), לפריץ שגייס את כל האיכרים לקצר תבואת שדותיו. עמד לפקח על עבודתם, וראה נער עומד בצד. שאל: "מדוע אינו עובד?" וענו: "קטן הוא". קבל את התשובה.

עמלו וקצרו, ולפנות ערב ערך להם סעודה. ראה שאותו נער בא להסב, ותמה: "מה זה, לענין המלאכה נקרא קטן, ולענין הסעודה נקרא גדול?"

הוא הדין בענין ההסתפקות במועט או ההשתוקקות להשיג עוד ועוד. שתי התכונות טבועות בנפש האדם, ושתייהן שכנו הן באברהם אבינו ולהבדיל בבלעם הרשע. השאלה, לענין מה הוא "קטן" ולענין מה "גדול". אברהם אבינו נחון במדת ההסתפקות לענין הרכוש, אבל שאף לגבי מרומים ברוחניות. וכשהיה בן מאה וחולה, וחמה הוצאה מנרתיקה והקדירה את העולם, לא נטל יום חפשה אלא ישב פתח האהל, ושלח עבדו לחפש עוברים ושבים, ומשלא מצא עמד לצאת בעצמו. כאן לא נקט במדת ההסתפקות והשמחה בחלקו. והפוכו של דבר בבלעם. כסף וזהב, רצה מלא הארמון. אבל ברוחניות, התפלש ברפש.

וזהו שדרשו (מכות י ע"א): מאי דכתיב "אהב כסף לא ישבע כסף" (קהלת ה, ט), זה משה רבינו, אוהב מצוות שלא ישבע מצוות. יודע היה משה שאין שלוש ערי מקלט שבעבר הירדן קולטות עד שלא נבחרו השלוש בארץ כנען, ואמר: מצוה הבאה לידי אקימנה, שנאמר: "אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן" (דברים ד, מא). כה גדוש היה במצוות ובמעשים טובים, "שאין לך גדול במעשים טובים יותר ממשה" (ברכות לב ע"ב), וזכה וזכה את הרבים וזכות תלוי בו (אבות פ"ה מ"ח), ולא ותר על חצי מצוה! והשתוקק כל כך להכנס לארץ, אך ורק כדי לקיים המצוות התלויות בה (סוטה יד ע"א)!

"אם תבקשנה ככסף, וכמטמנים תחפשנה, אז תבין יראת ה', ודעת אלקים תמצא" (משלי ב, ד-ה). כשרואים כמה עמלים הם לצבר רוחים, וככל שמתעשרים ומרבים נכסים מרבים דאגה (אבות פ"ב מ"ז), יש לו מנה רוצה מאתים, יש לו מאתים וכבר רוצה ארבע מאות (קהלת רבה א, לב). ויותר מזה "כמטמנים תחפשנה", כמה משקיעים הם בחיפוש אחר המטמונים, שאולי לא יניב מאומה ויבלע סכומי עתק, כמה קדוחי נפט וחיפוש גז עקרים בתקוה שמא ואולי. וכאן, הן "יגעת ולא מצאת, אל תאמין!" (מגלה ו ע"ב).

"אמר רבי אלעזר, מימי לא קדמני אדם לבית המדרש, ולא הנחתי אדם שם ויצאתי. פעם השכמתי, ומצאתי הזבלים והתבנים, ואמרת: אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה'. ואנחנו, לא כזבלים ולא כתבנים!" פועלי האשפה משכימים לפנינו! (שיר השירים רבה א, ט).

יראה האדם איפה שקדנותו והתלהבותו, ויבין האם הוא מאוהבי כסף או מאוהבי מצוות. ממחפשי מטמונים, או יראת ה' ודעת אלקים.

"יושב ומשוחח כל היום, ואינו מתעייף, קם להתפלל והוא עיף. יושב ומשוחח כל היום ואינו מתעייף, יושב ללמד ועיף? הוי: "ולא אותי קראת יעקב, כי יגעת בי ישראל!" (ישעיה מג, כב) (אסתר רבה ג, ד).

הייתי פעם בשעור תורה. הקהל התנמנם, והמגיד שעור בקש לעוררם. אמר בהתלהבות: "והרי כלל נקוט בידינו, שהמוציא מחברו עליו" - והם ישנים!

השלוש, ומתי תשיג לחכמתם. ובזה לא תתרשל לעולם מלמד, ובכל יום ויום תתקן במדותיך, כי תוסיף על חכמתך, ותהיה כמעין המתגבר!"

ואני זוכר -

בשעתו היתה בני ברק ישוב קטן, וה"חזון איש" רצה להרחיב גבולות הקדשה. עבר להתגורר ברחוב עזרא - היום קוראים לו רחוב חזון איש, ואת רחוב עזרא העבירו מזרחה. אבל אז היה ביתו מחוץ לעיר, בין חרשות ועצי אקליפטוס, ובלילות נשמעו שם יללות תנים וצבועים. פחד היה לעבר שם בחשכה. ראש העיר, ר' יצחק גרשטנקורן, הציב עמוד תאורה, פנס רחוב, ליד ביתו. יום אחד באתי, וה"חזון איש" שאל: "נו, ר' יעקב, מה תאמר לעמוד החשמל שהציבו כאן?"

הבנתי שהוא רוצה לומר דבר מה, וצדקתי.

אמר: "ראה, אני יוצא מהבית, ורואה שיש לי צל ענק, מתמשך והולך למרחקים. ככל שאני מתקרב לעמוד החשמל, כך הולך הצל ומתקטן. וכשאני מגיע אליו, עובר תחתיו, הצל נעלם. אני ממשיך והולך, והצל שב ונמתח לפני. ככל שאני מתרחק, הולך הצל ומתארך -

ולמדתי, שככל שאנו מתרחקים מהאור, אנו מרגישים וחשים יותר ויותר "יש", וככל שאנו מתקרבים אל האור, אל חכמת התורה והחכמי התורה בדורות הראשונים, אנו נוכחים יותר ויותר בקטנותנו ואפסותנו!"

זה שאמרו (קדושינו מט ע"ב): סימן לגסות הרוח, עניות דתורה. והינו, שמשוה עצמו לפחותים ממנו ומתגאה עליהם, וממילא אינו משוה עצמו לגבורים ממנו ואינו משתדל להעפיל אליהם!

ועתה, לעניינינו.

ידועים דברי המדרש (ויקרא רבה ל, יב): "פרי עץ הדר" אלו ישראל, מה אתרוג זה יש בו טעם ויש בו ריח, כך ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים.

"כפת תמרים" אלו ישראל, מה התמרה הזאת יש בה טעם ואין בה ריח, כך ישראל יש בהם שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים.

"וענף עץ עבת" אלו ישראל, מה הדס יש בו ריח ואין בו טעם, כך ישראל יש בהם שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה...

"וערבי נחל" אלו ישראל. מה ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח, כך ישראל, יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים. ומה הקדוש ברוך הוא עושה להם, לאבדם אי אפשר, אלא אמר הקדוש ברוך הוא: יקשרו כלם אגדה אחת והן מכפרין אלו על אלו.

והנה, לערבה אין במה להתגאות. אין בה לא טעם ולא ריח, לא תורה ולא מעשים טובים. כל הצדקת קיומה, בהתחברותה לאגד הלולב. וגם שם, הערבה משמאל ("משנה ברורה" תרנא, יב) ונמוכה היא מהלולב וההדס ("רמ"א, שם).

בהושענא רבה, כשמביאים אותה בפני עצמה, חובטים אותה. כל קיומה, בהתבטלותה לאלו שמעליה, מהבחינה הרוחנית, לבעלי תורה ומעשים טובים. אך אם מתיצבת היא כשלעצמה, מתגאה היא לא בתורה שאין בה ולא במעשים הטובים שאינה עושה, אלא בענייני העולם, "ואל הארץ" זה הגוף (סנהדרין צא ע"ב), תחבט בארץ!

מעלי ההדס, יש לו במה להתגאות. ניוחוה ערב, מעשים טובים בידו. אך לא: "ענף עץ עבת", "עבת" נוטריקון: "תהרביני בנפשי עז" (תהלים קלח, ג), אין "עז" אלא תורה (זבחים קטז ע"א). ידע ההדס שאינו משלם, ידע שאין די במעשים טובים, שדבר אחד מן התורה שוה מכל מצוותיה של תורה (ירושלמי, ריש פאה), ושנר מצוה ואלו התורה אור (משלי ו, כג). ואם אמנם גבוה ההדס מן הערבה, ומימין הוא, אבל הלולב במרכז, וגבוה מכולם.

והלולב אף הוא אינו מתגאה. אמנם גבוה הוא, ועוצר רוחות רעות וטללים רעים (סכה לו ע"ב) כי התורה מגינה ומצילה (סוטה כא ע"א), אבל שלמות אין בו, כי תורה בלא מעשים טובים כמוה כבנין בלא יסודות איתנים (אבות דרבי נתן כב, א. כד, ב-ד). ועדין צריך הוא לבקש "וטהר לבנו לעבדך באמת", שהאתרוג דומה ללב (ויקרא רבה ל, יד), האתרוג שיש בו שלמות תורה ומעשים טובים, ויש ללולב לאן לשאוף. "לולב", נוטריקון לו לב (זהר ח"ג רכ, ב)!

האתרוג משלם הוא, אך כשהיה האתרוג בעצו, עם אתרוגים אחרים, ידע שזו השלמות, תורה ומעשים טובים, ולבו יודע מרת נפשו, שמשלם אינו. יש אתרוגים נאים יותר, ומיחסים יותר, ונקיים יותר.

קוטפים אותו ועוטפים בפשתן ומניחים בכלי כסף, והוא רואה עצמו כמהדר שבארבעת המינים, ומבקש: "אל תבואני רגל גאוה!" רבונו של

עולם, שלא אשוה עצמי ללולב להדס ולערבה, ושלא תזוה דעתי עלי. שאשוה עצמי לאתרוגים שמעלי, ואוסיף בתורה ובמעשים הטובים!

(והגדת)

"אם אני כאן, הכל כאן"

כתב הרמב"ם (הלכות לולב פ"ח ה"ב-ט"ו): אף על פי שכל המועדות מצוה לשמח בהם, בחג הסכת היתה שם במקדש שמחה יתרה, שנאמר: "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים" (ויקרא כג, מ). ומתחילים לשמח ממוצאי יום טוב הראשון וכל בכל יום ויום מימי חלו של מועד, מתחילים מאחר שיקריבו תמיד של בין הערבים לשמח שאר היום עם כל הלילה.

והאיך היתה שמחה זו, החליל מכה ומנגיני בכנור ובנבלים ובמצלתיים, וכל אחד ואחד בכלי שיר שהוא יודע לנגן בו, ומי שיודע בפה בפה, ורוקדין ומספקין מטפחין ומפזזין ומכרכרין כל אחד ואחד כמו שיודע, ואומרים דברי שיר ותשבחות.

מצוה להרבות בשמחה זו, ולא היו עושים אותה עמי הארץ וכל מי שרצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה, הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגיני ומשמחין במקדש בימי חג הסכות. אבל כל העם האנשים והנשים כלם באים לראות ולשמע.

השמחה שישמח האדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו, שנאמר: "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב" (דברים כח, מז). וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו, חוטא ושוטה. ועל זה הזהיר שלמה ואמר: "אל תתהדר לפני מלך" (משלי כה, ו). וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול והמכבד העובד מאהבה. וכן דוד מלך ישראל אמר: "ונקלתי עוד מזאת והייתי שפל בעיני" (שמואל ב, ו, כב). עד כאן דבריו.

שמחת בית השואבה היא אפוא המקום בו שכח האדם מעצמו וכבודו וכל מעיניו בכבוד שמים. איך נבין דברי הברייתא (סכה נג ע"א): תניא, אמרו עליו על הלל הזקן, כשהיה שמח בשמחת בית השואבה, אמר כן: "אם אני כאן, הכל כאן. ואם אין אני כאן, מי כאן!" הוא היה אומר: "כל למקום שאני אוהב, שם רגלי מוליכות אותי. אם תבוא אל ביתי אני אבוא אל ביתך, ואם אתה לא תבוא אל ביתי אני לא אבוא אל ביתך, שנאמר: בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך (שמות כ, כא). ואיך השתבח בעצמו, במקום בו משבחת הענוה.

וביותר יפלא על הלל, שהרי אמרו: "תנו רבנן, לעולם יהא אדם ענותן כהלל" (שבת ל ע"ב) שהיה סמל הענוה, ונקבעה הלכה כמותו משום ענותנותו (ערובין יג ע"ב). ופעם אחת התייהר לכאורה [וטעמו עמו גם בזה ("ערבי נחל", דרוש ה' לשבת הגדול)] ומיד הקפידו עמו ממרום (פסחים סו ע"א). ואיך יעלה על הדעת שיתהלל לומר על עצמו: "אם אני כאן הכל כאן".

ובכן, ראשית לכל כתב רש"י: דורש היה לרבים בשמו של הקדוש ברוך הוא: "אם אני כאן, הכל כאן", כל זמן שאני חפץ בבית הזה ושכינתי שרואה בו יהא כבוד קים ויבואו הכל כאן, ואם תחטאו ואסלק שכינתי מי יבוא כאן. [ויצוין למה שאמרו (רש"י ותוספות, סכה מה ע"א) ש"אני" הוא אחד השמות משם בן ע"ב שמות. והשכינה קרויה "אני" (זהר ח"ג רעו, א). והמהרש"א כתב ש"הלל" בגימטריא אדני", שם השכינה (זהר ח"א צט, ב), וזהו "והלל לה" (דברי הימים ט טז, לו. "בני יששכר" כסלו ד, מב)]

ונסביר באופן רחב יותר, ומשמעותי יותר לגבינו.

יש "אני", השכינה הקדושה, ויש "הכל", כל ענייני העולם. ו"אם אני כאן, הכל כאן. ואם אין אני כאן, מי כאן!"

נזכיר: "ויתרוצצו הבנים בקרבה" (בראשית כה, כב), בקרב רבקה אמנו, ופרש רש"י: מתרוצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות.

ואמרו במדרש (תנא דבי אליהו זוטא יט): אמרו רבותינו, עוד כשהיו יעקב ועשו במעי אמן אמר יעקב לעשו: עשו אחי, שני אחים אנחנו לאבינו ושני עולמות יש לפנינו, העולם הזה והעולם הבא. העולם הזה יש בו אכילה ושתייה ומשא ומתן ולשאת אשה ולהוליד בנים ובנות, אבל העולם הבא אינו בכל המדות האלו. ואם הוא רצונך, טל אתה העולם הזה ואני אטל העולם הבא. ומנין שכך הוא, שנאמר: "ויאמר יעקב מכרה כיום את בכרתך ל"י" (בראשית כה, לא) כשם שהיינו אומרים בבטן. באותה שעה נטל עשו בחלקו העולם הזה ויעקב נטל בחלקו העולם הבא. עד כאן דברי המדרש.

נעקוב אפוא אחר האחים, ונראה מה היה בחלקם בעולם הזה.

עשו נטל העולם הזה לחלקו, ומהר ונשא ארבע נשים. אם קבל "סדור מלא", והלא בנו הבכור של יצחק אבינו היה, היו לו ארבע דורות. ארבע נשים התחרו על תשומת לבו, מי תכין לו ארוחת צהרים עשירה יותר ומגוננת יותר. היה עשו בשדה והתעייף. היה רעב. לאן ילך. למי מנשיו. עסקות הן, טרודות בענייניהן. יש לו אח, כוללניק, אצלו יתקבל במאור פנים, שם ישביע רעבונו, ילעט בקדרת עדישים. כך נראה ה"עולם הזה" שלו.

כשרבקה שומעת שיצחק מבקש לברך את עשו, ומצטווה בנבואה לשלח את יעקב לקבל את הברכות, היא מלבישה אותו "את בגדי עשו בנה הגדל החמדת אשר אתה בבית" (בראשית כז, טו). ותמה רש"י: והלא כמה נשים היו לו, והוא מפקיד אצל אמו! אצלנו מנהג ישראל שהזוגות הנשואים לוקחים מבית ההורים, ולא מביאים לשם! אלא, כותב רש"י, שהיה בקי במעשיהן וחושדן. היו מרוקנות לו את הכיסים, אפילו 'מקוה געלט' לא היה מוצא למחרת. הבגד עצמו היה עלול להעלם, מפקידו היה אצל עמו. הנה, "עולם הזה". על העולם הבא, מי מדבר.

ויעקב, יושב האהלים, ה'בטלן', חוזר מבית לבן עם ששים רבוא עדרי צאן (בראשית עג, יא), איזה דורון שגר לעשו, כולל אבנים טובות ומרגליות (רש"י בראשית לב, יד), וערם לפניו הר של זהב וכסף כדי לרכז חלק עשו במערת המכפלה (רש"י שם מו, ו, נ, ה).

"וישא עשיו עיניו וירא את הנשים ואת הילדים, ויאמר מי אלה לך" (בראשית לג, ה). ופרש שם במדרש (תנא דבי אליהו זוטא יט): הלא נדברנו שאני נוטל את העולם הזה, וחלקך הוא העולם הבא. והנה גם כסף וזהב, גם אבנים טובות ומרגליות, גם "שור וחמור וצאן ועבד ושפחה", וגם נשים, וגם ילדים, איך זה מגיע אליך, מה זה עושה אצלך!

"ויאמר", יעקב אבינו ענהו, "הילדים אשר חנן אלקים את עבדך". עשו שאל על הנשים והילדים, ויעקב ענה על הילדים לבדם. עבל כאן, מפרש המלבי"ם, רמז את התשובה. אמת, חלקי הוא העולם הבא. אבל כדי לנחל אותו יש להשתמש בכלי העולם הזה, והם נהפכים לכלי הקדש, למכשירי מצוה! התורה מצוה להקים משפחה, ולחנכה. עקר אהבת ה' לאברהם אבינו, היתה משום כך: "כי ידעתינו [אהבתיו (רש"י)] למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט" (בראשית יח, ט). ולכן, נשאתי את הנשים. [והלא נראה, שכאשר גזר פרעה להטביע הילדים, עמד וגרש את אשתו, ועמדו כלם וגרשו נשותיהם (סוטה יב ע"א)]. כי יעקב אבינו לא בחר בעולם הזה כשלעצמו, אלא ככלי עבור העולם הבא. ואלו עשו שהלך בדרך בלעם היה כתלמידיו שיורשין גיהנם [בעולם הזה! (תוספות יום טוב)] ויורדין לבאר שחת (אבות פ"ה מ"ט).

הכרתי אדם שגדל בבית דתי, וגלש. שוחחתי אתו, והודה על האמת: חלש אופי הוא, ואינו יכול - שקר הוא, אבל כך אמר - לשים רסן ליצריו. יודע הוא ששומרי התורה יזכור לעולם הבא, אבל הוא נוהג אחר העולם הזה. כמה שנסיתי להסביר לו ששומרי המצוות אשרם בעולם הזה, מלבד ה"יטוב לך" לעולם הבא, נפלו הדברים על אזניים ערלות. לא זו בלבד, אלא בטוח היה שאין הוא לבד. אי אפשר לגדל דור בבועה, במנתק מן העולם הגדול. והם יפזלו, וישפעו, ויפנו לכם ערף, עוד תראה.

ובכן, רואים אנו את עולם הישיבות פורח, עולם התורה גדל, דור לתפארת, מאשר וגאה. ולא עוד, אלא שהמונים נוהרים ומצטרפים, חוצים את הקוים בדרך ההפוכה.

מה תאמר לך, שאלתיו. תחזיתו התנפצה והפרכה.

אמר לך, השיב, הם אכולי אכזבות, חיייהם משמימים, והאמונה מספקת להם עגן, משענת איתנה ונותנת להם ספוק, מעניקה ענין לחייהם.

חייכתי, מי כמוהו מבין אותם. ואמרת: למה אתה עומד, תשוב! לא הבין, למה לשבת.

הסברתי: שב 'שבעה' על עצמך, על חייך שאבדו לשוא! נטשת דת אמת, כי אתה בן העולם הזה. כעת מודה אתה, שהמונים שבים בתשובה כדי להשיג ספוק בעולם הזה, מלבד חיי העולם הבא. הפסדת אפוא את שני העולמות, אבדת חייך בידיך, הלא תתאבל עליהם!

נאנח, הודה לדברי, אבל 'שבעה' לא ישב.

וכדין עשה, שהרי המתאבד אין מתאבלין עליו (יורה דעה שמה, א)!

היה לי חבר בישיבה, נער צעיר, שמיל. גם הוא התגלגל לסביר בסערת המלחמה. התפילין אבדו לו, ספרים לא היו, בשבתות אלץ לעבוד, כשרות נבצר ממנו לשמר, ולבדו היה. נשחק, ולא החזיק מעמד. הרגל נעשה טבע.

איני רוצה לשפוט, ואיני יכול להצדיק. שמעתי שעלה ארצה, ושמעתי שאינו שומר מצוות. טרחתי והשגתי בטלפון.

שמח לשמע את קלי: "יענקלה קריניקער", קרוי הייתי בישיבה על שם עיר מולדתי, "שמעתי שהחזקת מעמד", צין בהערכה.

הזמנתי אותי אלי לשבת

נרתע, אינו מסגל לך, זו תהיה טלטלה עזה מדי.

לחצתי, ונאות לשבת אצל קרובי בגבעתיים הסמוכה, ויבוא לביתי לסעודת ליל שבת.

שיהיה, בתור התחלה.

חזרתי מתפלת ליל שבת, ובקשתי מהמלאכים להמתין, אינכם האורחים היחידים. עוד מעט יגיע שמיל, ברכוהו לשום מלאכי השלום, שישבו לכור מחצבתו.

למלאכים היה פנאי, אבל לילדים לא היתה סבלנות. נדנדו, נמנמו, וכשהנרות עמדו לכבוד החלטנו שנקדש בלעדי. גם "כל דכפין ייתי" אומרים אחר הקדוש. אחר כך זכרנו שפותחים את הדלת רק לאחר ברכת המזון.

סוף דבר, לא בא.

לא כעסתי, דאגתי ורחמתי.

הרמתי טלפון: חליתי, התחרטתי?

כמעט בכה: לא, דוקא הגיע. התארח אצל הקרובים ובערב הלך לבני ברק. מבתי הכנסת המוארים בקעה התפלה והשירה, וברחוב הלכו נשים לבושות בגדי שבת מטילות עם עגלות התאומים ואחד אוחז בעגלה מזה והאחת אוחזת מזה ואחד רץ קדימה והאחר משתרך מאחור, נחילים נחילים, בלי עין הרע, וקבוצות נערות וחבורות נשים מבגרות. איזו אחדות, איזה אשר, ומאיפה הוא בא ולאן הוא הולך, הלב נצבט. וחשב שהנה יעלה לביתי, ומי יודע כמה ילדים יושבים ושרים זמירות ואומרים דברי תורה. לא יוכל לעמד בזה, לבו יתפלץ מכאב וקנאה. הוא פנה לאחור ושב על עקבותיו...

איי, אם רק נדע להוקיר את אשרנו. בשני העולמות.

הלכתי פעם לחתנה בבני ברק. לאכל איני צריך לבוא, הלא את המנה מכיר אני מהשמחות הקודמות, אני בא לרקודים. לפני הלך זוג חלוני. שמעו את התזמורת, והבעל אומר לאשתו: "בואי ונראה חתונה אצל האדוקים". עמדו בפתח וסקרו, והאשה אמר: "תראה, רק גברים! מסכנים, המחצה מפרידה בינם לנשים! אבל אתה יודע" אמרה בפליאה, "הם רוקדים!"

אכן, יש להם במה לקנא -

אנחנו רוקדים!

וכשעלו לרקד בשמחת בית השואבה, פתח הלל ואמר, בשם השכינה הקדושה: "אם אני כאן, הכל כאן!" אם העולם הבא עקר, נתנים כלי העולם הזה בשפע ובגדש, ואוכלים בעולם הזה ונוחלים לעולם הבא, ו"עולמך תראה בחייך" (ברכות יז ע"א), חיים שהם מעין עולם הבא (בבא בתרא יז ע"א), והשמחה מושלמת!

"ואם אין אני כאן, מי כאן", יורשים גיהנם בעולם הזה ויורדים לבאר שחת בעולם הבא...

שישו ושמחו בשמת תורה

נשאלתי שאלה, מה ראו חכמים לקבע את חג שמיני עצרת ליום שמחת תורה, לסיום התורה והתחלתה, ועושים משתה לגמרה של תורה (שיר השירים רבה א, ט). המועד הנאות לך הוא לכאורה בחג השבועות. ואכן, אמרו בגמרא (פסחים סח ע"ב) שאפלו רבי אליעזר שסובר שאפשר להקדיש כל חג לרוחניות בלבד, מודה שבשבועות יש לשמח במאכל ובמשתה, כי יום שנתנה בו תורה הוא, להראות שנוח ומקבל יום זה לישראל (רש"י). ורב יוסף הורה להכין ליום זה עגל משלש, להביע שמחתו שלמד תורה והתעלה על ידה (רש"י). והשמחה בתורה ביום מתן תורה, מענינו של יום היא, כשם ששמחים בפסח בגאלת מצרים. אבל השמחה בשמיני עצרת בגמרה של תורה, היא לכאורה ערוב שמחה בשמחה. וכשם ששלמה המלך לא ערב שמחת חנכת בית המקדש בשמחת חג הסוכות (מועד קטן ט ע"א), כך אין לערב שמחת סיום התורה ותחלתה בשמחת שמיני עצרת.

השאלה טובה, והיא מסוג השאלות שמביאות לשנוי בגשה ובתפיסה. להבנה מחדשת של חג שמחת תורה.

שמעתי מהרב שך זצ"ל, שאמר בדרך צחות, וכמה עומק יש באמרה זו

בספר "נפש החיים" (שער א' פרק ד, בהג"ה) הביא רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל דברי הזהר הקדוש (ח"ג קסא, א) שהאדם הוא "עולם קטן", ולבו הוא כנגד בית קדשי הקדשים. וכתב שרבותינו רמזו זאת בדברי המשנה (ברכות כח ע"ב) שהמהלך בדרך, יכון לבו כנגד בית קדשי הקדשים. [ואם כן, החושב מחשבה זרה בלבו, הרי הוא כמכניס צלם בהיכל, ה' ישמרנו.] וכל ימות השנה הלב מאבן, כתוצאת פעלת היצר הקרוי "אבן" (סוכה נב ע"א, מיחזקאל יא, ט). ועקר מאמצינו בחדש אלול ובימים הנוראים לרכך לב האבן, שיפתח לרשמי קדשה והרהורי תשובה וקבלת על מלכות שמים. וכשם ששבע חומות יריחו נפלו בתקיעת השופרות ונבלעו במקומן, כך מזעזע קול השופר בראש השנה את הלב ומערער חומותיו. ובכמה פיוטים, ובאמירת "אבינו מלכנו", פותחים הארון לשעה קלה, לרמז פתיחת הלב, וכן באמירת "אבינו מלכנו" בעשרת ימי תשובה.

מגיע יום הכפורים, ופותחין הארון ל"כל נדרי", ולתחלת הפיוטים, ול"אבינו מלכנו", ול"שיר הכבוד", ולכמה פעמים בתפלות היום הקדוש, ולבסוף בכל תפלת נעילה. ארון הקדש פתוח, והלב פתוח.

באים ימי הסכות, ופותחים ארון הקדש לאמירת ההושענות. ומוציאים ספר תורה אחד ועומדים עמו ליד הבימה, ומקיפים סביבו. וביום השביעי, הוא יום הושענא רבה, מוציאים כל ספרי התורה, ומקיפים הבימה שבע פעמים (ארח חיים תרס, א). והרי כאן צעד נוסף. לא די שהלב נפתח. הלב נפתח, ומה יש בו, ומה יצא ממנו. ספר התורה. זה מה שבלבנו, וזה מה שאנו מוציאים וסביבו אנו מקיפים.

וגם בכך אין די. הפסגה, השיא בשמיני עצרת. מוציאים אנו את כל ספרי התורה ועמם אנו מקיפים, ובהם אנו שמחים, ואתם אנו עולזים. זה מה שבלבנו, וזה כל עולמנו, "אין בלבנו אלא אחד" (פסחים נו ע"א). אוי, כמה שהוא חי את הדברים! כמה שלא היה בלבו אלא אחד, קדשא בריך הוא ואורייתא!

כמה נפלאים דברי המדרש (שיר השירים רבא א, לד): רבי אבין פתח, "זה היום עשה ה' נגילה ושמחה בו" (תהלים קיח, כד). אין אנו יודעים במה לשמח, אם ביום אם בקדוש ברוא הוא. בא שלמה ופרש: "נגילה ושמחה בך" (שיר השירים א, ד), "בך" בקדוש ברוך הוא, "בך" בתורתך. כי בקודש ברוך הוא ובתורתו, הינו הך. שהאוחז בתורה, אוחז כביכול בקודש ברוך הוא (זהר ח"ג קעו, א), "כי הוא ורצונו אחד, ובזה הוא דבוק בו יתברך ממש כביכול" ("נפש החיים" שער ד פרק ו).

ונמצא שאין שמיני עצרת אלא יום שמחה בקדוש ברוך הוא. "לפי שכל ימות הרגל הקריבו שבעים פרים כנגד שבעים אמות, וכשבאים להפרד אמר להם המקום: בבקשה מכם, עשו לי סעודה קטנה ונשמח ביחד, כי קשה עלי פרדתכם" (רש"י במדבר כט, לה-לו). זו מהותו של היום. למה נמשלו ישראל לתמר, לומר לך, מה תמר זה אין לו אל אלא אחד [שאינו בו פצולי ענפים אלא גזע אחד ויחיד מתמר עד לתפרחתו, ההופכת לחלק מגזעו] כך ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים (סוכה מה ע"ב).

כל השגתנו ואחיזתנו בבוראנו היא כפי השגתנו ואחיזתנו בתורה שהיא רצונו, ושמחתנו בה היא שמחתנו בו. ונמצא, שהכרזת: "אתה הראת לדעת, כי ה' הוא האלקים, אין עוד מלבדו" (דברים ד, לה) מול ארון הקדש, ההכרזה הפותחת את סדר ההקפות, היא פסגת הימים הנוראים שעברנו. היא הסכום והלקח, היא המשמעות והתמצית: אין עוד מלבדו, ומלבד תורתו. זה עולמנו, וזו שמחתנו.

"קשה עלי פרדתכם", וקשה עלינו פרדתך -

אז לא נפרדים!

ועלתה בידינו תשובת השאלה, מה ראו חכמים לקבע ליום זה את שמחת התורה, ומדוע אין זה עורב שמחה בשמחה. משום שאין בלבנו אלא אחד, ו"הקדוש ברוך הוא לבם של ישראל, שאמר (תהלים עג, כו): צור לבבי וחלקי אלקים לעולם" (שיר השירים רבה ה, ב), וקדשא בריך הוא אורייתא וישראל חד, וכשנפתח לבנו מתברר כי ארון קדש הוא, והתורה בו, ובה אנו שמחים. כדברי המדרש: "כשאמות העולם אוכלים ושותים מתחילים בדברי תפלו. אבל כשישראל אוכלים ושותים מתחילים בדברי תורה ובתשבחות לפני הקדוש ברוך הוא (אסתר רבה ג, יג) -

וזה חג שמחת תורה!

נגיל ונשמח בזאת התורה

גיטי, רבי זלמן אסטולין, שבע מרורים משך שנים ארכות בסביר הקפואה, תרתי משמע, קר עז וכפור רוחני נורא. בכל כחו שמר על יהדותו, סבל רב סבל על שמירת המצוות, אבל יחיד היה, בודד. בלא מנין בחל ובשבת, במועד ובחג, בראש השנה וביום הכפורים! עזר ה', ונחלץ מעמק הבכא, הגיע אלינו מדרה על קביו. כמה שמח להיות בין יהודים, לראות סביבו שומרי תורה ומצוות!

בשבת בבקר הלכתי עמו לתפלה. אח, תפלה במנין, ברב עם, עיני נצצו. חקר, וספרתי שיש ב"לדרמן" מנין ותיקין, ובעודם מתפללים מתארגן בירכתי בית הכנסת, ב"בית שני", ותוך כדי מתחילים להתפלל למעלה, וכשהמנין הראשון מסתיים מתחיל מנין נוסף. לא שבע מלשמוע. התפלה הסתיימה ופניתי לחזר לביתי, בקש רשות להשאר עוד קצת, לחוות, הוא כבר יגיע, ידוע את הדרך.

טוב, בינתיים אקדש ואלמד מעט.

וברוך השם "תורתם מתברכת": אני מספיק ללמד דף, ושנים, ושלשה, ורבי זלמן איננו.

אני דואג, ככלות הכל זר הוא בעיר, ומדדה על קביו. אולי אבד את הדרך, מי יודע היכן אמצאהו. קדם כל, נלך לבית הכנסת. נחקר, אולי ראו לאן הלך, ראו, ודאי. הוא למעלה, בקומה העליונה. עליתי, והנה הוא לפני. מסמן לי בידו שאמתי, עוד מעט. מה יש, מה קרה. המתנתי לצדו עשרים דקות. רק אז קם וחפן את קפיו. "מה מעשיך כאן", שאלתי.

אמר: "אתם כעכבר השוכב על ערמת דינרים. רואה בהם מזרן שאינו נח. אינו מבין איזה אוצר תחתיו!" כבר שעה ארוכה - הוא מספר לי - שעה ארוכה שהוא מדלג על קביו ממנין למנין. לענות עוד אמר, עוד אמר יהא שמייה רבה, עוד קדושה. אלו אוצרות, מוכן הוא לשהות כאן עוד ועוד! שנים היה מנותק מרעב, וכעת כזה שפע, בכזה גדש, איך אפשר להתנתק! ונזכרתי במה שהיה רבי אליה לופיאן זצ"ל אומר בשם הסבא מקלם זצ"ל: העולם הזה נברא עבור תכלית מרכזית אחת ויחידה. כאמרם: כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו לא בראו אלא לכבודו, שנאמר (ישעיהו מג, ז): "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו, יצרתיו אף עשיתיו" (סוף אבות). והינו, שיכירוהו ["דישתמודעון ליה" (רעיא מהימנא, בא) בני האדם: "ברוך הוא אלקינו שבראנו לכבודו"]

לפיכך, אמר, כדאי היה לברא את העולם כלו, ולהחזיקו ולהחיותו ששת אלפים שנה, כדי שבמהלך כל ימות עולם יהיה ולו אדם אחד, שפעם אחת בחיים, יאמר: "ברוך הוא וברוך שמו" -

כבר התקיימה מטרת בריאת העולם. הופק ממנו כבוד שמים!

והוסיף: ואלף "ברוך הוא וברוך שמו", אינם "אמן" אחת!

ואלף אמנים, אינם שקולים ל"אמן יהא שמייה רבה" אחד!

וסיים: ואלף "אמן יהא שמייה רבה", אינם מלה אחת של תלמוד תורה! לא בכדי, תקנו חז"ל לשמח בשמחת תורה, בסיום קריאת חמשה חמשי תורה.

אני נתקל בבני ישיבה קודרים ומיואשים. מדוע, כי אינם מבינים את שעורו של ראש הישיבה, אינם יודעים את הסוגיא על בריה, מביטים הם בקנאה על המכשרים והמצליחים והמשוננים והמחדשים. איי, כעכברים הרובצים על דינרי הזהב -

היש לכם מושג בערכה של מלה בתורה!

נתחיל מ"בראשית", כמה יהודים בעולם יודעים לקרא באותיות רש"י! כמה יהודים בעולם יודעים מה כתוב בחמש!

כמה יהודים בעולם קוראים מדי שנה בשנה חמשה חמשי תורה, שנים מקרא ואחד תרגום, ושומעים קריאתם בבית הכנסת בצבור -

וכמה פתחו גמרא, יודעים הם מה היא "בבא מציעא", ראו צורתה של שמועה!

תקנו לנו לרקוד, על סיום חמשה חמשי תורה!

כל השאר, כל דרגה ודרגה, עולם מלא, תוספת אורה -

אבל שלא נהיה כפויי טובה!

שנאמר, קדם כל, "אשרינו מה טוב חלקנו מה נעים גורלנו ומה יפה ירשתנו, שאנו מעריבים ומשכימים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואומרים פעמים באהבה, שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" -

קדם כל וראשית לכל, להודות על כך!

להודות שאיננו בסביר הקפואה. אחים רבים כל כך קפאו שם למות. ואנו, בחסדי שמים, גם "אמן", וגם "אמן יהא שמייה רבה", וגם "מלה של תלמוד תורה" -

"נגיל ונשמח בזאת התורה, כי היא לנו עז ואורה" -

ושלב אחר שלב, נעלה מעלה מעלה!

(והגדת)

גיליון מס' 249 יום כפור
תשע"ח שנה חמישית

גליון זה לרפואת
הר"ר רפאל יצחק משה בן שבע
לרפואה שלמה

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

ביאורים בעניני יום הכפורים

ביום הכפורים תעבירו שופר. יש לעיין למה נקרא יום הכפורים לשון רבים ולא יום כפור. ואולי לרמז שגם המתים מתכפרים ביום כפור כמש"כ הרמ"א בא"ח סוף סי' תרכ"א. שו"ר שכ"כ שם המ"ב סק"ח (ובזוה"ק ויקרא ק' ב' אמרו טעם אחר).

אבינו מלכינו מחה והעבר פשעינו וחטאתינו מנגד עיניך. במ"ב סי' תקפדברי שיח יום כפור 31"ד סק"ג כ' שצ"ל חטאתינו ופשעינו שתחלה יש לבקש על הקל ואח"כ על החמור, ויש ליישב גירסתנו דביומא פ"ו ב' אר"ל גדולה תשובה שזדונות נעשו לו כשגגות משמע דשגגות נמחל לגמרי כשמתפלל ומבקש, והנה מחה הוא לשון מחיקה שנשאר רשמו ניכר אבל העבר הוא שמעביר לגמרי, וכאן מחה מקביל נגד פשעינו והעבר נגד חטאתינו, לכן תחלה אנו מבקשים מחה פשעינו דהיינו שהמזידים יתהפכו לשגגות, ואח"כ מבקשים העבר חטאתינו דהיינו אותן השגגות העבר לגמרי כיון שכבר נתהפכו לשגגות ודו"ק.

על חטא שחטאנו לפניך באונס וברצון. הא דאונס צריך כפרה אפ"ל דמכיון שפ"א עבר ברצון לכן הגיע אח"כ לידי אונס, וכע"ז איתא בתוספתא דשבועות פ"ג ה"ג היה רבי אלעזר בן מתיא אומר הרואה עוברי עבירה מתחייב לראות וכו', והיינו דמכיון שחטא ברצון הרי הוא נענש אח"כ לראות עוברי עבירה. ועל חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע. אפ"ל דהכונה שהיה מרוצה מהיציאה ששידל אותו לעבירות, ועו"ל שזה לימוד זכות שמה שחטאנו הוא משום שיצה"ר פיתה אותו.

שו"ת בעניני תשובה

ש. הקשה גאון אחד מה שבשבת אסור להתוודות, וכי מי שרוצה לעשות תשובה בשבת יצטרך להמתין עד לאחר השבת. ת. וידוי אינו מעכב, הרי אמרו בגמרא (קדושין מ"ט, ב') "שמא הרהר תשובה בלבו" ונקרא צדיק גמור (ועיין מנ"ח מצוה סס"ד סק"א). ומה שאסור וידוי בשבת הוא משום דלא עדיף מתפלה.

"שאינן אנו עזי פנים וכו' אשמנו בגדנו וכו'".
ש. איך תיתכן הקדמה כזו שאין אנו עזי פנים כו' אם חוטאים אנו כל כך, משל לאדם האומר לחבירו: איני יכול לומר שלא גזלתי ממך כלום, אבל גזלתי ביתך כספך ושדך...

ת. תחילה אומרים על כלל ישראל, והרי יש בהם גם צדיקים, ועל זה אומר בלשון כללי שאי אפשר לומר שלא חטאנו, ואחר כך מפרט על הנך שיש יחידים בהן שהם אשמנו וכו'.

ש. במשנה (יומא פ"ה, ב') "האומר אחטא ואשוב וכו' אין מספיקין בידו לעשות תשובה", מהו בהפסיק לומר כן, האם זה קאי על הגברא שזהו שיטתו וכך נוהג אבל הפסיק לומר כן מכפר אף על עבירות שאמר עליהם כן, או שמא על עבירות שאמר כן אין מספיקין בידו לשוב. וברמב"ם (פ"ד מתשובה ה"א) כתב שהוא משום גודל העבירה וחומרתה, א"כ אף אם הפסיק לומר כן.

ת. הטעם הוא משום שבאופן זה התשובה היא סיבת החטא ולא יתכן שתכפר, א"כ ודאי לא מהני תשובה אף שהפסיק. והמקור לזה שהטעם הוא כיון שהתשובה סיבת החטא, הוא בגמ' (יומא פ"ז, א') שאמרו שם שאף לרבי שיוה"כ"פ מכפר בלא תשובה, באומר אחטא ויוה"כ"פ מכפר אין מכפר, "אגב שאנני", ופירש רש"י "מאחר שעליו הוא סומך לחטוא אינו מכפר", והן הן הדברים. אבל בעיקר הדבר נראה שודאי תיתכן תשובה, רק שיותר קשה לו.

ש. למה לא נזכר בנוסח הוידוי שלנו קבלה על להבא.
ת. הוא דבר בפני עצמו שלא שייך לוידוי, ואף שברמב"ם (תשובה פ"א ה"א) כתב שהקבלה היא חלק מהוידוי, כנראה שאם כל כך מתוודה ומתחרט נכלל בזה קבלה. (ועי' בספר "שערי תבונה" למרן בעל קה"י זצ"ל סימן א').

(דרך שיהיה)

עלי שי"ח

לפני מי אתם מטהרים

כשהגיע מרן בעל הקהילות יעקב זי"ל לגור בכני ברק, התגורר תחילה עם גיסו מרן החזון איש זצ"ל. תקופה קצרה אחרי שהחלו לגור שם ביקש מרן החזון איש לבנות בקצה הדירה מקוה קטן כשר הראוי לטבול בו, וכמה שנים אחרי פטירת החזון איש. עבר מרן הקהילות יעקב לגור ברחוב רשב"ם 23 (באותה מבנה בו גר רבינו שליט"א, מחלקו האחר של הבנין), גם הוא ז"ל ביקש שיבנו עבורו מקוה קטן לטבילה, ובאותה תקופה הגאון האדיר רבי גדליה נדל זצ"ל שהיה ידוע בפקחותו הנחה את פועלי הבנין כיצד לבנות באופן המהודר ביותר לשיטת מרן החזון איש זי"ע, ויחד עם הגאון רבי שמריהו גרינמן ועוד כמה תלמידי חכמים הוקם מקוה קטן ומהודר במרתף הקטן שתחת הבנין.

כמעט כל בוקר היה מרן זי"ל טובל בו וכן בשבתות ובימים טובים כפי מנהגו.

בשנותיו האחרונות עבר מרן הקה"י לדור בצוותא חדא עם בתו הרבנית ברום תחי' ושם בנו מקוה נוסף עבורו, אך במקוה הקודם היה להבחל"ח מרן שליט"א משתמש בו ובמשך הזמן היה טובל בו לעיתים, וגם אחרי פטירת אביו מרן הסטייפלר, היה ממשיך להשתמש בו מפעם לפעם.

בשנים האחרונות בעקבות תקלות טכניות רבות היה המקוה ישן ומוזנח מאוד, ועל אף הכל לא נמנע מרן מלטבול בו. בשבועות האחרונים התעורר נדיבי עם לשפץ את כל המקוה מחדש ולבנות אותו שוב, ורבינו שליט"א שמח מאוד, ובימים אלו הסתיימו כל עבודות הבניה ובנו מקוה מהודר מאוד על פי שיטת מרן ז"הה"ה. בצד המקוה בנו אוצר שיהיה זריעה (ולא עשו השקה), ומכיון שבתקופה זו אין עדיין מי גשמים לכן הביאו בלוקי קרח לאוצר, ונמס בתוכו וזה כשר למקוה, ובעז"ה בחודשים הבאים שיירדו גשמים ממש יתמלא האוצר ממי גשמים שזה הטוב ביותר.

והנה מובא בצוואת ר' יהודה החסיד את י"ח "לא יעשה אדם מרחץ בתוך ביתו, ואם יעשה הבית יחרב, אא"כ עושה לרחוץ רבים בו" ושאלו את רבינו אם כן איך בנה מרן זי"ל ומרן הסטייפלר מקוה בתוך ביתו, והשיב שאכן מטעם זה היה מרשה לאחרים לטבול שם, ואז כבר נחשב כמו מרחץ של רבים ואינו סכנה.

בברכת שבת טובה, מאר חתימה טובה
יחזקאל שבע

פרסום ראשון

על פי אוצרות רשימותיו של תלמיד מרן שליט"א - הג"ר אליהו מן שליט"א - העתידים לראות אור בספר איכותי: "כל משאלותיך" - כל השאלות, העצות, הכוונות והדרכות - בחיי היום יום, שמעניק רבן של ישראל שר התורה שליט"א לדופקי שערו. אמרתי לרבינו כי שאלתי יהודי - מה אתך בענין עשיית לקראת יום כיפור, האם אתה מתרומם? והוא ענה בכאב ויאווש - אינני יכול לחזור בתשובה, כי יש לי אינטרנט נורא.

חליה, תראה בפנים את דברי הר"מ סוף פרק ג' מהלכות תשובה שכתב - כי אין דבר עומד בפני התשובה!
אומרים בתפילת יום כיפור ותתן לנו ה' אלוהינו וכו' למחילה ולסליחה וכו' ולמחול בו את כל עוונותינו, יש כאן כפל לשון שאומר שוב את כל עוונותינו, והכוונה - כל עוונותינו כמו שכתב הרמב"ם הנ"ל ספ"ג מתשובה שאין דבר העומד בפני התשובה. הזמינו אותי לדרוש בפני בעלי תשובה היום, שבוע לפני ראש השנה, מה לומר להם בשם הרב משהו מעשי ליום הדין?
ללמוד תורה (בחברותא ושמיעת שיעורי תורה) זה הדבר הכי מרכזי וחשוב לקראת יום הדין - ותלמוד תורה כנגד כולם.
הרב ... ר"מ בישיבה גדולה, וראש הישיבה שם מבקש שידבר התעוררות לפני תקיעות ביום ב', הוא מפרט שלא להראות עצמו ביום קדוש הזה. ב. על מה לדבר בישיבה

(א) זיכוי הרבים הוא דבר גדול (ב) לדבר על תורה ת"ת כנגד כולם.
סיפר לי רבי זלמן רוטברג כי הפצירו בחז"א לדבר לפני תקיעות עד שהסכים והחז"א נהיה אדום, ואמר רק המשנה של אמר רבי יוסי בן קיסמא וכו' אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם איני דר אלא במקום תורה לפי שבשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות אלא תורה ומעשים טובים בלבד וכו' ויותר לא אמר. **אני זוכר את זה הייתי שם.**

בדרך כלל מדברים התעוררות על המשפט והדין, מה יש במשנה הזו שאמרה? **חיזוק בתורה זה הדבר הכי חשוב לשעה זו** בנוסח התפילה ותערב לפניך עתירתינו כעולה וקרבן, מה הכוונה כקרבן הרי גם עולה זה קרבן? קרבן שאינו כליל. אבל כליל מוקדש יותר, ואם כעולה למה לי למימר קרבן? מכל מקום, אין בו אכילת אדם, ויש בשלמים מה שאין בעולה.
אמר לי רבנו: **אין לזה טעם לומר סליחות לא באשמורת הבוקר עקר שלאפצאך אויס ובא לומר סליחות...**

בישיבה בפתח תקוה הלכתי לסליחות בנין בבהכ"נ הגדול ואמרנו סליחות, ואח"כ התפללתי בנין. ועל ידי זה ראיתי שם ספרים מעניינים, מצאתי שם כמה ספרים שחתום שמו של רבי זונדל מסלאנט שכמה מתלמידיו היו בין המייסדים, והיו שם הגהות בכתב יד קדשו, והעתיקתם. ובש"ח השדה ח"ג בסוף יש ליקוטים והערה אחת שהיא ארוכה שהעתיקתי הדפס שם.
אמרתי לרבנו. סיפר לי הרב ... כי באחת הארצות בפאתי אירופה (ונקט בשם הקהילה והמקום) קיימת קהילה יהודית חרדית, ושם נהוג ב'נעילה' שכל פעם כאשר אומרים "ג' מדות תוקעין בשופר.

ה' שם יהודי הרב ... שהוא היה התוקע שנים רבות, והוא שייך שם גם לח"ק, ונהוג בקהילה כאשר יהודי הולך למות, חבר מהח"ק בא לשהות עמו, והנה לפני נעילה קראו לו כי יש אשה חולה מאד. הוא מאד לא רצה ללכת כדי לא להפסיק חזקתו, וניסה לשלוח אחר במקומו ולא עלה בידו, ונאלץ ללכת לשם ובאמת היא הייתה גוססת ושהה שם בשעת פטירתה. וכאב לו על הפסקת חזקת התקיעות שלו, והנה אחר יום הכיפורים הרגיש לא טוב, ולקחוהו לבית חולים וראו שצריך מיד ניתוח לב, וניתחו אותו מיד, והרופא אמר: לתקוע תקיעות חזקות כמו שהיה נוהג תמיד (לתקוע בקול גדול ולנפוח בכוח) צריך לב חזק, ואם היה נשאר בית הכנסת ותוקע היה מת שם, ובזכות שעשה מצוה עם הגוססת נשאר חי. ע"כ. והרי יש איסור שבות לתקוע ביום כיפור. וכי נכון הדבר לתקוע כמו שהם עושים?!

ודאי שלא. לבטל את התקיעות הללו באמצע הסליחות. לא מבעיא בבין השמשות, אלא גם אחרי ביה"ש כיון שעדיין מתפללין נעילה זה יום הכיפורים - וזה תרתי דסתרי, (ובכלל הרי אין נעילה אחר צאת הכוכבים. כי זמנה של נעילה היא עד צאת הכוכבים). א.ה לגבי התקיעה שאחרי נעילה המ"ב בסי' תרכ"ג סק"א מתיר לתקוע בבין השמשות ורק בודאי יום אוסר. עוד מבואר במ"ב סק"ב שעכשיו שנוהגים לסיים נעילה בלילה אין למחות בידם.

ספרתי לרבנו. ב' אנשים נפגשו באוטובוס והאחד שאל את חברו מי הוא ומה הוא? ענהו: אני יום כיפור איד... ומקובל, שהגדרה זו מדגישה - יהודי שכל השנה לא בא לבהכ"נ רק ביה"כ. שאלו חברו: אתה לא נראה כך, אתה הרי חבוש כיפה וזקן.
אמר לו ההוא: אסביר לך מה כוונתי. שירתתי בצבא הרוסי 5 שנים, ושם צריך לעבוד יום יום 365 ימים בשנה, וגם בשבת. אם לא אחת דתו להמית. הגיע יום כיפור ורע היה עלי מאד לעבוד ביה"כ ואז עלה לי רעיון, כל מי שמוציאים לו שן למחרת יש חופש, כי פעם הוצאת שן ה' נורא.

באתי למפקד ומאד התאוננתי כאילו כואב לי השן והוציא את השן וה' לי יסורים נוראים, ולמחרת לא עבדתי. וכך 5 שנים - כל שנה שן והראה לו שחסר לו 5 שיניים. זה הפירוש - יום כיפור איד... ע"כ.
האם היה חייב לעשות כך, ומדוע עשה כן על יום כיפור ולא על שבת שהרי שבת יותר חמורה.

הוא לא מחויב בזה, ולכן, אם נקודת הרגש שלו הייתה רק על יום כיפור הוא עשה כפי הרגישו.
מתוך מכתב/ ציבור שלחלקם קשה הצום במיוחד, ועל כן החליטו להנהיג לקצר בתפילת הנעילה כדי לסיים ממש בזמן. וכדי לעמוד במשימה עליהם להוריד 40 דק' מכל שנה. הם שואלים במה הם יכולים לקצר? (א) למהר באמירת הסליחות או לדלג על חלק מהסליחות (ב) לומר פחות מ'ז' פעמים "ג' מדות (ג) למהר בחזרת הש"ץ בקטעים שהחזן אומר לבדו (ד) למהר באמירת אבינו מלכנו או לדלג [אמנם יש לציין כי הבחורים יותר מכוונים באבינו מלכנו מבסליחות] (ה) לקצר בזמן שהש"ץ ממתין לציבור עד שיגמרו שמו"ע ולהתחיל חזרת הש"ץ מיד כשסיימו מנין אנשים את תפילתם [בתפילה משתתפים כ-450 איש]. במה עוד אפשר לקצר? אולי למהר בסליחות ולהספיק ברכת כוהנים ואח"כ לומר אבינו מלכנו בניחותא.

צריך לסיים בזמן. ולגבי השאלות (א) אפשר (ב) לא לפחות (ג) אפשר (ד) אפשר לא לומר פסוק בפסוק (ה) כשיש עשרה יתחיל. לבקש מראש הישיבה שיקצר בשמ"ע דערבית או שלא יחכו עליו שאלות פרקטיות שונות שעלו על שולחן מלכים,
האם לרוץ בנעילה להספיק ברכת כוהנים, כי מאן ימר שזה גדול מזה? **במנין של החז"א אף פעם לא הספיקו ברכת כוהנים רק פעם אחת. ר' שמואל גריינימן הזדרז קצת והספיקו ברכת כוהנים.**
האם חז"א ואביו קבלו מלקות בערב י"כ? זה היה מנהג בחו"ל, כאן לא נהגו.

סיפר רבנו. באחד ממוצאי יום הכיפורים בישיבת בית יוסף אצל אבא, אמר אחד הבחורים לבני הישיבה: נאחר את האכילה ברבע שעה ונלמד רבע שעה, אחרי הבדלה.
אבא שמע מכך, נכנס לבית המדרש ומיד הכניס את כולם לאכול, וגער בבחור שעשה זאת.
אמרתי כי מרן הגרא"ל שאל בנאמר בוידוי של רבנו ניסים גאון אומרים "ואע"פ שאיני ראוי ואיני זכאי להתודות על עצמו וכל שכן על אחרים" מה פירושו אינו ראוי, אדרבא חוטא מתודה וצריך להתודות? ועוד, כיצד שייך וידוי על אחרים?
אם אין החרטה גמורה ונכונה זו הכוונה - אינו ראוי. ולגבי השאלה השניה - ש"ץ מתודה על אחרים שהרי כל תקנת שליח צבור זה על שאינן בקיאים.

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות וש"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק

כאיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 224 | שנה ד' | יום כיפור תשע"ח

עניני יום כיפור

לעשות את העבודה?

ואמר לי מו"ר מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א, דמסברא יש לחלק בין כה"ג לאיש עתי, דהא חזינן דאיש עתי שנטמא היה נכנס למקדש לשלח את השעיר, עיין ר"מ פ"ה עיוה"כ הלכ"א. ואילו כה"ג שנטמא משמש הסגן תחתיו, וא"כ ה"ה דאם כשל כוחו יכנס הסגן במקומו. ובספר מכתבי האדמו"ר מגור האמרי אמת דן אם כה"ג שאכל ביו"כ יוכל לעשות את העבודה, והוכיח לה מיום הכיפורים שהיה בזמן חנוכת המקדש שאכלו. (הגר"א שטראוס שליט"א)

בקשת מחילה

השערי תשובה (ש"ג אות ר"ו) כתב אם ישוב בעל הלשון בתשובה צריך לבקש מחילה וכו' גם רבים מאשר זכר כי אותם עבר והם לא ידעו כי הדיח עליהם את הרעה יתבייש להודיעם ולגלות אונם על אשר גמלם רעה כי הוא מכה ואין מכתו ידועה וכו'.

ואומרים שהגרי"ס זצ"ל התקשה בזה איך מותר לצערו ולעבור על לאו דלא תונו ע"י שמודיעו שדיבר עליו לה"ה.

ובאמת יל"ע דאולי בכהאי גוונא שידוע בבירור שחבירו לא ימחול לו, עדיף שלא יספר ולא יצערנו וצ"ע. וראה חפץ חיים כל ד סעיף י"ב [א"ה וכן פסק הגרש"א בהליכות שלמה מועדים ב עמוד מ"ה שלא יספר עיי"ש]

* * *

בברכות (י"ט א') איתא א"ר יצחק כל המספר אחרי המת כאילו מספר אחר האבן וכו', ומקשה הגמ' והא אמור רב פפא חד אישתעי מילתא בתריה דמר שמואל ונפל קניא ובזעא לארנקא דמוחיה, ומתרתא הגמ' שאני צורבא מרבנן דקוב"ה תבע ביקריה.

ולפי"ז דהקב"ה תובע על בזיון ת"ח אע"פ שהמת לא מרגיש או לא איכפת לו, יל"ע דא"כ המספר לה"ר על ת"ח אפילו אם ימחול לו מ"מ הקב"ה תובע את בזיונו ואיך יתכפר לו. ואולי ע"י שמכניע עצמו ובא לבקש מחילה זה מכפר גם על חלק זה.

ולפי"ז יבואר מה שכתוב על רב (ביומא פ"ו א') שהלך להמציא עצמו לטבח שחטא כנגדו שיבקש ממנו מחילה, ולכאורה אם רצה למחול לו יכול למחול ולמה צריך ללכת אליו (ונסתבב שמת ע"י זה), אמנם להנ"ל כיון שהקב"ה תובע כבודו של ת"ח לא יועיל אם ימחול לו אם לא יכנע ויבקש מחילה, ולכך הלך להמציא עצמו אליו בכדי שיכנע ויבקש מחילה.

כורעים על ריצפת עץ

הרה"ג ר' דוד הילמן זל"ה שלח לשאל את רבנו האם בבתי כנסת הריצפה מעץ היו עושים כורעים על הפסק על פניהם או לא, דהרי כל החסרון הוא באבן דמחוי כאבן משכית ולא בעץ. אמר רבנו שבעיר בריסק הריצפה היתה מאבן וע"כ כולם עשו כורעים עם הפסק, אבל במשך השנים יצא לו להתפלל גם בבתי כנסת מעץ ושם רוב האנשים עשו כורעים בלי הפסק מלבד כמה יחידים. (מפי הרה"ג ר' אשר שטיינמן שליט"א)

בדבור כמבואר ברמב"ם כאן, וכן הוא בספר המצות שורש התשיעי בפרטי המצות התלויות בדבור כגון לשבח ולהתפלל ולהתוודות על חטא. גם יש להסתפק אם מי שלא חטא נקרא בר חיובא במצות וידוי כיון דאילו דיחטא ח"ו יתחייב. וכן יש להסתפק באשה שפטורה מכמה מצות אם נקרא בר חיובא לענין מצות וידוי על החטאים האלה.

והסברא נוטה כיון דביסוד המצוה דהוא וידוי על החטא יש להם שייכות כולם נקראים בר חיובא. ועל הגליון ציין רבנו בכת"י: ע"י באבודרהם עמ' ר"פ דמשמע שהש"ץ יכול להוציא את הציבור.

נוסח הברכה דברכת יוצר

יש נוהגים לפתוח ברכות קריאת שמע עם נוסח מיוחד ברוך מלך העולם הפותח לנו שערי רחמים וכן נוהגים כל בני אשכנז בחו"ל וכן הרבה נוהגים כן בארץ ישראל, והעיד מרן הגר"ג אידלשטיין שליט"א שכן עשו בישיבת לומזה בפתח תקוה והחזן אמר ברכה זו בקול רם וכן בעל שבת הלוי"א אומר כן בלי הפיוטים שלאחריה, וכן הוא מנהג החסידים.

ויש נוהגים לומר את הנוסח הרגיל ברוך יוצר אור ובורא חושך וגו' כמו בכל השנה, ככה רוב המניינים של נוסח אשכנז בא"י וכן נוהג הגראי"ל שטיינמן שליט"א וסוברים שנוסח הפותח וכו' שייך רק למקומות שאומרים הפיוטים אבל אם לא אומרים את הפיוטים לא אומרים נוסח זה. (מים חיים)

בשמים במוצאי שבת

נשאלה שאלה בחולה שיש בו סכנה ואוכל כרגיל ביו"כ האם צריך לברך על הבשמים בשעת ההבדלה ביוה"כ שחל בשבת? [ע"י שו"ע תרכ"ס סעי' ג' דאין מברכים על הבשמים אפי' כשחל בשבת. והמשנ"ב נראה הדכריע דמברכין].

יסוד השאלה הוא הדטעם שאין מברכים על הבשמים מכיון שביוה"כ לא היתה בו נשמה יתירה מפני ההענית, לפ"ז יש לדון בחולה שיש בו סכנה ואוכל כרגיל האם אצלו היתה נשמה יתירה או לא?

תשובה: כיון שלכל עם ישראל לא מחלקין נשמה יתירה גם ליחידים לא ואין לברך על הבשמים כך הורה הגראי"ל שטיינמן שליט"א. (מים חיים)

י"ג מדות

מנהג רבנו ביוה"כ שחל בשבת שלא לומר י"ג מדות בהוצאות הס"ת, ויש בזה מנהגים חלוקים.

איש עתי

'שגרו ביד איש עתי למדבר עז' - כתב הר"מ (כפ"ג הל' עיוה"כ הל"ז) סוכות היו עושין מירושלים ועד תחילת המדבר ועל כל סוכה וסוכה אומרים לו הרי מזון והרי מים אם כשל כוחו וצריך לאכול אוכל.

והוא על זה האו"ש דפשטות דברי רבינו דהותרה לו לאכול אף אם אינו מסוכן רק שלא יוכל להביאו לעזאזל נדחה מפני זה עיני דיום הכיפורים, וכמו שהותרה לו שבת וטומאה.

ונסתפקתי האם בכה"ג גמי איכא להך דינא שאם כשל כוחו ואינו יכול לעשות את העבודה אם לא שיאכל, האם מותר לו לאכול כדי שיוכל

כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון בכל דור ודור

לכאורה לא מצינו ענין שבטים לגבי כפרה, אולי למ"ד (הוריות ה, א) דלגבי פר העלם דבר של ציבור כל שבט מביא פה, אפשר דשייך כפרה לכל שבט לחוד וצ"ע.

אמנם באבודרהם מבואר דקאי על כל אחד שהי' מביא קרבן להתכפר אע"פ שהי' גר רחוק מירושלים. וצ"ע למה זה נקרא שהשבטים עלו דהא כל אחד עלה מחמת חיובו הפרטי ואין זה שייך בגלל שבטים, וכי גר שנתגייר לא הי' מביא קרבן פרטי אע"פ שאינו מהשבטים, ואם בכ"ז הפסוק משבח בשבטי י' שעלו והביאו קרבנותיהם אבל מה שייך שהמחילה היתה לשבטים כיון דכל איש הביא קרבן נתכפר לו.

אמר לו רשע

כ' הרמ"א בס"י ת"כ סעי' ל"ח כ' רקק בחבירו, חייב. אבל רקק בבגדיו, או שביישו בדברים, פטור; ויש לבית דין בכל מקום ובכל זמן לגדור כפי מה שיראו. ויש אומרים שמנדין אותו עד שיפיים המבוויש. הגה: וי"א דמכין אותו מכת מרדות (ב"י ס"א' ב"ש מרדכי פרק הזהב).

וכ' הרמ"א וכן אם קורא לרשע בן צדיק; רשע בן רשע (הגהות מרדכי). הקורא לחבירו עבד או מזוה, והוא אמת, פטור; אבל אם לא יוכל לברה, אף על גב דשמע כן שאחרים דברו כן, לא נפטור בכך (נימוקי מהר"ם).

ונשאל השאלה בדבר מי שתבע את חבירו שבמוצאי יו"כ ביישו ואמר לו רשעת שהרי שמעתך אומר בידוי רשענו ובודאי נתוודית באמת?

ומרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א נקט שכלול באין אדם משים עצמו רשע.

ולענ"ד צ"ע קצת דהרי כל זה לענין שאסור לקוראו כן, אבל צ"ע אי מהני עד כדי שיכול לתובעו את העולה שוודאי שאין היתר לקרותו כן. (וילן בעמק)

פירוט החטא

למ"ד ביומא (פ"ו ב') שהמתודה צריך לפרט את החטא. יל"ע אם מי שעבר על כל התורה רח"ל ויאמר חטאתי ועברתי על כל התורה יחשב כמפרט את החטא [בנוסח היודי שלנו ביוה"כ"פ מתקשים על מה שלא אומרים שם קבלה על העתיד]. [ואמר רבנו שחטא שידוע לו שחטא בזה יפרט בו ביוה"כ גם קבלה לעתיד].

הערות בעניני וידוי

בס' מצות וידוי שיצא לאור בשנת תשכ"ה ע"י הגאון רבי יוסף רוט זצ"ל [ושובו הדפיסו בשיח יוסף ח"ב ס"י"ז] הובא הערות מרבנו שליט"א בענין וידוי [בעילום שמו] בזה"ל: חכם גדול העיר להמבואר בפ"א דענין מצות וידוי אינו מטעם תשובה אלא מטעם כפרה, א"כ יש לעיין דלרבי ביומא פ"ה דסוכה דיוה"כ מכפר בלא תשובה א"כ צ"ע אם שייך עוד מצות וידוי על חטא זה שעבר יוה"כ, משום דהא כל חיוב הוי מטעם שהותרה חייבו להתכפר בידוי. והוא כבר נתכפר מחטא זה.

*

עוד העיר להסתפק אם יהי' הדין דשומע כעונה לענין מצות וידוי, וכיון שהיא מצוה התלויה

שיחת מרן הגראי"ל שטינמן שליט"א

היכל ישיבת פוניבז' - אור לה' תשרי תשס"ג

אנחנו עומדים כעת בעשרת ימי תשובה, והנה ידוע שביום כיפור יש שני דברים, א' יום הדין שבו נחתם הגזר דין, ושנית זה יום "כיפור" יום כפרה.

ובזמן הזה אנחנו צריכים מאד רחמים! גם כל יחיד ויחיד, וגם הציבור בכללותו, כי הרי ידוע שיש חשש חלילה וחס למלחמה! ומלחמה זה תמיד דבר מסוכן, כי אי אפשר לדעת מה יצא ממלחמה. וכעת כל העמים מפחדים, וכלל ישראל בודאי צריך רחמים, כי תמיד כשיש מלחמה כלל ישראל סובלים, ולכן צריך מאד רחמי שמים, שהקב"ה יתן בלב המלכים והשרים שלא יבוא חלילה וחס דבר שזיק ללכלל ישראל.

והנה בנוגע לחלק של יום הדין שביום כיפור. בעצם גם ראש השנה הוא יום הדין, אבל לא כולם נחתמים בו. משא"כ הכפרה שיש ביום כיפור זה דבר שנוגע לכולם! כי אפילו אדם שזכה בדין בראש השנה והוא המצדיקים גמורים שזכו להיחתם לאלתר לחיים, אבל כפרה זה עוד דבר, ומה שזכה בדין זה לא ראי' שאין לו עונות, ושייך שצריך עדיין כפרה, וכפרת עונות זה רק ביום כיפור!

וכדי לזכות ליום כיפור זה לא פשוט! וכמו שאומרים בשם ר' ישראל סלנטר זצ"ל שאחד יכול לחיות הרבה שנים, ולא זכה אפילו ליום כיפור אחד, **אף פעם לא היה לו יום כיפור!** כי אם הוא לא עשה לפי הכללים שצריך לעשות ביום כיפור בשביל שתהא לו כפרה, אז אפ"י אם הוא זכה בדין ויהי' לו שנים טובות, אבל יום "כיפור" לא הי' לו, וזה גרוע יותר מהכל!

ויש מאמר חז"ל, הובא בילקוט שמעוני (תהלים פרק ט"ו) וז"ל לעתיד לבא באים כל שרי עובדי אלילים לקטרג את ישראל ואומרים לפני הקב"ה "רבשע' אלו עובדי אלילים ואלו עובדי אלילים, אלו מגלי עריות ושופכי דמים ואלו מגלי עריות ושופכי דמים, מפני מה הללו יורדין לגיהנם והללו אינם יורדין לגיהנם, וכי משוא פנים יש לפניך", אומר להם הקב"ה אם יתן אוש וכו' אם נותנין אתם כל ממונכם בדבר אחד מן התורה אין מתכפר לכם וכו', כל מה שישראל מתקלקלים בעבירות כל השנה יוה"כ בא ומכפר עליהם שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם ע"כ. נמצא שלולא יום כיפור, חלילה וחס לא היה לכלל ישראל מפלט מגיהנם! והיו שוים לאומות העולם, וכטענת האומות מפני מה הללו יורדין לגיהנם והללו אין יורדין לגיהנם, וכי משוא פנים יש לפניך?

והתשובה היחידה היא שלכלל ישראל יש את יום הכיפורים!

רואים דבר נורא! שבלי יום כיפור אף אחד לא יכול לעמוד! ומה הי' בדורות הראשונים קודם שניתן יום כיפור? לא יודעים, וכנראה שבאמת הי' קשה מאד לזכות לכפרה. ואחרי מתן תורה כל מה שכלל ישראל זוכים, זה רק בגלל שיש להם יום כיפור, ואם חלילה וחס לא היו זוכים ליום כיפור, משמע במדרש שלא היתה תשובה למה אינם יורשים גיהנם, והיה נורא ואיום! ואפילו שיש להם מצות, זה לא הי' תשובה, כיון שיש להם גם עבירות זה שקול מאד! ורק יום הכיפורים מצייל. ולכן האוסר שיש לנו הוא מה שהקב"ה יזכה אותנו בכזה דבר טוב "שאין כמותו" יום כיפור, יום כפרה!

ועכשיו שניתן לנו יום כיפור, זה עדיין לא פשוט לזכות ליום כיפור, ויש משנה מפורשת בסוף יומא, את זו דרש ר' אלעזר בן עזרי' מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו עבירות שבין אדם למקום יום הכיפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חבירו.

ובגלל זה באמת כלל ישראל משתדלים תמיד לראות שיהי' אחדות! ושיהי' שלום! לפני יוה"כ, ומקוים ב"ה שגם השנה יהי' ככה, שכלל ישראל יעשו את כל המאמצים לשלום ואחדות, כדי שיוכל להיות להם יום כיפור ליום כפרה.

ומה שעלינו לדעת אם הענין של "כיפור" תלוי במצבו של כל אחד ואחד לחוד, או לפי כללות הציבור, כי בענינים הנוגעים לדין כתוב ועל "המדינות" בו יאמר, והיינו שהקב"ה גוזר את הדין על המדינה בכללותה, ויכול להיות ע"י זה אפ"י שצדיק יסבול, כי נגזר הדין על כל המדינה, וכן להיפך יכול להיות שרשע יצאל, אבל בנוגע למה שיום כיפור מכפר, הרי כל אחד ואחד מתכפר לו לחוד לפי ענינו, ואי אפשר לומר שכל אחד ואחד הוא באותה מדה כחבירו, אלא יש מי שזוכה לכפרה ויש מי שלא זוכה לכפרה.

אבל השאלה היא האם בזה שייך ג"כ הענין של להסתכל על הציבור בכללו, או תלוי רק בכל אחד לחוד, שהרי כפרה זה לא ענין ששייך שתהי' לכולם אותה הכפרה.

ומצינו למשל כאשר כלל ישראל חטאו בעגל, שהיתה להם כפרה לכולם יחד ביום כיפור! אלא ששם זה הי' חטא אחד, שהי' לכל הציבור את אותו החטא, אבל יום כיפור מה שדנים בכל שנה הרי דנים כל אחד על החטאים "שלו", ובה הרי אין לכל אחד את אותם חטאים כמו לחבירו! ולכל אחד יש אותו כפרה? ואם כן בזה יכול להיות שהכפרה תלויה בכל אחד לעצמו, ויש לכל אחד יום כיפור לחוד, או אולי גם בזה יש ענין של כפרה של כל הציבור ביחד.

ומצאנו בכמה מקומות שמשמע הלשון כי גם בזה מסתכלים על הציבור בכללו. ואחד מהם הוא המאמר שבפרקי דר' אליעזר שהביא הטור בס"י תר"ו, וז"ל ועושין כן [פ'י] שרואים להתפייס כל אחד ואחד עם חבירו בערב יוה"כ"פ כדי שיהא לב כל ישראל שלם כל אחד עם חבירו ולא יהי' מקום לשטן לקטרג עליהם, והכי יאמרו שפירי דרבי אליעזר רואה סמאל שלא ימצא חטא בישראל ביום הכיפורים ואומר רבון העולם יש לך עם אחד בארץ כמלאכי השרת וכו' מה מלאכי השרת נקיים מכל חטא כן ישראל נקיים מכל חטא, מה מלאכי השרת שלום ביניהם כן ישראל ביום הכיפורים, והקב"ה שומע עדותן מן המקטרגין ומכפר עליהם עכ"ל.

ולכאורה למה מדבר בכללות שישראל נקיים מכל חטא?

הרי כפרה נוגע לכל אחד לחוד? וא"כ זה שהוא נקי תהיה לו כפרה, וזה שלא נקי לא תהיה לו כפרה, ומה הענין של הכלל בזה? משמע שגם בכפרה יש ענין של כפרה שתלוי בכלל, ולמרות שבפשוטו היה צריך להיות שמי שהוא לא לפי הכללים שצריך להיות לו כפרה, לא יכופר, אך אם כן לא היה צריך לומר שכלל ישראל נקיים מכל חטא, מה שמשמע שאם לא היה כך היה קיטרוג, ומה זה נוגע? הרי רק מי שחטא לא תהיה לו כפרה.

משמע שגם בזה הקב"ה מתחשב עם הכלל, ואם בכלל ישראל יש חלק שלא בסדר זה משפיע לכל כלל ישראל שלא תהיה להם כפרה, ורק אחרי שבכללות לכלל ישראל יש כפרה אז דנים בנוגע לכפרת כל אחד לעצמו.

ולכן בעשרת ימי תשובה צריך כל אחד לעשות כל מיני מאמצים שתהיה לו כפרה, לא רק בכדי שיהי' לעצמו כפרה אלא כדי שלכלל ישראל יהי' כפרה, ואחרת ח"ו כלל ישראל יסבול...

וידוע מה שכתוב במדרש (ויקרא פרשה ד') משל לבני אדם שהיו יושבין בספינה ונטל אחד מהם מקדח והתחיל קודח תחתיו אמרו לו תבירנו מה אתה יושב ועושה? אמר להם מה אכפת לכם לא תחתני אני קודח! [פ'י] ומה זה נוגע לכם? אמרו לו שהמים עולים ומציפין עלינו את הספינה, [פ'י] כי בודאי זה נוגע לכולנו כי אם יש חור תחתך יעלו המים ויציפו את כל הספינה וכולם יטבעו!

כך כלל ישראל הם דבר אחד, לא רק לענין הדין אלא גם לענין הכפרה, וממילא האחריות מוטלת על כל אחד ואחד לעשות כל מיני דברים כדי

וזה שכתוב כאן שעבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר בלי שירצה את חבירו, יש שאלה על מה זה לא מכפר, כי תמיד כאשר אדם חוטא בעבירה שעושה לחבירו, יש בזה שני דברים, א' בין אדם לחבירו, והב' בין אדם למקום, ומה שיוה"כ לא מכפר בלי שירצה את חבירו, האם זה רק על החלק שבין אדם לחבירו אבל החלק שבין אדם למקום מתכפר לו, או שלא מתכפר לו כלל.

והפרי חדש (או"ח סי' תר"ו סק"א) מביא בשם הר"ש מגרמיזאן זצ"ל שרוצה לומר שגם החלק שבין אדם למקום לא מתכפר. וז"ל שעבירה שבין אדם לחברו יש בה חלק למקום, כגון אם ביזהו בדברים הרי עבר ואהבת לרעך כמוך וכיוצא, וכל זמן שלא ירצה את חבירו אפ"י מה שבין אדם למקום אינו מכפר עכ"ל. ומשמע מדבריו שבאמת בכל איסור דבין אדם לחבירו החטא הוא למקום, שהרי לולא שאסרתו תורה לא הי' בזה איסור, וע"ז דרשו חז"ל שאין מתכפר לו החטא לשמים עד שירצה את חבירו. אלא שדן על עבירה נוספת שהיא רק למקום, והיינו שכשאחד עושה דבר רע לשני, חוץ ממה שהוא עושה את העבירה עצמה כגון האיסור לבנות תבירו, הרי הוא עובר בזה ג"כ על ואהבת לרעך כמוך, והמצוה של ואהבת לרעך כמוך היא לא מצוה שבין אדם לחבירו, רק בין אדם למקום, כי המצוה היא שכל דבר שאדם רוצה שיעשו לו, יעשה גם לחבירו, וכן דבר לא טוב שלא היה רוצה שיעשו לו, לא יעשה לחבירו, ודבר זה הוא לא חטא של בין אדם לחבירו כי העבירה היא לא מה שהוא עושה את הדבר הרע, רק מה שבלבו הוא לא אוהב אותו, אלא שזה מתבטא בזה שהוא עושה לחבירו דבר שלא היה רוצה לעצמו.

ועל זה הוא אומר שאם חטא לחבירו כל זמן שלא ירצה את חבירו גם חטא זה לא מתכפר לו ביוה"כ. ועכ"פ בודאי צריך מאד מאד לראות שיהיה ביוה"כ רציני כל אחד עם חבירו, וזה דבר רצוי ומחוייב מאד שצריך לעשות ביום כיפור, כי אמנם בראש השנה זה לא מעכב, ויכול להיות שבין אדם יש לו רוב זכויות, ומחמת זה יזכה לשנה טובה [ומה זה שנה טובה יש כמה מובנים, לפעמים שנה טובה בגשמיות, ולפעמים בדברים אחרים, ואם מה שטוב באמת או מה שחושבים שזה טוב] וזה יש גם ביום כיפור את החלק הזה של דין.

אבל יש עוד חלק אחר ביום כיפור, הענין של "כפרה", מה שלא נוגע לדין, כי גם אם הוא לא זוכה ליום כפרה, זה עדיין לא ראי' שלא תהי' לו שנה טובה, כי הם שתי חלקים, א' יום "הדין" של יוה"כ, והיום הדין שיש ביום כיפור זה כמו ר"ה, רק שבראש השנה זה לצדיקים ולרשעים, וביום כיפור זה לכולם, גם לבינונים, ובנוגע לדין יש כללים האין שהקב"ה דן את הדין, וכמבואר בגמ' שזה תלוי אם יש לו רוב זכויות, או ח"ו להיפך אבל בנוגע לכפרה הרי אפילו אם יש לו רוב זכויות, אבל מה עם העבירות?! ולזה כבר לא עוזר יום הדין, רק צריך שיהי' יום "כיפור" יום "כפרה".

ולזכות שזה יהי' יום "כיפור" זה הדבר הכי חשוב, יותר מהכל! כי אפ"י אם בן אדם יחיה הרבה שנים, וכמו שאומר ר' ישראל שיכול להיות שיחיה הרבה שנים וכולן תהיינה שנים טובות, שזכה בהן בדין, אבל מה עם הכפרה?! ובלי כפרה זה עד כדי כך שחז"ל אומרים שיהי' צריך להיות הללו יורדים לגיהנם והללו יורדים לגיהנם, ולמה לא יורדים לגיהנם בגלל שיש יום כיפור, אם כן מי שאין לו יום כיפור הוא אומלל!

ממילא בדבר זה צריך האדם להשקיע הרבה עבודה ביוה"כ, ולא רק על החלק של יום הדין, אפ"י שגם לזה צריך בודאי רחמים גדולים, והלואי שהקב"ה יעזור באמת לכל יחיד ויחיד ולרבים בכללות, לכל כלל ישראל. אבל חוץ מזה יש שאלה של כיפור! וזה העיקר.

להוסיף שלום, להוסיף אהוה, ולהרבות ריעות, כדי שיע"ז יהי לכלל ישראל כפרה, כי לגבי כפרה יש חיסרון ע"י כל אחד ואחד. והאחריות גדולה מאד! וכל אחד צריך להשתדל בזה עד כמה שאפשר. ורצינו להוסיף עוד דבר מה שמצינו עד כמה חשוב הענין של בין אדם לחבירו, הנה בפסוק בירמיה (פרק ל"א פסוק י"ד) כתוב רחל מבכה על בניה, ומביא שם רש"י וז"ל מדרש אגדה אמר שהלכו אבות ואמהות לפייס את הקב"ה על שהעמיד מנשה דמות בהיכל [מנשה עשה בהיכל של הקב"ה דבר חמור מאד, שהכניס צלם, והי' מאד נגד רצון ה', והקב"ה הי' כאילו בכעס מאד, עד כדי כך! חוצפה כזאת, בתוך ההיכל של הקב"ה להכניס צלם! וכולם הלכו לפייס את הקב"ה] ולא נתפייס.

נכנסה רחל אמרה לפניו רבונו של עולם רחמי מי מרובים רחמיך או רחמי בשר ודם, הוי אומר רחמיך מרובים, והלא אני הכנסתי צרתי בתוך ביתי שכל עבודה שעבד יעקב את אבי לא עבד אלא בשבילי, כשבאתי להיכנס לחופה הכניסו את אחותי, ולא די ששתקתי אלא שמסרתי לה סימני, אף אתה אם

הכניסו בניך צרתך בביתך שתוק להם. אמר לה יפה למדת סנוגוריא יש שכר לפעולתך ולצדקתך שמסרת סימנך לאחותך ע"כ.

דבר נורא! כל האבות לא הועילו, ואפילו שאברהם אבינו את כל החיים שלו הקריב בשביל הקב"ה, ופירסם את שמו של הקב"ה בכל העולם, עד שבשביל זה הכניסו אותו לכבשן האש! ואמנם הי' נס שניצול, אבל מצדו הי' מוכן להישרף. וככה גם יצחק הי' מוכן להיעקד על המזבח להקב"ה, וגם יעקב אבינו הרי חז"ל אומרים שהוא בחיר האבות, וחוקק בכסא הכבוד, וכן אלקי ישראל כתוב על יעקב.

וכל האבות האלה והאמהות כולם הלכו לפייס, ולא התפייס הקב"ה, כי זוהי חוצפה נוראה! להכניס צלם בהיכל! וכאילו כאב נורא כביכול, **אבל כשנכנסה רחל ואמרה את הדברים האלה נתפייס הקב"ה**.

ובאה בטענה כי בזה היתה עלולה שישיא אותה לבן לאדם גרוע כמו אביה, וכל ימיה תסבול נורא על שנבצר ממנה להיות אשתו של האדם השלם

שאין כמוהו. ונסיון כזה לא הזדמן להאבות וליתר האמהות, וביותר קשה לעשות מסירות עבור אחותה מאשר להישי"ת, ואע"פ שגם האבות בודאי היו ג"כ במדרגה כזאת, שמוכנים לעמוד בניסיון כזה, אך מ"מ לא היה להם את זה במציאות. ולכן רק היא היתה יכולה לטעון טענה כזאת. והקב"ה אמר לה "יפה אמרת" יפה למדת סנוגוריא, יש שכר לפעולתך וצדקתך, שמסרת סימנך לאחותך....

וראים עד כמה גדול הענין הזה, עד כדי כך שגם במצב חמור כ"כ, ששום דבר לא יכול להועיל, בכל זאת דבר כזה יכול להשפיע!

וככה גם כל אחד ואחד מישראל יראה לעשות, להתגבר על הענין של המדות, ולעשות שיהי' שלום, ושתהי' אהבה ואחוה, ושיהיו "כל כלל ישראל מאוחדים", וזה יהי' הדבר הכי גדול ביום הכיפורים לכל המובנים, גם בנוגע ליום הדין שביום כיפור, וגם כדי שתהיה כפרה לכולם.

וכולם יזכו בכל הענינים, בכתיבה וחתימה טובה וכפרה אמיתית, וכולנו נזכה לכל טוב.

עולם הישיבות

ישיבת שערי יושר

הישיבה הוקמה ע"י הגאון רבי משה גולדשטיין שליט"א.

שיחת רבנו בכנס בוגרי ישיבת "שערי יושר" ליל ח"י אייר תשס"ב
כפי ששמעתי הישיבה עומדת כבר הרבה שנים. ובודאי יש הרבה שהי' להם תועלת גדולה מהישיבה. כמובן התועלת היא ברוחניות, וזה הרי העיקר, כי כל הדברים הם בטלים להעיקר שזה תורה ויראת שמים. וזה בודאי שהרבה הרבה קבלו תועלת. אמנם אינני בתוך העניינים אבל כפי שאני מתאר לעצמי. בודאי הרבה מאד התעלו, והם צריכים להיות מאושרים על שזכו להיות במקום כזה שבו היתה להם ההתעלות הגדולה. כל אחד לפי דרגתו. ומסתמא יש לכל אחד הכרת הטוב. והוא צריך להרגיש שהוא מאושר שזכה להיות בין כותלי הבית המדרש הזה, שמשם הוא ינק את ההתעלות הגדולה. ונוסיף עוד כמה מלים. וכאן דיבר בענין המש' הראשונה בברכות.

וסיימ: הקב"ה רוצה לזכור לנו את הזכויות, מכח האהבה שיש לו אלינו, ואנחנו צריכים להרגיש את זה ולשאוף באמת להגיע לאהבת ה', מה שזה התכלית של האדם, כי בן אדם שאין לו את זה הוא חי חיי חולין, אוכל ושותה וישן, ומה יש בזה. ככה בן אדם יכול לחיות, את כל החיים שלו. אפ"י מאה שנה, אבל מה התכלית מה הוא עשה בעולם הזה, אכל, שתה, ישן, מה יש לו? אלא התכלית הוא אהבת ה', לעבוד את הקב"ה, ולתת אנחנו צריכים לשאוף. ומסתמא כל אחד ואחד, רוצה לשאוף לזה, רק נתחזק בזה, ונראה שכל החיים ילכו בדרך זה, לעבוד את הקב"ה ולאהבה אותו כל החיים! הקב"ה יעזור שכל אחד ואחד מאיתנו יזכה לזה.

ישיבת שערי שמועות

הוקמה בשנת תשע"א ע"י הגאון רבצ"י שפירא שליט"א והגר"א שפירא שליט"א במושב 'בית חלקיה'

ביקר בישיבה

רבנו שליט"א ביקר בישיבה והיה זה ביקור שרומים את הישיבה גבוה מעל גבוה ובשובו לבני ברק נסע עימו הגאון רבי יוסף פישוהף ר"מ בישיבה מתלמידי מרן שליט"א ואמר לו מרן שליט"א שאפילו שהיה זה מאמץ גדול בשבילו היה שווה כל המאמץ לראות ישיבה מלאה וגדושה בתורה וביראת שמים רחוקה מן העיר ואין בה כלום חוץ מתורה, והוסיף מרן שליט"א שהלא כבר איתא בגמרא שישבת כרין קשה.

יש לה בית אב

בקום הישיבה נועדו ראשי הישיבה שליט"א בבית מרן שליט"א שדירבנם ועודם בכל הכח להקמת הישיבה ואף שלח בחורים מצויינים ללמוד בישיבה באומרו שהישיבה ודאי תצליח כי יש לה בית אב ויש לה הרבה מה למכור, ואף כשעלה הנידון האם לפתוח שיעור א' בישיבה עלו ראשי הישיבה להיוועץ במרן שליט"א שהכריע בפסקנות לפתוח שיעור א' והוסיף שבבעז"ה יצליח מאד, וכמו כן בכל שאר ענייני הישיבה תמיד מקבל מרן שליט"א את ראשי הישיבה בהארט פנים מיוחדת ומכריע להם בכל ספיקותיהם.

ישיבת אור שמח

ישיבת אור שמח לחוזרים בתשובה הוקמה ע"י הגאונים רבי מנדל וינבך זצ"ל ויבדלח"א רבי נטע שילר שליט"א. ורבנו הגיע כמה וכמה פעמים לישיבה, ושיבחם מאוד במלאכת הקודש.

מכתב רבנו

בס"ד. ל"ה המתכנסים לחזק עינן קירוב הרחוקים שנערך ע"י ישיבת אור שמח

בראשות הרה"ג ר' נטע שילר שליט"א והרה"ג ר' מנדל וינבך שליט"א [צ"ל] הי' עליכם יחי.

בדורות הראשונים כשנולד ילד, וקראו לו שם הי' בשם איזה תוכן שהוא, למשל אדם הראשון קרא את שם בנו "קין", על שם קניתי איש את ה', וכן לאה קראה "ראובן" ע"ש ראה הי' בעניי כי עתה יאהבני אישי, "שמעון" ע"ש שמע הי' וגו', "לוי" ע"ש עתה הפעם ילוה אישי אלי וגו', וכן כל שמות השבטים, ורצו לציין בזה, או תודה להקב"ה, או לציין דבר אחר, וכמו אצל יהודה שנקרא ע"ש הפעם אודה את ה' וגו', וכן כל השמות בתורה.

וכן מצינו אצל יוסף הצדיק שהיה במצרים ונתמנה שם למשנה למלך ונולדו לו שני בנים, וקרא את שם הראשון מנשה, ע"ש כי נשני אלקים את כל עמלי ואת בית אבי, ואת שם השני קרא אפרים ע"ש כי הפרני אלקים בארץ עניי, פירשה לנו התורה בזה את תוכן השם, לפי שרצה להראות את ההודאה להקב"ה, שאפ"י שהי' כ"כ בצער בארץ הזו, שהי' י"ב שנים בבית הסוהר, ובסוף זכה להתמנות למשנה למלך, נתן ע"ז שבח והודי', כי הפרני אלקים בארץ עניי.

ובפ"י בעלי התוס' על התורה, פירשו טעם נוסף ע"ש מה קראו אפרים, ע"ש אבות אברהם ויצחק שנא' בהם אפר, אברהם שנאמר ואנכי עפר ואפר, יצחק שאפרו צבור על גבי המזבח, כמשאחז"ל דהקב"ה רואה לפניו כאילו נעקד על גבי המזבח ואפרו צבור לפניו, דהמסירות נפש של יצחק חשובה לפני הקב"ה כאילו נעשה אפר, וזהו השם אפרים על שם שתי אפרות, דיוסף רצה לקרוא שם בנו על שם צריך לעצמו איזה דבר שיחזק אותו בכל עת, ולכן קרא את אברהם "אנכי עפר ואפר", ומה היה יצחק, אפרו צבור ע"ג המזבח. ובוזה קרא על שם אבותיו. ומסיימים בעלי התוס' ולכן נקראו ישראל על שם אפרים שנא' הבן יקיר לי אפרים, והיינו דכלל ישראל נקראו אפרים, על שם שתי האפרות.

וראים מכאן דבר פלא, שיוסף הצדיק שאפ"י שעבר נסיונות קשים, וכשנעשה מלך וניהל את הכלכלה של מצרים, והי' מונח ראשו ורובו בעניי עולם הזה! היה צריך לעשות לעצמו איזה דבר שיחזק אותו בכל עת, ולכן קרא את שם בנו אפרים, כדי שבכל עת יהי' לנגד עיניו, ויהא נזכר ע"י זה תמיד בשני ענינים אלו שבאפר, דמצד אחד צריך להרגיש ההכנעה לרבנו של עולם ולהיות עפר ואפר ומצד שני להיות מוכן להקריב את עצמו להיות אפר. לימדנו יוסף הצדיק שאדם צריך לדעת ולזכור תמיד, שני דברים אלו בכל מצב שנמצאים: א' לילך במסירות נפש בשביל ידידישקייט ופרט העוסקים בקירוב רחוקים לאבינו שבשמים, כמו שיצחק הי' מוכן להישחט בשביל שמו יתברך, ב' ביחד עם זה לא להיות נבלע בעניי עוה"ז, אלא להרגיש כי הוא עפר ואפר, וזהו התכלית של כל יהודי, להיות במצב שהוא "אפרים" בבחינת אפר ובוזה הוא אהוב לפני הקב"ה.

ותן הקב"ה שכל אחד יתחזק באלו הדברים ובזכות זה יעזור הקב"ה שכל כלל ישראל יתרומו, ויוקיים בנו הפסוק הבן יקיר לי אפרים וגו' רחם ארחמנו נאם ה', והי' ינחנו בדרך אור לקרב יהודים שהם כמעט כאבודים לקרבם לאביהם שבשמים וזכותם של מזכי הרבים אין להעריך. ונזכה לראות בגאולה האמתית עת ישונו בנים לגבולם ושמחת עולם על ראשם, אמן סלה. הי' כסלו תשס"ט לפ"ק אהרן יהודה לייב שטיינמן ובי"ז תמוז תשס"ו הגיע לישיבה ונשא בה דברי חזיון.

לייקר את המקום

שח רה"י הגר"מ וינבך זצ"ל: אנחנו לא רוצים להזניח את חלק המורא מהרב, ולפיכך אנו מאוד משקיעים בכך שהתלמידים ילמדו מה זה גדולי תורה אתמול (אדר תשי"ע) זכינו שיקבר כאן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן שליט"א זה היה מעמד כזה שאי אפשר לתאר אותו, פעמים רבות אנחנו לוקחים אותם לבתיהם של גדולי ישראל בקיצור את הקרבה אנחנו משאירים ליחסים בינם לרבנים שלהם. ואת המורא לרבנים של הרבנים שלהם לגדולי ישראל בביקורו של ראש הישיבה הגאון הגדול שליט"א הוא דיבר על כך שאדם צריך מאוד

לייקר את המקום בו התחילה התעלותו, מה שמעניין וגם המקורבים שליוו אותו אמרו נדיר שמעט לא ראו אותו אף פעם מדבר בכזו התלהבות, זה היה עצום מעמד נדיר שאני בטוח שיגרום לתלמידו להיות ישיבה בחורים' במלא מובן המילה. (מוסף פסח תש"ע)

שיחת רבנו בישיבה אור שמח לעולים מרוסיה עשיית השניט

אני חושב שאתם צריכים לחשוב שאתם האנשים המאושרים מאד, אתם זכיתם לבוא מרוסיה, ממדינה כזאת ששכחו לגמרי שיש יהודים [יהודים זכרו] רק יידישקייט שכחו, ועכשיו אתם זכיתם להתקרב. ואפי' אתם בני תורה; לומדי תורה! זה דבר שכן אדם לא יודע בעולם הזה כמה להעריך את זה, אבל אין לשער איזה אושר שיש לכם, שאתם זוכים להיות מקימי מצות ולומדי תורה. זה התכלית של בן אדם, מה האנשים שמה? עובדים כמו סוסים! ואח"כ מה? כמו בהמות, לא נשאר מהם כלום, עובדים בשביל החיים בשביל התאוות של עוה"ז ואח"כ מה? כלום! וכאן יש תכלית, יש דבר שזה שקול לכל אחד ואחד. להיות ירא שמים, להיות עובד ה', שזה האושר הגדול שבשביל זה הקב"ה ברא את הבריאה, ואתם זוכים לזה, תהיו מאושרים.

הקב"ה באמת יעזור שתעלו בתורה ויראת שמים, ותצליחו גם בענינים, בזה ובבא, אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והק'ן קיימת לו לעוה"ב, הקב"ה יעזור שיהי' לכולכם כתיבה וחתומה טובה.

ישיבת תורת זאב

הקמת הישיבה

בעצת רבנו נקראה הישיבה ע"ש רבי זאב אידלמן זצ"ל יליד בריסק וידיד קרוב לרבנו מילדותם.

רבנו הציע לו לקחת לראש הישיבה את הגאון ר' ברוך סולוביצ'יק שליט"א, אותו מכיר רבנו כבר יותר מ' שנים, כידוע אביו של הגר"ב הגאון ר' משה זצוק"ל היה נחשב לידיד נפש של רבנו שליט"א עוד בימי בחירתם בבריסק ואח"כ בלומדס יחד בחברותא כמה שנים בישיבת מונטריי בשוויץ ובלומזיה בפ"ת, בעת ששלח ר' משה זצ"ל את בנו הגר"ב ללמוד בישיבת פונבז' בבני ברק, הורה לו כי בארץ ישראל בכל שאלה או דבר הלכה לפנה לרבנו. בכל הכרעה קטנה כגדולה בישיבה רבינו הוא זה שמכריע, ורבנו שליט"א הגיע הרבה פעמים לישיבה לשיחות ושעור. ופעם כשהגיעו לרבנו ואמרו לו כי הציבור ב"ה גדול ויש צורך בעוד ישיבות למצוינים נענה רבינו "לכן פתחתי את תורת זאב בירושלים". פעם כשנכנס רבי ברוך להיועץ ברבינו אודות קנית מגרש מסוים עבור הישיבה, שאלו רבינו למסכת הנלמדת בישיבה ולסוגיה בה אוחזים... נהנה רבינו ואמר טוב שבכל הישיבות שלי לומדים אותם סוגיות כי גם בארחות תורה ובכל הישיבות שלי לומדים אותם סוגיות.

כשנכנסו שנים מבני שיעור ג' בישיבה לרבנו ואמרו לו שהם שומעים שיעור יומי מרה"י אמר להם רבינו כי צריכים הרבה להתיגע להבין את השיעורים ולא כל אחד זוכה.

שיחת רבנו בישיבה

כשנפתחה הישיבה בקיץ תשס"ד בשכונת ממילא הגיע רבינו למסור שיחה לבני הקיבוץ והכולל באור לח' סיון תשס"ד ואמר בתו"ד:

מה אנחנו צריכים להאריך, כל האנשים כאן הרי מסתמא מתנהגים בסדר עם חבריהם, כל אחד עם הסביבה שלו, כל אחד מתנהג בדרך ארץ וביושר, רק בכל זאת מה שלומדים מזה, הרי הקב"ה עושה כדי ללמד אותנו, כי הקב"ה לא עושה בשביל עצמו הוא לא צריך כלום, רק כדי ללמד אותנו דרך ארץ, ללמד אותנו מדות טובות, וביחד עם זמן של מסירת התורה, הוא לימד אותנו ג"כ מדות טובות, והמדות טובות האלה זה הדברים העיקריים שבלי זה באמת אי אפשר לזכות לתורה, כי כדי לזכות לתורה היה צריך להיות ויחן שם ישראל נגד ההר, ואומרים חז"ל שהיה כאיש אחד בלב אחד.

וכבר הזכרנו כמה פעמים איזה דבר בלתי טבעי שהיה בזה, כי הרי אפי' אם יש רק שתי אנשים הם כבר לא משתווים, ושמעתי בשם החפץ חיים שאמר שהוא משער שהיו במדבר בערך חמש מליון אנשים, כי ששים רבוא היו גברים מגיל עשרים עד ששים, ונשים היו ג"כ במקביל, וחוץ מזה היו אנשים מגיל ששים ומעלה, ומגיל עשרים ולמטה, וגם ערב רב, סך הכל בערך חמש מליון אנשים, אי"כ אם יש חמש מליון אנשים ולא יהי' ריב זה ממש ואם למעלה מדרך הטבע שאין לתאר, כי אם יש רק שני אנשים כבר רבים, גם יש עשרים שלושים, ואם יש עיירה שיש שם רק מאה או מאתיים איש, בכל מקום יש ריב, ושלא יהי' ריב זה נס כזה, ואז כדי לזכות לתורה יהי' צריך להיות מצב כזה שאנשים יגיעו לדרגה כזאת שיהי' ויחן שם ישראל כנגד ההר, שיהיו כולם כאיש אחד בלב אחד, ואז היו יכולים לזכות לתורה.

העיקר הוא שבכדי לזכות לתורה אי אפשר בלי מדות טובות, וכאן היה צריך להיות "השיא" של המדות טובות, כדי לזכות לתורה ממש. וככה בכל הדורות נדע שהעיקר הוא לזכות לתורה, לזכות למשהו, זה רק עם מדות! וכן אדם צריך לעבוד על זה, מי שעובד על זה הוא יכול לזכות לתורה. ובאמת גדולי ישראל שהיו בכל הדורות, לא רק שהיו גדולים בתורה רק היו גם גדולים במדות טובות, וזה הי' בכל הדורות! ואנחנו צריכים באמת ללמוד מזה שכן אדם יקח דבר ראשון המדות טובות, כדי לזכות לתורה, ליראת שמים, הכל תלוי זה בזה.

והקב"ה יעזור באמת שכולנו נתחזק ביראת שמים במדות טובות, ועי"ז הקב"ה ישמח כמו שהיה בזמן מתן תורה, וישמח אותנו, עד שבאמת נזכה לגאולה האמיתית שזו השמחה מה שכל הבריאה כולה תשמח, כמו שכתוב הריעו תחתיות ארץ יער וכל עץ בו, כל הבריאה כולה ישמחו בזמן שתהי' הגאולה שלימה של הקב"ה. הקב"ה יעזור שנזכה כולנו לזמן הזה במהרה בימינו אמן סלה.

בתחילת אלול

באלול תשס"ו הורה רבינו שליט"א להגר"ב לפתח שיעור לבני שיעור א' ואז עברה הישיבה בהוראת רבינו לשכונת רמת שלמה, והגיע רבנו למסור שיחה

פתחה בישיבה והגיע בליל א' דר"ח אלול לפני השיחה הסתכל רבנו בשעון ואמר: **אוי כבר עברו כמה דקות באלול!**

הכנסת ס"ת לישיבה

בחדש טבת תשס"ז הגיע רבנו להכנסת ס"ת לישיבה. ובסעודת הכנסת פתח הר"ר הררי ואמר שלפעמים שואלים מה זה עוה"ב? ואומר שמרגיש עוה"ב בזכותכם בזכות התורה ובזכות מרן ראש הישיבה. והזמין את מרן שליט"א לדבר.

אמר רבינו שליט"א: נמצאים בשמחה של מצוה, מפליג במעלת כל מצווה ובפרט ס"ת שזה כל התורה וכתוב בחז"ל בעירובין שהעולם אחד משלושים ומאתים מהתורה אי"כ זה כל העולם אי"כ עיר זה אפי' לא נקודה שבנקודה שבתורה.

והק' רבינו לסתירה שכתוב מחד "והצנע לכת עם אלוך" ומצד שני יש ענין של ברוב עם הדרת מלך. ויישב שדברים של אדם לעצמו צריך לעשות בהצנע, אבל דברים של ציבור צריך לעשות ברוב עם. אי"כ הכנסת זה שייך לברוב עם הדרת מלך. שוב שאל שכתוב בחז"ל שלוחות ראשונות שהיו בקולות וברקים נשתברו משא"כ לוחות שניות שהיו בצנעה נתקמו. ושאל הרי הקב"ה הוא לא אדם וידע שהלוחות ישתברו אי"כ מדוע לא נתנם מתחילה בצנעה. אלא נראה שהיה צריך לתת בקולות וברקים ובפרהסיא אפי' אם ישתברו הלוחות כי ברוב עם הדרת מלך. "אי"כ ב"ה שאכן שמכניסים ס"ת נקווה להקב"ה שלא יצטרכו לשבור את הלוחות. כאן מקוים להקב"ה שישארו על ידו זה יהיה קיים הישיבה וכל מה שיש כאן הקב"ה יעזור שיצליחו, ויהיה ברוב עם הדרת מלך, ויצא כבוד שמים מזה, והקב"ה ישמח בזה, ויקיים יהיה כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו". למרות שזה בהדרת מלך, לא יהיה שום רע ויהיה רק טוב, והקב"ה יעזור שכל אלו שנמצאים כאן יהיה להם עליה ברוחניות בגשמיות וכל אחד יזכה".

כאן הביא מרן את המשנה בסוף עוקצין שעתידי הקב"ה להנחיל לכל צדיק שי עולמות, ומה זה עולמות אנו לא יודעים ואיכן הם ונגיד ענינים רחנים. אבל הרמב"ם בפה"מ אומר שפשוט שאם נקח כל מעדני ותענוגי העולם ותכפיל בשלוש מאות ועשר, זה מה שיגיע לכל צדיק. ויש מושג מה זה העולם הבא ויכול להיות שזה יהיה על כל מצוה. ונקווה שכל אחד יזכה לזכה שכה.

ה' ינחילנו שנזכה לזה ושיקיים יהיה כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. ואנו נשמח בו והוא ישמח בנו. ונזכה לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן סלה.

עוד הגיע רבנו בחורף ס"ט ודיבר על דברי הגר"א לפני פטירתו מה אפשר לזכות בעולם הזה בפרוטות. לאח"מ הביא את דברי הרמב"ם הנ"ל על ש"י עולמות.

ובקיץ ס"ט הגיע רבנו למסור שיעור כללי על תוס' בנדרים ודברי חזוק. ובאחרונה הגיע בערב שבועות תשע"א. ומסר רבנו שיחה על שבועות.

לבני החדש

בימים אלו החלה הבניה ברמה ג' בבית שמש לבמנה הקבוע של הישיבה, רבינו יגע וחקר הרבה בענין זה שיהיה במקום הראוי לאכסניה של תורה.

באלול תשע"ו נכנס הגר"ב לרבנו בבקשה כי יצטרף חתימתו למכתב אותו כתב לחזוק בני הישיבה לעשות מבחנים על החומר הנלמד בסדר ב'.

פעם עמד על הפרק להביא לישיבה לכהן כר"מ בישיבה ת"ח גדול מחשובי הרמ"ם בבני ברק, אותו ת"ח שאל את רבינו בדבר ונענה ע"י רבינו כי כדאי לו וראוי לו המשרה, אולם כאשר פנה הגר"ב סולוביצ'יק לרבנו לקבל עצתו בענין סיפר לו לו רבינו.

המעשה שהיה ברב מפונבז' שנסע דרך ארוכה בכדי לדבר בלימוד עם מרן הגר"ח, ובבואו לפני הגר"ח הציע בפניו שאלה על דברי הרמב"ם באמרו צריך להבין למה הרמב"ם כתב? הגר"ח ענהו לא צריך להבין "למה" צריך להבין "מה" כתב הרמב"ם. ואמר הרב מפוניבו כי זה הוא הדבר הכי גדול שקיבל מהגר"ח, הוסיף רבינו ואמר אתם הרי נכד של הגר"ח, אצלכם בישיבה מלמדים מה כתוב ברמ' ואותו ת"ח מלמד" למה" כתוב בר"מ אי"כ נראה לי שזה לא מתאים לישיבה שלכם.

ישיבת תפארת חיים

נפתחה באלול תשס"ו לבחורים מבני עדות המזרח בעיר תל אביב ע"י הגאון רבי ברוך ויסבקר שליט"א.

שח הגר"ב ויסבקר שליט"א: בשנה שעברה כאשר הקמנו את הישיבה הגדולה הספרדית, הגיעו הורים אל הגאון הגדול ראי"ל שליט"א כדי לשאול אותו האם לשלוח את בניהם לישיבה החדשה. הם טענו ואמרו לו; הרי בכל זאת מדובר בישיבה חדשה, ישיבה בלי ניסיון. ראש הישיבה שליט"א ענה ואמר להם: אם מאחורי הישיבה החדשה עומדת ישיבת בית מתתיהו, הרי שאין היא נקראת ישיבה חדשה. ברוך ד' שהגיעו אליה מיטב הבחורים הספרדים מהישיבות הקטנות ואף היה צורך לפתוח שני שיעורים. החצי השנה הראשונה לקיומה של הישיבה הוכיחו את דברי הגאון הגדול ראי"ל שליט"א, שכאשר עומדת ישיבה מעולה וותיקה מאחורי הקמת ישיבה חדשה, הרי יש בזה ערובה להצלחתה.

שיחת רבנו

רבנו הגיע לישיבה לתל אביב באיסור חג השבועות תשס"ח ואמר כמה דברי חזוק. ואמר: שוה כל החיים של בן אדם בשביל לתקן מידה אחת, אי אפשר תורה בלא מידות ואי אפשר מדות בלא תורה. הנה תל אביב זה לא מקום טהור כי"כ, אבל מקום תורה אחד יכול לטהר, אני לא יודע את כל תיאור אבל הרבה זה יכול לטהר, ומקום טהור זה דבר גדול.

ניתן לתרום לגליון מכל עמדות נדרים פלוס ברהבי הארץ באמצעות לחצן קופות נוספות. בחיפוש יש להקיש כחיל תערוג.

כמו"כ ניתן לתרום דרך המערכת הטלפונית הממוחשבת 24 שעות ביממה, בחיגו לטל' 037630585 שלוחה 198